کې يې هم جذب او جلب او سیاسي فعالیت کولو، چې وروسته بیا د د. خ. ا. گوند د پرچم څانگې د مرکزي کمیټې پیاوړی غړی او د د. خ. ا. گوند د پرچم د نشراتي ارگان د جریدې د امتیاز خاوند ؤ.

د خ. د. ا. گوند د پاکستان له اپوزیسیون گوندونو په ځانگړې توگه د نیشنل عوامي گوند او خان عبدالغفارخان سره ټینگې او دوستانه اړیکې درلودلې. د ۱۳۵۷ کال د ورې په میاشت کې کله چې خان عبدالغفارخان د کابل په وزیر اکبرخان روغتون کې بستري او تر درملنې لاندې ؤ، میر اکبر خیبر له عیادت نه وروسته مازدیگر مهال چې کله له روغتون نه د خپل کور (لومړی مکروریان) په لوري پیاده روان ؤ دولتي مطبعې ته په مخامخ جاده کې چې په دوهم مکروریان کې وه د ناپېژاندو وسله والو چې په موټر کې سپاره وو د ډزو هدف وگرځېد او ووژل شو.

ناپېژاند فاعلین چې خیبر یې په عمومي لاره کې له پټنو غورځولی ؤ د پېښې له ځایه وتښتېدل او تر ننه پورې یې هویت څرگند نه شو.

د د. خ. ا. گوند د دغه قتل پړه د دولت په غاړه واچوله. د گوند په ځینو دننه کړیو کې دا آوازه خپره وه چې گنې دا وژنه د خلق گوند د حفیظ الله امین د ډلې له خوا ترسره شوې ده او د گوند ځینو کړیو ویل چې ددې وژنې مرتکب ببرک کارمل دی، ځکه په پرچم ډله کې خیبر ډېر مهم او د اعتبار وړ غړی، د فهم خاوند او د کارمل د ځای ناستی سیال گڼل کېده. په هرصورت میر اکبر خیبر په ډېر مرموز ډول ووژل شو او د د. خ. ا. گوند د هغه له وژنې پراخه سیاسي گټه پورته کړه، د سیاسي اختناق پنځه کلنه خاموشي د خیبر په مړینه ماته شوه او د د. خ. ا. گوند چې د هغه د وژل کېدو مسئولیت یې د هغه وخت د دولت په غاړه اچولی ؤ، د خپل سیاسي قدرت په وخت کې چې د خیبر له مرگه لږ وروسته په لاس ورغی د هغه د وژلو د فاعلینو د موندلو لپاره یې هیڅ گام پورته نکړ. د تره کی، امین او کارمل په وخت کې یې هیڅ تلین ونه نمانځل شو، ان چې د قبر د جوړولو او ښایسته کولو کوم اقدام یې هم ونکړ.

د خ. د. ا. گوند چې د [illegible] فایده [illegible] ته ورورې وه د هغه د جنازې او تدفین د مراسمو په لومړۍ ورځ یې [illegible] او ښځې تویولې او د وخت له

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت نه یې د هغه د قاتلینو غوښتنه کوله. خو یو میاشت وروسته یې چې په خپله حکومت جوړ کړ، حتی د هغه نوم یې هم په خوله وانه خیست او د هغه وژنه تراوسه پټه پاتې ده.

سیاسي جنازه او ستر لاریون:

د وژل شوي میر اکبر خیبر کور چې په لومړي مکروریان کې ؤ، جنازه یې هلته یوړه. د خلق او پرچم مشرانو، چې د غه مهال یې د روسانو په منځګړتوب اتحاد کړی ؤ، په جنازه باندې راټول شول. د جنازې د تکفین او تدفین مراسم یې داسې پلان کړي وو چې د کابل، پروان، غزني، وردګ، لوګر، کاپیسا، ننګرهار او لغمان ولایتونو د ولایتي کمیټو او د کابل ښار له ښاو خوا نه په ډېر شمېر کې خلک د جنازې او فاتحې په مراسمو کې ګډون وکړي. داسې پلان یې طرحه کړی ؤ چې سبا ته د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د هغه جنازه د هغه له کور نه په یو ستر مارش سره پورته کړي، د مکروریان له پل څخه تېر شي، او د دولتي مطبعې په مخامخ عمومي لاره (هغه لاره چې میر اکبر خیبر په کې وژل شوی و) جنازه تېره کړي. د امریکا د متحده ایالاتو د سفارت له مخې تېر شي، د پل خشتي جومات ته یې یوسي، هلته یې جنازه وکړي، او بیا د جاده میوند په لاره جنازه په اوږو واخلي او شهدای صالحین هدیرې ته یې یوسي. له مکروریان څخه تر هدیرې پورې نږدې پنځلس کیلومتره واټن ؤ.

جنازه د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د ګوند د نږدې لس زره غړو په ګډون د یو ستر لاریون په بهیر کې د پلان سره سمه پورته شوه او په ټاکلې لاره پرته له نقلیه وسایطو، د یو منظم ستر مارش په ترڅ کې په اوږو واخیستل شوه، د امریکا د سفارت مخې ته او د دولتي مطبعې په جاده کې په څو نږدې نږدې ځایونو کې له مخکې نه ټاکل شوي شعارونه د مؤظفو اشخاصو او افرادو په واسطه په لوړ غږ او په ډله ییزه توګه پورته کېدل. کوم وخت چې جنازه د امریکا د سفارت له مخې نه تېرېدله د «مرګ په توره ارتجاع، مرګ پر ښکېلاک امپریالیزم او مرګ په سړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژونکو » شعارونه اوربدل کېدل.

په پلان کې داسې ورانډوینه شوې وه ، له دې امله چې خیبر د یو کمونست شخص په توگه شهرت درلود ، چې که د اخوان المسلمین د سیاسي تحریک او یا د حکومت د مداخلې له امله د پل خشتي د جامع جوماتامام د جنازې له ادا کولو نه انکار وکړي نو د احمدجان سمنگاني په نوم یو ملا چې د خیبر باجه او د سلیمان لایق اوښې ؤ هم حاضر شوی ؤ چې د جنازې لمونځ ادا کړي.

د جنازې د مراسمو د مارش د سر په لیکه کې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې او د سیاسي بیورو غړي ولاړ وو او ورپسې په ترتیب سره د ولایتي کمیټو ، ښاري کمیټو او د ناحیو د کمیټو غړو په لاریون کې په منظمو کتارونو کې حرکت کاوه. د طرحه شوي پلان سره سم جنازه د یو ستر مارش په بهیر کې چې فکر نه کوم د کابل ښار به تردې د مخه داسې جنازه او لاریون لیدلی وي ، له مکروریان ، پل خشتي جوماتاو له دغه ځایه د جنازې له ادا کولو وروسته د شهدای صالحینو هدیرې ته په ډېر شور او زوږ او د شعارونو په ورکولو سره یوړل شوه.

په هدیره کې ستره غونډه:

جنازه د یو اوږد واټن له وهلو وروسته د شهدای صالحین لرغونې هدیرې ته چې د کابل په جنوب ختیځه لمنه کې پرته ده ورسېده. زه هم چې په دغه وخت کې د کابل د امنیه قوماندانۍ افسر وم ، د امنیې د قوماندان میرگل خان لخوا دنده راسپارل شوې وه چې په ملکي لباس کې د جنازې او تدفین په مراسمو کې گډون وکړم او گزارش ورانډې کړم. لیدل مې چې یو زیات شمېر د پولیسو افسرانو ، لوړ پوړو ملکي مامورینو ، د کابل پوهنتون استادانو د جنازې په مراسمو کې گډون درلود. ما فکر کاوه چې دوی هم لکه زما په شان دنده لري ، یا به د گوند غړي وي ، او یا به د خیبر دوستان وي چې له کوره تر هدیرې پورې یې په مراسمو کې گډون کړی دی.

له دود سره سم د هدیرې په یوه څنډه کې په یو نسبتاً پراخ میدان کې قبر له مخکې نه کیندل شوی ؤ. د قبر ترڅنگ په یو هوار لوړ ځای کې د وینا لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکروفون ځای پر ځای شوی ؤ او د یو شو موټرونو د باډیو له پاسه شاوخوا ته لوډ سپیکرونه نصب شوي وو. د يوې غونډې او وینا لپاره له وړاندې نه تدابیر او تیاري نیول شوی ؤ. جنازه خاورو ته وسپارل شوه، مولوی احمدجان یوه لنډه شان دعا وکړه او د مشرتابه پلاوی د خبرو لپاره تیاکلي ځای ته ورغی.

د جنازې او لاريون په زرګونو ګډون کوونکي پر ته له کوم شور او زوږه د غلته راټول شوي وو. د حکومت لخوا هېڅ مخنیوي نه و شوی، پولیس او امنیتي ځواک شتون نه درلود.

غونډه د نورمحمد تره کي په وینا پیل شوه چې د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې پښتو متن اعلاماوه. د اعلامیې دري متن د ډاکتر شاه ولی لخوا ولوستل شو. په اعلامیه کې داسې ویل شوي وو: «استاد میر اکبر خیبر د د. خ. ا. ګوند له پیاوړو کادرونو څخه و، په رڼا ورځ په عمومي جاده کې څو تنو وسله والو ترهګرو چې په جیب کې سپاره وو په شهادت ورسولو او وتښتېدل. ددې پېښې پړه د دولت په غاړه ده، دا یو سیاسي وژنه ده. د هغې عاملین باید ډېر ژر ونیول شي او د قانون منګولو ته وسپارل شي».

وروسته بیا ببرک کارمل په لوړ غږ او په خاصه له شور او زوږ ډکه لهجه خپله وینا واوروله او ویې ویل:

«د خیبر شهادت د اختناق پنځه کلن سکوت مات کړ.» په لاس سره یې د هغه قبر ته اشاره کوله او ویل یې چې ملګری به دې ډېر ژر ستا غچ واخلي. بیا سلیمان لایق، دستګیر پنجشیري او بارق شفیعي هریوه خپل مرثیه اشعار ولوستل. د غونډې انانسر کریم میثاق ؤ. د مشرتابه په دې پلاوي کې حفیظ الله امین شتون نه درلود بلکې د غونډې د ګډون کوونکو په منځ کې د یوې ونې ترڅنګ لیدل کېده. فضل الربي پژواک، خلیل احمد ابوي او ډېر شمېر لوړ پوړی ملکي او نظامي مامورین په دې غونډه کې لیدل کېدل. د غونډې په پای کې اعلان وشو چې فاتحه د دوه ورځو لپاره د شاه دو شمشېره علیه الرحمة په جومات کې اخیستل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د خپلې دندې په پای کې د لاریون او غونډې په اړه یو لنډ او عادي راپور د کابل امنیې قوماندانۍ ته وړاندې کړ، په خپل راپور کې مې د هغو مطالبو له ذکر کولو څخه چې حکومت د د. خ. ا. ګوند پرضد په قهر او راوپاروي ډډه کړې وه.

د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه پلاوي بندیانول:

د سردار محمد داود خان په رژیم کې د ترافیکو مامور ښارمن عبدالقدیر خان نورستاني چې د داودخان د کودتا له ملګرو څخه ؤ په لومړي سر کې د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندان په حیث او بیا د کورنیو چارو د وزیر په توګه، د باوري وزیرانو له جملې څخه د مالیې وزیر عبدالاله او دفاع وزیر غلام حیدر رسولي چې د داودخان په کودتا کې یې د شخصي ملحوظاتو له مخې، نه چې د هیواد د لوړو مصالحو په اساس، ګډون کړی ؤ له خپل فهم او لیاقت څخه لوړې چوکۍ یې لاس ته ورورې وې.

خبره د قدیر نورستاني ده، چې نه کوم ملي شخصیت و او نه علمي، بلکې پلار یې د داودخان په وړاندې یو اعتمادي او د باور وړ سړی ؤ. د محمدزیو په کورنۍ کې محمد داؤد خان د ملګرو او وفادارو دوستانو په اړه د یو ځانګړې خصلت خاوند ؤ چې عبدالقدیر هم (د پلار دوست یې ده ته زوی ویلی وو) هغه مهال چې داودخان لس کاله په کور ناست ؤ، له هغه سره د خدمت کولو بنې اړیکې ساتلې وې. ان چې د کودتا په پټ راز کې هم شریک شوی ؤ. همدا راز سید عبدالاله د سید عبدالله زوی چې د محمد داؤد خان د صدارت په زمانه کې وزیر او د صدارت مرستیال ؤ، د غه بې تجربې ځوان د صدارت د معاون او د مالیې د وزیر په توګه ټاکل شوی ؤ. همدا راز په کور کښېنول شوی ډګروال غلام حیدر رسولي چې د چرس څکلو معتاد ؤ او په پوځي نظام کې یې هم کومه مسلکي پیاوړتیا نه درلوده، د داودخان په رژیم کې د دفاع د وزیر په حیث ټاکل شوی ؤ، چې په حقیقت کې د دولت څرخ د دغو دریو تنو په لاس څرخول کېده. د دفاع او کورنیو چارو وزیرانو له وړاندې نه په بدو اخیستلو شهرت درلود، د ترافیکو پخوانی مامور قدیر نورستانی خو لا له وړاندې نه د ترافیکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو مامورینو په شان په رشوت اخیستلو مشهور ؤ. د وزارت مقام ته چې ورسېد نو له تپولنیز نظم څخه هېڅ خبر نه ؤ. همدا رنګه د دفاع وزیر چې په رشوت او قاچاق معروف ؤ، په اردو کې د ننه له سیاسي جریاناتو څخه یې هېڅ خبر تیا نه لرله. بې کفایته وزیرانو په دربار کې د داود خان شاوخوا داسې رااحاطه کړی وه چې د ناسمو راپورونو په وړاندې کولو سره یې داود خان له ډېر نږدې را منځ ته کېدونکي وسله وال پاڅون له ګواښ څخه بې خبره ساتلی ؤ. دا د داود خان یوه ډېره غټه تېروتنه وه چې د دولت د ډېرو مهمو ادارو واګې یې په بشپړ اعتماد سره بې کفایته او نااهله اشخاصو ته سپارلې وې چې په پای کې دده د وژنې او د رژیم د نسکورېدو باعث وګرځېده. جوته ده چې د خیبر د جنازې په اړه د غونډې او لاریون جوړېدل او د مخالف ګوند په توګه د دولت په خلاف ویناوې او رول په څرګنده د رژیم د اساسي قانون څخه مخالفت کول وو، ځکه په اساسي قانون کې یو ګوند د ملي غورځنګ په نوم جوړ شوی ؤ چې دولتي کارکوونکي په کې شامل وو او په سر کې یې سردار محمد داود خان ؤ. په هیواد کې نور موجود سیاسي تحریکونه او ګوندونه ناقانونه وو او د فعالیت اجازه یې نه درلوده. د د. خ. ا. د ګوند غونډې، لاریون او وینا، دولت دې ته وهڅاوه ترڅو د یوې بېړنۍ غونډې په ترځ کې د هغې د مشرتابه پلاوي د نیولو په هکله تصمیم ونیسي.

د نیولو لپاره د ګروپونو جوړول، او د پولیسو د چمتووالي او عمل کولو طریقه:

د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندانۍ په چوکاټ کې د ننه درې میاشتې وړاندې، د قانوني مسودو، د جنایي، حقوقي، قاچاق، پاسپورټ، جلب او احضار او د باقیاتو د راټولولو مسایلو په اړه د مسودو، اصولنامو او مقرراتو د تاکلو په موخه یو باصلاحیته کمیسیون په کار ګمارل شوی او تاکل شوی ؤ. زه هم د مسودې د احضار او د باقیاتو د تحصیل د مقرراتو جوړولو لپاره د یوه کمیسیون په مشرۍ تاکل شوی وم ترڅو په اونۍ کې دوه ورځې د پولیسو په اکاډمۍ او کله هم د عمومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندانۍ په کتابتون کې له خپلو همکارانو سره غونډه تشکیل کړم او د مسودې په جوړولو کار وکړو. دغه مسودې نژدې بشپړې شوې وې. طریقه داسې وه چې هر کمیسیون به د خپل ورځنی کار په پای کې د برابرو شویو موادو په اړه له مرکزي کمیسیون سره چې مشري يې د امنیت رئیس غلام صدیق واحدي ورد ګ په غاړه وه تبادل نظر کوي.

د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې په څلورمه نېټه ما د مسودې کار بشپړ کړی ؤ. د ماازیګر د پنځو بجو په شاوخوا کې د واحدي دفتر ته ورغلم، د مسودې د څو مادو په اړه مې ورسره مشوره او تبادل نظر کاوه، چې په دې وخت کې ورته ټیلفون راغی او هغه سمدستي له دفتر نه ووت. ما ته يې يوازې دومره وویل چې د کورنیو چارو وزیر او عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر په ارګ کې د کابینې په بیړنۍ غونډه کې دي، زه يې هم بللی یم. د مسودې کار مو په همدې ځای پای ته ورساو. هغه د ارګ په لوري او زه په خپل موټر کې د کور په طرف وخوځېدم. نور کله به زه د مسودې د کار له پای ته رسولو وروسته یوځل بیا په کابل ولایت کې خپل دفتر ته خامخا ورتلم ترڅو اسناد او نورې ضروري پاڼې لاسلیک کړم، خو په دغه ورځ لېږ څه ستړی وم، نيغ د کور په طرف چې د دریمې کارتې په پل سرخ کې ؤ لاړم. په عمومي ډول د امنیه قوماندانۍ د نوکریوال په دفتر کې د هر منصبدار او د ادارو د مسولینو مکمل آدرس موجود وي. زه چې کور ته ورسېدم، لا مې خپل موټر نه ؤ رخصت کړی چې زما ګاونډی حاجي غلام حسین راته وویل ستاسو ټیلفون دی. د کابل د امنیې قوماندان راته په ټیلفون کې وویل چې له خپلې وسلې سره سمدستي قوماندانۍ ته حاضر شم. د امنیه قوماندانۍ ته چې ولاړم، ومې لیدل چې د قوماندانۍ په انګړ کې د پولیسو یو زیات شمېر موټرونه او د پولیسو د ماموریتونو افسران او سرتیري احضار شویدي. له وضعې نه داسې څرګنده شوه چې یو ستر او مهم کار رامخې ته شویدی. د امنیې د قوماندان دفتر ته ورغلم، ومې لیدل چې د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان برید

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال محمد ظاهر نعمانی، غلام صدیق واحدی، د مرکزي جنايي رئيس غلام فاروق يعقوبي، د ښارنوالۍ له ځوتنو مساعدينو سره او د امنيې قوماندان امير ګل سره په کار او خبرو بوخت دي.

د يو شمېر ادارو مسئولين لکه د ترافيکو رئيس حفيظ الله، د کابل د ترافيکو مدير بريالی، محمد علي احمديار محمد عيسی مدير، د استخباراتو مرستيال رحيم چوچه، اسدالله احمدزی، د پوليسو د اکادمۍ قوماندان او داسې نور هم د امنيې د قوماندان په دفتر کې موجود وو. زه هم له رسم تعظيم ادا کولو وروسته د دوی ترځنګ په چوکۍ کښيناستم. ځو دقيقې وروسته لومړنی ګروپ د ترافيکو د رئيس حفيظ تر قوماندانۍ لاندې د کار د پلان او لارښوونې په اړه له يوې ليکل شوې پاڼې سره له دفتر نه ووتل او د خپلې دندې په لور وخوځېدل. په همدې ترتيب دوهم، دريم، څلورم، پنځم، شپږم، اووم او اتم ګروپ د کار د پلان له يوې يوې پاڼې او ليکل شوې يادښت سره بيل بيل د خپلو دندو په لوري وخوځېدل. زه هم د اتم ګروپ په مشرۍ د ډاکتر شاه ولي د نيولو او د هغه د کور د تلاشۍ لپاره ګمارل شوی وم. له يو شمېر افسرانو، سرتېرو او نقليه وسايطو سره چې په پاڼه کې يې شمېر تعين شوی ؤ په خپله وظيفې پسې روان شوم. په هر ګروپ کې د ښارنوالۍ يو استازی او د اړوند سمت د پوليسو مامور هم ټاکل شوی ؤ. د عمليتو د ګروپونو آمرانو ته د ميکرو کيسټ يو يو ټايپ ريکارډونه هم ويشل شوي وو. ترڅو د نيولو په اړه ټول جريانات په فيته کې ثبت شي.

د يادښت په پاڼه کې د اساسي قانون له احکامو څخه د نيول کيدونکي شخص د مخالفت کولو په اړه د دولت تصميم او د لوی ښارنوال امر ذکر شوی و او د ګرفتارۍ د ګروپ د کړنې په طرز او طريقه ډېر فشار اچول شوی ؤ.

د ډاکتر شاه ولي نيول:

ډاکتر شاه ولي د بکلوريا په دوره کې په غازي ليسه کې زما همصنفي ؤ. اصلاً د کابل د ده خدايداد ؤ، پلار او تره يې د کابل د ښار له ډېرو پخوانيو سوداګرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هتیوالو له جسلې څخه وو. کاکا یې شاه محمود ګوډ وروسته بیا د کابل د ښار د ملي تاجرانو په نوم شهرت موندلی ؤ.

ډاکتر شاه ولي د بکلوریا په دوره کې ډېرې کمې خبرې کولې، ګوښه او غلی به ناست ؤ. د منځنۍ کچې تعلیمي سویې خاوند ؤ او په دومره اندازه عاجز او ګوښه ؤ چې په نهم، لسم او یوولسم صنف کې د نورو شوخو همصنفیانو لخوا په ښوونځي او بهر کې آزارول کېده او زورول کېده. له هېچا سره یې اروا نه ګډېدله، چې همدغه ګوښه توب د هغه د آزارولو سبب ګرځېده. ما هېڅ باور نه کولو چې د ډاکترۍ او ماموریت په دوره کې به په یو چپي او مخالف ګوند کې شامل شوی وي، ځکه هغه په یوه مذهبي او سوداګره کورنۍ کې پیدا شوی ؤ. د خلق په مارکسیستي او لیننستي حزب کې د هغه شمولیت له تصور نه لرې خبره وه.

کله چې ما ددندې په اساس د خیبر د جنازې په مراسمو کې ګډون کړی ؤ او ډاکتر شاه ولي هم د جنازې د وړونکو د کتار به سر کې لیدل کېده، او له دفن کېدو وروسته چې کله د قبر له پاسه غونډه پیل شوه نو ډاکتر شاه ولی د مشرتابه پلاوي او ویناوالو په کتار کې ولاړ ؤ او د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې دري متن یې ولوست. په همغه ورځ د ۱۳۵۷ کال د وري په ۲۸ مه چې کله ډاکتر شاه ولي اعلامیه لوستله نو د وري ۲۸ مه کال ۱۳۵٦ یې ولوست چې ټول خلک د هغه ددغې تلفظي اشتباه ته متوجه شول، خو هغه په خپله هېڅ متوجه نشو، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او اعلامیه یې ترپایه ولوستله.

ما له خپل ټاکلي ګروپ سره د شپې په ۱۲ بجو په وزیر اکبرخان مینه کې د هغه کور محاصره کړ او دروازه مې ورو ټکوله. یو ځوان چې عینکې یې په سترګو وې چې وروسته بیا د پښتون په نامه یادېده او په غالب ګومان چې زوی یې ؤ، دروازې ته راغی، ترې ومې پوښتل چې ډاکتر په کور کې شته؟ چشمې په سترګو ځوان چې د پولیسو وسایط ولیدل یو څه وارخطا شو او ویې ویل: هو! ډاکتر صیب په کور کې دی. په دې شیبه کې ډاکتر هم دروازې ته راغی، زه یې ولیدلم، موسکی شو. له ما او زما له ټولو ملګرو افسرانو سره یې روغبړ وکړ. ما چې وروسته له ډېر وخت نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بکلوریا د دورې له یو همصنفي سره په داسې حال کې ملاقات وکړ چې د هغه په نیولو او د کور په تالاشي کولو مؤظف شوی وم، په خندا خندا کې مې د لوی څارنوال له امر او د دولت له تصمیم څخه هغه خبر کړ، او اجازه مې وغوښته چې کور ته ننوځو. ډاکټر هم پرته له کوم ولې او څنګه، پلاوي ته د ننوتو اجازه ورکړه. دده او دده د ځوان زوی په شتون کې مو د کور تالاشي پیل کړه. په تصادفي توګه په دغه شپه د ډاکټر میرمن په کور کې نه وه او ډاکټر د ښځې د نشتوالی له کبله په دغه شپه د کور په تالاشۍ خوښ ؤ. ویل یې ښځه مې د زړه تکلیف لري، ښه ده چې نن شپه د پلار کره تللی ده او موجوده نه ده، خو یو زوی او یوه لور یې په کور کې موجود وو.

د ډاکټر شاه ولی کور په پوخ ډول د ړې پوړيزه جوړ شوی ؤ چې لومړی پوړ یې د زېر زمینۍ په بڼه ؤ. په دې منزل کې خوراکي توکی لکه وریجې، غوړي، اوړه، حبوبات، لوبیې او نور فالتو سامانونه ایښودل شوی وو. وریجې په ډېره کچه او څو ډوله غوړي څو بېلره او همدا رنګه حبوبات هم په ډېر مقدار کې چې د یوې میاشتې له لګښت څخه هم زیات وو، هلته پراته وو. ددغو توکو د ډېروالی د علت په اړه مې ورنه وپوښتل چې آیا دا ګودام او زیرمه د یوه کور ده؟ او که د خرڅلاو مغازه ده؟ ډاکټر وویل: زما او زما د کاکا فامیل لوی دی او مونږ تل د یوه کال د اړتیا وړ څیزونه زیرمه کوو.

په دوهم او دریم چت کې د هرکلی هال، د خوب، ډوډۍ خوړلو، مطالعې او نورو اړتیاو اتاقونه وو. په هر منزل کې بېل بېل او په عصري ډول تشناب او پخلنځی ؤ. تول مې له نظره تېر کړل، حیران شوم چې د یو عادي ډاکټر د عایداتو او ددې ښکلی او مجلل کور خو هېڅ تناسب سره نه کیږي. ډېر عالي مویل او فرنیچر او قیمتي قالینې او ډېر ښکلی ډیکوریشن شوی دا کور د زحمت کښانو کارګرانو او دهقانانو له ګوند سره چې هغوی لاپې وهلې هېڅ تناسب نلري. په هر صورت مونږ په کې څه کار نه درلود، تالاشي پای ته ورسېده، یو میل تومانچه چې قطر یې ۶.۳۵ ملي متره وه له پنځه سوه دانو مرمیو سره، یو شمېر حزبي خپرونې او کتابونه، د حق العضویتونو یو لست، د حزب د غړو له پنځه سوه زرو افغانیو له حق

(c) ketabton.com: The Digital Library

العضویت سره مو مواخذه او ترلاسه کړې، چې د محضر په وړاندې په ورقه کې ثبت شول. د شپې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې تالاشي او د شیانو لیکل پای ته ورسېدل، ډاکتر شاه ولي هغه مطالعه کړل او له لاسلیک کولو وروسته یې ماته وسپارل. د خبرو او ویناو ټول جریان زما د جیب په میکرو کیسته کې ثبت شوی وو. ډاکتر ته مې په خندا خندا وویل چې زمونږ د تالاشي کار خو پای ته ورسېد، اوس تاسو حق لرئ چې مونږ هریو تالاشي کړئ چې ستاسو له کوره وڅو، وروسته بیا د شکایت حق نه لرئ. ډاکتر چې خپل حواس له لاسه ورکړي وو، خوله یې وچه او شونډو یې پترې نیولې وو په موسکا یې ماته وویل مونږ نه اوس او نه بیا وروسته کوم شکایت لرو، د ښوونځي د وخت شوخیانې دې لاتراوسه نه دي هیرې کړي. ورته مې وویل: داسې ده چې د موسم (اقلیم) سره سم یوه جامه له ځانه سره راواخله چې یوځای سره ځو. ډاکتر د لباس اغوستن کوټې ته ننووت او مونږ د دروازې خواته روان شوو. ډاکتر چې زمونږ څنګ ته راغی جامې یې بدل کړې وې خو بوټان ورنه هېر شوي وو، لایې هم څپلکې په پښو وې چې د وارخطایۍ دلالت یې کاوه. ما یې چې پښو ته وکتل، نو خپلو پښو ته یې پام شو، بیا یې بوټان په پښو کړل او موټر ته راغی. د ډاکتر له اولادونو سره مو خدای پاماني وکړه او ډاکتر شاه ولي مو د کابل د څارنځای پنځم نمبر کوټې ته وسپاره. د کابل نظارتخانه له مخکې نه د عادي جرمونو له تورنو څخه خالي کړای شوې وه او د نظارتخانې هر اتاق د سیاسي بندیانو لپاره مشخص شوی و. کله مې چې ډاکتر شاه ولي نظارتخانې یا څارنځای ته وسپاره نو د نظارتخانې آمر محمد ابراهیم ته مې سپارښتنه وکړه چې ډاکتر صیب زما د همصنفیانو له ډلې څخه دي، د نظارتخانې په دننه کې د هغه د خدمت د تأمین په برخه کې ورسره مرسته وکړه.

ډاکتر شاه ولي ته مې د هغه د نیولو او د هغه د کور د تالاشي کولو له امله د خپلې راسپارل شوې دندې معذرت وړاندې کړ، څو افغانۍ مې چې په جیب کې وې هغه ته وړاندې کړې. ډاکتر خوښ شو، مننه یې وکړه، پیسې یې وانه خیستې، یو دانه سګرټ یې وغوښت. ما یو ډبې سکرټ او یو اورلګیت ورکړ او خدای پاماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې ورسره وکړه. د محضر پاڼه مې له یوې توپانچې، کتابونو او نغدو پیسو سره د قوماندانۍ مؤظف شخص ته وسپارله او رسید مې ورځنې واخیست. فکر مې کاوه چې دنده به مې پای ته رسېدلې وي. د امنیې د قوماندان ځنګ ته ورغلم، ترڅو د کار په اړه راپور ورکړم او رخصت شم، خو وظیفه مې سرته نه وه رسېدلې. د (۹) تنو له جملې څخه تردغه دمه (۳) تنه نور محمد تره کی، ببرک کارمل او ډاکټر شاه ولي نظارتخانې ته راوستل شوي وو او نور ګروپونه لا قرارګاه ته نه وو رارسیدلي.

د حفیظ الله امین نیول کېدل او د پانې ژول:

حفیظ الله امین په ختیه پښتون، په قوم خروټی، د کابل د پغمان د ولسوالۍ اوسیدونکی ؤ. لوړې زده کړې یې د امریکا په ایالتونو کې ترسره کړې وې. پلار یې د کابل ولایت د زندان مامور ؤ. مشر ورور یې عبدالله امین پوځي افسر ؤ، د محمد ظاهرشاه د سلطنت په وخت کې د کوم جرم له امله له اردو څخه ګوښه کړای شوی ؤ، د قطغن د ولایت رئیس تنظیمه چې په قوم خروټی ؤ او د محمد هاشم خان د صدارت په زمانه کې یې د ناقلینو په واسطه د قطغن ولایت د کرنیزو ځمکو په جوړولو او آبادولو کې ډېر لوړ خدمتونه ترسره کړي وو. وارثان یې په کندز کې مېشت وو، د هغوی له جملې څخه محمد سرور ناشر چې یو مخور شخصیت او د کندز د سپین زر شرکت رئیس ؤ او د محمد ظاهرشاه په دربار کې یې ډېر اعتماد درلود.

عبدالله امین له پوځي دندې څخه له ګوښه کېدو وروسته په کندز کې د ناشر ځنګ ته ورغی، لومړی په سپین زر شرکت کې د سکرتر او بیا یې د شرکت د اداري مدیر په حیث کار کاوه. په رسمي دنده سربېره د ناظر په صفت یې د ناشر د ځمکو، دوکانونو، سرایونو او سینماګانو سرپرستي هم کوله. ما هم له کال ۱۳۴۳ څخه تر ۱۳۴۹ پورې په کندز کې ماموریت درلود، له عبدالله امین سره مې ښې او دوستانه اړیکې وې. حفیظ الله امین چې د لوړو زده کړو له ترسره کولو وروسته له امریکا څخه کابل ته راغلی ؤ، د کابل د ابن سینا د لیسې د مدیر په توګه یې دنده ترسره کوله. د خپل ورور د لیدو لپاره به په کال کې یو یا دوه ځل د کندز ولایت ته راته. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړې توګه د ژمي په رخصتیو کې به یې ډېر وخت تېراوه. ما هم ورسره پېژندګلوي پیدا کړې وه. د ١٣٤٣ او ١٣٤٩ ترمنځ کلونه د خلقیانو او پرچمیانو لخوا ګوند ته د غړو د جلب او جذب لپاره د سیالۍ یو فرصت ؤ. د حفیظ الله امین لپاره یو ښه چانس ؤ چې په کندز او تخار ولایتونو کې جلب او جذب وکړي. له یوې خوا په سیمه کې د هغه ډ ورور نفوذ او اعتبار او له بله پلوه ده له خپل رسمي موقف څخه په جلب او جذب د افرادو کې په ځانګړې توګه په روڼاندو کړیو کې ډېره ګټه پورته کوله. د ابن سینا د لیسې اکثره زده کوونکي د کندز، تخار او بغلان د ولایتونو وو چې د دریو میاشتو رخصتۍ په مهال به خپلو کورونو ته راتلل او حفیظ الله امین ته د جذب او جلب لپاره چې په خپله د ابن سینا د لیسې مدیر ؤ ښه فرصت په لاس ورغلی ؤ، له همدې امله د خلق ډلې زیاتره غړي د حفیظ الله امین له پلویانو څخه وو.

ما چې په کندز ولایت کې د پولیسو په نسبتاً یوه ښه چوکۍ کار کاوه، د ورور دوست یې وم چې له همدې کبله ما د حفیظ الله امین سره پېژندګلوۍ لرله. په هغه وخت کې زه د حزب غړی نه وم او د امین په سیاسی فعالیت پسې مې هم غاړه نه وه وړې، د هغه وخت حکومت هم داسې پټ سیاسي فعالیت نه تعقیباوه، په ښارونو او د هغې په شاوخوا قریو او کلیو کې سپورتي محفلونه او د شپې محفلونه په آزادانه ډول جوړېدل. په بغلان، تخار او کندز ولایت کې له دریو میاشتو رخصتیو څخه د حفیظ الله امین هدف همدا جلب او جذب ؤ.

زه د ډاکتر شاه ولي د نیولو او د هغه د کور له تالاشي کولو څخه فارغ شوی وم، د امنیې قوماندان دفتر ته ورغلم ترڅو اجازه وغواړم او خپل کور ته لاړ شم، صدیق واحدی او قوماندان بله پانه راوسپارله، چې په راسره ځوا ک او وسایطو سره د حفیظ الله امین په نیولو او د هغه د کور په تالاشي کولو پسې لاړ شم. له دې امله چې ما د هغه کور نه ؤ لیدلی، د استخباراتو د څانګې مرستیال محمد رحیم د لاربلد په توګه راسره وګمارل شو ترڅو د امین کور موږ ته وښیي. زموږ په ګروپ کې د کارته پروان د پولیسو د ماموریت معاون محمد محسن هم زیات شو. محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم چې په رحیم چوچه یې شهرت درلود ، مونږ یې د باغ بالا لمنې ته بوتللو ، د هغه په لاربنوونه مې یو کور محاصره کړ ، د دروازې زنګ مې وواهه. یو تن چې ځان یې ښوونکی معرفي کاوه ، کله چې یې خپل کور د پولیسو لخوا محاصره ولید ، ډېر اندېښمن او بېړنی ښکارېده. تري ومې پوښتل د حفیظ الله امین کور همدا دی؟ په داسې حال کې چې ژبه یې بندېدله وویل: نه ، حفیظ الله امین درې میاشتې کېږي چې له دې ځایه یې په خوشحال مینه کې خپل نوی کور ته کډه کړې ده ، زه له امین سره هېڅ اړیکې نه لرم. معذرت مې ورنه وغوښت او د شپې په ۳۰ : ۱ بجه مو د خوشحال مینې په طرف حرکت وکړ. له رحیم چوچه نه مې پوښتنه وکړه چې د امین نوی کور به د خوشحال مینې په کوم سرباندې وي ، هغه ته هم پته نه وه او یا دا چې مونږ یې غلطولو. زه په شک کې شوم چې د استخباراتو د ځانګې معاون چې د سیاسي رجالو او د دولت د مخالف سیاسي جریانونو د سرسر رجالو سره سروکار لري ، ولې بې خبره وي ، له بلې خوا رحیم چوچه یو مرموز شخص ؤ ، او لکه چې واک ته د امین له رسېدو وروسته یې لکه د پخوا په شان په استخباراتو کې او ان چې په «کام» کې یې په لوړ مقام باندې وظیفه اجرا کوله («کام» د امین د رژیم د استخباراتي دستګاه نوم ؤ). د شپې تر ۲ بجو پورې په خوشحال مینه په یوه او په بل سرک د پخوا او هغه خوا ته وګرځېدو. په پای کې د سمت ماموریت ته ورغلو ، د پولیسو مامور فدا محمد مو له ځان سره واخیست ، د امین د کور دروازې ته ورسېدو ، چې د همدې پولیسو د ماموریت په کوڅه کې ؤ. لکه څنګه چې لازمه وه کور مې محاصره کړ ، د دروازې زنګ مې کېمانده ، د امین زوی عبدالرحمن چې د پولي تخنیک محصل ؤ دروازه پرانیستله. له عبدالرحمن سره په سوال او جواب بوخت وم چې حفیظ الله امین د دوه تنو مېلمنو سره دروازې ته راغی ، چې زه یې ولیدم په خندا یې راسره روغبړ وکړ ، ما هم ورته د دولت تصمیم او د لوی څارنوالی حکم ابلاغ کړ. په جواب کې یې راته وویل مهرباني وکړئ رانوځئ ، زه کوم ممانعت نلرم ، د حکم ترمخه باید دواړه مېلمانه هم نیول شوي وای خو امین راته وویل چې دا دوه تنه مېلمانه زما د زوی عبدالرحمن همصنفیان دي ، کله کله د سبق زده کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره د پولې تخنیک له لیلیې څخه زمونږ کور ته راغي . زه ستا په اختیار کې یم خو دغه دوه مېلمانه پرېږده چې خپلې لیلیې ته لاړ شي . که څه هم محمد نعیم څارنوال له دې وړاندیز سره موافقه ونه کړله ، خو ما په خپل آمرانه مسئولیت سره دوی ته اجازه ورکړه ، خو وروسته معلومه شوه چې هغوی محصلین نه وو بلکې یو انجنیر محمد ظریف ؤ او بل فقیر محمد فقیر ؤ چې وروسته بیا د امین په رژیم کې د مخابراتو او بل د کورنیو چارو وزیران وو . هغوی ولاړل او مونږ کور ته ننوتو . د امین په وړاندې مو د کور تالاشي پیل کړه . یو زیات شمېر حزبي کتابونه او نشرات ، یو میل هسپانوي تمانچه چې قطر یې ۶ . ۳۵ ملي متره ؤ ، په الماری کې یو سلو څلور څلویښت زره افغانۍ نغدې ، کتابونه او د حق العضویتونو له یو لست سره لاسته راغلل . دا ټول مې د محضر په پاڼه کې درج او تشریح کړل . په یوه خونه کې چې ښځې وې نه وه تالاشي شوې او باید تالاشي شوې وای ، خو امین وړاندیز وکړ چې په دې کوټه کې زما میرمن ، زما پیغلې لوڼې ، زما له سپین سرې خواښې سره چې ناروغه ده استراحت دي ، داسې کوم کتاب او یا اسناد چې ستاسو د علاقې وړ وي ، هلته نشته ، خو بیا هم له تاسو څخه یو تن کولای شي دغه خونه وپلټي .

زه د گروپ په استازیتوب له حفیظ الله امین سره یوځای اتاق ته ننوتم ، د امین ښځې چې لوی څادر یې پر سر ؤ په خپله بستره کې ناسته وه او لورگانې یې په خپلو بسترو کې ویدې وې . سپین سرې ښځه په بستره کې استراحت وه خو ویښه وه . ورور یې عبدالله امین هم په خپله بستره کې موجود ؤ چې گومان کېده ځان یې په زوره ویده کړی ؤ . ښځې یې هم په بستره کې کمپله اغوستې وه . ما ډېر په احتیاط او خاموشۍ سره د کوټې الماری سرسري معاینه کړه ، له کتابونو سره کومه وسله نه تر سترگو کېدله او له اتاق نه راووتم . په عبدالله امین مې هم ځان ناگاره کړ « چې گنې نه مې دی لیدلی » که نه هغه هم باید د محضر په پاڼه کې درج شوی او نیول شوی وای .

کله چې د محضر پاڼه ولیکل شوه ، د گروپ او په خپله حفیظ الله امین لخوا لاسلیک شوه ، کتابونه او اسناد وروسته له دې چې فهرست شول په دوه بوجیو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچول شول، په دې وخت کې د کوټې په یوه کونج کې یو دیپلوماټ لاسي بکس چې نمره لرونکي قفل ؤ ورته پروت و ترسترګو شو. امین ته مې وویل دا لاسي بکس خلاص کړه، په دې وخت کې امین یو څه فکرمن شو خو هیڅ یې ونه ویل، بکس یې ببرته کړ او ویل یې په دې کې د دوستانو لیکونه او زما د نوي کور د لګښت اسناد پراته دي. ورته مې وویل هیڅ باک نلري، خپل شخصي اسناد له ځانه سره واخلئ. په دې وخت کې امین یوه پانه په نوکو شوکو په ډېره بیړه له بکس نه واخیسته، ویې شلوله او په خوله یې کړه او ویې ژوله. غږ مې ورباندې وکړ چې په دې پانه کې څه وو چې په خوله دې کړه، باید لیدل شوي وای. ویې ویل: زما د یو شخصي دوست لیک ؤ کومه مهمه پانه نه وه، خو بیا هم ځار نوال غوسه شو، خو ما کومه اعتناد ونه کړه ځکه چې پانه له منځه وتلې وه. مونږ د یو ترسره شوی کار سره مخ وو. په هغه وخت کې داسې تصور کېده چې بنایي د حزب د فعالینو لست او شهرت به ؤ چې مونږ په دغه وخت کې ورسره څه کار نه درلود، نور کاغذونه چې په بکس کې پاتې وو، یو شمیر یې د دوستانو خطونه او یو شمېر یې د نوي کور د لګښت صورت حساب ؤ چې پلاوي ورسره کومه دلچسپي نلرله.

د ژول شوی پانې په اړه انګیرنه او د تالاشۍ په شپه د امین وروستنۍ هیله:

ټولو افغانانو ته جوته ده چې د د. خ. ا. ګوند د ۱۳۴۳ هـ ش کال د مرغومي په میاشت کې جوړ شوی او د مشر تابه پلاوي او مرکزي کمیټې په لومړنۍ غونډه (پلینوم) کې نور محمد تره کی د لومړي منشي او ببرک کارمل د دوهم منشي په توګه ټاکل شوي وو، خو دغه دواړه کسان د حزب له جوړېدو وړاندې د لومړۍ چوکۍ د لاس ته راوړو لپاره په سیالۍ کې وو. دواړه د شخصیت پرستۍ او د ځان غوښتنې د نظر خاوندان وو. له همدې کبله یې د مرکزي کمیټې په ګروپ کې پلویان درلودل او په سیالۍ سره د ګوند د لومړي مقام غوښتونکي وو. حفیظ الله امین چې په امریکا کې د افغاني محصلینو د ټولنې رئیس او د خپلو زده کړو له سرته رسولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته تازه کابل ته راغلی ؤ، له دې امله چې له تره کي سره يې له وړاندې نه پېژندګلوي لرله او د حزب په مرکزي کميټه کې يې د کارمل له مخالفتونو سره سره غړيتوب لاس ته وروړی ؤ، امين له هغو ورځو څخه په حزب کې دننه د کارمل او تره کي ترمنځ اختلافاتو ته لمن وهله، تردې چې د حزب د جوړېدو له هغو لومړيو ورځو څخه د حزب د مشرتابه پلاوي په داخلي کړيو کې اختلافات رابرسېره شول او په ډېر مرموز ډول يو د بل په وړاندې يې صف جوړ ولو. د تره کي پلوي ګروپ د ګوند په کړيو کې داسې تبليغات په لاره اچول چې ګني کارمل او پلويان يې د سلطنت د دربار جاسوسان او د کارمل پلار جنرال محمد حسين خان د محمد ظاهرشاه د اعتماد وړ او يو له پياوړو قوماندانانو څخه دی. څرنګه کېدای شي چې زوی يې د کمونيستي ګوند بنسټ ايښودونکی او د سلطنت مخالف وي.

همدا راز د ببرک کارمل پلويانو داسې تبليغات کول چې تره کي او امين دواړه د امريکا د متحده ايالاتو د جاسوسي سازمان لخوا روزل شوي دي. دليل يې دا و چې تره کي پخوا په امريکا کې د افغاني سفارت يو کارکوونکی ؤ او امين څو کاله په امريکا کې د افغاني محصلينو د اتحادي ټولنې رئيس ؤ. دا څرنګه کېدای شي چې هغوی دې له امريکا څخه له کمونيستي نظريې سره افغانستان ته راستانه شوي وي او د امريکا ضد د يوه ګوند د جوړولو لپاره رېښتيني فعاليت وکړي. په يو بل باندې د دغسې تورونو په لګولو سره چې په يوه واحد حزب کې او د يوې واحدې اساسنامې او مفکورې په لرلو سره ترسره کېدل، ډېر ژر په د. خ. ا. ګوند کې د انشعاب او ټوټه کېدو باعث وګرځېد چې د تره کي د پلويانو لکه صالح محمد زيری، پنجشيري، ډاکتر شاه ولي، حفيظ الله امين، اسماعيل دانش، کريم ميثاق او نور ګروپ د خلق ډلې او د کارمل د پلويانو لکه سلطانعلي کشتمند، مير اکبر خيبر، نور احمد نور، ډاکتر نجيب الله، سليمان لايق، بارق شفيعي او نورو ګروپ د پرچم ډلې په نوم د د. خ. ا. د ګوند د يوې واحدې اساسنامې څو د کړنلارې او عمل په توپير سره يو د بل په مقابل کې ودرېدل.

که څه هم دواړه ډلې د اتحاد شوروي د کمونستي ګوند لخوا رهبري کېدلې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقویه کېدلې او مرستې ورسره کېدلې خو د دغه تېوته کېدو او انشعاب په وړاندې یې له عارفانه تجاهل څخه کار اخیست، خاموشي یې غوره کړه او د دواړو ډلو ملاتړ یې کاوه او تر خپلې سینې لاندې یې نیولې وو.

د اتحاد شوروی کمونست گوند په ټوله نړۍ کې خپل گوډاگي کمونستي گوندونه د دوه درې ببلابېلو گوندونو په بڼه یو له بله جدا ساتل تر څو په بڼه او آسانه توگه د روسانو د نهایي هدف او موخې لپاره ښه سیالي او خدمت وکړي. روسانو هم د هغوی په تېوته کېدو او انشعاب باندې د یو وخت لپاره خاموشي اختیار وله او په پټه یې هرې ډلې ته حق په جانب ویله او په یو ځانگړي وخت کې به یې دواړه خواوې یو موټې او یو ځای کولې او لکه چې ولیدل شول چې قدرت ته د د. خ. ا. حزب له رسېدو مخکې او وا ک ته له رسېدو وروسته د روسي سلاکارانو په شتون سره څو څو ځل اتحاد نیمگړی او تاکتیکي انشعاب کړی ؤ.

له موضوع نه لرې نه ځم د ژول شوی او شکول شوی کاغذ په برخه کې چې امین په ډېر مهارت سره له خپل ډیپلومات بکس څخه واخیست، ویې ژولو او تیر یې کړ له یو ترسره شوی عمل سره مخ کړو، په څرگنده مې په هغه غوسه وکړه او ومې رټلو، خو د دغې پاڼې په اړه مې دوه ډوله انگیرنه لرله:

یو دا چې ښایي د سي. آی. ای له جاسوسي سازمان سره له هغو ارتباطي مهمو او پټو پاڼو څخه یوه پاڼه وه چې په اړه یې د پرچم ډلې د هغوی پر ضد تبلیغات کول. دوهم دا چې، ښایي دغه پاڼه به د حزب د فعالو او مهمو کادرونو لست او شهرت وه چې باید د پولیسو لاس ته نه وای ورغلی، په هر صورت له دې کبله چې زه هم په هغه وخت کې د دولت په دستگاه کې دننه د حزب له مخفي غړو څخه وم، له بله پلوه د خلق او پرچم ډلو په دغه وخت کې اتحاد کړی ؤ، که څه هم امین زما د حزبیتوب په اړه کومه اطلاع نه لرله خو زه چې د یو انجام شوی عمل ترشا واقع شوی وم، په دې اړه مې ډېر ټینگار ونکړ او دا موضوع مې سرسري وگڼله او د محضر په پاڼه کې مې د هغې په اړه له راپور او یادونې څخه صرف نظر وکړ.

د تالاشۍ او د محضر د پاڼې د بشپړېدو کار د شپې د ۳:۳۰ بجو په شاوخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 13126

کې پای ته ورسېد. په دې وخت کې امین له خپلې الماری څخه ناخن گیر را واخیست او د خپلو نوکانو په پرېکولو بوخت شو او مونږ ته یې وویل: تاسو ډېر ستړي شوي یاست، اوس مهرباني وکړئ په همدې کوټه کې کښېنئ چې چای وڅښنو. ما ورته وویل: زمونږ کار پای ته رسېدلی، اوس نو که تاسو کوم شکایت لرئ چې زمونږ د ملگرو د بې احتیاطۍ له امله د کور سامان یا چیني لوښي مات یا ښځایه شوي وي حق لرئ چې په څرگنده ووایئ، اوس چې مونږ ستاسو له کوره وځو، د شک په صورت کې تاسو حق لرئ زما په گډون زمونږ د گروپ افسران او کسان هریو بېل بېل تالاشي کړئ او خپل شک اوباسئ، پرته له دې سبا ته بیا د شکایت حق نه لرئ. دا ټولې خبرې زما په جیب کې په موجود میکرو کیسټ کې ثبت کېدلې.

امین په عاجزۍ او موسکا سره ماته وویل: تراوسه دې زما دوه وړاندیزونه منلي دي، یو دا چې هغه دوه تنو محصلینو مبلمنو ته دې اجازه ورکړه چې خپلې لیلیې ته لاړ شي، دوهم دا چې د ښځینه و خونې ته ټول گروپ داخل نشو، د ښځو او ناروغانو د زحمت باعث نه شول یوه نوې مننه کوم.

دریم وړاندیز دا دی چې اوس شپه ډېره تېره شوې او گهیځ ته کم وخت پاتې دی او تاسو هم ستومانه شوي یاست، په همدې کوټه کې کښېنو او چای څښنو، سبا کېږي او د ورځې په رڼا کې سهار په ۷ بجو یوځای قوماندانۍ ته ځو.

ما چې ددغه کار واک نه درلود او بل دا چې سهار ته دوه ساعته وخت پاتې ؤ، د تشناب په پلمه له کوټې نه ووتم، مخابره لرونکی موټر ته ورغلم، د امنیې قوماندان ته مې په مخابره کې وویل: د امین د کور د تالاشي کولو کار پای ته رسېدلی، د ۲-۳ بوجیو په اندازه کتابونه، نشرات او اسناد او یوه تومانچه لاس ته راغلې ده، خو اوس ستونزه دا ده چې که بوجۍ له ځانه سره وړو، په موټر کې ځای نشته، که امین له ځانه سره بیایو، اسناد به څنگه کوو، د پولیسو ماموریت هم د امین د کور ترڅنگ دی، که امین ترسبا سهار ۷ بجو پورې په خپل کور کې د سست د ماموریت ترڅارنې لاندې پرېږدو، په دې اړه ستاسې لارښوونه څه ده؟ له دې امله چې قوماندان هم په قرارگاه کې ډېر مصروف ؤ ځکه سلیمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لایق او بارق شفیعي تر دغه مهاله نه وو موندل شوی، د پولیسو ټوله دستګاه هر لوري ته لالهنده او سرګردانه وه او د امینې قوماندان هم اندېښمن ؤ، په دې اړه یې کوم تصمیم ونه نیولای شو، په دې اړه یې د هرې پرېکړې مسئولیت زما په غاړه واچاوه او له مخابرې ووت.

بېرته کوټې ته لاړم، امین ته مې وویل ستا دریم وړاندیز چې ډېر مهم دی، په خپل مسئولیت یې په دې شرط قبلوم چې په راتلونکې کې له کومې لانجې سره مخامخ نشو. امین چې ډېر هوښیار او د تېز هوش خاوند ؤ، په دې پوه شو چې زه څه وایم، په خندا یې وویل: زه دومره ناځوانه نه یم چې د تېښتې او پټېدو له امله تا ته ستونزه پیدا کړم. ما چې دا لاره ځان ته غوره کړې ده له بند او نیولو څخه نه وېرېږم. که ما تښتېدلای نو د شپې په لسو بجو ماته اطلاع راورسېده چې د ګوند مشران یو په بل پسې نیول کېږي، په ډېره آسانۍ مې کولای شول چې ځان غاړې ته او باسم، ځکه هغه مهال تاسو نه وئ راغلي، کور مې محاصره نه ؤ، زه ونه تښتېدم. اوس چې تاسو راسره ډېر انساني سلوک وکړ او زما ټول وړاندیزونه دې ومنل، زه به هڅکله تا په لانجه کې وانه چوم، تاسو پوره باور ولرئ چې زه به د خپلو دوستانو په وړاندې ناشکره ونه اوسم.

ما د پولیسو مامور فدا محمد ته دنده وسپارله چې د سبا سهار تر ۷ بجو پورې دې د پولیسو په واسطه له بهر څخه د کور محاصره لکه د اوس په شان جاري وي. پخپله د پولیسو مامور دې په کور کې د ننه له امین سره وي، سبا په اووه بجې زه ټیلفون کوم، بیا د ماموریت په جیپ کې راوخوځېږي.

په دې وخت کې امین ډېر زیات خوشحاله شو او یوځل بیا یې له ټول ګروپ بالخصوص له ما څخه تشکر او مننه وکړه. د پولیسو مامور ته مې دنده ورکړه چې تر سهار ۷ بجو پورې هېڅوک له کوره وتلی او یا رانوتلی نشي. ښوونځي ته د خپلو اولادونو د تللو په اړه امین وپوښتل، په جواب کې مې ورته وویل: ښوونځي ته د اولادونو د تګ مخه نه ده نیول شوې خو ته په خپله له کوره نشې وتلی.

په دې وخت کې له ترلاسه شویو پیسو څخه چې یو سلو څلور څلوېښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه افغانۍ وې هغه د يوځو پيسو بېرته غوښتنه وکړه. که څه هم په محضر پاڼه کې ثبت شوې وې، څلور زره افغانۍ مې بېرته ورستنې کړې او په محضر پاڼه کې يې په خپله وليکل او لاسليک وکړ. د شپې په ٤٥: ۳ بجو مې له امين سره خدای پاماني وکړه، د خپلې قرارگاه په لوري مو حرکت وکړ او حفيظ الله امين دغه شپه يعنې د ۱۳۵۷ کال د ٦/٥ نېټې د چارشنبې شپه په خپل کور کې تېره کړه. په همدې شپه د امين لخوا د بنستيز وسله وال پاڅون فعاليت ترسره شوی ؤ چې دولت او د پوليسو دستگاه له هغې څخه خبر تيا نه لرله چې په خپل ځای کې به ورڅخه بيا يادونه وکړو.

د چارشنبې ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوايي ٦مه:

کله مې چې د امين کتابونه، اسناد او تومانچه له ځانه سره د امنيې قوماندانۍ ته راوړل، نو د شپې څلور بجې وې. ډېر ستړی او بې خوبه وم، د تالاشۍ اسناد او ۳ بوجۍ کتابونه مې د محضر له پاڼې او نغدو اخيستل شويو پيسو سره مؤظف شخص ته وسپارل او د يو دوه ساعتونو استراحت لپاره خپل دفتر ته لاړم. د تيلفون د لين پلک مې وايست، کوټه مې له دننه څخه کلپ (قفل) کړه، او په کوچ باندې په داسې حال کې چې يونيفورم مې په تن ؤ څملاستم. لږ وروسته په درووند خوب ويده شوی وم. سهار ته د دروازې په ټک ټک راويښ شوم. اته بجې وې چې د امنيې د قوماندان حاضرباش راويښ کړی وم. د امنيې د قوماندان دفتر ته ورغلم، د شپې د عملياتو او کړنو په اړه مې ورته گزارش تېر کړ. د امنيه قوماندانۍ له دفتر څخه مې د پوليسو مامور فدا محمد ته وويل، چې شخصاً امين په جيپ موټر کې په خوندي ډول د کابل نظارتخانې ته حاضر کړي، او په اووم نمبر اتاق کې چې له مخکې نه ورته تيا کل شوی ؤ بندي شو.

امين د نورو سياسي بنديانو برعکس، خوښ، ډاډه او آرام ښکاريده. ما ته يې وويل: دا دی ستاسو مسئوليت رفع شو، نظارتخانې ته حاضر شوم. يوځل بيا يې د تېرې شپې د مرستې او نرمۍ له کبله له ما نه مننه وکړه. زه نه پوهېدم چه دا څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته ده چې د امین لپاره د بیا بیا منني او تشکر وړ ده. ما کوم ځانګړی او فوق العاده مساعدت له ده سره نه ؤ کړی، کور مې ورمحاصره کړی ؤ، د کور تالاشي مې اخیستې وه، سلاح، نغدې پیسې، کتابونه او اسناد مو مصادره کړي وو، دی مو هم بندي کړ. خپله دنده مو ترسره کړې وه، خو ددې سره سره امین له تالاشۍ نه وروسته په خپل کور کې د یو څو ساعتونو لپاره په پاتې کېدو سره هغه هم د ماموریت د پولیسو تر څارنې لاندې ډېر مشکور ؤ، وروسته چې بیا یې په خپله خوله راته وویل، ریښتیا هم چې پرته له خبرتیا ځخه په ناخبرۍ کې مې ورسره ډېره قیمتي مرسته کړې وه.

د خلق او پرچم د بندیانو د سرپرست په توګه نوې دنده، د توقیف خانې مقررات او له بندیانو سره چلن:

د چارشنبې په ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوایي په ٦مه نېټه د امنیې د قوماندان یو سر پټې خاص او راساً مکتوب راورسېد، چې په کې راته لاربښوونه شوې وه چې په خپله اصلي دنده سربېره د کابل په نظارتخانه کې د سیاسي بندیانو د دوسیو د فیصله کولو او د پلټنو تر پای ته رسېدو پورې، د بندیانو د سرپرست په توګه هم دنده ترسره کړم او د مکتوب د رارسېدو سره سم خپله دنده اشغال کړم. له مکتوب سره مل د ۲۷ تنو افسرانو لست چې زما تر امر لاندې راکړل شوی وو، چې د نظارتخانې په دننه کې د هر بندي د ساتنې لپاره په ۲٤ ساعتونو کې ۳ تنه افسران د هغه پلان له مخې چې زه یې ورته ترتیبوم په دنده ګمارل کېدل، او همدا رنګه د سیاسي بندیانو په اړه یو ځانګړی لاربښودنه شوې وه چې غوره ټکي یې داسې ښودل شوي وو:

۹ تنه سیاسي بندیان هریو نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق دې په ترتیب سره له ۱-۹ په جدا ډول وساتل شي. بندیان په هېڅ ډول یو له بل سره تماس نشي نیولی، ان چې د رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجت پر مهال د تشناب تللو ته باید یو یو تن ته د تګ اجازه ورکړل شي. له بهر نه دوستان او خپلوان د پایوازانو په نوم په مستقیم ډول یا غیر مستقیم ډول د لیک او ټیلفون له لارې له بندیانو سره اړیکې نشي ټینګولی. د هر ډول خوړو، درملو، میوو، سګرټ او نصوارو راوړل بندیانو ته د خپلو فامیلونو لخوا مجاز نه دي. بندیانو ته د شپې او ورځې خواړه د دولت لخوا ورکول کېږي. دوه تنه آشپزان د آشپزۍ له سامان سره او یو تن سماوارچي له اړوند سامان سره په ځانګړي ډول نظارتخانې ته ورپېژندل شوي وو چې د یوې ځانګړې تابلو ترمخه د مؤظف ډاکتر د لارښوونې سره سم روغتیایي خواړه ورته برابرېږي. دوه تنه ډاکتران یو د سهار لخوا او بل د ماښام لخوا بندیان معاینه کوي او په صحي بولټین کې ورته درمل او خواړه تثبیتوي، خو درمل د مسئول سرپرست په واسطه په هر وخت کې د هر تن لپاره ورکول کېږي او د ډاکتر په مخکې خوړل کېږي. اضافي درمل د ناروغ بندي په کوټه کې نه ساتل کېږي، یعنی د ساتلو اجازه نلري. د اړتیا په وخت کې د ډاکتر د هدایت سره سم د مؤظف افسر لخوا اقدام ترسره کېږي. چاقو، چاړه، د ږیرې خرېلو پاکي، ناخن ګیر، ښیښه، ډبره، نکټایي، ملاوستې، پطلون، لو داسې نور شیان چې د ځان وژلو خطر لري، بندي یې له ځانه سره نشي ساتلی.

محمد ابراهیم د نظارتخانې آمر او د هغه مربوطه پرسونل به زما د دندې تر پایه پورې زما تر اغیز لاندې وظیفه اجرا کوي. د مکتوب او لارښوونو تر لوستلو وروسته نظارتخانې ته لاړم او د سیاسي بندیانو مهمه او له خطره ډکه دنده مې اشغال کړه.

د کابل په ښارځای (نظارتخانه) کې:

کله چې د نظارتخانې دروازې ته ورغلم، لومړی ښارن محمد ابراهیم چې له وړاندې نه زما له نوې دندې څخه خبر ؤ په دروازه کې زما هرکلي ته ولاړ ؤ. د نظارتخانې موجوده لنډ راپور یې داسې راته ووایه چې نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیری، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول اووه تنه سیاسي بندیان په ترتیب سره له ۱-۷ نمبر کوټو کې موجود دي. دوه تنه آشپزان له اړوند لوازمو سره او دوه تنه سماوارچیان له اړوندو سامانونو سره دندې ته حاضر شویدی.

په کوټه کې دننه د برېښنا ساکټونو، برېښنايي جریان پرېکړ شوی دی، بندیانو ته کمپلې، بسترې، روجايي او څپلکې توزیع شوی دی. د سیاسي بندیانو ۲۷ تنه ساتونکی افسران حاضر شوي او په دفتر کې ستاسو د خبرو انتظار کوي.

د نظارتخانې دفتر ته ورغلم. د بېلابېلو ادارو لکه جنايي، د سمت د مامورینو او اداري څانګو افسران راټول شوي او په نظارتخانه کې توظیف شوی وو، ورو پېژندل شوم. د سیاسي بندیانو د ساتنې او د نظارتخانې د مقرراتو په اړه مې ورته څرګندونې وکړې. په جدي ډول مې د هغوی پام دې ته راواړاوه چې د هغوی تر څارنې لاندې سیاسي بندیان مهم سیاسي شخصیتونه او زمونږ د ټولنې وتلي انسانان دي. مونږ افسران د هغوی د سیاسي جرمونو په مسئولیت او نه مسئولیت باندې هېڅ کار نلرو، او تر څو پورې چې دلته تر نظارت لاندې دي باید ناپېیلی او ښه چلن ورسره وشي. وهل ټکول، سپکاوی چې په محبسونو کې له ځینو جنايي بندیانو سره د مؤظفینو لخوا ترسره کېږي دلته په غوڅه توګه منع دي. له دې کبله چې لارښوونه شویده چې په تجرید کې دې وساتل شي او په خپل منځ کې دې تماس نیولو او له خپلو خپلوانو او دوستانو سره له تماس نیولو څخه وساتل شي نو دا هدایت باید په جدي توګه عملي شي.

ټول افسران چې په نظارتخانه کې دننه دنده ترسره کوي بې وسلې دي، هیڅوک غوځوونکی او اور غورځوونکی وسله داخل ته نشي راوړلی. د نوکریوالۍ جدول مې چې جوړ کړی دی ۳ تنه په ۲٤ ساعتونو د دروازې په خوله کې د ساتنې او پیره کولو دنده ترسره کوي. هېڅوک نشي کولای چې په خپل سر د خپلې ساتنې او پیره کولو نوبت له یو اتاق څخه بل اتاق ته تبدیل کړي.... بیا مې په ترتیب سره له لومړی اتاق څخه تر ۷ نمبر اتاق پورې بندیان وکتل او د هغوی بسترې مې معاینه کړې، او د هرې کوټې ۳=۳ تنه مسئولین مې ور وپېژندل. ټولو بندیانو چې په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتاقونو کې د همېش لپاره الچک وو شکایت درلود ، رېښتیا هم چې ستونزمن کار دی، الچکونه نکلی (جرمنی) وو او هر یوه دوه دوه کونجیانې لرلې. یوه یوه کونجي مې مؤظف افسر ته وسپارله او ځانګړی لارښودنه مې ورته وکړه چې یوازې د لوړو چارواکو او آمرانو د لیدلو په مهال بندیان الچک کړي. پرته له هغې باید یو لاس خلاص وي، له دې امله چې زه هم متأسفانه د غه مهال د حزب مخفي غړی وم، په خپل مسئولیت مې دا کار جایز وباله، که څه هم بندیانو زه د ګوند د غړي په حیث نه پېژندم او ما هم حق نه درلود چې هغوی ته ځان وروپېژنم، خو ترکومه ځایه چې شونې وه له هغوی سره مې مرسته کوله. افسوس چې په هغه وخت کې پوهېدلې چې د سیاسي قدرت د ترلاسه کولو په مهال له هغوی څخه څه فساد پورته کېږي، زمونږ هیواد له څه کړاو سره مخ کېږي، خو افسوس چې هغه وخت هېڅوک نپوهېدل چې هغوی د چا مزدوران دي، آزادی، کار، استثمار، کور، ډوډۍ، کالي، عدل، برابري او مساوات هغه جملې وې چې هرڅوک یې خوښوي او دا شعارونه اوس هم په زړه پورې دي، خو افسوس چې هغوی د دغو شعارونو پرضد عمل وکړ.

دوه تنه بارق شفیعي او سلیمان لایق لاهم نه وو نیول شوی. د اووه تنو لپاره فوق العاده خواړه د پسه غوښه، نرۍ ښې وریجې، سپینه ډوډۍ، دوه ډوله تازه میوه د غرمې او د شپې په ډوډۍ کې هغوی ته حواله شوې وه، چای او سګرټ د هغوی خوښې سره سم ورکول کېدل.

د پلټنو پیل او د نور محمد تره کی د نه خوړو اعتصاب:

سیاسي بندیانو د چارشنبې شپه او د چارشنبې ورځ پرته له پوښتنو ګروېږنو په نظارتخانه کې په بشپړه بېغمۍ سره تېره کړه. د سهار په سبا ناري کې شیدې، چای او کلچې، د غرمې لخوا د پسه غوښه، اعلی وریجې، تازه میوه او سپینه (خاصه) ډوډۍ او د شپې لخوا د پسه د غوښې قورمه، سپینه ډوډۍ او تازه میوه ورکول کېدله. د چارشنبې د ورځې په مازدیګر د مؤظف ډاکتر لخوا د تره کی د غذایي سیستم په روغتیایي بولټن کې پرته له پیازو او غوړو هدایت ورکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي ؤ چې پر ته له غوړو د غوښې او پالکو او د منو توصیه شوې وه خو د لوژستیکی تعامل ترمخه دغه توصیه د پنجشنبې د ورځې له سهار څخه تطبیقبدله. د ۲٤ ساعتونو خواړه د همغې ورځې د سهار په تابلو کې تثبیتېږي او د هغې له مخې حواله او اجرا کېږي.

مازدیگر مهال د امنیې قوماندان راته وویل کیدای شي نن شپه د پلټنې پلاوي د عدلیې وزارت او د لویې څارنوالۍ، د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر ته راشي. له نور محمد تره کی، ببرک کارمل، عبدالحکیم شرعي جوزجاني څخه پلټنې کوي. باید د اړوندو ساتونکو په واسطه په جلا جلا ډول چې په لاره کې سره یوځای نشي، کله چې هیئت په کار پیل کوي له کوم شخص څخه چې پلټنې کوي ورته واستول شي. د شپې په ۸ بجو د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر لخوا راته په ټیلفون کې وویل شول چې ۳ تنه نور محمد تره کی، کارمل او جوزجانی راحاضر کړئ. د اړوندو ساتونکو په واسطه مې هریو بیل بیل د پلاوي حضور ته حاضر کړل. پلټنې پیل شوې او زه بېرته نظارتخانې ته راستون شوم، نورو بندیانو ته د شپې ډوډۍ توزیع شوه.

د ۱۲:۳۰ بجو په شاوخوا کې مؤظف نوکریوال خبر راکړ چې نور محمد تره کی د خوړو اعتصاب کړی او ډوډۍ نه خوري. کوټې ته ورغلم، سلام مې ورته وکړ، ومې لیدل چې د پسه د غوښې قورمه، تودې سپینه ډوډۍ، تازه میوه، دوه دانې کیلې او یوه منه یې مخې ته ایښود ل شویدي او نه یې خوري. ترې ومې پوښتل: «تحقیق په خیر تېر شو؟ څه زحمت خو نه ؤ؟» په غوسه یې ماته وکتل او ویې ویل: «هو، تحقیق یې وکړ خو هیڅ په لاس ورنغلل، په خپلو پوښتنو کې محکوم وو، زه چې کوم جرم نلرم، کومه گناه مې نه ده کړې، څه غواړي، زمونږ د گوند یو مهم ملگری یې په بې رحمۍ سره وواژه، مونږ چې د هغه جنازه په پرتمینو مراسمو سره خاورو ته وسپارله او له حکومت نه مو د هغه قاتلین وغوښتل نو دا کوم جرم دی؟» ویې خندل او ویې ویل: «حیرانتیا ده چې دوی هیواد راتلونکی د څه ډول ارتجاع په لاس کې لویدلی ده؟» ما په جواب کې هیڅ ونه ویل، پوښتنه مې وکړه: «ډوډی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې نه نوش جان کوئ، که یخه شوې وي چې تود ه یې کړي؟» وویل: «نه، نه! ورشئ قدیر ته ووایاست چې په داسې حال کې چې د یو حزب لاربنود دې بېګناه زندان ته اچولی دی، له مقرراتو سره سم د یو سیاسي بندي په شان ورسره چلن وکړئ. دا خواړه د خوړلو دي چې زه یې وخورم؟»

ومې ویل: «په دلیل پوه نه شوم، ماته ووایئ که خواړه یخ شوي وي، کم وي، چې زه یې چاره وکړم، دا کار زما دنده ده نه د داخله وزیر.» ویې ویل: «زه هېڅکله داسې خواړه نشم خوړلی، نن ورځې په صحي بولتین یا روغتیایي پاڼه کې د ډاکتر توصیه وګورئ چې هغه څه لیکلي دي، تاسو د هغې له مخې ولې عمل نه کوئ؟ زه ناروغ یم، غوړي، سره کړي پیاز او مالګه نشم خوړلی.» ومې ویل: «تاسو په کور کې څه ډول غذا خورئ؟» ویې ویل: «زه ځانګړی غذایي رژیم لرم، زه همیشه د «چرګ یا زرګ» غوښه پرته له غوړو خورم.» حیران شوم چې د دې بېچاره او غریب هیواد د زحمت کشانو د ګوند مشر چې اکثر خلک یې د بخور و نمیر په ډول ژوند تېروي، خو بوډا او عمر خوړلی مشر یې چرګان او زرکې خوري، له کوم مدرک نه یې برابروي؟ تره کي خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ویې ویل: «زه د د. خ. ا. ګوند رهبر یم، زما ملګري ما دوست ګڼي، زما له ناروغۍ نه خبر دي، کوم غذایي رژیم چې زما معالج ډاکتر ټاکلی دی د هغې لګښت ګوند ورکوي، زه کومه شخصي شتمني نلرم. زما ټول لګښت او مصرف ګوند ورکوي. زموږ ګوند د پیسو عایدات هم لري، حق العضویتونه، اعانې، مرستې، د کتابونو خرڅلاو، کوچنی حرفوي او تجارتي فعالیتونه، دا ټول زموږ د ګوند د پیسو عایدات دي. زما درملنه او غذایي رژیم له همدې مالي پانګې څخه برابرېږي. زه په قطعي ډول غوړي غذا او سرو کړو پیازو له خوړو څخه پرهېز یم.» وپوهېدم چې له دې غذایي اعتصاب څخه هدف څه دی، ورته ومې ویل: «د ډاکتر توصیه چې نن یې ستا د روغتیا په پاڼه کې د غذایي سیستم په اړه څه لیکلي دي له سبا نه عملي کېږي، د نن شپې خواړه د چارشنبې د ورځې د سهار په تابلو کې حواله شویدي، زموږ کومه ګناه نه ده، اوس ناوخته دی، کولای شئ ډوډۍ د شیدو له چای سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخورئ. » ما په کوټه کې وچې شیدې لرلې، یوه چاینکه د شیدو چای او توده ډوډۍ مې ورته راوغوښتله، په دې ترتیب د تره کي غذایي اعتصاب پای ته ورسېد، د ډوډۍ په خوړلو یې لاس پورې کړ. کارمل او جوزجانی هم راغلل او د شپې ډوډۍ یې وخوړه او استراحت یې وکړ.

د ۱۳۵۷ د غوایي ۷مه د دولت پرضد د وسله وال پاڅون ورځ:

مخکې مې اشاره کړې وه چې زه درې میاشتې پخوا د جلب او احضار او د باقیاتو د راټولولو او مقرراتو د ترتیبولو په موخه د یو هیئت په مشرۍ ټاکل شوی وم او د دواړو مقرراتو د مسودو کار بشپړ شوی ؤ، خو د هغې د بودجوي تکلیف په اړه لازمه وه ترڅو د مالیې او سوداګرۍ د وزارتونو، د عظمی صدارت د محاسباتو د دیوان د ریاست او د عدلیې وزارت استازی په هغې غور وکړي او تصمیم ونیسي. د پخوانی پلان سره سم د یادو شویو وزارتونو مرستیالانو ته بلنه ورکړل شوې وه چې د ثور په ۷مه د پنجشنبې په ورځ د کورنیو چارو په وزارت کې غونډه وکړي، د بودجوي تکالیفو او جوړښتونو، مسودو، اصولنامو او هغو مقرراتو باندې چې په بېلابېلو وختونو کې د کورنیو چارو د وزارت لخوا ترتیب شوې وې غور وکړي او په اړه یې تصمیم ونیسي.

د پنجشنبې په ګهیځ راته په ټیلفون باندې د کورنیو چارو د وزارت لخوا وویل شول چې د مسودو په اړوند ټولې پاڼې له ځانه سره واخلم او د کورنیو چارو وزارت ته لاړ شم. د دندې د حساسیت له کبله یوه شیبه هم زه د کابل له نظارتخانې څخه بهر ته نه تلم. موضوع مې د امنیې قوماندان ته وویله، قوماندان هم یوه شیبه چوپ پاتې شو، وروسته یې راته وویل: «خیر دی نن محمد ابراهیم د نظارتخانې آمر په خپل ځای توظیف کړه، تاسو له خپلو مسودو سره د کورنیو چارو وزارت ته لاړ شئ او د وزارت مقام ته یو وړاندیز ولیکئ چې عجالتاً د سیاسي بندیانو د درملو، تازه میوې او سګرټو د پېرودلو لپاره سل زره افغانۍ تخصیص ورکړي. ما د کورنیو چارو له وزیر سره په ټیلفون خبرې کړې دي، تخصیص ورکوي. » پېشنهاد مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیکه، د امنیې قوماندان لاسلیک کړ، او له ځانه سره مې واخیست. لومړی څارن محمد ابراهیم مې په موقته توګه د کورنیو چارو له وزارت څخه زما تر راستنیدو پورې په خپل ځای په نظارتخانه کې مؤظف کړ، او په خپله سهار په ۸ بجو د کورنیو چارو وزارت ته لاړم. غوښتل مې چې لومړی د کورنیو چارو له وزیر څخه د تخصیص منظوري واخلم، وزیر په خپل دفتر کې شتون نه درلود. وویل شول نن په ارګ کې د کابینې فوق العاده غونډه ده. ګډ کمیسیون ته چې د کورنیو چارو مرستیال وزیر هم په کې ګډون درلود او د وزارت په کتابتون کې ناست وو ځنګ ته ورغلم او په کار مو شروع وکړه. زه د غونډې منشي وم، نور کمیسیونونه چې هغه هم د نورو وزارتونو د باصلاحیته استازو څخه وو، په بېلابېلو سالونونو کې په کار بوخت وو. په لس بجو د ورځې مو د سګرټ څکولو او پاکې هوا د تنفس کولو په مقصد تفریح وکړه. کله چې زه له کتابتون څخه ووتم، یو غیر عادي حالت حاکم ؤ. د لویو لارو او جادو پرمخ د ټانکونو غره هار، د هوایي درنو او سپکو وسلو ډزې او درزهار په وقفه یې ډول له لرې څخه اورېدل کېدل. د کورنیو چارو د وزارت پوځیان او افسران په غیر عادي حالت اخوا او دېخوا سره په خوځښت کې وو. له هرچا به مې چې تپوس کاوه دقیق معلومات یې نه لرل. دوهم پوړ ته د عمومي قوماندانۍ دفتر ته ورغلم ترڅو صحیح معلومات ترلاسه کړم. قوماندان هم له یو بل ډول حالت سره مخ ؤ. همدومره یې راته وویل، غونډه سمدستي پای ته ورسوئ، مېلمانه دې سمدستي خپلو اړوندو وزارتونو ته لاړ شي، ستا چې یونیفورم په تن دی په قرارګاه کې وسله ویشل کېږي، تاسو هم سلاح واخلئ او وظیفې ته چمتو اوسئ.

په فوري ډول قرارګاه ته لاړم، یو میل روسي کره بین یې له څلور پنځګونو کارتوسونو سره راکړ، له خپلې وسلې سره کتابتون ته ننوتم، د مسودو پاڼې مې راټولې کړې او د کتابونو په الماری کې مې خوندي کړې. مېلمنو ته مې وضعه په مجمل ډول لکه څرنګه چې عمومي قوماندان راته ویلې وه بیان کړه، هغوی هم سمدستي د کورنیو چارو له وزارت څخه ووتل، زه له خپلې وسلې سره دېخوا او هاخوا په خوځښت کې وم، حالت بالکل نامعلوم او غیر عادي ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوضاع بدلون او په ښار کې ډزې:

د وزارت په انګړ او دهليزونو کې چې وګرځېدم، معلومه شوه چې اوضاع بالکل بل ډول او نامعلومه ده، هېڅوک نپوهېدل چې په ښار کې دا ډزې ولې کيږي. ملکي مامورينو ته اجازه ورکړل شوې وه چې خپلو کورونو ته لاړ شي، خو ليدل مې چې زياتره افسران هم چې ملکي لباس يې په تن ؤ له ملکي مامورينو سره له وزارت څخه ووتل. د کومو افسرانو چې پوځي يونيفورم په تن ؤ هغوی ته وسله ورکړل شوې وه، ما هم يو ميل وسله اخيستې وه او يو ميل شخصي تومانچه مې هم له ځانه سره لرله. تردې يوه شپه وړاندې د افغانستان راډيو د نور محمد چې په تره کي مشهور ؤ، ببرک چې په کارمل مشهور ؤ، دستګير پنجشيري، عبدالحکيم مشهور په جوزجانی، حفيظ الله مشهور په امين د نيولو په اړه چې د اساسي قانون په خلاف يې د يو ګوند په حيث په لاريون او غونډه کې تبليغات کړي وو خبر خپور کړی ؤ. داسې ويل کېدل چې د پوهنتون او پولی تخنيک محصلين د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو د نيول کېدو او له دې امله چې په راډيو کې په سپکاوي سره ياد شويدي غواړي د دولت له اجازې پرته د مظاهرو لپاره لارو او سرکونو ته راووځي، دولت د هغوی د ويرولو لپاره ټانکونه او زغره وال ښار ته رااېستلي دي ترڅو د مظاهرو مخه ونيسي. په انګړ کې مې جګړن (سمونيار) عبدالباقي وليد، ما ته يې وخندل او ويې ويل: کره بين توپک دې د څخه لپاره اخيستی دی؟ په جواب کې مې ورته وويل: ټولو افسرانو ته يې ورکړي دي، زه نپوهېږم چې څه وضعيت دی. هغه هم بشپړ معلومات نه لرل، ويې ويل فکر کوم هرڅه چې دي او له هرې خوا چې دي خو د دولت پرضد دي، ښه ده چې سلاح دې اخيستې ده، که اړينه شوه د دولت پرضد به يې وکاروې. ما او سمونيار عبدالباقي سره پېژندل، هغه هم د پرچم ډلې غړی ؤ، د ودانۍ څلورم پوړ ته وختم، هلته د مخابرې دستګاه او د مرکزي مخابرې مرکز ؤ. د مخابرې د آمر ډګروال محمد افضل نه مې پوښتنه وکړه، هغه هم دقيق معلومات نه لرل، هغه وويل د دفاع وزارت مخابره وايي د ښلور مې زغره وال او پنځلسمې قوې وسايط د دفاع د وزير په امر د څرخي پل لخوا د ښار په طرف راځي، خو څرګنده نه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د کوم هدف په خاطر ښار ته راغي. ډګروال محمد افضل زياته کړه چې د پوليسو ثابت او ګرځنده شبکې هم په لويو سرکونو او څلور لارو کې د ټانکونو د حرکت او غره هارو راپورونه ورکوي خو په موخه يې نپوهېږي. تاسو ګورئ چې دولتي دستګاه څومره بې کفايته وه، په ښار کې په وقفه يې توګه درنې او سپکې ډزې اوريدل کېدې، عمومي قومانداني د وزارت ساتونکي پوستې په سپکو وسلو سنبال کړې وې، د وزارت په انګړ کې د پوليسو يو افسر وسله په لاس وارخطا او بيړني ښکارېده. له هر دروند ډز سره به يې رنګ الوت او لړزېده به، ورنه پوښتنه مې وکړه چې ولې پريشانه يې؟ وګوره په ښار کې څه ډول ډزې دي او څومره ټانکونه راوتلي دي، زما په لاس کې کره بين ټوپک دی، د ټانک په مقابل کې کره کبين ټوپک څه کولای شي؟ دا ټانکونه دولتي دي، د دولت مخالفين ټانکونه او زغره وال نلري، ولې اندېښمن يې؟ هرڅومره تسلي مې چې ورکوله خو افسر حواس له لاسه ورکړی وو، نه ډاډه کېده، ډېر وارخطا او اندېښمن ؤ، د درنې وسلې د ډز له اورېدو سره به د ېخوا او هاخوا ځغلېده. له لاسه مې ونيو، د وزارت د احاطې په جنوب لويديزه څنډه کې يوه د لرګي غرفه وه چې پيره دار په کې ؤ، هلته کښېناستو، ورته مې وويل: اندېښنه مه کوه، که دا ټانکونه لکه څرنګه يې چې وويل دولت د مظاهره کوونکو د ويرولو لپاره په کار اچولي وي، نو موږ ولې اندېښنه وکړو، او که دا وګڼو چې د مخالفينو لخوا د دولت پر ضد دي نو بيا به هم د دولت له لوړو چارواکو سره کار لري، زما او ستا په شان افسرانو سره کار نلري، هرڅه مې چې ورته وويل کومه ګټه يې ونه کړ. ومې ويل ښه به دا وي چې خپله دريشي په خپل دفتر کې له تنه اوباسې، خپله وسله بېرته قرارګاه ته وسپارې او کور ته لاړ شې. په دې کار کې يې هم ستونزه لرله، ځکه وسله ورپسې قيد شوې وه. بېرته سپارل يې ناشوني وو، ددغه سړي له نوم يادولو څخه مې په دې کتاب کې ډډه وکړه ځکه د ثور د انقلاب له بريالېتوب وروسته مو چې په وزارت کې سره وليدل، هلته يې هيله رانه وکړه چې راز يې په خپل زړه کې پټ وساتم، دغه سړی اوس هم ژوندی دی او په کابل کې دی.

ډزې ورو ورو د ښار خواته رانږدې کېدلې. د ارګ په شاوخوا او پښتونستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

واټ کې ډزې ډېرې زياتې وې. له شيبه نه وه تېره چې اته عرادې ټانکونه د وزارت له مخې سرک نه د کارته پروان په لوري تېر شول خو ډزې يې نه کولې. هغه آوازه چې مخکې خپره شوې وه چې گنې دولتي ټانکونه له دفاع وزير سره په ښار کې عمليات کوي، د کورنيو چارو د وزارت د مامورينو په اند حقيقت ته نږدې برېښېده خو داسې نه وه.

د کابينې فوق العاده غونډې، په ښار کې لرې او دانه وانه د درنو او سپکو وسلو ډزو، د کورنيو چارو د وزارت افسرانو ته د وسلو ويشلو ټول هک پک او حيران کړي وو. د دفاع او د کورنيو چارو د وزارتونو د مخابرو دستگاوو د قيقه وضع نه تثبيتوله او يا يې نه شواى تثبيتولاى، د ماسپښين تر دوه بجو پورې د کورنيو چارو په وزارت کې حالت غير عادي، مجهول او کړکيچن ؤ.

د کورنيو چارو په وزارت د ټانکونو بريد:

له څلورم منزل (آمريت مخابرې) څخه راکښته شوم، د کابل نظارتخانې ته مې ټيلفون وکړ. لومړى څارن محمد ابراهيم راته وويل: « په ټول ښار کې ډزې دي، په نظارتخانه او توقيف خانه کې اضافي امنيتي تدابير ونيول شول. يو شمېر وسله وال افسران او سرتيري د نظارتخانې د بامونو په سر او شاوخوا ته ځاى پر ځاى او مورچې يې ونيولې، د بنديانو وضع په عادي حالت کې ده. » ما ورته وويل چې «زما تر درستنېدو پورې بشپړ مسئوليت لرې، زه په داخله وزارت کې ايسار شوى يم، عمومي قوماندان هېچا ته اجازه نه ورکوي چې له وزارت نه ووځي، دلته هم د اضافي امنيتي تدابيرو د نيولو موضوع ده، مونږ ته وسله راکړل شوې ده، خو زه هڅه کوم چې د لومړى فرصت په لاس ته راتگ سره ځان در ورسوم، خپلې دندې ته متوجه اوسه. » دوهم منزل ته لاړم چې که د کورنيو چارو وزير خپل دفتر ته راغلى وي، چې د تخصيص په وړاندېز ورنه احکام واخلم، وزير نه ؤ راغلى. دوه څنځير لرونکې ټانکونه، يوه عراده مخابره لرونکى جيپ او يو عراده بيردم د وزارت انگړ ته راداخل شول، او د وزارت د اصلي ودانۍ شاوخوا ته ودرېدل او د ودانۍ څلورم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منزل يې تر اور لاندې راووست. و داني ولړزېده، د شلور منزل ښيښې ماتې شوې، مامورين او كاركوونكي وارخطا شول او يوه خوا او بله خوا يې منډې وهلې. چا په تشناب، چا په دهليزونو او چا د لومړي او دوهم منزل په زينو كې د گوليو د لگېدو د خطر له ډاره ځانونه پټول. زه هم د لومړي او دوهم منزل ترمنځ په دوه لاري كې ولاړ وم. له جيپ نه د يوې دنگې ونې خاوند جگتورن كلاشينكوف په لاس راكښته شو او له لوډسپيكر څخه دا غږ وشو چې ويل يې: «د كورنيو چارو د وزارت درنو افسرانو، ورو ضابطانو، مامورينو او كاركوونكو! انقلاب دى انقلاب، دفاع وزارت، راډيو تلويزيون او ټولې وزارتخانې د انقلابي ځواك په لاس كې دي، څوك چې مقاومت ونه كړي مونږ ورسره كار نلرو، خپلې وسلې پر ځمكه كېږدئ او د وزارت په انگړ كې راټول شئ، بېځايه او بې گټې مقاومت مه كوئ كه نه نو وبه وژل شئ، په چټكۍ سره د راټولېدو ځاى ته راحاضر شئ.»

ما چې دا غږ واورېد، په ذهني توگه د دې غږ مخالف نه وم، فكر مې وكړ چې رېښتيا هم په يوه كره بين ټوپك او شلو دانو مرميو سره د ټانك په وړاندې مقاومت كول بې ځايه او حماقت دى. له زينو راكښته شوم، نورو خلكو چې په دې زينو كې له ما سره يو ځاى وو راته وويل چې «په دې ډزو كې چېرته ځې په گولۍ به ولگېږې؟» ورته ومې ويل: «د راټولېدو ځاى ته ورځم، تاسو هم په ما پسې راځئ.» ما د وسلې خوله د تسليمېدو په توگه كښته نيولې وه، په آخرنۍ زينه كې وسله په ځمكه وغځوله او دواړه لاسونه مې پورته ونيول، د غونډېدو ځاى ته ورغلم. يو افسر راغږ كړ چې كورتۍ او خولۍ دې په ځمكه وغورځوه. كله مې چې كورتۍ وايستله په څنگ كې مې تومانچه ښكاره شوه، هغه مې هم په ځمكه وغورځوله او د غونډېدو ځاى ته لاړم او په ځمكه كښيناستم. ورو ورو يو، يو تن په پورته نيول شويو لاسونو سره د غونډېدو ځاى ته راتلل او په څنگ كې مې كښيناستل. يو تن ورو كى ضابط ته چې په څنگ كې مې ولاړ ؤ وويل: «ما خپل قوماندان ته بوځه كار ورسره لرم.» راته ويې ويل: «څه كار ورسره لرې، صبر وكړه، څو دقيقې وروسته تاسو ټول رخصتوي.» ورته مې وويل: «زه اجازه او رخصت نه غواړم، كار ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرم.» وړوکی ضابط د خپل قوماندان څنګ ته ورغی، څه یې ورته وویل، ما ته یې اشاره وکړه، خواته ورغلم ترڅو ځان وروپېژنم او د انقلاب د کلمې په اړه چې په لوړ غږ مې اورېدلې وه ځان خبر کړم.

له انقلابي ځواک سره یوځای کېدل:

د پوستې قوماندان جګتورن محمد رفیق ته ورغلم، نوموړی د زرهدار پنځلسم نمبر ځواک د افسرانو له جملې څخه و. سلام مې ورته وکړ او تپوس مې ترې وکړ: «ستاسو د انقلاب په غږ دې ولیدل چې ما وسله په څمکه کېښوده او د راتولېدو محل ته راغلم، پوهېدلی شم که مهرباني وکړئ او ووایئ چې انقلاب د کوم ګوند لخوا او کومې پوځي قطعې له طرفه په لاره اچول شوی دی؟» ویې ویل: «انقلاب د د. خ. ا. ګوند په مشرۍ د څلورمې قوې او د زرهدار پنځلسم ځواک د ګوندي ملګرو لخوا په لاره اچول شوی دی.» ومې ویل: «چې داسې ده نو زه هم د پولیسو په برخه کې د ګوند د مخفي غړو له جملې څخه یم، نو زه څه ډول همکاري وکړم؟» جګتورن د خپل یادښت په کتابچه نظر وغځلاوه، ما چې خپل بشپړ شهرت، نوم او وظیفه مې مخکې لا ورته ښودلې وه، راته ویې ویل چې: «ستا نوم زما په لست کې نشته.» ورته ومې ویل چې: «باید موجود نه وي ځکه د حزب د جوړېدو له لومړي سر څخه د اردو او پولیسو حوزې او سازمانونه سره بېل وو.» وویل: «سمه ده منم یې چې ته هم زمونږ حزبي ملګری یې، ووایه چې د کورنیو چارو وزیر قدیر په کوم منزل او کومه کوټه دی؟» ورته ومې ویل: «که د کورنیو چارو د وزیر د نیولو لټون کوئ نو ډاډه اوسئ چې هغه په وزارت کې بیخي شته نه، هغه د سهار له ۸ بجو راپدېخوا په وزارت کې شتون نه درلود، وایي چې ارګ ته تللی، نن په ارګ کې د کابینې کومه خاصه غونډه ده، وزیر هم په غونډه کې ګډون کړی دی.» موسکی شو او ویې ویل: «ارګ زمونږ په محاصره کې دی، حتمي نیول کېږي.»

جګتورن د خپل ځان لپاره د زیاتو معلوماتو په موخه زما څخه پوښتنې وکړې ویې ویل: «په وزارت کې شخصاً له وزیر سره څو تنه تړاو لري او کوم کوم دي؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته مې وويل: «له وزير سره ټرلی کسان لکه ورور، ورارہ، کاکا، د کاکا زوی ماما، د ماما زوی، خسر، اوښې که دې دا کسان مقصد وي خو يو هم نشته.» ويې ويل: «په دې وزارت کې څو تنه افسران او امنيتي ځواکونه او په څومره شمېر کې دي؟» ورته مې وويل: «د موجوده افسرانو په شمېر نه پوهېږم، خو يو ستر وزارت دی، ښايي له ۳ څخه تر ٤ سوو پورې افسران ولري، د قرارگاه يو ټولی لري او د خدماتو د افرادو يو ټولی چې په دغو شعبو باندې آمريت لري.» ويې ويل: «معين او د ژاندارم او پوليس عمومي قوماندان په کوم منزل کې دي؟» ومې ويل: «عمومي قوماندان بريد جنرال محمد طاهر او د کورنيو چارو د وزارت معين ښاغلی «دشتی» همدا اوس يو ځای ناست دي او اشاره مې دوهم منزل د عمومي قوماندان دفتر ته وکړه، د هغه د کار په کوټه کې اير کنډيشن نصب دی، په همدې کوټه کې عمومي قوماندان او د وزارت معين ناست دي.» جګتورن راته وويل چې: «د درې يا څلور سوو افسرانو څخه وينې چې د بر لېږ يې د راغونډېدو ځای ته راغلي دي، نور ولې نه حاضرېږي؟ د مقاومت فکر به لري، سنگر به يې نيولی وي؟» ومې ويل: «نه، هېڅکله به مقاومت ونکړي، خو کېدای شي ويروونکی ډزې د هغوی د راوتلو مخنيوی کوي.» ويې ويل: «راشه او زما له خوا هغوی ته ووايه چې د راغونډېدو ځای ته راشي او خپلې وسلې په ځمکه کېږدي، که تر ۱۵ دقيقو پورې خپلې وسلې ونه سپاري او د راجمع کېدو ځای ته حاضر نشي، مسئوليت به يې په خپله غاړه وي.» زه په شعبو وگرځېدم او د قوماندان امر مې ور ورساوه، او د خپلو ستر گو حال مې هم ورته ووايه. د بېژند، پاسپورت، تخنيک، لوژستيک او محبوسينو د ادارو افسران يو په بل پسې د راجمع کېدو ځای ته راوځېدل.

کله چې د يو منزله ودانۍ دهليز ته چې د اصلي ودانۍ په شمالي برخه کې دي ورسېدم، ومې ليدل چې د وزارت د ملکي چارو يو لوړ رتبه مامور وارخطا د يخوا او هاغه خوا ته منډې وهي، کله تشناب ته ننوځي، کله يوې کوټې ته او کله بلې کوټې ته. غږ مې ورباندې وکړ: «ولې لالهنده او وارخطا يې، ته خو بې وسلې او ملکي مامور يې ولې ډارېږې؟» ويل يې: «زه پخوا د پارلمان غړی وم او اوس په وزارت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو لوړ رتبه مامور یم، که ما ووینې صرفه راباندې نه کوي. » هرڅه چې مې ورته ووېل فایده یې ونکړه، بالکل یې ځان له لاسه ورکړی ؤ. ویل یې: «اورې څومره پرله پسې او وژونکې ډزې دي؟» ورته مې ووېل: «خیر دی، دا هوايي ډزې دي، تا سره یې هېڅ کار نشته. » نه یې منله، غږ یې رپېده، ددې ودانۍ په دهلیزونو کې د لرګی ډېر په زړه پورې بیلرونه وو چې د باطله دانۍ کار ورڅخه اخیستل کېده، په ټوکه مې ورته ووېل: «په تشناب او کوټه کې څوک نشي پټېدلی، ځکه ۱۵ دقیقې وروسته تالاشي پیل کېږي، ښه به دا وي چې په یوه بېلر کې پټ شې. » چې کله یې سترګې په بېلر ولګېدې سمدستي یې ورمنډه کړه او بېلر ته ورکښېنته شو، د بېلر خوله لږه تنګه غونډې وه، هرڅو یې چې کوشش وکړ، په بشپړ ډول نشو ورننوتلی، سر او اوږې یې بهر پاتې شوې وې. یوه عجیبه منظره یې جوړه کړې وه. د شورا وکیل صیب مې په خپل حال پرېښود او زه لاړم چې د نورو ادارو افسران د راجمع کېدو ځای ته ورولېږم. د مصلحت له مخې مې د نوموړي شخص له نوم ښودلو څخه ډډه کړې ده، خو وروسته به مې چې کله بیا لیدلو نو په معنی لرونکې موسکا او خندا سره به مې هغه د لرګي د بیلر خاطره وریادوله.

د راغونډېدو ځای او د افسرانو تسلیمېدل:

د څلور پوړیزې ودانۍ په جنوبي برخه کې د جنايي ریاست ودانۍ او په لویدیزه برخه کې یې یوه ودانۍ چې په کې د پاسپورت، لوژستیک، تخنیک او د بندیانو ریاستونه وو ورغلم، ټول افسران په خپلو دفترونو کې سره راټول شویدي، ناست دي او د خپل نامعلوم سرنوشت په اړه انتظار کوي، ټولو ته مې د قوماندان وینا ابلاغ کړه او ما چې څه کړي وو هغه مې ورته بیا کړل. هغوی پوښتنه کوله چې: «تراوسه یې څو تنه نیولي او وژلي دي؟» ومې ویل: «هېڅوک نه نیول شوي او نه وژل شوي دي، زه لومړنی شخص وم چې خپله وسله مې ورته په ځمکه کېښوده او د راجمع کېدو ځای ته ورغلم، ماته یې هېڅ ونه ویل. دا کومې ډزې چې اورېدل کېږي دا ټولې د وېرولو او هوايي ډزې دي، هغوی په تکرار سره ابلاغیه خپروي چې مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ ته څه نه وایو، په دې شرط چې خپله وسله تسلیم کړي، د کورنیو چارو د وزیر، د وزارت د معین او د عمومي قوماندان د نیولو په هڅه کې دي، زه چې د کورنیو چارو د وزارت له افسرانو څخه یم، دنده یې راکړې ده چې یوځل بیا د هغوی ابلاغیه په خپله ژبه تاسو ته ورسوم، که غواړئ چې ژوندي او سلامت پاتې شئ، خپلې وسلې په یوځای کې سلاکوټ کړئ، ور ویې سپارئ او د غونډېدو ځای ته له ما سره یوځای لاړ شئ. » د لوژستیک رئیس برید جنرال محمداجان، ډګروال محمد موسی نعیمي، ډګروال غلام حیدر «مشاهد» وملنه، ټولو افسرانو او کارکوونکو خپلې وسلې په یوه کوټه کې په ځمکه کېښودې، او په یوه منظمه لیکه کې په داسې حال کې چې دواړه لاسونه یې پورته نیولي وو د راغونډېدو د میدان په لورې وخوځېدل. په لاره لیدل کیدل چې د مرکزي جنايي رئیس غلام فاروق یعقوبي هم له خپلو همکارانو سره د غونډېدو ځای ته روان دي. افسران د غونډېدو په ځای کې په ځمکه کېښناستل. په دې وخت کې ډګروال پاچا «سرباز» چې د عمومي قوماندانۍ نوکریوال آمر ؤ میدان ته راغی. پاچا سرباز د هوايي ځواک د هغو افسرانو له جملې څخه ؤ چې د داودخان په کودتا کې یې هم ونډه درلوده. د داؤدخان د رژیم په لومړي سر کې یې د کابل ولایت د امنیې د قوماندان په توګه دنده ترسره کوله، توفیق احمد ورنه وپوښتل چې «تاسو ولې تر نورو ناوخته او په انفرادي ډول د راجمع کېدو ځای ته حاضر شوئ؟ » سرباز په بې پروایۍ سره وویل: «زه د وزارت نوکریوال آمر یم، په ټیلفونونو کې مصروف وم. » د دې خبرې په ویلو سره چې په ټیلفونونو کې مصروف وم ترشک لاندې راغی او د هغه په وهلو ټکولو پیل وشو. نومړي یې څو سوکونه او څپېړې وواهه او په ځمکه یې کښېناوه. وروسته بیا سمونیار سعید اګر د مخابرې له ډګروال محمد افضل سره له څلورم منزل څخه د راجمع کېدو ځای ته حاضر شول. دغه مهال توفیق احمد د پاچا سرباز په وهلو او لغتولو بوخت ؤ. محمد افضل خان په ډېر مهارت سره د غونډېدو ځای ته ننووت او څوک ورته متوجه نشول او سعید اګر چې لږه ونګه ونه درلوده تر پوښتنو لاندې راغی. اګر د دې پرځای چې کومه پلمه یې کړې وي له وارخطایۍ نه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۹ مخابرې په دستگاه کې وم.» د ناوخته راتگ او په دستگاه کې وم په خبره هغه هم تر شک لاندې راغی او د پاچا سرباز له سرنوشت سره مخامخ شو. له ډېرو وهلو او ټکولو او سپکاوی نه وروسته په څمکه کښېناست، شونډې یې وینې شوی وې. د غونډېدو په محل کې یو بل تن افسر محمد گل «اندړ» چې پښه یې ټپي وه هم تر سترگو کېده. داسې ښکارېده چې د ویروونکو او هوایي ډزو په مهال د دیوال او یا ښیښې کومه ټوټه د هغه په پنډۍ لگېدلې او زخمي شوی ؤ.

د قرارگاه د ټولې وسله وال سرتیری هم تسلیم شوی وو، چې په دې ترتیب د کورنیو چارو د وزارت ټول افسران پرته له کوم مقاومت او تلفاتو څخه بې وسلې او تسلیم شول او د غونډېدو په ځای کې سره ناست وو.

جگتورن توفیق احمد چې زه د راجمع کېدو په ځای کې ولیدم اشاره یې وکړه او ماته یې وویل: «اوس تاسو له دوه تنو افسرانو او دوه تنو سرتېرو سره لاړ شئ عمومي قوماندان او د کورنیو چارو د وزارت معین د تجمع ځای ته راحاضر کړئ.» ما له څلورو تنو وسله والو سره د ودانۍ له منځنۍ زینو څخه د دوهم منزل په طرف حرکت وکړ. ما له زینو څخه د عمومي قوماندان دفتر هغوی ته د هدف په توگه ور وپېژاند. هغوی دروازه تر اور لاندې ونیوله، په یوه منډه یې ځان د قوماندان دفتر ته ورورساوه. مونږ دفتر ته ور داخل شوو. قوماندان په داسې حال کې چې تومانچه او یو میل کلاشینکوف یې پر مېز پروت ؤ او سگرټ یې په اختیار کې ؤ بې وسلې شو او پرته له کوم مقاومت څخه ونیول شو. ښاغلی دشتی، د وزیر سکرتر خالد، د استخباراتو مدیر محمد عیسی ټول ونیول شول او د عمومي قوماندان ټول سرتیری او ساتونکي بې وسلې شول. دواړه لاسونه یې پورته او د راغونډېدو ځای ته بوتلل شول. عمومي قوماندان لومړی په همدې میدان کې زنگون کېږد شو او بیا په یوه چوکۍ کښېنول شو. نپوهېږم چې په څه علت ؤ د وزارت معین یې تر وهلو لاندې ونیو او څو سوکونه او څپېړې یې ورواهه.

په دې سره د کورنیو چارو د وزارت د افسرانو تسلیمېدل او بې وسلې کېدل بشپړ شول او د راغونډېدو په ځای کې د دوه تنو وسله والو سرتېرو تر څارنې لاندې راوستل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له برید جنرال محمد طاهر سره د توفیق احمد خبرې او بحث:

زه چې څو دقیقې مخکې د کورنیو چارو د وزارت د افسر په توګه وسله وال شوی وم، او اوس د انقلابي افسرانو سره یوځای مې د عمومي قوماندان د نیولو لپاره د هغه په دفتر برید وکړ، تر سترګو لاندې یې راته کتل او هیڅ یې نه ویل. شکمن ؤ چې آیا زه هم نیول شوی یم او که د انقلابیانو سره یم. کله چې د راغونډېدو ځای ته لېږدول کېده، زما له څنګه تېرېده راته یې وویل: «تاسو هم له دوی سره (هدف یې انقلابي افسران وو) یئ؟» ومې ویل: «هو.» د راغونډېدو ځای ته چې راغلو، عمومي قوماندان ته په داسې حال کې چې کم کم باران ورېده، زنګون کېږد وویل شو. جګتورن عمومي قوماندان ته وویل: «د ګوند مشران په کوم ځای کې بندیان دي؟» ویې ویل: «په وزارت کې نشته، ما ته هیڅ معلومات نشته.»

جګتورن وریاندې دري هوایي ډزې وکړې، ویې ویل: «ستا وژل راته د یوې چنچنې دومره ارزښت نلري، ووایه چې د حزب مشران چېرته دي؟»

عمومي قوماندان زما لوري ته اشاره وکړه او ورته ویې ویل: «هغوی په کابل ولایت کې له هغه سره دي.» د هغه مطلب د هغوی نه د کابل د امنیه قوماندانۍ او زما څخه ؤ.

جګتورن له ما وپوښتل چې: «ریښتیا مشران د کابل په ولایت کې بندیان دي؟»

ومې ویل: «هو، هغوی د کابل ولایت په نظارتخانه کې بندیان دي.»

ویې ویل: «چټکي وکړئ چې یو موټر ونیسو او د هغوی د خلاصون لپاره کار وکړو چې ورته ضرر او تاوان ونه رسېږي.» ما چې د موټر په تم ځای کې مې جیپ موټر درولی ؤ، هرڅو مره چې مې وکوت ومې نه لید، فکر مې وکړ ښایي ډریور د ډزو د خطر له امله په کوم ګوښه ځای ته بیولی وي. په دې ځای کې د عمومي قوماندان تیوټا موټر ولاړ و، کونجي یې په سویچبورډ کې وه او ډریور یې تښتېدلی ؤ. موټر ته د یوسف او سید رحیم په نوم له دوه افسرانو چې لومړی بریدمنان وو او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه تنو سرتیرو سره ورپورته شوو، او د قوای مرکز د روغتون د څلور لارې په طرف مو حرکت وکړ. مونږ پوښتنه وکړه چې چېرته ځو، وویل لومړی د قوای مرکز د روغتون د څلور لارې په طرف ځو، دوه عرادې ټانکونه له ځانه سره اخلو او بیا د کابل په ولایت حمله کوو. زه به دې فکر کې وم چې که هغوی یې د دې لپاره وخت په اوږدو کې بل ځای ته لېږدولی وي، یا یې وژلی وي نو پایله به یې څه وي، په داسې حال کې چې زه د هغوی د ساتنې مسئول وم، خو نن په تصادفي ډول له نظارت تخانې څخه بهر پاتې شوی وم. په هرصورت څلور لارې ته ورسېدو چې د ټانکونو یو اوږد کتار د انصاري تر څلور لارې پورې رسېدلی ؤ. جګتورن له موټر نه کښته شو، ما چې کورتۍ او خولۍ نه درلودله، کمیس مې باران لوند کړی ؤ، د پسرلي باد لګېده یخني مې شوی وه. توفیق احمد راته د راتګ په مهال یو ښه پوځي بالاپوښ راکړی ؤ هغه مې د پولیسي پطلون له پاسه اغوستی ؤ. پیسې او سګرټ مې د کورتۍ په جیب کې پاتې شوی وو، دلته مې د جادې د ترافیک یو پولیس ولید چې سګرټ یې په لاس کې ؤ، اشاره مې ورته وکړه، زما خواته یې راوځغستل، له دې امله چې زه یې پېژندم او د عمومي قوماندان په موټر کې ناست وم یوه اندېښنه ورته پیدا شوې وه. د خپلو سګرټو ډبې او اور لګیت یې ماته راکړل او د انقلاب په بریالیتوب یې په موټر کې ناستو کسانو ته مبارکي وویله. جګتورن دوه عرادو ټانکونو ته د کابل ولایت په لوري د حرکت امر وکړ او له اړوند قوماندان څخه یې اجازه اخیستې وه چې زمونږ تر قوماندې لاندې د کابل ولایت ته لاړ شي.

کله چې د کورنیو چارو د وزارت د ودانۍ دروازې ته ورسېدو، موټر او ټانکونه ودرېدل. جګتورن توفیق احمد له موټر نه کښته شو، مونږ ته یې ویل، «زه د وزارت په قرارګاه کې پاتې کېږم او تاسو له ټانکونو سره د کابل ولایت ته ورشئ، د حزب مشران په همدې وسایطو کې د افغانستان راډیو ته ورسوئ. د راډیو سټېشن د ملګرو په لاس کې دي ترڅو مشران د انقلاب خبر د افغانستان د ټولو خلکو غوږونو ته ورسوي.» ما جګتورن ته وویل چې «د کابل د امنیې قوماندان د داود د رژیم له سخت سرو پلویانو څخه دي، کیدای شي د دې وخت د تېرېدو په ترځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې يې مشران کوم بل ځای ته لېږدولی وي او يا له مونږ سره د قرارګاه په دروازه کې چې نظارتخانې ته مخامخ ده مقاومت وکړي، که د مقاومت د ماتولو په موخه مونږ د درنې وسلې ډز کوو نو نېغ په نېغه د نظارتخانې په ديوال لګېږي، خو په هرصورت زمونږ د ګروپ مسئول قوماندان وټاکه، ترڅو د هغه په لارښودنه او قومانده باندې عمليات وکړو. » جګتورن په موټر کې ناستو افسرانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل: « ملګرو! څرنګه چې جګړن د کابل ولايت د برحاله افسرانو له جملې څخه دي او له ځای سره آشنايي لري او هم له پوځي نظره يې رتبه له تاسو نه لوړه ده، ځکه نو تاسو د هغه په قومانده او مشوره حرکت وکړئ. » دا يې وويل او وزارت ته ننوت او مونږ د کابل د ولايت په لوري حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی:

د کابل په ولایت باندې برید او د نظارتخانې اشغالول

د بندي مشرانو په لټه کې:

جګتورن توفیق احمد په دې فکر چې ګنې د ګوند مشران به د کورنیو چارو په وزارت کې وي، له همدې امله یې عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر تر فشار لاندې راوستی ؤ ترڅو اړ شو چې زه یې ورته په ګوته کړم او په موقتي توګه یې ځان له وهلو ټکولو او فشار څخه خلاص کړ او له بله بلوه، که وګنم چې هغوی د کابل د امنیې قوماندان میرګل لخوا وژل شوي وي او یا یې بل کوم ځای ته انتقال کړي وي، نو زه به له انقلابیانو سره په جنجال کې لویدلی وم، او ریښتیا چې همداسې کېدل هم.

زه هم په زړه کې ډېر اندېښمن وم ځکه له ګهیځ نه تر مازدیګره ډېر وخت تېر شوی ؤ، په داسې بحراني، جنګي او کړکیچنه اوضاع کې طبیعي ده چې حالات ډېر ژر تغییر کوي. فکر مې کاوه چې د کابل د امنیې قوماندان میرګل د رژیم له سرسختو پلویانو او د کورنیو چارو د وزیر قدیر همصنفی او د عام تام اختیاراتو خاوند ؤ، که دولت ته معلومه شوې وي چې د دولت په خلاف وسله وال پاڅون د د. خ. ا. ګوند لخوا په لاره اچول شوی نو په اولین فرصت کې به یې اسیر رهبران یو خوا ته کړي وي او ځان به یې د هغوی له شره خلاص کړي وي، خو د دې په عکس دولتي دستګاه دومره ورسته او بې کفایته شوې وه چې هېڅوک دې مهم او ژوندني کار ته متوجه شوي نه وو او د پاڅون اصلي عاملین یې روغ رمټ په خپل کور کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتلي وو. دا چې د عملیاتو مسئولیت یې زما په غاړه اچولی ؤ د کابل ولایت په لور د خوځېدو په مهال مې له ځانه سره د عملیاتو پلان جوړ کړ، که د جنوبي دروازې لخوا ترسره شي د قرارګاه ټولۍ به مقاومت وکړي چې زمونږ د ټانکونو د اور له امله د نظارتخانې دیوالونه په مستقیم ډول نړېږي، او که د لویدیز دروازې لخوا داخلېږو نو د غټو غټو ونو موجودیت زمونږ د وسایطو د پرمختللو مخه نیسي، نو هوډ مې وکړ چې د سالنګ واټ له لارې د نظارتخانې ترڅنګ دیوال باید د ټانک په واسطه وران کړو، ځکه د دیوال شاته له هستوګنې خالي یو لوی میدان شتون درلود چې د لوژستیک آمریت هلته د ډېرو سکاره زیرمه کول او کولای مو شول چې په آسانۍ سره د نظارتخانې دروازې ته پرته له تلفاتو ورسېږو. همدا پلان مې په چټکۍ سره له ځان سره مطرح کړ او نبغ په نبغه د سالنګ واټ ته داخل شوو. یوځې همکاران مې حیران شوي وو، ویې پوښتل: «د کابل ولایت له دواړو دروازو څخه لرې لاړو، بلکه کومه لاره هم شته، چې ولایت ته پرې ورننوځو؟» ورته مې وویل: «هو، ډېره ښه لاره شته.» لږه شېبه وروسته هغه ځای ته چې غوښتل مې ورسېدو، ټانکونه مې ودرول، ټانکستانو ته مې د هدف په اړه توضیحات ورکړل او امر مې ورته وکړ چې په غبرګ او جوړه ډول سره په یوځل دیوال ړنګ کړي او خپل ټانکونه د روانې ویالې ترغاړې پورې چې د نظارتخانې دروازې له مخې تېرېدله ورسوي. په دې ترتیب سره پرته له تلفاتو او مقاومت څخه د نظارتخانې د دروازې مخې ته ورسېدو. زما سره ملګرو او یوځای افسرانو د دې کار د ترسره کولو حتی فکر هم نشو کولای.

د کابل د امنیه قوماندانۍ اضافي تدابیر:

د کابل د امنیې قوماندان د جنوبي خوا دروازه ښه مضبوطه کړې وه، او د توقیف خانې، نظارتخانې، د ښځو توقیف خانه او د آمریت تخنیک د ورکشاپونو د بامونو له پاسه یې اضافي پوستې جوړې کړې وې او یو شمېر سرتیري او افسران یې هلته ځای پرځای کړي وو، خو دغو اضافي امنیتي تدابیرو له رامنځ ته شوي حالت سره اندول نه درلود. د امنیې قوماندان په دې نه ؤ توانېدلی چې د مدافعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تینګ تدابیر ونیسي، د کورنیو چارو بې مغزو وزیر چې د ارګ په فوق العاده غونډه کې کلابند پاتې شوی ؤ، په غالب ګومان چې دغه فوق العاده او بیړنۍ غونډه هم د همدغه بندیانو د سرنوشت ټاکلو په موخه جوړه شوې وه، کوم وخت چې د سیاسي بندیانو پلویانو په وسله وال پاڅون لاس پورې کړ، نو د پاڅون په لومړیو کې، ان چې تر ماښامه پورې د ښار ټیلفونونه فعال وو. د کورنیو چارو وزیر باید د مشرانو د له منځه وړلو لپاره امر ورکړی وای تر څو د پاڅون هغه اصلي جرړه یې غوڅه کړې وای، خو د قدیر په سر کې چې فقط د وخت د واکمن د نیک نظر له کبله د کورنیو چارو د وزارت مقام ته رسېدلی ؤ داسې کوم فکر او تجویز نه ؤ ګرځېدلی، که نه نو د غوایي کودتا نه کامیابېدله. حکومتي دستګاه ورسته او بې کفایته وه، ځکه نو په رڼا ورځ یې د حکومت په خلاف د همدوی د لاس لاندې اوامر لاندې قطعاتو څخه د ګوتو په شمېر ګروپونو په واسطه پاڅون وشو، د کورنیو چارو وزیر، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان جنرال محمد طاهر او د کابل د امنیې قوماندان له سهار نه تر ماز دیګره پورې د کودتا د رهبرۍ مرکزي هسته ونه توانېدل چې له منځه یې یوسي.

د سیاسي بندیانو د لومړي او دوهم وخت ساتونکو افسرانو چې شمېر یې اتلس (١٨) تنو ته رسېده د تشنابونو له روشندانونو او کړکیو څخه زه لیدلی وم چې له ټانکونو سره د کابل ولایت ته راننوتي وم، دوی په شک او حیرانتیا کې وو چې ګهیځ مې د نظارتخانې د یوه مسئول افسر په توګه دنده ترسره کوله او د همغې ورځې په ماز دیګر له پاڅون کوونکو سره یوځای د دولت پر ضد عملیات ترسره کوم. په هرحال، د اردو له پوځیانو سره زما موجودیت د هغوی لپاره امید بخښونکی ؤ.

زه له موټر نه راکښته شوم، په هغو افسرانو چې د امنیتي اضافي تدابیرو په لړ کې یې د بامونو په سرونو سنګر نیولی ؤ، غږ مې وکړ تر څو پرته له مقاومت نه راکښته شي او خپله وسله پر ځمکه کېږدي. د کورنیو چارو د وزارت د نیولو او د عمومي قوماندان تسلیمېدل مې ورته ابلاغ کړل. افسرانو زما په خبره باور وکړ، ځکه چې زه هم د برحال افسرانو او د کابل د امنیه قوماندانۍ د آمریتونو له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه د يوه آمريت مسئول وم، ټول له خپلو مواضعو شخه راکښته شول. يو تن د عبدالحنان کتوازي په نوم چې د چنداول د سمت د ماموريت مرستيال چې يو ځوان پښتون ؤ او د سنگر پر ښو دل يې شرم گڼل لاهم د بام په سر په خپله مورچه کې پاتې ؤ خو ډزې يې نه کولې. سيد رحيم غوښتل چې د کلاشينکوف د مرمۍ هدف يې وگرځوي، ما مخنيوې وکړ او ومې ويل زغم وکړئ راکښته به شي. هرڅو مې چې غږ ونه ورته کول خو هغه په خپله موضع کې ناست ؤ. د هغه د خولۍ ځنډه مونږ ته ښکارېده. سيد رحيم خپل کلاشينکوف د موټر د بانټ له پاسه کېښوده او د هغه خولۍ سې په نښه کړه او ډزې يې ورباندې وکړ. خولې يې والوته خو مرمۍ په هغه ونه لگېده. د امنيه قوماندانۍ په دفتر مو د هشکې ځو ډزې وکړې، د ولايت ودانۍ مو ځو کرته تر اور لاندې ونيوله، خو له مقابل لوري هيڅ کوم ډز ونه شو. په دې وخت کې مې يو تن سلطان محمد سرتيرى چې زما د دفتر امربر ؤ وليدل چې کله کله زما خواته گوري، سلطان محمد زما خواته را وڅغستل، سلامي يې ووهله، دنده مې ورکړه چې په مارش مارش لاړ شي او د والي، د امنيې د قوماندان او د کابل د امنيت د آمر د دريځ او موجوده حالت په اړه راپور ماته راوړي. ځو شېبې وروسته سلطان محمد بيا راحاضر شو او په خپله هراتي لهجه يې وويل: «صيبه! والي د جنابي آمريت د والگا موټر نه په استفادې سره تښتېدلی دی، د امنيې قوماندان خپله چپن او پټکی په سر کړی او د لوژستيک د پخلنځي له لارې تښتېدلی او د امنيت آمر هم نشته.»

ددې باوري خبر په اورېدو سره مونږ ټول له موټر نه راکښته شوو او پرته له کومې انديښنې او تشويش څخه د نظارتخانې د دروازې په طرف وخوځېدو. زمونږ وسايط چالان او د حرکت لپاره چمتو ولاړ وو.

د کابل ولايت په نظارتخانه کې:

د مشرانو خوشي کېدل:

کله چې د امنيه قوماندانۍ اضافي امنيتي تدابير پرته له کوم مقاومت نه مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، د مقاومت ليکه ماته شوې وه. والي، د امنيې قوماندان او د امنيت آمر له خپلې قرارگاه څخه تېښته کړې وه. مونږ په ډاډه زړه د نظارتخانې دروازې ته ورغلو، د پخوا په شان د دروازې په خارجي برخه کې يو نظام قراول له يوه افسر سره دنده ترسره کوله، خو په دغه مهال حاضر نه وو. د نظارتخانې يوه دروازه لکه د نورو پخوانيو زندانونو په شان ټينگه او د غوز (چارمغز) له لرگي څخه جوړه وه. په يوه دړه کې يې د پنجرې په ډول يوه کړکۍ وه، د پنجره ډوله کړکۍ څخه مې لومړي څارن محمد ابراهيم ته وويل چې دروازه بېرته کړي. نوموړي په داسې حال کې چې رنگ يې الوتی ؤ وويل: «دروازه خلاصه کړم؟» ومې ويل: «هو، دروازه خلاصه کړه.» ويې ويل: «تاسو چې لوی آمر او ددې نظارتخانې مسئوليت په غاړه لرئ، نو دا دی ستاسو په امر دروازه خلاصوم.» چې دروازه بېرته شوه، ټول ننوتو، د نظارتخانې د دفتر د لومړي او دوهمې دروازې ترمنځ د نوکريوال کوټې او د نظارتخانې اداري شعبې شتون درلود. دوهمه دروازه خلاصه شوه، د معمول په خلاف د لومړۍ او دوهمې دروازې ترمنځ يو وسله وال سرتيری ولاړ ؤ. محمد ابراهيم ته مې وويل: «دا وسله وال سرتيری د څه لپاره؟» ويې ويل: کله چې ټانکونو ډزې پيل کړې د قراول نظام گډوډ شو، ما يو وسله وال سرتيری داخل ته راووست او ورته مې وويل چې وسله راوسپاري، له دې امله چې زه يې مسئول آمر وم، نو سرتيری هم يوه خطوه راوړاندې شو او په يوه لاس يې وسله راوسپارله او ويې ويل: «صاحبه ټوپک ډک دی.» ټوپک مې ورنه واخيست، شاجور مې ورنه وايست او ټوپک مې له مرميو سره هغه سرتيري ته چې راسره ؤ ورکړ. وروسته بيا محمد ابراهيم د پوځي مقرراتو سره سم داسې راپور وړاندې کړ:

۹ تنه سياسي بنديان په خپلو کوټو کې حاضر، د اول او دوهم وخت د گروپ ۱۸ ساتونکي افسران حاضر دي او د دريم وخت د گروپ ساتونکی افسران چې دنده يې د شپې له نيمايي څخه پيل کېږي تراوسه نه دي حاضر شوي، په نظارت خانه خير خيريت دی، ناسوب او ناروغ نلرو.

ددې راپور په اوريدو سره چې سياسي بنديان روغ رمټ دي، اندېښنه مې رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه. ومې ویل: «د الچکونو کونجیانې راوړئ.» کونجیانې مې واخیستې او امر مې وکړ چې د ساتونکو افسرانو په ګډون دې ټول پرسونل د نظارتخانې په انګړ کې د لیکو په بڼه حاضر شي. ټول پرسونل مې وشمېره او موجودي مې کړه او قومانده مې ورکړه: «خولۍ او کرتۍ دې وایستل شي او لاسونه پورته» ، د وسله والو سرتېرو له ډلې څخه مې یو تن د پهره کوونکي په توګه ورباندې وټاکه، ترڅو د دوهم امر پورې څوک له لیکې ونه وځي، او که څوک په خپل سر صف اخلال کړي ورباندې ګولۍ وچلوي.

په دې ترتیب د نظارتخانې په دننه کې هم له کومې ستونزې سره مخامخ نه شوو، ځکه ټول پوهېدل چې زه په خپله د نظارتخانې مسئول یم. یوسف سحر، سید رحیم او محمد ابراهیم لومړی نمبر اتاق ته ورغلو، سلامي مو ووهله او د نور محمد تره کي د لاس الچکونه مې خلاص کړل. تردې دمه نور محمد تره کی نه پوهېده چې څه پېښ شوي دي، مبارکي مې ورته وویله، په حیرانتیا یې ماته کتل، یوسف سحر او سید رحیم چې زما له څنګه ولاړ وو له وراندې نه یې له تره کی سره پېژندګلوي نه لرله. ورته مې وویل: «د انقلاب کامیابي درته تبریک وایم، تاسو آزاد یاست.» ویې ویل: «دا څه اورم انقلاب؟ کوم انقلاب؟ دا ډېرې د انقلاب دي؟ بنایي بله کومه توطیه په منځ کې وي.» ورته مې وویل: «هو، دا ډزې د انقلاب دي.» ویې ویل: «دا انقلاب د چا لخوا او له کومه ځایه پیل شوی دی؟» ومې ویل: «دا انقلاب د د. خ. ا. ګوند لخوا د څلورم نمبر قواو او د زرهدار د پنځلسم نمبر قواو په واسطه پیل شوی دی د دفاع او کورنیو چارو وزارتونه نیول شویدی او محمد داؤدخان له خپلې کابینې سره په ارګ کې کلابند دي.» ویې ویل: «ما چیرته بیایئ؟» ورته ومې ویل: «تاسو د افغانستان د راډیو ستېشن ته بیایو.» که څه هم د دې جملو په اورېدو سره یې شیبه په شیبه رنګ کې تغییر راتللو، خو څرنګه چې زه یې د موجوده رژیم د افسر په توګه پېژندلم سل په سلو کې یې باور نه کېده.» ویل یې: «زه چې په زندان کې یم او له بهر څخه هېڅ خبر نه یم.» لنډه دا چې تره کی مو بهر دهلیز ته راووست، باید ووایو چې تره کی او ببرک کارمل د غوایي د اوومې کودتا او وسله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وال پاځون څخه بې خبره وو، کله به مې چې د انقلاب د بریالیتوب تبریک ورته وایه نه به یې باوروله. بې خبرۍ او د حزب د لومړي او دوهم منشي له حیرانتیا ډکو څېرو ما ته پوښتنه پیدا کړې وه چې دا لا څرنګه په خپل سر پاڅون دی چې د ګوند مشران ورڅخه بې خبره دي؟ لږ وروسته معلومه شوه چې دا پاڅون د حفیظ الله امین په نوښتګر فکر ترسره شوی ؤ، له همدې کبله وه چې د محمد داؤد د رژیم له نسکورېدو او واک ته د د. خ. ا. ګوند له رسېدو وروسته حفیظ الله امین چې ځان یې د غوایي د اوومې د انقلاب اتل باله تره کي او ببرک کارمل ته یې کومه اعتنا نه لرله. د ځینو لاملونو له کبله یې ونشوای کولای چې له لومړۍ ورځې نه سیاسي قدرت په خپل لاس کې واخلي، تره کي او کارمل بندیان او له منځه یوسي. د شوروي اتحاد کمونست ګوند، د کې جي بي سازمان او تر یوې کچې پورې د د. خ. ا. په ټول سازمان کې یو شمېر موجود ملحوظات د دغه کار مخه نیوله. په ډاګه ولیدل شول چې څه ډول یې د دریو میاشتو په موده کې کارمل او د هغه ډله فرار او له صحنې نه ګوښه کړل او یو نیم کال وروسته یې تره کي وواژه او د ګوند او دولت لومړی مقام یې لاس ته راوړ، د ثور وسله وال پاځون د د. خ. ا. ګوند د کوم مخکیني طرحه شوي پلان له مخې نه بلکې د حفیظ الله امین د شخصي ارادې له مخې ترسره شوی ؤ.

دوهم نمبر اتاق ته ورغلم، د ببرک کارمل الچکونه مې خلاص کړل، هغه هم خبر نه ؤ، د انقلاب مبارکي مې ورکړه، په حیرانتیا یې ما ته وکتل، هغه مې هم دهلیز ته رابهر کړ، په دې ځای کې دوه شپې او ورځې تره کي او کارمل یو له بله خبر نه وو په داسې حال کې چې دواړه یو د بل په څنګ کې سره په ګاونډیو اتاقونو کې وو، یو تر بله یې سره نه وو لیدلي، په دې وخت کې یو تر بله سره ترغاړې وتل، په همدې توګه دستګیر پنجشېري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، محمد حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق یو په بل پسې مې راخوشې کړل. خو حفیظ الله امین داسې لکه چې د موضوع نه یې اطلاع لرله ډېر خوښ ښکارېده. زه هم د خپلو عملیاتو له ترسره کولو خوښ او خوشحاله وم. د بې احتیاطۍ او احساسي کېدو نه راڅخه د حفیظ الله امین د الچک کونجي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته شوه او د هغه د لاس يو الچک بند پاتې شو، کله مې چې نهه واړه يوځای د نظار تخانې انګړ ته راوستل تولو يو بل سره روغبړ او يو د بل مخونه يې ښکل کړل.

امين تره کي او نورو ته د انقلاب د بريالیتوب تبریک ووایه. تره کي ورنه وپوښتل چې: «تاسو له انقلاب نه خبر یاست؟» ویل: «هو، کله چې دولت زمونږ او ستاسو نیولو ته اقدام وکړ، ما هم د اردو ملګرو ته د وسله وال پاڅون قومانده ورکړه، له نېکه مرغه زما د نیولو لپاره زما د ورور يو دوست او آشنا پولیس افسر راغلی ؤ، زه يې له تالاشۍ نه وروسته په همغه شپه په خپل کور کې تر څارنې لاندې پرېښودم، ما هم په همغه شپه اردو ته د انقلاب قومانده صادره کړه، چې پایله يې د سر په سترګو وینو.»

دستګير پنجشيري تر دغه مهاله حيران او چوپ ولاړ ؤ، په داسې حال کې چې په سترګو کې يې ماته کتل، امين ته يې وويل: «ښېښکه چې د وطن بچی او د ډګر ځوان يې.»

د سليمان لايق له سترګو اوښکې روانې وې، ورته مې وويل: «ولې اوښکې تویوې؟» ویل: «د خوښۍ اوښکې دي، ما ددې حالت هيڅ تصور هم نه کاوه، اوس نپوهېږم چې خوب وینم او که په ويښه يم.»

د نظار تخانې په انګړ کې دغه لنډې خبرې اترې تبادله شوې، تره کي او کارمل چې خپل ساتونکی افسران په يوه ليکه کې بنديان وليدل، ويې ويل: «دا افسران ډېر ښه او د ښه کلتور خاوندان دي، دوی مو ولې مجازات کړي دي؟» ومې ويل: «دا د تکتیکي او موقت وخت لپاره ده، کله چې تاسو له نظار تخانې څخه ووځئ، هغوی آزاد دي او خپلو کورونو ته به ځي.»

ریښتیا دا ده چې دا هرڅه د هغه څه برعکس وو چې د تره کي د رژيم په وخت کې به ويل کېدل. دا چې د ثور انقلاب د د. خ. ا. ګوند د ډله ییز هوډ او لارښوونې ترمخه چې د کمونستی ګوندونو يو اصل دی ترسره شوی ؤ، داسې نه وه، ځکه د ګوند لومړي او دوهم منشي اصلاً هيڅ خبرتيا نلرله او د ثور د اوومې دانه وانه او خورې ورې ډزې يې د ځان په خلاف ګڼلې چې آيا راتلونکی به يې څه وي، او حفيظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ادعا کوله چې د پاڅون قومانده یې په یوازې ځان صادره کړې ده، له همدې کبله یې هغه د ثور د انقلاب د رښا قوماندان باله. رېښتیا دا ده چې د نیولو په لومړۍ شپه مې امین له تالاشۍ نه وروسته نظارتخانې ته نه ؤ راوستی او دغه شپه یې په خپل کور کې تېره کړې وه، که له فرصت نه یې ګټه پورته کړې وي لکه څرنګه یې چې په خپله ادعا کوله نو له حقیقت نه به لرې نه وي. تره کی، کارمل او د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه پلاوي نورو غړو له وړاندې نه پرېکړه کړې وه، کله چې د رژیم لخوا د د. خ. ا. ګوند مشران ونیول شي او بندیان شي نو د پوځي برخې مسئول ملګری دې پر ته له ځنډه د رژیم د رانسکورېدو لپاره پاڅون وکړي، خو دا پرېکړه هېڅکله هم د ګوند په لیکو کې نه وه خپره شوې او څوک ورنه خبر نه وو.

له نظارتخانې نه تر راډیو افغانستان پورې:

سیاسي بندیان خوشې شول، د کابل ولایت بې واکه شوی ؤ، کارکوونکی، افسران او سرتیري په خپل سر یو خوا او بله خوا ګرځېدل. له نظارتخانې نه چې ووتو، بندیانو د خپلو کوټو له کړکیو او روشندانونو څخه مونږ ته کتل او د «ژوندی دې وي انقلاب، مونږ بېګناه یو، تاسو چې خوشې شوئ مونږ هېر نکړئ» شعارونه یې ورکول. د کابل په توقیف ځای کې جنایي مجرمان لکه قاتلان، غله، جوارګر، جیب وهونکی او د ټولنې ضرري انسانان راټول شوي وو، د د. خ. ا. ګوند مشران چې واک ته ورسېدل نو د تېرو رژیمونو په ټولو کړنو یې د بطلان کرښه راکښله، ان چې په ټول افغانستان کې یې جنایي حرفوي مجرمان پرېښودل او د هغوی اړونده دوسیې یې په اور وسېزلې او په زرګونو جنایي مجرمان یې په خلاص مټ ټولنې ته وړاندې کړل، چې دا په احساساتو ولاړ عمل یو بې سنجشه او له جنایته ډک عمل ګڼل کېده، ځکه د زرګونو مظلومو انسانانو حقوق یعنی حقوق العباد تر پښو لاندې شول او د جنایي پېښو کچه پورته لاړه. کله چې خپلو موټرونو ته ورنږدې شوو، په سلګونو لارویو د ننداري په ډول زمونږ له موټرونو چاپېره کړۍ جوړه کړې وه، شېبه په شېبه د ننداره کوونکو شمېر زیاتېده، په مشکله مې په شته موټرونو کې مشران

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای پرځای کړل، خو د خلکو د ګڼې ګوڼې له کبله مو د حرکت کولو مجال نه درلود، په پرله پسې توګه شعارونه اوریدل کیدل او هرچا هڅه کوله چې مشران په خپلو سترګو ووینې او د خوشې کیدو مبارکي ورته ووايي، او خپلې شخصي هیلې ورته څرګندې کړي، ان چې خلک د موټرونو په دروازو او بانټونو پورې نښتي وو. ما له خپلو دوه تنو راسره افسرانو سره د ترافیک وظیفه په غاړه واخیسته، ورو ورو مو موټرو ته د تګ لاره برابروله. په ډېره سختـه د خلکو په ګڼه ګوڼه کې د سالنګ واټ اصلي لارې ته ورسیدو، او خپل تګ ته مو دوام ورکړ. د سالنګ واټ، د صدارت څلور لارې او د آریانا هوټل د څلور لارې څخه د افغانستان راډیو ته ورسیدو. د لارې په اوږدو کې څو ځایه زمونږ موټرونه د انقلابي ګروپونو لخوا ودرول شول، خو څرنګه چې یوسف سحر او سید رحیم ته د ورځې نوم معلوم ؤ نو د هغې په ښودلو سره به مو خپل وړاندې تګ ته دوام ورکاوه. کله چې مې مشران د راډیو په دستګاه کې دننه له موټرونو نه راکښته کړل، نو زه له خپلو راسره ملګرو سره د کورنیو چارو وزارت ته ستون شوم، ماښام ناوخته نږدې ؤ، جګتورن توفیق احمد ته مې د خپلو کړنو په اړه راپور ورکړ.

د کورنیو چارو په وزارت کې د بندیانو آزادونه:

توفیق احمد چې په خیر سره راپور واورید ډېر خوښ شو او زه یې په غیږ کې ونیولم، بې له شکه چې اوس زمونږ انقلاب بریالی دی، مونږ د د. خ. ا. ګوند د راډیویي اعلامیې انتظار باسو، چې د خپل انقلابي رژیم بري د افغانستان خلکو او نړیوالو ته اعلان کړي.

کاشکې چې په هغه وخت کې زه پوهیدلی. د افغانستان د خلکو د بدمرغه کیدو لپاره مې د غه نوکر صفته سیاستوال په ناخبرۍ سره له زندان څخه خوشې کړل، دغه د روس ایجنټان او د قدرت وږي مې نه پېژندل او د دوی د خلاصون لپاره مې سر په تلۍ کې کېښود. که زه پوهیدای چې ددوی په راخوشې کولو او واک ته په رسیدو به زما هیواد له داسې خونړیو پېښو سره مخ کیږي چې تر نسل نسل پورې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته رسیدلی زیان جبران نشي. که زه پوهېدلای چې دا زمونږ په ښمنانو پلورل شوی مشران دي هېڅکله به مې دا کار نه ؤ کړی، او کولای مې شول چې په ډېره آسانۍ سره او پرته له کوم جنجال څخه ۸ کسان له منځه یوسم او د ثور ورانوونکی او تش په نوم انقلاب د تل له پاره له ناکامۍ سره مخ کړم، «چرا کاری کند عاقل که باز آرد پشیمانی» باید اعتراف وکړم چې په ناخبرۍ او د خپل خام احساساتي فکر تر اغېز لاندې د راتللو له املهٔ مې د هغوی په خلاصون کې فعال رول ولوباوه.

اصل واقعیت دا دی چې د حیدر رسولي او قدیر نورستاني په واک ته رسېدو سره د اردو او پولیسو ټول افسران خوابدي شوي وو او په زړه کې له دولت نه ناخوښه وو او کرکه یې لرله. هېڅ ورانډوینه نشوای کولای چې د داودخان د بې کفایته او وروست شوی رژیم په رانسکورېدو سره به په هیواد څه بلا رانازله شي. طبیعي ده چې انسانان له نوښت او بدلونونو په اړه ښه چلن کوي، زه هم ځوان وم، احساسات مې لرل، چې له همدې امله د د. خ. ا. گوند د مشرتابه پلاوی په داخلي ماهیت نپوهېدم، ځکه نو د واکمن نظام د رانسکورولو په موخه چې د حیدر رسولي او قدیر په شان بې کفایته کسانو په لاس اداره کېده د خپلو احساساتو له مخې له پاڅون کوونکو سره یوځای شوم، وروسته چې د حزب د مشرانو په اصلي شخصیت او د هیواد د لوړو مصالحو په وړاندې د هغوی په کړنو وپوهېدم او د هغوی کړنې او شخصیتونه راته په ډاګه شول نو لومړی مې په د. خ. ا. کې له شمولیت نه استعفی وکړه او بیا د تقاعد په اخیستو سره له دولتي دندې گوښه شوم، که څه په دې لاره کې مې د مخفي پولیسو د تعقیب او سیاسي حالت له نظره یوڅه ستونزې ولیدلې د کلنیو ترفیعاتو په ترڅ کې مې مشکلات وزغمل، خو له هیواد سره د عشق او وجدان په حکم له ټولو امتیازاتو څخه تېر شوم او پرته له دې چې له بل کوم سیاسي خوځښت سره تړاو پیدا کړم له ټولو سیاسي فعالیتونو څخه مې ځان گوښه کړ. د سیاست تیکه دارانو ته جوته ده چې زمونږ د هیواد ښي او کیڼ سیاسي جریانونه زمونږ د هیواد د خلکو له نوښت او ارادې څخه سرچینه نه نیسي، بلکې د پردیو په اراده او له غرضه ډکه ایډیالوژۍ یې په مخکې نیولې او د قدرت غوښتلو یو شمېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجیرانو په یوه او بل نوم د هیواد په دننه او بهر کې گوندونه جوړ کړي دي او زمونږ هیواد یې د سیاسي غوبل او راکړې ورکړې د گر گرځولی دی، چې په پایله کې یې د سر په سترگو وینو چې افغانستان خپل ټول مادي او معنوي ارزښتونه او سیاسي اعتبار له لاسه ورکړی دی، د دې متل په مصداق چې وایي: «یار که بی وفا برآمد شرمنده ء انتخاب خویشم.».

وروسته له دې چې په حقیقت پوه شوم له سیاسي سوداگرو سره مې موضوع غوڅه کړه او په همدې تصمیم سره مې خپل وجدان ته قناعت ورکړی دی.

باید ووایم چې سیاسي بندیان ټول ۹ تنه وو، یو تن محمد حسن ضمیر صافي د حزبي مشرانو له ډلې څخه نه ؤ. اگر که هغه هم په هغه وخت کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د پوهنځی رئیس او استاد ؤ او د پرچم له ډلې سره یې تړاو درلود، خو دا چې څرنگه د گوندي مشرانو په ډله کې زندان ته راغلی ؤ په اړه به یې وروسته وغږیږو.

ماښام ته نږدې ژه له راډیو افغانستان څخه د کورنیو چارو وزارت ته راستون شوم، د راپور له بیانولو وروسته مې ولیدل چې بندیان تر اوسه لا د غونډېدو په ځای کې پر ځمکه ناست دي. جنرال محمد طاهر، د وزارت معین دشتي او د کورنیو چارو وزارت سکرتر په کې نه لیدل کېږي. له جگتورن نه مې د هغوی په اړه وپوښتل، په غوږ کې یې راته پټ وویل: «د خپل عمل په سزا ورسول شول.» ومې ویل: «له نورو بندیانو سره څه چلن کوئ؟» ویې ویل: « ستا انتظار مې درلود، چې ستاسو د پېژندگلوۍ له مخې په هغوی کې تصفیه وشي. هغوی چې شخصاً له قدیر او یا سلطنتي کورنۍ سره تړاو لري، هغوی د اوس مهال لپاره په وزارت کې له ځانه سره ساتو او پاتې نورو ته رخصت ورکوو.»

ما د بندیانو په ډله کې غلام فاروق یعقوبي، عبدالباقي، محمد علي یاور او د استخباراتو مدیر محمد عیسی لیدلی وو، لومړني درې تنه د پرچم له ډلې سره او محمد عیسی د قدیر د ورور اوښې په هغه پورې له تړلو کسانو څخه وو. جگتورن ته مې وویل چې: «دلته هېڅوک له قدیر او یا دربار سره تړاو نه لري او ټول پخواني مسلکي کارکوونکي دی چې په تیرو رژیمونو کې یې هم په خپلو مسلکي څانگو کې کار کاوه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګتورن وویل: «چې داسې ده، نو له دې امله چې اوس ماښام دی ناوخته دی او هرڅوک خپلې خولۍ او کورتۍ په آسانۍ سره نشي پیدا کولی نو کورتۍ او خولۍ دې یې په خپل ځای پاتې وي او په خپله دې پنځه پنځه تنه په نوبت سره له وزارت نه ووځي.»

حسن ضمیر صافي مې پېژندلو، له دې پېښې یوه ورځ وروسته مې د هغه په کور کې له هغه سره ولیدل او د قضیې په اړه مې ورنه وپوښتل. راته ویې ویل چې: «د خیبر له وژلو وروسته یې یوه ورځ په یوه لکچر کې محصلینو ته د دغه بې رحمانه قتل مظالم بیان کړي وو او د هغې مسئولیت یې د دولت په غاړه اچولی ؤ، او محصلین یې د دغه ترور په وړاندې د دولت پر ضد پارولي وو.»

همدا راز د ډاکتر ضمیر په نوم یو بل تن چې هغه هم د مکروریانو په همغه بلاک کې هستوګن ؤ چې د پرچم ډلې فعال کارکوونکی او د استخباراتو تر څارنې لاندې ؤ ښایي په غلط نوم نیول شوی وي، په هرصورت، خو حسن ضمیر صافی د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو په کتار کې زندان ته راوستل شوی ؤ چې تر خوشې کېدو وروسته یې تر یو څه وخته پورې خپلې دندې ته ادامه ورکړه او بیا وروسته یې د ګوند له لیکو څخه هم استعفی ورکړې وه.

د ضمیر صافي په څیر په لسګونو انسانانو چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د د. خ. ا. ګوند د مشرانو په اصلي ماهیت او د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په مستقیمه مداخله باندې پوهېدلي وو د حزب له لیکو څخه یې ځانونه ګوښه کړل.

هغه قضاوت چې نن ورځ د د. خ. ا. د ګوند او د هغې د ځواک غوښتونکو مشرانو په اړه شتون لري، د غوایي د کودتا نه وړاندې قضاوت سره ډېر توپیر لري. په هغه وخت کې د عدل، برابرۍ، کور، ډوډۍ، کالیو، فرد د فرد له استثمار څخه د خلاصون، ځمکه د هغه چا ده چې کار په کې کوي، د ښځو او نارینه و د حقوقو برابري او په سلګونو نور مترقي شعارونه، ریښتیا هم که د عمل جامه یې اغوستی وای نو نن به افغانان له بدمرغیو او دربه دریو سره نه وو مخامخ، خو افسوس او سل افسوس، چې د سیاسي واکمنۍ پر مهال یې د هغو ټولو شعارونو او پروګرامونو په خلاف چې د عملي کولو کرښه یې راکښلې وه عمل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دندې پای او له خطره ډکه شپه:

په کورنیو چارو وزارت کې پر ته له موټرونو او انقلابي کارکوونکو څخه هېڅوک نه وو پاتې. جګتورن راته وویل چې اوس ستا خوښه چې د شپې له موټر سره په وزارت کې پاتې کېږې او که کور ته ځې، ستا له ګټورو او ریښتینو همکاریو څخه یو ځل بیا یوه نړۍ مننه کوم. ورته مې وویل که د شپې لخوا کومه ضروري دنده نه وي نو اجازه راکړئ چې کور ته ولاړ شم ترڅو چې فامیل مې اندېښمن نه وي. جګتورن د بیردم چلوونکي ته امر وکړ چې ما کور ته ورسوي، خو ما ممانعت وکړ او ومې ویل اړینه نه ده چې په داسې حساسه شیبه کې یوه جنګي وسیطه له وظیفې لرې واقع شي، که د ټیوټا موټر مې د کابل ولایت تر امنیه قوماندانۍ پورې ورسوي، کیدای شي زما جیپ موټر به په پخوانۍ تم ځای کې ولاړ وي. جګتورن د ورځې نوم زما په لاس ولیکه، ترڅو د لارې په اوږدو کې د اړتیا په وخت کې ور څخه استفاده وکړم. ټیوټا موټر زه د کابل ولایت لویدیزې دروازې ته ورسولم، خپل خړ رنګه جیپ مې له ورایه ولید چې په خپل ځای کې ولاړ دی. ټیوټا موټر مې رخصت کړ. همیشه به مې یوه کونجي له ځانه سره ساتله، خپل موټر ته پورته شوم، هرڅو مې چې سویچ وواهه چالان نه شو، څرګنده شوه چې ډریور د ډزو په مهال موټر له وزارت نه راایستلی دی، په خپل تم ځای کې یې درولی دی او د هغې روکر (...) راایستلی او په خپله هم کور ته تللی دی. بله چاره مې نه لرله د سالنګ واټ جادې ته ووتم، سر مې لوڅ ؤ، د پولیسو پطلون مې اغوستی ؤ، عسکري بالاپوښ مې هم په تن ؤ چې زما بڼه یې بیخي بدله کړې وه. ومې لیدل چې یو ټیکسي موټر د کارته پروان له خوا د پل باغ عمومي په طرف روان دی. لاس مې ورکړ، ودرېد، له اهل هنود څخه دوه تنه په شاتنۍ سیټ کې ناست وو. ومې پوښتل: «چېرته ځئ؟» ویې ویل: «خپل کور ته د میرویس میدان په لوري ځو.» زه هم موټر ته پورته شوم و مې ویل: «مجبوراً زه هم د علی آباد په طرف ځم.» موټر روان شو. کله چې ټیکسي د پلازا هوټل څلور لارې ته ورسېد، د دهمزنګ په طرف وګرځېد. هنودانو وویل: «ودرېږئ موټر همدلته کښېته کېږو.» ورته ومې ویل: «ولې کښېته کېږئ، زما څخه مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرېږئ، زه هم خپل کور ته د کارته سه پل سرخ ته ځم، له دې امله چې ما سره د ورځې نوم شته، نو که په لاره کې کومه اړتیا پېښه شي ځوک مو نشي ایسارولی او له دې امله چې زما خپل موټر چالان نشو، ناوخته شویدی نو زه هم ستاسو له تیکسي موټر څخه په استفاده کولو سره کورته ځم.» له دې امله چې زما پیسې او سگرټ د کورتی، په جیب کې پاتې شوي وې او د تیکسي کرایه مې هم نه لرله، نو تینگار مې کاوه، خو هندوان چې سوداگر وو او شتمن وو وېرېدل چې هسې نه په هغوی حمله ونکړم. عجیبه صحنه وه، زه د تیکسي او کرایې به غم کې وم او هندوان د خپل ځان او پیسو په غم کې وو. تیاره خپره شوی وه، په ښار کې تیکسیان نه گرځېدل، ما په خپل زړه کې هوډ وکړ که هندوان له موټر نه کښته هم شي زه په همدې تیکسي کې کورته ځم او هلته به کرایه ورکړم. یوځل بیا مې هندوانو (اهل هنود) ته کیسه تېره کړه چې څه ډول له خپل موټر نه پاتې شوی یم او له ما څخه دې کومه وېره او اندېښنه نه کوي، بلکې د ورځې له نوم په لرلو سره به له هغوی سره مرسته وکړم.

ډېر حساس وخت ؤ، هندوانو هم بله کومه چاره نه درلوده له تردې چې غاړه یې کښېښوده، هرڅه چې کېږي یوځای سره روان شوو. د دهمزنگ څلورلارې ته چې ورسېدو، زمونږ موټر نو کریوال گروپونو ودراوه، زه له موټر نه راکښته شوم او مؤظف شخص ته مې د ورځې نوم ورکړ، زما رنگ، جامو او لوڅ سر ته یې چې وکتل شکمن شو، زه یې خپل قوماندان ته بوتلم، د خپل دوه رنگه لباس او لوڅ سر کیسه مې ورته تکرار کړه. هغه له توفیق احمد سره په مخابره تماس ونیو ما هرڅه اورېدل چې توفیق ورته ویل چې کورتی، او خولۍ د ټولو افسرانو په وزارت کې زمونږ سره دي، د چا په لاس مې چې د ورځې نوم لیکلی دی هغه زمونږ د همکارانو له جملې څخه دی. په خپل جیپ موټر کې په پل سرخ سیمه کې خپل کور ته ځي. د دهمزنگ د پوستې قوماندان ورته وویل چې ټولې ننې ریښتیا دي، خو په تیکسي موټر کې د دوه تنو هندوانو سره د میرویس میدان په لوري روان دی. توفیق احمد د دې خبرې په اورېدو سره حیران شوی ؤ. ما وریاندې غږ وکړ چې ورته ووایه چې ډرېور مې د موټر روکر (...) له موټر څخه کښلی ؤ او له ځانه سره یې وړی ؤ، ناچاره شوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالنګ واټ په جاده کې له دوه تنو هندوانو سره چې د میرویس میدان په طرف روان وو په ټیکسي کې ورسره کښیناستم. بله چاره مې نه درلوده، وروسته توفیق احمد د دهمزنګ د پوستې قوماندان ته وویل چې لباس یې له نښې سره سم وي، په تکلیف کوئ یې مه زمونږ له ریښتنیو همکارانو څخه دي. پرېږده چې کورته لاړ شي. دلته هندوان زما په ارزښت وپوهېدل، د علی آباد څلور لاري ته ورسېدو، ټیکسی ودرېد، ما غوښتل چې کښته شم او پلې لاړ شم، ځکه لږه لاره پاتې وه، هندوان چې زما احسان مند وو، ټیکسی ډریور ته یې وویل چې لومړی ما پل سرخ ته ورسوي او وروسته بیا دوی میرویس میدان ته بوځي. د پل سرخ د دوکانونو په مخ کې زه له ټیکسی نه کښته شوم، غوښتل مې چې له کوم دوکاندار څخه پیسې واخلم او خپله برخه کرایه ورکړم، اهل هنود وویل، فرق نه کوي مونږ ټیکسی دربست نیولی دی. هغوی د میرویس میدان په طرف وخوځېدل او زه د خپل کور دروازې ته راغلم. د پخوا په شان مې ۳ ځله د دروازې د زنګ تکمه کیمنډله، دوه درې ماشومانو دروازې ته رامنډې کړل، خپل کور ته ننوتم، خدای بخښلی مور مې چې تر لمانځه وروسته یې د دعا لپاره لاسونه لپه کړی وو چې خدای یې زوی روغ رمټ کور ته راستون کړی و، خدای (ج) یې دعا قبوله کړی وه. د مور لاسونه مې ښکل کړل، په غېږ کې یې ونیولم او د خدای (ج) شکر یې په ځای کړ. د کور ټول واړه او غټ خوشحاله شول او راڅخه راچاپېره شول.

انجنیر... د کاکا زوی مې چې په کانو او صنایعو وزارت کې یې د دارالامان په سیمه کې دنده درلودله د سختو ډزو له امله په دې نه ؤ بریالی شوی چې په قلعهء زمان خان کې خپل کور ته ولاړ شي، زمونږ په کور کې ایسار پاتې شوی ؤ. هغه هم د پرچم ډلې له غړو څخه یو ؤ. چې کوچنیان ویده شول، د ټول جریان کیسه مې ورته تېره کړه.

د افغانستان راډیو ملي نغمې او شعارونه خپرول، د څلورم نمبر زرهدار ځواکونو جګړن محمد اسلم وطنجار او د هوایي ځواکونو ډګروال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند اعلامیه په پښتو او دري ژبو خپره کړه، خو زه پوه شوم چې لا هم کار سرته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی رسېدلی. محمد داودخان او د کابینې غړي یې په ارګ کې ژوندي دي. ملي ګارډ او ځینی پلوي پوځی قطعات مقاومت کوي او له انقلابیانو سره جنګېږي. ټوله شپه په کابل ښار کې د درندو او سپکو بېلابېلو وسلو ډزو دوام درلود. د شپې بندیز له ۸ بجو څخه نافذ شوی و، همغه لعنتي قیود چې څوارلس کاله یې دوام وموند، اوس هم جوته نه ده چې دغه منحوص او بدشګومه بندیز به ترڅو پورې نور دوام وکړي.

ډول ډول اندېښنې راته پیدا کېدلې، ټوله شپه ویده نه شوم، کله به مې له ځانه سره فکر کاوه چې که د دولت پلوي قطعات برلاسه شي زما سرنوشت به څه وي، که له بیروني جنرالانو او پوځي قطعاتو سره د محمد داودخان ارتباط ټینګ شي، وسله وال پاڅون سل په سلو ناکام دی، خو د کورنیو چارو او د دفاع بې کفایته وزیران چې په ارګ کې محاصره شوي وو هېڅ کار یې د دولت په ګټه ترسره نه کړای شو.

زه د مرګ او ژوند ترمنځ په پوله ولاړ وم، ترڅو پورې چې د راډیو پروګرام خپرېده نو د محمد داودخان د نیولو او نسکورېدو د خبر د اورېدو انتظار مې کاوه. پروګرام پای ته ورسېد او د هغه په اړه کوم خبر نه ؤ. اندېښنه مې په غم او خفګان بدله شوی وه، ټوله شپه مې په ویښه، غم او اندېښنو کې تېره کړه.

د غوايي ۸ مه د جمعې ورځ:

ما ټوله شپه خوب نه ؤ کړی، د ورځې په رڼا کې مې د خپل کور د بام له پاسه هر لوري ته وکتل، سختې درنې ډزې وې. سهار د ۷ بجو په شاوخوا کې دوه جټ جنګي الوتکو د ریشخور فرقې له پاسه د تاج بېګ غونډۍ د دارالامان د ماڼۍ په شاوخوا کې په بمبارۍ پیل وکړ. د دولت په پلوي قطعاتو باندې شیبه په شیبه بمباریو شدت موند، په کوم ځای چې بمباري کېدله هلته لوګی او د اور لمبې پورته کېدې، راډیو هماغه شعارونه او ملي نغمې خپرولې، ځمکنۍ جګړې او هوايي بمباریو زور اخیستی ؤ.

د ثور ۸ مه د جمعې د ورځې د ۱۰ بجو په شاوخوا کې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار محمد داؤد، سردار محمد نعیم او د کابینې ځینې غړي چې په ارګ کې محاصره وو د پوځي انقلابي شورا مکررې غوښتنې ته یې چې د هغوی د تسلیمېدو په اړه وه مثبت جواب ونه وایه، بلکې به سرزورۍ سره یې خپل مقاومت ته دوام ورکړ په پای کې د انقلابي شورا لخوا د خپلسرۍ اعمالو په سزا ورسول شول، ټول وځپل شول او د تل لپاره د محمد زایانو د سلطنتي کورنۍ د واکمنۍ ټغر له افغانستان څخه ټول کړای شو.

دغې اعلامیې په ډاګه کړه چې وسله وال پاځون کامیابۍ ته رسېدلی دی او د محمد داود رژیم سقوط کړی دی، د محمد داؤد د وژل کېدو خبر له راډیو څخه په تکرار سره خپرېده.

پوځي انقلابي شورا د مرکز او شاوخوا ټولو قطعاتو ته بلنه ورکړه چې په ټول هیواد کې نظم او امنیت مراعات کړي او له پوځي انقلابي شورا سره خپل پیوستون اعلان کړي.

د پوځي شورا قرارګاه چې له راډیو افغانستان څخه د خواجه رواش هوایي ډګر ته لېږدول شوې وه، د محمد داؤد له وژل کېدو وروسته ارګ ته ولېږدول شوه، لارښودنې او حکمونه یې له هغه ځایه صادرول.

د جمعې له نیمایي ورځې وروسته چې د محمد داؤد دولت په بشپړه توګه نسکور شوی ؤ د هغه د وژل کېدو خبر راډیو افغانستان په پښتو ژبه داسې خپور کړی ؤ:

«د افغانستان زړورو هیوادوالو:

د دولت ضد ملي او فساد پالونکی دستګاه او شړېدلی سلطنتي نظام، جاسوسي شبکې او د هغوی وتلی استازي محمد داؤد د آزادۍ بخښونکی هوایي او ځمکنی قوتونو د منظمو ضرباتو لاندې د ګران هیواد افغانستان د ټولو ملي دیموکراتیکو قوتونو په کمک وځپل شو.»

د جمعې د ورځې په اوږدو کې دا خبر له شعارونو او ملي نغمو سره په وار وار خپرېده. ټانکونه او زغره وال وسایط په ټولو ښلور لارو ولاړ او ټولو وزارتخانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ننوتي وو، بازار او مارکيټونه تړلي وو، پوځي قطعات او ګزمې په ښار او جادو کې په حرکت کې وې، عوام الناس په ښار کې نه تر سترګو کېدل.

په افغانستان کې د لومړني ديموکراتيک دولت جوړېدل:

د ثور ۷ مه د پنجشنبې ورځ او د ثور ۸ مه د جمعې ورځ د کابل ښار د دولت پرضد د انقلابي قوتونو په پوځي مارشونو تېره شوه. سردار محمد داؤد د کابينې له يو شمېر غړو او خپلې کورنۍ سره په ارګ کې په محاصره کې وو، په ارګ او د ريشخورو په فرقه او نورو قطعاتو باندې هوايي بمباريو د هغوی پوځي مورال کمزوری کړی ؤ. د دولت پلوي قطعات يو په بل پسې د جګړې له ډګره وتل او تسليمېدو ته اړ شول. د شاوخوا قطعات لکه د ننګرهار فرقه چې د جنرال يونس خان په قومانده د کابل په طرف په حرکت کې وه په شا وتمبول شوه او نور د شاوخوا اکثره قطعاتو له مرکز سره اړيکې پرې شوې وې. د ريشخور د فرقې قوماندان چې د خپلې فرقې په قرارګاه کې ؤ ويې نشوای کړای چې خپل قطعات د انقلابيانو پرضد سوق کړي، ځکه چې هغه په خپله قرارګاه کې محاصره شوی ؤ. د کاری او اکتيف قطعات او نور غټ او واړه جزو تامونه د د. خ. ا. ګوند د غړو تر قوماندې لاندې راغلي وو، دولتي دستګاه له خپلو ټولو امکاناتو سره له دې ډول پېښې سره د مخامخېدو هېڅ اټکل نه ؤ کړی. د دفاع او کورنيو چارو وزيران په خپله عياشۍ، قاچاق او د شتمنيو په راټولولو بوخت وو، ان چې د بغاوت او کودتا پيل کېدو په مهال د د. خ. ا. ګوند ۸ تنه مشران د تره کي او کارمل په ګډون ددوی په اسارت کې وو، دغې دستګاه ونه کړای شول دغه بنديان چې د تاج او تخت مدعيان وو له خپلې مخې ځخه لرې کړي.

د ثور په ۸ مه د جمعې په ورځ محمد داؤد له خپل ورور محمد نعيم د بهرنيو چارو وزير، عبدالاله د ماليې وزير او د صدارت مرستيال، عبدالقدير د کورنيو چارو وزير او د خپلې کورنۍ له يو شمېر غړو سره په ارګ کې ووژل شول. عبدالقدير له ارګ نه د تېښتې په وخت سخت ټپي شو او وروسته بيا د اردو په څلور سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بستریز روغتون کې ومړ. غلام حیدر رسولي چې ځان یې د قرغې فرقې ته رسولی ؤ ترڅو د هغوی په مرسته ارګ له محاصرې څخه خلاص کړي خو هېڅ کار یې له لاسه پوره نشو، که څه هم د فرقې قوماندان د دولت له پلویانو څخه ؤ خو د کوچنیو قطعاتو قوماندانان له انقلابیانو سره یوځای شوي وو. رسولي چې ولیدل د فرقې د قوماندان له لاسه پوره نه ده نو د ځان د ژغورنې او تېښتې په فکر کې شو. د جیپ موټر په واسطه یې له فرعي لارو څخه د دارالامان مخه ونیوله، او په ډېره ناچارۍ سره یې د ماښام په تروږمۍ کې په دارالامان کې د خپل دهقان کور ته پناه وړله. دهقان چې د راډیو د څپو له لارې یې د محمد داؤد د دولت د نسکورېدو، د داؤد او د هغه د ورور محمد نعیم د وژل کېدو خبر اوریدلی ؤ، په ښکاره د دفاع وزیر ته په خپل کور کې پناه ورکوي او په پټه خپل زوی د کودتا کوونکو نږدې پوستې ته استوي ترڅو له موضوع څخه راپور ورکړي. هماغه وه چې د دفاع وزیر د خپل دهقان په کور کې ژوندی نیول کېږي او لکه د جنرال محمد طاهر او نورو په شان وژل کېږي.

د جمعې د ورځې په ماښام د راډیو افغانستان د څپو له لارې د پوځي انقلابي شورا تاریخي فرمان په لاندې ډول نشر ته سپارل کېږي:

«د افغانستان د وطنپالو افسرانو او سرتېرو انقلابي پاڅون د هیواد د خلق په اراده د ۱۳۵۷ کال د غوایي د میاشتې په ۷ مه نېټه ترسره شو. دا پاڅون چې د افغانستان د ملي او دیموکراتیک انقلاب پیلامه شمېرل کېږي، له ۲٤ ساعتونو څخه په کم وخت کې یې د محمد داؤد مستبد رژیم رانسکور کړ او په افغانستان کې یې د پوځي انقلابي شورا په لاس د یوه ملي او دیموکراتیک نظام بنسټ کېښود. ددې لپاره چې د ثور انقلاب خپلې درندې، دیموکراتیکې او ملي دندې په خلاقه، هراړخیزه او اغېزمن ډول سرته ورسوي، پوځي انقلابي شورا د دولت ټول چارواکي ځواک د افغانستان دموکراتیک جمهوري انقلابي شورا ته منتقل کړ او په خپله په هغې کې مدغم شوه. د پوځي انقلابي شورا د تصویب سره سم د دیموکراتیکو او ملي دندو ترسره کول د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت په انقلابي شورا پورې اړه نیسي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا رنګه د ١٣٥٧ د ثور په ١٠ مه چې د ١٩٧٨ د اپریل له ٣١ مې نېټې سره یې سمون درلود د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت اوله ګڼه فرمان د راډیو د څپو له لارې په لاندې ډول خپور شو:

لومړی: د د. خ. ا. انقلابي شورا په خپله لومړنۍ غونډه کې د افغانستان ستر ملي او انقلابي شخصیت نور محمد تره کی د د. خ. ا. د انقلابي شورا د رئیس په توګه په عین حال کې د حکومت رئیس یعنی «صدراعظم» هم دی وټاکه.

دوهم: د د. خ. ا. انقلابي شورا د هیواد تر ټولو لوړ دولتي ځواک په توګه په خپله لومړنۍ تاریخي غونډه کې د ستر تاریخي بدلون د نقطې په عنوان د افغانستان د خلق آزادي بخښونکی نهضت په سرنوشت کې د رایو په اتفاق تصویب کړ:

١- د ١٣٥٧ کال د غوایي د میاشتې له ١٠ مې نېټې وروسته افغانستان، د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت د سیاسي نظام درلودونکی دي.

٢- د د. خ. ا. انقلابي شورا لخوا حکومت د هیواد د لوړې اجرایيه قوې په توګه انتخاب او د د. خ. ا. حکومت په نوم یادیږي، حکومت د د. خ. ا. انقلابي شورا په وړاندې مسئولیت لري.

د د. خ. ا. انقلابي شورا د رایو په اتفاق تصویب کړه چې تر بل اعلانه پورې به په ټول هیواد کې پوځي مقررات نافذ او پرځای وي. دا فرمان په انیس ورځپاڼې د ١٣٥٧ کال د ثور د میاشتې د ١٣ مې نېټې په لومړۍ ګڼه، پرله پسې ١٤٥٢ ګڼه کې چاپ شوی ؤ.

د انقلابي پوځي شورا د تاریخي فرمان او د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت د لومړۍ ګڼې فرمان په اساس دیموکراتیک جمهوري دولت جوړ شو.

د محمد داؤد دولت نسکور شوی ؤ، په ښار کې ډزې خاموشه شوي وې، ټانکونو او زغره وال موټرونو په څلور لارو او حساسو ځایونو کې ځای نیولی ؤ، هټۍ او مارکیټونه خلاص شوي وو، اوضاع عادي حالت ته راګرځېدلې وه، خلک په جادو او لارو کې ګرځېدل او په خپلو ورځنیو چارو یې لاس پورې کړی ؤ. د جمعې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې پـه شپـه ۸/۹ د ثـور د راډیو لـه لارې نوی حکومت اعـلان شـو ، ترڅـو د دولت ټولې اداري ، وزارتونه ، تعلیمي مؤسسې ، ښوونځي ، پوهنتون ، بانکونه ، شرکتونه او ټول مـؤسسـات لکه د پخوا پـه شـان پـه ټاکلو وختـونو کې خپلو کـارونو ته دوام ورکـړي ، ټول مـامـورین ، کـارکـوونکي ، اجـیـران ، ښوونکي ، نارینه او ښـځـینه کـارکوونکي ، محصلین او محصلانې خپلو ورځنیو عادي چارو ته دوام ورکړي او خپلو اړوندو ادارو ته حاضر شي.

د ۱۳۵۷ د ثور ۹ مه د شنبې ورځ:

ما هم د راډیو د اعلان ترمخه لکه د پخوا په څیر د ګهیځ تر چای څښلو او ږیره خریلو وروسته خپل یونیفورم په تن کړ ، د جیپ موټر لکه د پخوا پـه شان پـه ټاکلي وخت کـور تـه راغـی او دفـتـر تـه روان شـوم. د لارې پـه اوږدو کې نجـونې او هلکان زده کـوونکي ، نارینه او ښځینه مامورین او کارکوونکي لیدل کـېدل چې خپلو دندو ته روان وو. پـه جـادو او لارو کې لاروي تر سـترګـو کـېدل ، دوکـانونـه او بازارونه لکه د پخوا پـه شان بېرته وو. بالکل عادي وضعه راستنه شوې وه ، پـه څلور لارو او حساسو ځایونو کې ټانکونه او مخابره لرونکي موټرونه ځای پر ځای وو.

د پخـوا پـه شـان د حـاضرۍ پـه وخت دفـتـر تـه ورسـېدم ، ټول همکار مـامـورین وظـیـفـو تـه حـاضـر شـوي وو ، مـا تـه راغـلل او د ثـور د ۷ مې د بریالیـتـوب مـبـارکي یې راتـه وویله ، لـه دې کـبله چې ځینو همکارو مـامـورینو د ثـور د اوومې ورځې پـه پوځي فعـالیـتـونو کې زه لیدلی وم ، د هرچا پـه تندي کې د پوښتنې نښې ښکاره کـېدې چې باید پـه تفصیـل سره کیسه ورتـه تېره کړم. لـه دې امله چې فرصت مې نـه درلود ، ځکه د کـابل ولایت نوی قومـاندان جګـتورن خان محی الدین «خلقي» تـه چې نوی وظـیـفـه یې اشغـال کړې وه ورشم او یو شـمېر همکـاران مبارکۍ تـه وروړلم ، لـه خپلو همکـارانو سره مې ژمنه وکړه چې پـه یوه مناسب وخت کې بـه د ثـور د اوومې د پوځي فعـالیـتـونو پـه اړه چې څـه ډول د کـورنیـو چارو وزارت ونیـول شـو او زه څنګـه لـه انقلابي ځواکونو سره یوځای شوم او څنګه د د. خ. ا. ګوند د مشرانو د خلاصون لپاره د کـابل ولایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلم او د کابل د امنیه قوماندانۍ مقاومت مې مات کړ، نظار تخاني ته ننوتم، او په پای کې له کومې لارې او څه ډول د افغانستان راډیو ته لاړم او د پاڅون د ورځې دلسې تور جریانونه په تفصیل سره هغوی ته وایم.

له څو تنو همکارانو سره د امنیې قوماندان دفتر ته ورغلم. د امنیې قوماندان او د هغه د همکارانو گروپ او ملگرو هریو امیر محمد حسین خیل، تورن محمد نبی نایب خیل، تورن محمد نظیم، تورن احمدشاه، خورد ضابط عبدالحکیم کتوازی او یو ډېر شمېر نورو افسرانو چې نومونه یې رانه هېر شویدی د ځان او همکارانو له ورپېژندلو وروسته هغوی ته د ثور د انقلاب او د نویو دندو مبارکي وویله.

د پولیسو اداري ټولی بېرته وې خو د دفتر عادي چارې په تېپه دربدلی وې، د پخوا په برعکس د امنیه قوماندانۍ په انگړ کې ډلې ډلې د اردو افسران د قوماندان مبارکۍ ته راتلل او د پولیسو په ټولو ادارو او دفترونو به گرځېدل او پوښتنې به یې کولې چې فلانۍ څانگه څه دنده لري؟ کومې کومې څانگې او قطعات موټر لري؟ د هرې ادارې او شعبې او یا جنایي څانگې موټر او وسیله به چې تر سترگو کېده پر ته له کومې پوښتنې به په کې سپرېدل او په بازار کې به یې گرځول، د پولیسو افسرانو دا مجال نه درلود چې ممانعت وکړي.

د اردو او پولیسو افسرانو ترمنځ له پخوا څخه یو ډول ذهني بدبینۍ شتون درلود. د پولیسو مسلکي افسرانو چه په ښارونو کې په پرگنو کې له خلکو سره اړیکې درلودلې، اکثره د ټیټو او متوسطو رتبو د پولیسو افسران د خپلو مسلکي دندو د ترسره کولو لپاره په ښار کې په موټر کې گرځېدل، به داسې حال کې چې د ټیټو او متوسطو رتبو د اردو افسرانو په قشلو کې دنده ترسره کوله او د نورو دندو د ترسره کولو لپاره به بسونو او یا ترپال لرونکو لاریو کې گرځېدل. د پولیسو له افسرانو سره یې یو ډول کینه او بدبینی لرله چې ولې هغوی ته هم لکه د پولیسو د افسرانو په شان موټر نه ورکول کېږي. اوس چې فرصت په لاس ورغلی ؤ او د اردو ټول افسران وسله وال شوی وو، بې له دې چې د پولیسو افسرانو اساسي او مسلکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دندې په پام کې ونیسي د پولیسو نقلیه وسایل یې د خپل چکر او تفریح لپاره هرې خوا ته ځغلول او هڅه یې کوله چې مهمې چوکۍ ونیسي. په توقیف ځای او نظارتخانه کې تاکل شوی مقررات نه رعایت کېدل، هرچا په هر وخت کولای شول په توقیف او نظارتخانه کې له خپلو خپلوانو او دوستانو سره ملاقات وکړي، او ان چې کولای شي د څارنوالۍ او یا محکمې له اجازې نه پرته بندي له توقیف یا نظارتخانې څخه رااوباسي. تردې چې ځینې فاحشې ښځې او د اخلاقي جرمونو حرفوي مجرمین د اردو د افسرانو په واسطه د شو ورځو لپاره له توقیف او بندیخانې څخه ایستل کېدل. له دې جملې نه یوه ښکلې هنرمنده سندرغاړه پېغله چې ډېر خوږ آواز یې درلود چې د کوم اخلاقي جرم په ترڅ کې بندۍ شوې وه هره شپه به د امنیې قوماندان او د هغه ورسره ګروپ له بندیخانې څخه راایستله. د دغې سندرغاړې له نوم یادولو څخه د انساني ملحوظاتو په وجه ډډه کوم. په پای کې د سندرغاړې دوسیه حفظ او له بند څخه خوشې کړای شوه، چې وروسته له څه مودې بیا دغه سندر غاړې له یو سندرغاړي سره واده کوي او اوس له مېړه او اولادونو سره خارج ته مهاجره شوې ده.

د د. خ. ا. ګوند ملکي غړي او د وسله وال پوځ افسران چې هر وزارت او ادارې ته ننوتي وو، له پخوانیو مامورینو سره یې شکمن چلن کاوه، چې له همدې کبله د ورځنیو عادي چارو بهیر تغییر خوړلی ؤ او په ټپه دربدلی وې. دا حالت زما لپاره او هم هغو مسلکي افسرانو ته چې د کابل په امنیه قوماندانۍ کې د پولیسو د ادارو مسئولیت ورله غاړې ؤ د حیرانتیا وړ ؤ. زه چې له یوې خوا د پولیسو مسلکي او د پخوانۍ رژیم د سابقه لرونکو افسرانو له جملې څخه وم، او له بلې خوا د ثور په اوومه له انقلابیانو سره یوځای شوی وم او په پوځي فعالیتونو کې مې رول لوبولی ؤ، تېولو له ما څخه پوښتنه کوله چې دا بې نظمي د څه لپاره ده؟ او دا ګډوډۍ به ترڅو پورې دوام ولري؟ ما پرته له دې چې هغوی ته د صبر او زغم توصیه وکړم بله چاره نه لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیو چارو له وزیر نوراحمد نور سره کتنه او د رهبرۍ په کچه داخلي تضادونه:

عبدالصمد ازهر چې د پرچم ډلې غړی او د پولیسو د مخکښو افسرانو له جملې څخه ؤ، راته ټیلفون کړی ؤ چې د کورنیو چارو په وزارت کې وزیر او د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان ځنګ ته ورشم او له هغوی سره پېژندګلوی وکړم.

د پرچم ډلې نوراحمد نور د کورنیو چارو د وزیر په توګه او د خلق ډلې سید داؤد تړون د ژاندارم او پولیسو د نوی عمومي قوماندان په توګه ټاکل شوی وو.

ازهر د وزارت د سلاکار په توګه کار کاوه. د ثور د اوومې ورځې په اړه زما د فعالیتونو په هکله یې د کورنیو چارو وزیر ته له مخکې نه حال تېر کړی ؤ. نور چې د پرچم ډلې د تشکیلاتو په برخه کې کار کاوه، زه یې په نوم او شهرت سره پېژندم، خو مخامخ یې نه وم لیدلی. له ازهر سره یوځای د وزیر دفتر ته ورغلم، ورته وروپېژندل شوم، وزیر چې زما له فعالیتونو څخه لا له وړاندې نه خبر ؤ، له خپله ځایه راپاڅېد او په ورین تندی او په مینه سره یې نوازش کړم او زما د پوځي فعالیتونو له کبله یې تحسین او شاباش راباندې ووایه. له خبرو او څرګندونو څخه خوښ او راضي ښکارېده، له خپلې چوکۍ راپاڅېد او د چای څښلو مېز ته له ما او ازهر سره کښېناست. چای او کلچې مو وخوړلې، زما د فعالیت او د خپلو نورو ملګرو له فعالیتونو څخه یې په وار وار ښه یادونه کوله. د وزیر شفقت زما له توقع څخه زیات ؤ، زه دغه مهال د وزیر د خبرو په ارزښت نېوهېدم چې د یو ناڅیز فعالیت په وړاندې څومره خوښي ښکاره کوي او ویاړورباندې کوي.

ما د حزب په دننه کې د مشرتابه په کچه له دومره ژورو اختلافاتو څخه خبرتیا نه لرله. په ښکاره حزب له انشعاب نه وروسته اتحاد کړی ؤ، ما داسې انګېرله چې ټولې داخلي ستونزې حل شوی دي، خو د رهبرۍ په کچه له دومره ژورو تضادونو څخه چې د ځان غوښتنې او واک غوښتنې په بنسټ وو خبر نه وم، چې تراوسه یې هم په ریښتیا او اخلاص سره وحدت نه دی کړی. هریوه بل ته کمین نیولی ؤ، د ثور د پاڅون په پېښه کې چې د امین په مستقیمه قومانده ترسره شوی ؤ خلقیان برلاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو او پرچمیانو ته په برابره ونډه قایل نه وو. له زندان څخه مشرانو ته د نجات ورکولو په لاره کې زما فعالیت خلقیانو ته بې ارزښت او نالیدلی ؤ او پرچمیانو ته یې د پاڅون د قوماندې تر صادرولو وروسته ډېر زیات ارزښت درلود. د وزیر لخوا زما قدرونه او نوازش زما له هیلې څخه ډېر زیات ؤ. ما فکر کاوه چې واحد گوند او د یوې اساسنامې پیروان دي، ځکه ان چې د انشعاب پر مهال یې هم واحده اساسنامه درلوده، له وحدت وروسته به ټول مسایل حل شوي وي او باید حل شوي هم وای. هغه فشار چې د محمد داؤد دولت په دواړو ډلو راوړی ؤ یو شان ؤ او حزب هم د همدې فشار له امله وحدت ته اړ کړای شوی ؤ، خو د دواړو ډلو ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو په ریښتین ډول یو نه وو چې پایلې یې وروسته راڅرگندې شوې او د همدې ځواک غوښتنې له امله وروسته بیا یو په بل پسې له منځه لاړل. خلقیانو به په پرچمیانو بریدونه کول او کله به پرچمیانو د دروغجن وحدت د پردې ترشا په خلقیانو تیری او برید کاوه، چې په ټولنیزه توگه له دننه څخه کمزوري او ډډ شوي وو.

لکه څنگه یې چې د واحد حزب، او له سره د یو موټي کېدو ادعا کوله نه وو بلکې د مشرتابه په کچه په گوند کې ډلې او فرکسیونونه موجود وو، چې لکه د وینو (موریانه) له دننه څخه خوړل کېدل تردې چې نېست او نابود شول.

د کورنیو چارو وزیر د ثور د اوومې ورځې د فعالیتونو په لړ کې په لومړۍ لیکه کې د جگړن عمر د ټانگ د مخکښۍ او د هغه د شهادت، د جگړن محمد رفیع او نورو له فعالیتونو څخه په ویاړ سره یادونه کوله، زما فعالیت یې هم د پرچم ډلې له لاسته راوړنو څخه شمېرل، چې گنې دواړه ډلې د محمد داؤد د رژیم په نسکورولو کې په یوځي او انقلابي فعالیتونو کې برابره ونډه لري. بناغلی نور خبرې په داسې جملو کې پوښلې وې چې په آسانه سره چا د داخلي اختلاف احساس نشو کولی، خو د خلق ډلې مشرانو او چارواکو په څرگنده سره د خلقیانو برلاسی ښودله او ځانونه یې پرته د چا له گډون څخه د ثور د انقلاب وارثان شمېرل.

له نور سره له کتنې او پېژندگلوۍ وروسته د ازهر په ملگرتیا د ټرون دفتر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغلم. د ازهر لخوا له پېژندګلوۍ وروسته مې په لنډ ډول ورته د پنجشنبې د ثور د اوومې نېټې کړنې او فعالیتونه چې ما په کې ونډه درلوده بیان او تشریح کړل. د هغه له سلوک او چلن څخه داسې برېښېده چې د ازهر خبرې یې چندان خوښې شوې نه وې. د بریالیتوب لومړنی ورځې وې، زما د حال په اړه یې پوښتنې وکړې او ما ته یې د کابل د امنیې له قوماندان سره په صمیمانه همکارۍ کولو توصیه او لارښوونه وکړه او رخصت شوو.

د کابل نوي والي او د «خلقي» خان محی الدین خپلواکه قوماندانۍ:

د شنبې په ورځ د ثور په ۹ مه د راډیو د اعلان په اساس ټول مامورین اړوندو ادارو ته حاضر شوي ؤ. د زراعت پخواني وزیر عبدالحکیم چې دغه مهال د کابل والي ؤ هم خپلې دندې ته حاضر شوی ؤ. د امنیې قوماندان میرګل چې د پنجشنبې په ورځ چې د ټانکونو د وړاندې تګ او تعرض له کبله یې ولایت نه تېښته کړې وه خپلې دندې ته حاضر نشو.

د امنیې قوماندان خلقي خان محی الدین ته له کومې مرجع نه ټیلفوني هدایت وشو چې د ادارو آمران او مامورین د ولایت صالون ته د نوي والي د پېژندګلوۍ لپاره راجمع کړي. ډګروال عبدالقادر نوی والی سالم «مسعودي» مامورینو ته ورو پېژندلو او له پخواني والي عبدالحکیم نه یې هیله وکړه چې یو څو ورځې د والي د سلاکار په توګه همکاري وکړي. سالم مسعودي د امین د ځانګړو ملګرو له جملې څخه ؤ چې د ښوونې او روزنې په وزارت او نورو تعلیمي ادارو کې یې یو ځای کار کاوه، چې په دې ترتیب سره د کابل ولایت ټول مهم پوستونه نامسلکي او بې تجربې اشخاصو ته وسپارل شول.

د امنیې قوماندان، د کابل والي، د دارالمعلمین مدیر او د ښوونځي ادارو چارواکي ټول غیر مسلکي کسان وو. اداري ځانګړی هم د هغوی له دوستانو او خپلوانو څخه ډکې شوې وې. د هیواد د پلازمینې کابل ښار اداره له دوه میلیونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګړو سره نامسلکي او بې تجربې او احساساتي کسانو لاس ته وسپارل شوه.

د امنيې قوماندان همکاري ګروپ په بې پولې اختياراتو سره د کابل په له پېښو ډک ښار کې د خلکو په مال، حال او ناموس باندې څه يې چې زړه غوښتل ترسره کړل. دا طبيعي چاره ده چې په سترو او ګڼ ميشته ښارونو کې حرفوي مجرمان، قمارخانې، فاحشه خانې، چرس خانې، شرابخانې، شراب پلورونکی او شراب اخيستونکی، جيب وهونکی او داسې نور جنايتکاران لږ يا ډېر شتون لري. د پېښو ګراف د پوليسو له اغېزمن فعاليت سره تړاو لري، په هرځومره کچه چې څارنه، له جرمونو سره مجادله او مخنيوي موجود وي، په همغه کچه د پېښو او جرمونو کچه ټيټه وي، خو ددې برعکس کله چې پوليس بې اعتنا شي، نو د مجرمانو لپاره د جنايي فعاليتونو زمينه برابرېږي او د پېښو کچه پورته ځي. کله چې د پوليسي ادارو چارواکي د حرفوي مجرمانو همکار او په جرم کې شامل شي نو څرنګه به د پېښو کچه کمه شي؟

د امنيه قوماندانۍ په ادارو کې وړو وړو د قانونيت، وړتيا او د تناسب اصل خپل مفهوم له لاسه ورکړی ؤ. په خپله قوماندان هم په ډېر کم وخت کې دومره په عياشۍ کې ډوب شو چې حتی د کار په رسمي وخت کې د پوليسو دفترونو ته د ببلابېلو حرفوي مجرمانو تګ راتګ شروع شوی ؤ. د دفترونو ټيلفونونه په سپارښتونو او راکړې ورکړې مصروف وو. په ټولنه کې د قضاوت بهترينه مرجع خلک دي. خلکو ورو ورو په پوليسو باندې خپل اعتبار بايلود او د پوليسو شعار چې «پوليس د خلکو په خدمت کې» ؤ په «څارندوی د خلکو په ذلت» بدل شوی ؤ.

يوه ورځ د امنيې قوماندان په دفتر کې ناست وم د چهاردهی د ولسوالۍ د څارندوی قوماندان جګتورن سيف الله د کابل ولايت قوماندان ته راغی، راپور يې ورکړ چې تېره شپه يو بلار له دوه زلمو زامنو سره د يو فولکس واګون موټر په سپرلۍ د شپې د ګرځېدو د بنديز په وخت کې د ګزمې په واسطه ولسوالۍ ته راوستل شوی وو، که څه هم وسله او يا د شک وړ کوم اسناد ورسره نه وو، هغوی له خپل موټر سره په ولسوالۍ کې ساتل شويدي، په دې اړه هدايت غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﭗ راپور په اوربدو حیران شوم، انتظار مې ویوست چې «خلقی» څه لاربښود نه کوي. د ولایت قوماندان په یو ډول بې پروایۍ سره وویل: «دا خلک چې یوه دوه شپې د نظار تخانې مزه وڅکي نو هله به د شپې د ګرځبندۍ د بندیز په اهمیت پوه شي.»

ما بې اختیاره له سیف الله نه وپوښتل چې: «موټر له کومه ځایه چېرته تللو؟ د شپې په څو بجو د ګزمې لخوا نیول شوی ؤ؟ د موټر او کسانو د تالاشۍ په مهال څه شی لاس ته درغلی دي؟»

ویې ویل: «پلار او زامن په دارالامان کې د یوه خپلوان په کور کې مېلمانه وو، کله چې خپل کور ته تلل، د شپې په لسو بجو د ګزمې لخوا نیول شوي او ولسوالۍ ته راوستل شوي دي، په تالاشۍ کې هېڅ شی نه دی موندلی.» د ولایت له قوماندان څخه مې اجازه وغوښته او د درناوي نه په ډکه لهجه مې ورته وویل، لازمه نه وه چې له تالاشۍ نه وروسته یې یوه شپه او یوه ورځ بندیان کړي، د اشخاصو او موټر د هویت له تثبیت نه پس باید د یو تن پولیس په واسطه باید خپل کور ته سپارل شوي وای او تېنګار پرې شوی وای چې تر دې وروسته د شپې ګرځبندیز په جدي توګه رعایت کړي.

اصلاً مې ورته د قانونیت، تناسب لرل او وړتیا په اړه د پولیسو کړنې یوڅه روښانه کړې خو د علاقې وړ ورته ونه ګرځېدل.

دا پېښه د ببلګې په ډول ذکر شوه چې له دې څخه د خپلواک ګروپ تړولې کړنې اټکل کولای شو. د بچه سقاو حبیب الله د کارکوونکو په ډله کې او د ځینو بې عقله حزبیانو په منځ کې یوازې همدومره توپیر شتون درلود چې هغوی کلبوال او بې سواده وو او دا ښاري او باسواده وو. هغوی له قانون نه خبر تیا نه لرله او دوی د قانون په وړاندې بې تفاوته وو، هغوی په اړو دوړو او جګړو کې خپل آسونه ځاربه کړل، پیسې او شتمنی یې پیدا کړه، او دوی د انقلاب په نوم هرڅه یې چې وغوښتل ترسره کړل.

د ولایت د امنیې قوماندان چې د نظم او عامه امنیت ساتلو لومړۍ درجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئول ؤ، دغه د خلکو د مال، ځان او ناموس د امنیت ساتنې لومړۍ درجه مسئول په خپله د نفساني خواهشاتو او عیاشۍ په ډنډ کې داسې ډوب شوی ؤ چې یوه شپه د نشې په حالت کې په قلعه فتح الله خان کې د ماری په نوم د یوې فاحشې کور ته ورغی، له هغې سره په عیاشۍ پیل کوي، د وخت د استخباراتو دستگاه دغه موضوع کشفوي، قوماندان په نوموړی کور کې په داسې حال کې چې لوڅ لغړ د نشې په حالت کې له فاحشې سره په فحاشۍ لگیا دي نیول کیږي. د وخت رژیم د خلقي خان محی الدین د دغه جرم د پټولو لپاره هغه له دندې گوښه کوي او د احتیاط په نوم دوه اونۍ په کور کې کښیني، او له پنځلس ورځو وروسته یې د فراه د والي په توگه مقرر وي، له دې امله چې «خلقی» له یوې ځانگړې ډلې سره تړلی ؤ، نو د فرکسیون او ډلې گټې د هیواد تر گټو پورته وې. په همدې اساس وه چې د هیواد په گوټ گوټ کې د فرکسیوني گټو د ساتلو په موخه د هیواد عالی گټې، د خلکو امنیت، سوکالي او نیکبختي او د ټولنې نیکمرغي د ناوړو پېښو ښکار شوې وه. په پایله کې خلکو له رژیم څخه واټن پیدا کاوه، د مخالفینو تبلیغات کاري او اغېزمن واقع کېدل، تردې چې ورو ورو په ټول هیواد کې د رژیم پر ضد د مقاومت ډلې جوړې شوې او د سوسیالیستي بلاک مخالفینو په بشپړ ډول له دې چلن څخه گټه پورته کړه او میلیوني پرگنې یې خپل ځان ته راکاږلې.

د بهرنیو چارو له وزیر حفیظ الله امین سره لومړنۍ کتنه:

زه د ثور په لسمه د کورنیو چارو د وزارت لخوا د کابل د امنیت د آمر په توگه مقرر شوی وم. دا چوکۍ د خلقي خان محی الدین د گروپ یو غړي چې جگړن امیر محمد حسین خیل نومېده ځان ته غوره کړې وه او د امنیت والگا موټر یې په خپل واک کې راوستی ؤ. زما په ټاکل کېدو چې د کورنیو چارو د وزارت لخوا تر سره شوې وه د ولایت د امنیې قوماندان موافقه نه لرله، خو په څرگنده یې کوم مخالفت نه کاوه. زه له یوې حیرانوونکې فضا سره مخ وم. د کورنیو چارو وزارت د دې لپاره چې د ولایت قوماندان یو غیر مسلکي او بې تجربې سړی دی، د هغه په څنگ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید یو مسلکي او تجربه لرونکی شخص شتون ولري ترڅو کومه وظیفوي تشه رامنځ ته نشي ، له بلې خوا د امنیې قوماندان او د هغه همکار ګروپ تولې پولیسي چوکۍ په خپل منځ کې سره ویشلې وې او نه یې غوښتل چې بل څوک د هغوی په منځ کې دیوال شي ، په تصادفي ډول زه د هغوی د راز د یو مخل یا ضرري په توګه ګرځېدلی وم ، زه نه د اردو افسر وم او نه خلقي بلکې د یوې ډلې او دستګاه په اداره کې د شپږم کلک (ګوته) ناخوښه عنصر په توګه مقرر شوی وم.

د کابل نوی والی سالم مسعودی راته وویل چې سمدستي د بهرنیو چارو وزارت د امین دفتر ته ورشم ، د موټر خبره مې ورته وکړه ، خپل ډریور ته یې لارښوونه وکړه ترڅو ما د بهرنیو چارو وزارت ته ورسوي. د بهرنیو چارو وزارت لکه د یوې پوځي قرارګاه په ډول کلک امنیتي تدابیر نیولی وو. د ننوتو له دروازې څخه د بهرنیو چارو د وزیر تر دفتره څو ځله تالاشي شوم ، په دوهم منزل کې یې د مراجعینو د ناستې لپاره چوکۍ ایښې وې ، نږدې شلو تنو له امین سره د کتنې انتظار کاوه. له هغې جملې څخه یو هم د ښوونې او روزنې د وزارت معین ښاغلی فاضل خان چې د بکلوریا په دوره کې زمونږ د لیسې مدیر او زمونږ د ټولګي د یو مضمون استاد ؤ او ما ورسره پېژندګلوي لرله په منتظرینو کې ؤ. ما هم د معمول سره سم خپل نوم او شهرت ولیکه او د مسئول تن په لاس کې مې ورکړ. لږه شېبه وروسته امین له یو مېلمه سره چې د ډیپلومات بڼه یې لرله د مشایعت او خدای پامانۍ په ډول دهلېز ته راووت او له مېلمه سره یې خدای پاماني وکړه. د انتظار کوونکو خوا ته راغی ، زه یې چې ولیدم ، له انتظار کوونکو څخه یې بخښنه وغوښته او ویې ویل چې که بې نوبتي کېږي هم دا افسر ما رابللی دی ، ستاسو په اجازه یو څو دقیقې ورسره ګورم. زه یې له لاسه ونیوم ، دفتر ته ننوتو او د ګردې مېز شاته د چای څښلو لپاره کېښناستو. یو ګیلاس چای راغله او د سګرټو لطف یې وکړ ، له تندي یې داسې برېښېده چې امین ډېر خوشحاله دی او په ځان ویاړ کوي. ما ته یې په خندا وویل: «ودې لیدل چې زمونږ ګوند له یوې شپې او ورځې څخه په کم وخت کې د داودخان مستبد رژیم نسکور کړ او هیواد ته یې د تل لپاره د محمدزیو د کورنۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم او استبداد څخه نجات ورکړ؟» د تایید په ډول مې ورته وویل: «هو، په خپلو سترګو مې ولیدل چې دولت ډېر ژر سقوط وکړ.» په موسکا یې وویل: «په یاد دې دي چې زما د نیولو لپاره دې په نیمه شپه کې د پولیسو په څواک زما کور محاصره کړ او په تالاشۍ دې پیل وکړ؟» ومې ویل: «هو، دا هرڅه مې په یاد دي.» ویې ویل: په دغه شپه ستا د ځوان مردانه چلن څخه ډېر مشکور یم، دوه ملګري انجنیر ظریف او فقیر محمد چې د دندو ترسره کولو لپاره ما ته راغلي وو او هغوی مې تا ته د پولي تخنیک محصلین او زما د زوی عبدالرحمن هم ټولګي دروپېژندل تاسو زما خبره ومنله او هغه مو خوشې کړل، هغوی ډېر مهم او ګټور واقع شول ځکه هغوی دواړه په اردو کې زما د ملګرو ارتباطي غړي وو.» امین چې زما په لیدلو سره د تالاشۍ د شپې ټولې خاطرې په ځانګړې توګه زما مرستې چې ډېره ګټه یې ورته رسولې وه یوه یوه یې په ګوته کړه او زما څخه یې بیا بیا مننه کوله. خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او ویې ویل: «کله چې مې کور محاصره شو او تاسو د دروازې زنګ کېمانده د انقلاب قومانده نیمګړې پاتې وه. کله چې زما زوی عبدالرحمن د پولیسو د راتګ خبر راکړ نو مجبوراً ټولې پاڼې او کاغذونه مې نیمګړي راټول کړل او ښځې مې په خپل لستوڼي کې پټ کړل، او له دوه تنو انجنیر ظریف او فقیر محمد سره تا ته دروازې ته راغلم، د تالاشۍ په مهال ډېر اندېښمن وم، کاغذونه چې ډېر محرم دي چې له مېرمن سره مې وو هسې نه چې افشا شي او تاسو ته په لاس درشي. په یاد دې دي کله چې د زنانه د کوټې د تالاشۍ نوبت راورسېد، په ټینګار مې درنه هیله وکړه چې په کوټه کې زما پېغلې لوڼه او خوابښې مې چې سپین سرې ښځه ده او ناروغه ده ویده دي، که د عملیاتي ډلې ټول غړي اتاق ته ننوځي له دې امله چې ستاسو په عملیاتي ډله کې ښځینه پولیس نشته د افغاني کلتور له مخې یو ډول بې عزتي راته ښکاري، تاسو هم زما دا هیله ومنله او د نورو غړو له ننوتو څخه صرف نظر شوې، له ما سره یوځای کوټې ته داخل شوې او په سرسري ډول دې تالاشي واخیسته او په دقیقه توګه دې تالاشي وانه خیسته، تر ټولو مهمه دا چې زما ورور عبدالرحمن هم له خپلې مېرمن سره په همدې کوټه کې وُ، هغوی دې نالیدلې وګڼل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که نه نو په اصولي ډول هغه هم نیول کېده. زما وروستنی او تر ټولو مهم خواهش چې تاسو ومانه هغه دا ؤ چې په همغه شپه دې د سمت د مامور تر څارنې لاندې زه په خپل کور کې شپې تېرېدو ته پرېښودم، ما له فرصت نه په استفادې سره څرنگه مې چې خوښه وه په همغه شپه کې د انقلاب د قوماندې د صادرولو کار بشپړ کړ، که نه نو اوس به زه هېڅکله د بهرنیو چارو وزیر نه وم، او زمونږ گوند هېڅکله سیاسي قدرت لاس ته نشو راوړلای، ځکه نو زما په اند تاسو زمونږ په انقلاب کې مهمه او ستره ونډه لرلې ده.» ما ددې خبرو په اورېدو چې په ناخبرۍ کې مې ترسره کړې وې امین ته څرگنده کړه: «ما هر هغه څه چې هاغه شپه کې ترسره کړي دي ستا د ورور عبدالله خان سره د پخوانۍ پېژندگلوۍ او اخلاص له مخې وو، دا چې دا ناڅیز مراعاتو نه دومره گټور تمام شویدي دا ټول ستا د نوښت او اتلولۍ ترمخه وو چې په لږ وخت کې ستر کار ترسره شو، په داسې حال کې چې سبا ته تاسو هم زندان ته راغلئ، خو ستاسو لاربښودنه او دستور دومره منظم او اغېزمن ؤ چې یو یو تطبیق او د عمل جامه یې واغوستله، ستاسو اتلولي یوځل بیا تاسو ته تبریک وایم.» امین داسې خوښ او تازه ؤ چې بیا یې ماته د خبرو نوبت را نکړ، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ ویې ویل: «پرون درې تنه بریدمن سید رحیم، بریدمن یوسف سحر او تاسو پخپله چې مونږ ته مو له زندان نه نجات راکړی ؤ، د خلق کور (جمهوري ارگ) ته غوښتل شوی وئ. د انقلابي شورا رئیس تره کی غوښتل له تاسو سره خبرې وکړي، دوه تنه حاضر وو خو تاسو حاضر نه وئ داسې هدایت او پرېکړه وشوه چې یاد شوی درې تنه چې په ستونزمنو شرایطو کې یې په مېړانه رهبران له زندان نه خوشې کړل نو اوس دې زمونږ ساتنه او امنیت هم په غاړه واخلي، په دې اساس پرېکړه وشوه چې سید رحیم به له تره کی سره، سحر به له کارمل سره او ته به له ما سره د یاور او ساتونکی په حیث دنده ترسره کوئ، تاسو مې په همدې اړه راغوښتی یئ.» ددې پرېکړې په اورېدو په زړه کې اندېښمن شوم، زه له دې دندې سره موافق نه وم. امین هم زیات شمېر ساتونکی او یاوران درلودل، زما له شتون سره یې چندان علاقه نه لرله خو د نزاکت له مخې یې د تره کی پرېکړه ماته ابلاغ کړې وه. زه په ظاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوپ پاتې شوم. امين خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ويې ويل: «د کابل امنيه قوماندانۍ هم ډېره مهمه ده غوښتل مې تا د کابل د امنيه قوماندان په حيث وټاکم، خو له دې امله چې خان محي الدين خلقي د دې چوکۍ ډېر هيله من ؤ، عجالتاً مې هغه د قوماندان او ته مې ورسره په څنګ کې د امنيت د آمر په توګه ټاکلی يې، قوماندان د اردو افسر او غير مسلکي دی، تاسو مسلکي افسر او تجربه لرونکی ياست، تر يوه وخته ورسره بايد همکاري وکړې، اوس اختيار لرې هره يوه دنده چې غوره کوئ. » ومې ويل ريښتيا هم د کابل د امنيه قوماندانۍ چارې به په دې انقلابي شرايطو کې ډېرې مهمې وي. » امين هم خوشحاله شو او ويې ويل: «په سمدستي توګه د کابل د امنيت د آمر په حيث دنده اشغال کړئ، زما په وړاندې تاسو د کابل ښار د امنيت مسئول ياست، هر وخت له ما سره په تماس کې اوسه. » او د خدای پامانۍ په ډول له خپله ځايه راپاڅېد. د امنيت د آمر په توګه چې ما کومې ستونزې د خان محي الدين خلقي له ګروپ سره احساسولې، فرصت په لاس رانغی چې امين ته مې ويلی وای، له ځان سره مې فکر کاوه چې د بهرنيو چارو وزير به د قوماندان او پوځي پوستونو په ټاکنو کې څه مسئوليت لري. دا پوستونه د ژاندارم او پوليسو د عمومي قوماندانۍ په تشکيلاتو کې دي، بايد ګوښه کول او مقررول او د ستونزو حل د کورنيو چارو د وزارت د عمومي قوماندانۍ لخوا ترسره شي، خو په عملي ډول امين د اردو ټولو نظامي پوستونو د ځای پرځای کولو، او د اګسا او پوليسو د واک خاوند ؤ. وروسته بيا څرګنده شوه چې د ديموکراتيک په نوي جمهوري رژيم کې «زير کاسه نيم کاسه شتون لري». حفيظ الله امين چې د بهرنيو چارو د وزارت په مقام دنده ترسره کوله عملاً د دولتي او حزبي چارو عام و تام اختيارات يې په لاس کې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی:

په ګوند کې دننه مبارزه او انشعابونه، د ځمکه والو، شتمنو، علماو، روحانیونو، د قومونو د مشرانو، روڼاندو او د پرچم د ډلې د غړو نیول او د نور محمد تره کي وژل

په حزب کې دننه اختلافونه:

په افغانستان کې د د. خ. ا. ګوند بنسټ د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په سپ. ښتینه اېښودل شوی و او مشران یې نور محمد تره کی او ببرک کارمل د کمونست ګوند ایجنټان او د کې جی بی (د شوروي اتحاد د کمونست ګوند جاسوسي سازمان) د بېلابېلو چینلونو سره تړاو درلود.

نور محمد تره کی په ختیه پښتون ؤ، یو کلیوال او ساده مزاجه سړی ؤ. ببرک کارمل په ختیه تاجک، ښاري، د جنرال زوی، ځیرک او پوهېدونکی شخص ؤ. روسانو په لومړی سر کې دغه دواړه ځان خوښوونکي او قدرت غواړي مشران یو د بل پر ضد روزلي وو، دواړو ته په جلا جلا توګه د لومړیتوب په حق قایل وو. تره کي او کارمل چې په جلا جلا ډول دواړو له روسانو څخه مرستې ترلاسه کولې، هریوه د د. خ. ا. ګوند په نوم فراکسیوني جلا جلا ډلې او ګروپونه جوړ کړي وو، چې هر فرکسیون که هغه د وحدت په وخت کې ؤ او که هغه د انشعاب په وخت کې ؤ خو د یوې واحدې اساسنامې په درلودلو سره د د. خ. ا. په نوم یادېده، خو په حقیقت کې یې د خپلې ځانګړې رهبرۍ پیروي کوله. همدا دنني اختلافات وو چې له جوړېدو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت نه تر ړنګېدو پورې یې هېڅ وخت په رېښتیا او د زړه له تل نه یو تر بله همکاري ونکړه او د یو موټي او واحد حزب په توګه یې عمل ونکړ. لومړني بېلتون یا انشعاب چې له جوړېدو نه نږدې یو کال وروسته رامنځ ته شو، نو د نور محمد تره کي، صالح محمد زېري، دستګیر پنجشېري، ډاکټر شاه ولي، حفیظ الله امین او داسې نورو په مشرۍ ډله د خلق په نوم، او د ببرک کارمل، میر اکبر خیبر، سلطان علي کشتمند، ډاکتر نجیب الله، محمود بریالي او نورو په مشرۍ ډله د پرچم په نوم ډلې یو له بله سره جلا شوې او یو د بل په خلاف یې سختې دښمنۍ ته مخه کړه. د شوروي اتحاد د کمونست ګوند ړوند او مرموز سیاست چې خپل ګوډاګي حزب یې له دننه څخه د دوه ټوټو په بڼه جوړ کړی ؤ، د انشعاب په مهال یې د بل لوري د بې اعتباره کولو لپاره په ښکاره تبلیغات کول او یو د بل په خلاف یې شواهد او اسناد وړاندې کول، او د یو کېدو په وخت کې یې هم رېښتیني، صمیمي او د زړه له تل نه عمل نه ترسره کاوه. ددوی کمونستي بادارانو بنایي ددې لپاره له دننه څخه دغه دوه ټوټې کېدو او مخالفتونو ته زمینه برابروله چې سیاسي واک ته د رسېدو په مهال په ځان باوري نشي او په خپل سر او خوښه کوم عمل ترسره نکړي، او همداسې وشول هم، چې د قدرت د لاس ته راوړو او د قدرت ساتنې لپاره د خپلو کمونیستي بادارانو له لارښوونې پرته کوم قدم وړاندې کېدي. سردار محمد داود چې د د. خ. ا. ګوند د خپلو همکارانو افسرانو په مرسته د شاهي رژیم په خلاف د ۱۳۵۲ کال د چنګاښ په ۲٦ مه کودتا وکړه او سیاسي واک یې لاس ته راوړ، او د جمهوري نظام بنسټ یې کېښود، مترقي پروګرام یې د «د افغانستان خلکو ته وینا» په نوم له راډیو افغانستان څخه اعلام کړ. په لومړي وخت کې یې د هېواد له شمالي ګاونډي سوسیالیستي شوروي اتحاد سره ښې اړیکې لرلې. ډېر وخت نه و تېر شوی چې سعودي عربستان، ایران او پاکستان ته له سفرونو وروسته یې خپل سیاست ته تغییر ورکړ او په خپله یوه وینا کې یې د د. خ. ا. ګوند سوسیالیستي ایډیالوژي یوه پردۍ او راوارده شوې ایډیالوژي وبلله. د پرچم او خلق ډلې ټول غړي یې چې په پوځي او ملکي مقاماتو نصب کړي وو، ګوښه او له دولتي ادارو نه یې وایستل. ورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورو له شوروي اتحاد سره د افغانستان خوړي او دوستانه اړيکې مخ په سړېدو شوې.
څرنگه چې شوروي اتحاد احساس کړه چې داؤدخان له شوروي اتحاد پرته د نورو سياستونو د خپلولو په لټه کې دی، نو د خلق او پرچم ډلې يې وحدت او يوځای کېدو ته اړ ايستلې، او د يوه پلينوم په ترڅ کې چې د ۱۳۵٦ کال په وروستيو کې په کابل کې د شوروي اتحاد په سفارت کې جوړ شوی ؤ خلقيان او پرچميان يو شول خو په پوځي برخه کې د دواړو ترمنځ اتحاد نه ؤ شوی. په هرحال د روسانو په سلا او اشاره د يو وسله وال پاڅون په نتيجه کې د داؤدخان دولت نسکور شو، او سياسي واکمني د ۱۳۵۷ کال د ثور په ۷ مه د د. خ. ا. گوند لاس ته ورغله، سياسي واک ته له رسېدو وروسته هم دغو دواړو ډلو د يو واحد او يو موټي گوند په توگه عمل ونکړ، د ځان غوښتونکو او ځواک غوښتونکو مشرانو په تنديو کې د تکتيکي او له فريب نه ډک وحدت نښې د سياسي ځواک د ترلاسه کېدو په لومړۍ مياشت راڅرگندې شوې. د مهمو چوکيو پر سر شخړه او د ثور د انقلاب پاڅون د بريالي کېدو په اړه د مشرانو تفوق غوښتنه هغه اختلافات وو چې گوند يې له داخل نه تخريباوه. په داسې حال کې چې د هغوی روسي بادارانو او کمونستي سلاکارانو دا ټول حالات مشاهده کول، په ښکاره خو يې دواړه ډلې يووالي ته هڅولې او د وحدت مشوره يې ورکوله خو هېڅکله يې نه غوښتل د د. خ. ا. گوند د مشرتابه په دننه کې ژور اختلافات رفع او له بېخه وباسي. عملاً وليدل شول چې څه ډول د شوروي سلاکارانو په شتون او حضور سره ببرک کارمل او د هغه ډله د سفيرانو په نوم له افغانستان څخه رخصت شول؟

د سلاکارانو او د مسکو سفير پوزانوف چې د تره کي پلوي ؤ په شتون سره د جمهوري ارگ په داخل کې څه ډول په حفيظ الله امين باندې د وژلو په نيت ډزې وشوې؟

دا هم جوته ده چې د کيوبا له سفر نه وروسته تره کي څه ډول د حفيظ الله امين لخوا ونيول شو او د ارگ د باغچې په ماڼۍ کې له ۱۷ ورځو بندي کولو وروسته د هغه په خوله د بالښت په ايښودو سره په ساه بندېدو ووژل شو، او همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د امین دولت یې په رسمیت وپېژاند. همدا سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د حفیظ الله امین د واکمن کیدو نه ۱۰۱ ورځې وروسته یې له افغانستان نه شړل شوی ببرک کارمل د ۱۵۰ زرو روسي لښکرو او ټانکونو سره افغانستان ته وارد کړ، امین یې د تاجبېګ په ماڼۍ کې دننه ووژه او کارمل یې د قدرت په ګدۍ کښېناوه او د قدرت لمن یې د خلقیانو له لاسه د پرچمیانو په لاس کې ورکړه.

له شک او تردید نه پرته ویلای شو، هرڅه به چې روسانو غوښتل هماغسې کېدل، تره کی، کارمل او امین لکه د شطرنج د دانو په شان روسانو تبدیل کړل.

د ثور له وسله وال پاڅون نه پس کله چې د یو دیموکراتیک جمهوریت بنسټ کېښودل شو، د د. خ. ا. ګوند په هیواد کې نور ټول هغه سیاسي تحریکونه چې په پخوانیو رژیمونو کې یې د د. خ. ا. له حزب سره یوځای د اپوزیشن په ډول عمل ترسره کاوه غیر قانوني اعلان کړل، د ځینو مشران یې بندیان کړل او د ځینو مشران و تښتېدل. برسېره پردې چې په دولت کې په کومه ونډه ورکولو ورته قایل نشول د هغوی اپوزیسیوني فعالیتونه هم بند او ناقانونه وګرځول. شعلهء جاوید، افغان ملت، اخوان المسلمین او نور ټول لوی او کوچني سیاسي خوځښتونه تس نس کړای شول او د فعالیت لمن یې په هیواد کې دننه راټوله او ان چې ناشوني شوې وه. د دغو سیاسي خوځښتونو مرکزي هستې بهرته لاړلې او د رژیم پر ضد یې خپل فعالیتونه پیل کړل.

د د. خ. ا. یوازیني ګوند چې اصلاً دوه ډلې وې، هره ډله په غټو او کوچنیو فرکسیوني ډلو ویشل شوې وه، د خلق ډله په ځانګړې ډول د امین او تره کی په ګروپونو او د پرچم ډله د کارمل په مشرۍ وروسته بیا په کوچنیو اماتور فرکسیوني ډلو وویشل شوه چې د یوې ډلې مشري سلیمان لایق او د بلې ډلې مشري محمود بریالی کوله. د ډاکتر نجیب الله واک ته د رسېدو تر وخته پورې کومه بېله او فرکسیوني ډله نه وه جوړه کړې، کله چې واک ته ورسېد نو په غیر ارادي ډول کوم کسان چې په ګروپونو کې شامل نه وو او یا د خلق او پرچم ډلو مشرانو څخه راضي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښ نه وو، د نجيب الله په شاوخوا راټول شول. له دې کبله چې نظر ونه يې د خلق او پرچم فرکسيونونو په خلاف وو د نجيب الله د گروپ په نوم ونومول شول.

تردې دمه چې موخه وليکل له هغې څخه داسې څرگندېږي چې د د. خ. ا. گوند د بنسټ او جوړېدو له وخته لومړی د خلق او پرچم په ډلو او وروسته بيا دواړه ډلې په نورو څو گروپونو ويشل شوي ؤ، چې واک ته له رسېدو لږ وروسته د انشعاب په لوري وهڅېدل او د حکومت کولو شپاړس کلونه يې په پټ او ښکاره مخالفتونو تېر کړل، ان چې يو د بل په خلاف يې کودتاگانې وکړې. د تره کي پر ضد د امين کودتا، د امين پر ضد د کارمل کودتا، د نجيب الله په خلاف د شهنواز تني کودتا او له نظار شورا سره په ائتلاف کولو د عبدالرشيد دوستم کودتا، همدا راز د نظار شورا په مشرۍ د کارمل په لاس لرلو سره د نجيب الله په خلاف کودتا، دا ټول هغه واقعيتونه دي چې د خلق او پرچم د ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو اختلاف په ثبوت رسوي.

په سمنگان ولايت کې:

پخوا اشاره وشوه چې د گوند داخلي اوضاع په چټکۍ سره تغيير ومومند. د کادرونو د ځای په ځای کولو سياست چې بايد د ورتيا، د تحصيل درجې، مسلک او تجربې او نورو علمي معيارونو له مخې ټينگ شوی وای، لکه څرنگه چې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کميټې په مصوبو کې په ليکنو او د کاغذ پر مخ د غو معيارونو ته اشاره کېدله خو په عمل کې د تره کي او کارمل ترمنځ د نيولو او زور آزمويلو په بنسټ عمل کېده او په دې برخه کې حفيظ الله امين گټونکی ؤ. ما تر دغه وخته په بشپړ ډول دا نه احساسوله چې د سمنگان ولايت ته د امنيې د قوماندان په توگه زما تبديلي هم د همدغو رسه کشيو په ترڅ کې ترسره شوې ده، ځکه زه په هېڅ فرکسيون پورې نه وم تړلی او ځان مې په يوې ډلې پورې تړلی نه شمېره، خو له دې امله چې د پرچم ډلې له يو څو تنو سره مې پخوانۍ شخصي اړيکې او پېژند گلوي لرله نو هرو مرو يې زه نه يوې ډلې سره تړلی شمېرلم. د همدې کشمکش په ترڅ کې د يوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامحسوسې لنډ نظرۍ له امله زه له کابل نه د يو درېمې درجې ولايت ته تبديل او د کارمل ډلې په لست کې شامل وګڼل شوم په داسې حال کې چې ما له هېڅ ډلې او هېڅ مشر سره تړاو نه درلود بلکې د دغو ډلبنديو مخالف وم.

له معمول سره مخکې له دې چې سمنګان ولايت ته لاړ شم په کابل کې بايد له ګوندي او دولتي لوړو مقاماتو سره وګورم، د ژاندارم او پوليس له عمومي قوماندان تړون، د کورنيو چارو له وزير نوراحمد نور او د بهرنيو چارو له وزير او د د. خ. ا. ګوند د پوځي برخې مسئول حفيظ الله امين سره مې وکتل. د دريو مياشتو په اوږدو کې له حفيظ الله امين سره زما دې دوهم ملاقات د محتوا او اهميت له نظره ډېر توپير درلود.

په دې کتنه کې امين زه په انتظارخانه کې پوره دوه ساعته ايسار کړم، کله يې چې دفتر ته ورننوتم په ډېره سړه وضع يې د ګوتو په سرونو لاس راکړ. بې له دې چې ما ته د کښېناستو اجازه راکړي په ولاړه پښو يې راته وويل: «تراوسه لا نوې وظيفې ته نه يې تللی؟» ومې ويل: «کارونه مې بشپړ دي سبا ته ځم.» د خدای پامانۍ لپاره يې لاس راکړ او ويې ويل: «سبا ته حرکت وکړه، ما لا تراوسه حزبي تشکيلات نه دي جوړ کړي، کار وربانديې کوم، کله چې جوړ شول، سمنګان ته به حزبي تعرفه درواستول شي، اوس له حزبي تعرفې پرته دندې ته حاضر شئ.»
د حزبي تشکيلاتو په حساب زما ګوندی غړيتوب وځنډول شو او له دفتر نه يې راووتم.

بې له دې چې کومه ګناه ولرم د امين لومړۍ او دوهم ملاقات زما په اړه چې د هغه په خپله وينا د نيول کېدو په شپه او د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ مې ورسره په ځومره اخلاص او مينه او د مسئوليت په قبلولو چلن کړی ؤ، په خبرو کې يې ډېر لوی توپير راغلی ؤ. د حزب په دننه کې د وضعيت په اړه له دې ځخه کولای شو اټکل وکړو چې قدرت ته تر رسېدو لږ وروسته تر کومې کچې بحراني شوی ؤ. خو په سمنګان ولايت کې د غلام رسول يوسفي په نوم يو شخص والي ؤ. که څه هم د تحصيل او تجربې په لحاظ يې منځنۍ درجه لرله، خو کړنه يې اګر که د تاکتيک او ريا

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ درلود خو د خلکو د خوښۍ وړ ؤ. په ښار کې د نرخونو د ټاکلو او کنټرول لپاره يې جدي کميسيون ټاکلی ؤ، په خپله به يې په بازار کې د خوراکي توکو د نرخونو څارنه کوله.

د جمعې په ورځ د پروګرام سره سم د ادارو له څو تنو رئيسانو (د عدلي محاکمو رئيس، مستوفي، څارنوال، امنيې قوماندان، د زراعت رئيس، د ښوونې او روزنې رئيس، ښاروال او نورو) رئيسانو سره د ښار نږدې او ګډونيو کليو دوه يا درې جوماتونو ته تلل، د خلکو په وړاندې به يې اودس کاوه او له خلکو سره يوځای به يې د جمعې لمونځ ادا کاوه. د خلکو کوچنی کوچنی ستونزې به يې د سپين ږيرو او د جومات د خلکو په مشوره د خلکو په مخکې ځای پرځای هوارولې. د هرې جمعې په ورځ به والي د ادارو د څو تنو رئيسانو سره يوه جامع جومات ته، مستوفي له دوه تنو رئيسانو سره بل جامع جومات ته، د عدلي محاکمو رئيس له نورو دوه تنو رئيسانو سره بل جامع جومات ته له پروګرام سره سم په ترتيب سره تلل. د جمعې لمونځ به يې له خلکو سره يوځای ادا کاوه او د غسکو، اوبو لګولو، حقوقي مسايل او نورې ناوړه جنايي او د جرم وړ فقرې به يې د قومي جرګو له لارې حل کولې. خلک د حکومت له دغه ډول کړنو څخه چې په حق او انصاف ولاړې وې او د خلکو په مخکې د خلکو په قضاوت حل او فصل کېدلې او د وخت او پيسو د ضايع کېدو مخه په کې نيول کېده ډېر زيات خوښ او راضي وو. افسوس چې په ټولو ولايتونو کې او د ګوند د مشرتابه په کچه داسې احساس ژوندی وای چې خلک يې ورځ په ورځ په ځان راټولولې.

د ادارو له څو تنو رئيسانو سره يې ولسواليو ته سفر کاوه او د ولسواليو د خپل منځي شخړې يې د همغه ځای د خلکو په مشوره په يو ارځيز ډول بې له دې چې د مامورينو کنټرول او جاجونه په کې وي حل او فصل کولې، خو افسوس چې دغه ډول اجراآت تر ډېر وخته دوام ونکړ. د حزب په دننه کې د اوضاع بدلون او د کادرونو تغيير او بدلون د مسئولينو او مامورينو د کړنو بڼه هم بدله کړه. د ديموکراتيک جمهوريت له جوړېدو نږ ۳ يا ٤ مياشتې تېرې شوې وې چې د ګوند په مشرتابه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دننه اختلافات په ډاګه شول او د چاودنې حالت یې غوره کړ. د خلکو تیر ایستونکي ګوند، د کارګرانو مخکښ ګوند، د ټولو دهقانانو او زحمت کښانو ګوند چې د اپوزیسیوني مبارزو پر مهال یې خلکو ته د خدمت کولو، عدل، انصاف او برابرۍ وعده ورکوله، د قدرت له لاسته راوړو وروسته په داسې خطرناکه او مرګوني ناروغۍ اخته شو چې ټولې ژمنې یې له یاده وو تلې او په خلکو یې داسې ظلمونه وکړل چې ترننه پورې افغان بېچاره اولس د هغې د اور په لمبو کې سوځي او زمونږ آباد او سمسور هیواد په کنډوالو بدل شو.

د تغییر او تبدیلیو په لړ کې د سمنګان والي یوسفي هم تبدیل شو او پر ځای یې د الله داد طوفان په نوم یو شخص د سمنګان د والي په حیث وټاکل شو.

له رسم سره سم د ادارو رئیسان د ریاتک کوتل د حق العبور دروازې ته د نوي والي د هرکلي لپاره ورغلي وو، کله چې والي د هرکلي کوونکو د لیکو په مخکې له موټر نه کښته شو نو هغه مې وپېژاند. دا همغه الله داد نومی ؤ، کله چې په کال ۱۳۴۷ کې زه د کندز د دشت ارچي ولسوالۍ د امنیې قوماندان وم، نوموړی د ولسوالۍ د لومړنی ښوونځی د تحویلخانې کاتب ؤ. په هغه وخت کې نه د ګوند غړی و او نه طوفان، له همغه لومړنی ښوونځی څخه فارغ شوی و او د اړتیا له مخې په همغه ښوونځی کې د تحویلخانې د کاتب په حیث مقرر شوی و. د ولسوالۍ اوسېدونکی د نورو ولایتونو ناقلین وو، الله داد طوفان هم د جنوب لویدیز ولایتونو څخه د کاکړو له قوم سره د دشت ارچي ولسوالۍ ته رالیږدېدلی ؤ.

طوفان سمنګان ته طوفان راوړی ؤ:

الله داد طوفان د خپلو ملګرو د «سره خلقیانو» په نوم یو ګروپ سره د سمنګان ولایت ته نازل شول. «سره خلقیان، ګلابي خلقیان، کنجکي خلقیان» دا هغه اصطلاحات وو چې خلقیانو یو د بل په اړه کارول. هغه ګروپ چې په حفیظ الله امین پورې یې تړاو درلود د سره خلقیانو په نوم یادېدل. اتفاقاً چې د طوفان د ګروپ همکاران ټول د دشت ارچي ولسوالۍ احساساتي، بې تجربې او بې علمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان وو، د ولایت چوکۍ یې د قرعه کشۍ په اساس په خپلو منځو کې وویشلې، پخواني مامورین او کارکوونکي څوک وشړل شول او څوک وتښتېدل. له هغې جملې څخه د عامې روغتیا رئیس ډاکتر حبیب منګل او په خپله زه تر یو وخته پورې په خپل ځای پاتې شوي وو او هغه هم له دې کبله چې د طوفان په ګروپ کې ډاکتر او کوم مسلکي افسر شتون نه درلود. په دې سربېره کله چې زه د ارچي ولسوالۍ قوماندان وم، د الله داد وروړ د سیمې د بې سواده قریه دارانو څخه ؤ، هغه به خپل کارونه د خپل وروړ الله داد په واسطه چې باسواده او روڼ فکره ځوان ؤ ترسره کول. ما هم په دې خاطر چې د ولسوالۍ روښانفکره کړیو ته مې وده ورکړې وې له هغه سره مې ښه چلن کاوه. د همغې پېژندګلوۍ ترمخه الله داد ما ته د استاد خطاب کاوه. د الله داد طوفان په راتګ سره په سمنګان ولایت کې د ویرې او وحشت څپه خپره شوه، هېڅوک له ځانه خبر نه وو. مامورین، ښوونکي او کار کوونکي له خپلو دفترونو څخه، هتیوال او سوداګر د خپل کار له ځایونو څخه، اماماں له جوماتونو څخه، دهقانان له خپل کروندو څخه او نور خلک له خپلو کورونو څخه د مخالفینو او توطئه جوړوونکو په نومونو سره نیول کېدل او زندان ته اچول کېدل. ځمکه وال، مخور، روحانیون او مشران به د شپې لخوا چې کورونه به یې محاصره او بیا تالاشي کېدل، نیول کېدل او د زندان تورو کوټو ته استول کېدل.

والي د بې پولې واک او صلاحیت له درلودلو سره سره د ولایتي ګوندي کمیټې منشي هم ؤ. مستوفي او د منشي مرستیال د محمد هاشم «دقیق» په نوم د سمنګان یو احساساتي او بې تجربې ځوان ؤ. دی تردغه وخته د کابل له تجارتي مسلکي ښوونځي لا فارغ شوی نه ؤ، د سمنګان ولایت په اداري چوکاټ کې یې د سمنګان دولتي او حزبي کسان راټول کړل، دوی پخوانۍ عقدې او نابرابرۍ په دښمنۍ سره محاسبه کولې او له پخوانیو مخالفینو سره یې د غچ اخیستو معامله او چلن کاوه.

عجیبه خو دا وه چې ټولې نیونې او تالاشي ګانې د والي په امر د ولایت د امنیه قوماندانۍ په واسطه عملي کېدې. هماغه قوماندان چې څه موده مخکې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې د جمعې په ورځو په جامع جوماتونو کې د ځایي خلکو سره لکه د ورونو په شان یو ځای د جمعې لمونځ ادا کاوه او د خلکو ستونزې، جزایي او حقوقي قضیې به یې د خلکو د پرېکړو تر مخه ځای پر ځای حل او فصل کولې، او س یې په نیمه شپه کې بېګناه خلک له خپلو کورونو څخه رابهر کول او په زندانونو کې یې اچول، د درې اونیو په موده کې ۲۵ تنه د اثر او رسوخ، مخور او د عزت خاوندان چې څمکه وال، علماء، اربابان، د پارلمان پخواني وکیلان، د بزکشۍ رئیسان او نور په کې شامل وو ونیول شول او بې سرنوشته زندان ته واچول شول. د یوه په باره کې هم په امنیه قوماندانۍ کې د هغوی د جرم او ګناه کوم سند موجود نه ؤ. دغو ناقانونه کړنو زه زورولم، یو ورانديز مې په دې برخه کې ترتيب کړ او د والي دفتر ته ورغلم، اول مې په شفاهي ډول د بندیانو په اړه ورسره خبرې وکړې، د قانوني اجرآتو، د څارنوالۍ د چارو، د جزایي چارو قانون چې په هغه وخت کې په خپل حال او نافذ ؤ، د خلکو د کورونو د تالاشۍ په برخه کې، د شکمنو کسانو د څارنې، د پولیس صلاحیت، د څارنوال او محکمې د صلاحیت د قانون په اړه مې وضاحت ورته وکړ او ورته مې په ډاګه کړه چې په دوه اونیو کې ۲۵ تنه پرته د محکمې د تحریري احکامو او پرته له کوم سرنوشت نه په زندان کې پراته دي، چې دا عمل له نافذو قوانینو څخه څرګنده سرغړونه ده. والي ته مې د یو پخواني دوست په حیث په درناوۍ او دوستانه لهجه وویل تاسو د دولت د نایب په حیث او د ولایت د لومړۍ درجې مسئول په حیث د کارکوونکو څخه د غچ اخیستنې چلن مخه ونیسئ چې مخور او د اثر او رسوخ خاوندان بېګناه نیول کېږي او په یوه او بله پلمه نیول کېږي او په بېلابېلو تورونو متهم کېږي. زه له کابل نه او ته له کندز ولایت نه د سمنګان ولایت د خلکو د خدمت لپاره مؤظف شوي یو، ددې ولایت د خلکو سره کومه بنه او یا ناوړه سابقه نلرو، د خلکو په مقابل کې زمونږ چلن باید قانوني او ناپیلي وي. دا قانوني قاعده ده چې که یو مجرم په سهوه او اشتباه سره د قانون له منګولو بچ پاتې کېږي، نو دومره مسئولیت نلري لکه څومره چې یو بېګناه شخص قصداً او عمداً مجازات کېږي. دا به له خلکو، انقلاب او حزبي او دولتي مشرتابه سره خیانت وي. والي چې زما له

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګندې لهجې سره آشنایي لرله زما د خبرو تایید یې وکړ، خو په ګروپي او فرکسیوني نظریاتو کې دومره ډوب شوی ؤ چې په عملي توګه یې نشوای کولای د هغې مخه ونیسي.

د ۲۵ تنو د خوشې کولو په اړه مې چې هرڅومره ټینګار وکړ څه ګټه یې ونکړه. په پای کې راته والي وویل: «د دغو اشخاصو په هکله په ولایتي کسیته کې بې شمېره اطلاعات او راپورونه موجود دي. تاسو مخالفت مه کوئ ګنې ګوندي ولایتي کمیټه به په تاسو هم بې باوره شي.» ما ورته وویل: «نه داسې نه ده، زه د ولایتي ګوندي کمیټې د تصمیمونو سره مخالفت نه کوم. زه د هغو کړنو په اړه اندېښنه لرم چې د امنیه قوماندانۍ له لارې په ناقانونه توګه ترسره کېږي، که کوم باصلاحیته پلاوي له مرکز نه راشي د دغو ۲۵ تنو بندیانو په هکله چې بې سرنوشته په زندان کې پراته هېڅ جواب نشته، ځکه په شفاهي امر یې کورونه تالاشي شوي او د کوم جرم له ثبوت نه پرته په زندان کې اچول شوي دي. له دې امله چې زه د محبس، نظارتخانې او توقیف خانې د لومړۍ درجې مسئولیت په غاړه لرم، ځکه نو د هغې مسئولیت مستقیماً زما په غاړه دی.»

والي په خندا وویل: «مه وېرېږه، زه د ولایت لومړی درجه مسئول او د دولت نماینده یم، زه دا صلاحیت لرم، هغه اشخاص چې د انقلابي دولت پرضد تبلیغات کوي او خلک د دولت پرضد راپاروي ونیسم او بندیان یې کړم او حتی اعدام ته یې جوړ کړم. څوک چې له مونږ سره نه دي، زمونږ نه دي. څوک چې د دولت ضد دی، دښمنان دي، او دښمنان باید له منځه یووړل شي.» زه د والي په خبرو حیران شوم، فکر مې وکړ چې د داسې خودمختار والي سره چې له د بچه سقاو د دورې حاکمانو په شان دی څه وکړي، کوم پېشنهاد مې چې له وړاندې ترتیب کړی ؤ په مخکې ورته کېښود، ویې لوست، قلم یې راواخیست او داسې احکام یې ولیکل:

«وکتل شو! د هغو اطلاعاتو په اساس چې د ولایت د مقام د ولایتي کمیټې په وړاندې موجود دي، د امنیه قوماندانۍ ته هدایت ورکړ شوی و چې د ولایتي کمیټې له منځنیو غړو سره د شکمنو اشخاصو کورونه تالاشي کړي او هغوی د پلټنو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضر کړي، د امنیه قوماندانی دنده لري چې د پښنهاد په متن کې شامل کسان د پلټنو د بشپړېدو تروخته پورې ترڅارنې او توقیف لاندې ونیسي. (د والي لاسلیک) » خپل تحریري احکام یې ماته ولوستل او راته وېې ویل: « ترکومه چې زه والي یم، په داسې مواردو کې هرډول تحریري احکام چې ستاسو لپاره سند کېدای شي، کولای شې له ما څخه یې ترلاسه کړې. »

لږ وروسته خبر شوم چې د عامې روغتیا رئیس حبیب منګل د شپې لخوا په خپل کور کې نیسي. غوښتل مې چې په یو ترتیب سره هغه ته اطلاع ورکړم، خو له نېکه مرغه هغه په خپله خبر شوی ؤ او په همغه شپه یې ځان له کوره څنډې ته کړی ؤ. زما لپاره هم خطر زنګ ؤ، لومړی مې خپل فامیل کابل ته ولېږداوه، او ځان ته مې پاملرنه وه چې غافل نشم. د پولیسو یو ځوان افسر محمد نذیر چې زما د مینه والو او مخلصینو څخه ؤ، د والي د یاور په توګه وټاکل شو. هغه مې په دې پوهولی ؤ چې ځان غیر حزبي او بې پلوه معرفي کړي، نو ښکاره ده چې والي هغه د ګوند خپل ګروپ ته د غړیتوب لپاره جذب او جلباوه او همداسې وشول. محمد نذیر ته مې دنده ورکړې وه، هر وخت چې زما په اړه کوم تصمیم نیسي او یا زما د نیولو پرېکړه کېږي، چې سمدستي ما په جریان کې واچوي.

لږه موده لا نه وه تېره شوې چې محمد نذیر خبر راکړ، د حبیب منګل له تېښتې او ګوښه کېدو د شپې په غونډو کې والي، مستوفي او څو تنه نور د ولایت کمیټې غړي یو پربل پړ ۱چوي، نن شپه یې هم په دې اړه ډېرې خبرې وکړې او وېې ویل چې قوماندان په کور او دفتر کې نشو نیولی ځکه چې قوماندان په کور او دفتر کې ټینګ امنیتي تدابیر نیولي دي. ښایي د ګډو عملیاتو په ترځ کې د شپې لخوا له ښار نه لرې د هغه چاره وکړو.

زه له پخوا نه د غې ډول توطیې ته متوجه وم خو د محمد نذیر خبر تیا زما غوږونه نور هم خلاص کړل. د دې ورځې په سبا ته ماز دیګر مهال ماته په ټیلفون وویل شول: « نن شپه مستوفي د ولایتي کمیټې له څو تنو غړو سره او په خپله تاسې د یوې دندې د ترسره کولو لپاره یو ځای ته ځئ، یوه قوه برابره کړه، د ماخستن ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوړلو نه وروسته مستوفي له ملګرو سره ستا څنګ ته درځي، د عملیاتو بشپړ پلان له مستوفي سره دی، تا به له نږدې څخه په جریان کې واچوي، تاسو شخصاً په عملیاتو کې له هغوی سره ګډون وکړئ ځکه چې دا عملیات ډېر مهم دی.» زه وپوهېدم چې دا همغه ځانګړی پلان دی. ما والي ته هېڅ ونه ویل. د امنیت آمر ته مې لارښود نه وکړه چې د یو بشپړ ځواک سره د شپې د عملیاتو لپاره چمتو اوسي او له مستوفي سره یوځای حرکت وکړي. زه د یوې بلې ځانګړی دندې د ترسره کولو لپاره ځم. ما بنام ته نږدې د ترافیکو تیوټا ډوله موټر کې کښېناستم او د حیرتان د کمیسارۍ د چارو د جاجونې په موخه د حیرتان بندر په لوري وخوځېدم. هغه وخت د حیرتان بندر په سمنګان ولایت پورې مربوط و. سبا ته د جمعې ورځ وه، په مزار شریف کې د سخي صاحب زیارت ته ورغلم، د جمعې په ماز دیګر ایبکو ته راستون شوم. د امنیت آمر د شپې د عملیاتو په اړه راته ګزارش تېر کړ، والي او مستوفي له دې امله چې په عملیاتو کې مې شخصاً ولې حضور نه درلود د راتلونکو پلانونو په خاطر له عارفانه تجاهل څخه کار واخیست او هېڅ یې ونه ویل او په دې ترتیب مې د ځان په اړه د ترور پلان په مهارت سره شنډ کړ. که څه هم په خپله والي زما د ترور کولو سره علاقه نه لرله، خو هاشم دقیق او د ګروپ نورو غړو د ډېر فشار له امله والي دې کار ته اړ ایستلی و. له دې امله چې ما په ډېر مهارت سره له ترور څخه نجات وموند او والي هم له زړه نه خفه نه معلومېده، نور له دې ناکامۍ څخه رنځېدلی و. زه د فرصت په انتظار کې وم چې څه ډول د دې توطیه ګرو او دسیسه کارانو له پنجو څخه نجات ومومم او هم له خپلې پوځي دندې او دولتي پوست څخه تېښته ونکړم، ځکه چې له خپلې دندې څخه زما تېښته سرغړونه شمېرل کېده چې درنه سزا یې لرله.

د قادر، رفیع او میر علي اکبر شعارونه:

د پرچم ډلې د مشرانو له تېښتې وروسته په مرکز کې وضع ورځ په ورځ کړکیچنه کېدله. که څه هم نور محمد تره کی په ښکاره خو د د. خ. ا. ګوند د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئیس او صدراعظم په توګه د قدرت په ګدی ډډه لګولی وه، خو په حقیقت کې حفیظ الله امین د رژیم واکمن ؤ. د اګسا د جاسوسی شبکه (د افغانستان د ګټیو ساتلو اداره) د ضبط احوالات د ریاست او د پخواني مصئونیت ملي د ریاست ځای نیولی ؤ او په خپلو ویروونکو او ظالمانو فعالیتونو یې لاس پورې کړی ؤ. هره ورځ به یې د ټولنې د بېلابېلو کړیو افراد په بېلابېلو پلمو او نومونو د مخالفینو په نوم نیول.

د حزب او اګسا کارکوونکو دا شعارونه زمزمه کول: «څوک چې زمونږ سره نه دي زمونږ نه دي، څوک چې زمونږ نه دي زمونږ مخالفین دي، مخالفین دښمنان دي، له دښمنانو سره څه باید وشي.»

تر همدې شعار لاندې د هیواد معنوي پانګه، د پوهې خاوندان، د علم او مسلک خاوندان، سیاستوال، د قوم مشران، ځمکه لرونکی، دیني عالمان او روحانیون، روڼاندي، نارینه او ښځینه محصلین، ښوونکی، ښځینه ښوونکیې، د پوهنتون استادان او پوځي افسران په بېلابېلو تورونو، نیول کېدل، بندیان کېدل او یا تر خاورو لاندې کېدل.

د ۱۳۵۷ کال د چنګاښ د میاشتې په وروستیو کې د شپې په ۸ بجو د افغانستان راډیو له لارې دا اعلامیه خپره شوه چې: «د ثور پرتمین انقلاب چې د ټولو خواري کښو له حقوقو څخه ملاتړ کوي، ځینې پلیت عناصر چې خپلې ګټې په خطر کې ویني، بېلابېلې توطیې او دسیسې په لاره اچوي، انقلابي دولت په پوره ویښتیا سره د پلیتو عناصرو توطیې مخکې له دې چې بریالۍ شي شنډوي او د هغوی منحوسې څېرې افشا کوي.» جنرال عبدالقادر، محمد رفیع او میر علی اکبر چې غوښتل یې د انقلابي دولت پرضد کودتا وکړي، ونیول شول او د قانون منګولو ته وسپارل شول، پلټنې دوام لري، پایلې به یې په راتلونکی کې د ګرانو هیوادوالو په اطلاع ورسیږي.»

د دې اعلامیې په بنسټ یو زیات شمېر پوځي او مسلکي افسران ونیول شول او له دندو څخه ګوښه کړای شول. تره کی به همیشه په خپلو رسمي ویناو کې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«اردو باید د ورانکارو عناصرو او مرتجع کسانو څخه پاکه شي او یوه ښندونکې خلقي اردو جوړه شي.» او همداسې وشول. ملي اردو څو ځلې په بېلابېلو تورونو سره له غورځو او بهترینو مسلکي پوځیانو څخه پاکه شوه.

د هوایي ځواک جنرال عبدالقادر چې د ظاهرشاه په خلاف د محمد داود په کودتا کې یې ونډه درلوده او د محمد داودخان په پرزولو کې یې هم ښکاره خدمت ترسره کړی ؤ، په دې ګناه چې له ببرک کارمل سره یې دوستـــه اړیکې لرلې او چکوسلواکیا ته د سفیر په توګه له تللو وړاندې د هغه په کور کې یې ورسره کتنه او ملاقات کړی ؤ او ان چې د پراګ په طرف د پرواز په مهال ببرک کارمل ته هوایي ډګر ته ورغلی ؤ، محمد رفیع چې د پرچم ډلې د پېژندل شویو افسرانو له ډلې څخه ؤ چې د ثور د اوومې نېټې د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ یې فعال رول لوبولی ؤ او د ببرک کارمل د لومړۍ درجې له پلویانو څخه ؤ، او ډاکټر میرعلي اکبر د جمهوریت د روغتون رئیس چې د کمونیزم له مخالفینو څخه ؤ، درې واړه د ناکامې کودتا په تور ونیول شول او زندان ته واچول شول، او د ناکامې کودتا د توطیې د غندلو په موخه د ولایتي حزبي سازمانونو او همدا راز د ولسوالیو حزبي سازمانونو غونډې او لاریونونه وکړل او د مرګ پر قادر، مرګ پر رفیع، میرعلي اکبر او د هغوی په ملګرو ورکول کېدل.

جنرال عبدالقادر او محمد رفیع د ۱۳۵۸ کال د مرغومې تر ٦ مې نېټې پورې په پل چرخي زندان کې بندیان وو، د حفیظ الله امین د واکمنۍ په نسکورېدو سره له زندان څخه خوشې شول. جنرال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کمیټې د دفاع او عدل د څانګې آمر، او جنرال محمد رفیع د دفاع وزیر په حیث وټاکل شو.

د میرعلي اکبر د سرنوشت په اړه دقیق معلومات شتون نلري چې وړاندې شي، چې آیا د پلچرخي زندان نه په ژوندی راوتلی وي او که د هېواد د نورو پیاوړو اشخاصو په شان به پرته له ثبوت او محکمې څخه په خاورو مندل شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ببرک کارمل شعارونه:

نېږدې تر یوې میاشتې پورې په ټول هیواد کې د قادر، رفیع او میر علی اکبر پر ضد شعارونو ورکولو او غونډو په جوش او ولولو سره دوام درلود. په دغو شعارونو پسې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې د ببرک کارمل، نور او اناهیتا په نوم نوی شعارونه خپاره شول او د حزبي سازمانونو لپاره د پراخو لاریونونو او غونډو زمینه برابره شوه. تره کی او امین په دې اند وو چې د ببرک کارمل او د هغه د گروپ د ملگرو په تېښته سره به د پرچم ډلې له لانجې او جنجال نه بېغمه شي، خو دا یوه تېروتنه وه ځکه د پرچم ډلې مشران چې په بهر کې د افغانستان د دیموکراتیک جمهوری دولت لخوا د سفیرانو او باوري استازو په توگه مقرر شوي وو، له هر پلوه خوندي وو، او د هیواد په دننه کې یې له خپلو مخفي سازمانونو سره تماس درلود، هغوی ته یې دستور ورکاوه، د هیواد په دننه کې د ظهور رزمجو، فرید مزدک، نجم الدین کاویانی، محبوب سنگر، سید اکرام پیکر، فدا محمد دهنشین، عبدالمجید سربلند، خدایداد او بشرمل او نور کادرونه او په سلگونو نورې کوچنۍ او سترې کړۍ فعاله وې، په پټه او ترڅکې لاندې یې مخالفانه فعالیتونه ترسره کول، او د دولت پرضد یې د خپلې ورانکارۍ فعالیتونه یې په گوټ گوټ کې په لاره اچول او سازمان کول.

همدا راز د پرچم ډلې پوځي برخه له کله نه چې له نیولو او بندي کولو نه نجات وموند او پټ شول له خپلو مسلکي سازمانونو سره یوځای شول او په گډه یې فعالیت کاوه، د ورانکارۍ دغو فعالیتونو دولت تر پوزې راوست او له دولت سره یې د لستوني د مار په شان چلن کاوه. دولت د یو نیم کال په موده کې هرڅومره کوښښ چې وکړ هرڅومره یې چې ونیول او زندان ته یې واچول، خو د پرچم ډلې پټ فعالیتونه بند نه شول، وروسته بیا دولت په خپله تېروتنه پوهېدلی ؤ، هوډ یې وکړ ترڅو فراري کړی ډله بېرته هیواد ته وروغواړي، خو تبعید شوی سفیران د دولت له دښمنۍ ډک پلان څخه خبر وو، بېرته راستانه نه شول، دولت هم اړ شو چې د هغوی سیاسي اعتبار پای ته ورسوي او له سفارتونو څخه یې گوښه کړي. په پایله کې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد نور، اناهیتا راتبزاد، محمد بریالی، ډاکتر نجیب الله له ببرک کارمل سره، د چکوسلواکیا په یوه ایالت کې سره یوځای شول. د چکوسلواکیا سوسیالیستي دولت د سویالیستي شوروي اتحاد په مشوره هغوی ته سیاسي پناه ورکړه. د وخت دولت داسې خبر خپور کړی ؤ چې ببرک کارمل جنرال زاده، اناهیتا راتب زاد، نور احمد نور، محمود بریالی او نجیب الله اشراف زاده ګان او د محمدزو او د سلطنتي کورنۍ د دربار کاسه څټې چې د سلطنتي دربار د جاسوسانو په توګه روزل شوی وو. په خارج کې د افغاني سفارتونو ټولو نغدې شتمنۍ یې غلا کړې او د امپریالیزم لمن ته یې پناه وړې ده.

د قادر، رفیع او میر علی اکبر په تعقیب د مرګ پر کارغل، نور، اناهیتا او د هغوی په ملګرو شعارونه خپاره شول او د هیواد په ګوټ ګوټ کې په حزبي سازمانونو، اداري او دولتي ادارو کې غونډې او لایونونه په لاره واچول شول. مرکز، لسوالیو، علاقه داریو او ولایاتو حزبي او دولتي مامورینو او کارکوونکو میتنګونه او لاریونونه وکړل او د مرګ په ببرک کارغل، نور او اناهیتا شعارونه یې پورته کړل.

په سمنګان ولایت کې هم یو ستر مارش په لاره اچول شوی ؤ چې والي او د ټولو ادارو د رئیسانو په ګډون د محکمې رئیس، د عدلي محاکمو قاضیانو او ټولو دولتي او حزبي مامورینو او کارکوونکو په کې ګډون درلود.

د مارش په لومړۍ کرښه کې والي، د ولایتي کمیټې غړو او د ادارو رئیسانو وجود درلود او همدا شعارونه یې ورکول او د هورا آوازونه یې پورته کول. یوازې ما او د محکمې رئیس مولوی نقیب الله د ډاکتر سعید افغانی ورور له د غسې شعارونو ورکولو څخه ځان ساتلی ؤ او د نورو لاریون کوونکو په لیکو کې روان وو. په مخکینو لاریونونو کې چې د مرګ پر قادر، رفیع او میر علی اکبر شعارونه په کې پورته کېدل زه او د محکمې رئیس چوپ وو. د غونډې په پای کې چې حزبي فعالین، کارکوونکي او مامورین رخصت شول او د والي په دفتر کې د چای څښلو لپاره د ادارو رئیسان وربلل شوی ؤ، محمد هاشم دقیق ما او د محکمې رئیس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخاطب کړو او ویې ویل: «د نن ورځې په مارش کې تاسو خاموش وئ، ستړي ستومانه معلومیدئ، د مرکزي کمیټې شعار مو یوځل هم په خوله ونه وایه؟» د محکمې رئیس لا خوله نه وه پرانیستې چې ما د هغه جواب ورکړ و مې ویل: «زه او زما همکاران د مارش د لیکو د امنیت ساتنې مسئول وو، مونږ د نظم او عامه امنیت ساتونکي یو، له مونږ نه په موجوده شرایطو کې باید د سیمې د امنیت ساتنې غوښتنه وشي، مونږ باید غله، قاتلان او مجرمین وڅارو او ویې نیسو، د ولایت امنیت باید تأمین کړو، لاریونونه، غونډې او د شعارونو پورته کول باید حزبي فعالینو ته پرېښودل شي، د غونډو او مارشونو په مهال چې حزبي او دولتي ستر مقامونه په کې ګډون کوي زمونږ امنیتي دندې ډېرې حساسې او مهمې وي، زه او ملګری مې د مارش په لیکو کې په جدي ډول خپلو دندو ته پاملرنه کوو، ویناګانې او شعارونه باید تاسو حزبي ځوانانو ته پرېږدو.» د محاکمو رئیس هم زما د خبرو په تایید سره ځرګندونې وکړې. مستوفي ولیدل او واورېدل چې والي هم زما او د محاکمو د رئیس خبرې په خندا او موسکا سره تایید کړې، د هاشم دقیق نیوکه بېځایه او بې اهمیته پاتې شوه، زما او د محاکمو د رئیس په مقابل کې یې د زړه کینه او بغض په ځای پاتې شو او چوپ شو.

له ترور نه مې څه ډول نجات وموند:

الله داد طوفان به هره شپه نشه کوله او مست به ؤ. دده د ملګرو د ګروپ یو یا دوه تنه به ورسره وو، چې مست او نشه به شو په سندرو او نڅا به یې شروع کوله، او کله به چې د نشې په حالت کې په غوسه کېده، نو د شرابو د جام خپل ملګری به یې هم زورول. دده دغه عادت او خوی ماته معلوم ؤ، د نشې په وخت کې به چې ورتلم او ځانته به نه ؤ نو ماته به یې د استاد خطاب کاوه او ویل به یې چې: «کاشکې د اشرافیت مهر او ټاپه دې په تندي کې ځلانه کولې، په رېښتیا چې ډېر ژر به لوړو مقامونو او پوړیو ته رسېدلی وای.» خلقیانو د پرچم ډله اشراف زاده ګانو په نوم یادوله. د اشرافیت کلمې په پرچمیانو اطلاق کاوه. والي به د مستۍ په حالت کې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نیت سره راته ویل: «پوهېږم چې ته یو مسلکي او تجربه لرونکی شخصیت یې او له هېڅ کوم فرکسیون سره نه یې تړلی، خو څه وکړم چې د ولایتي حزبي کمیټې غړي احساساتي او بې تجربې ځوانان دي. ته یې ښه نه یې پېژندلی، کله کله ستا په باره کې د بدګومانۍ خبرې کوي.» ما به ورته د یو په یو خبرو په مهال همېشه ویل: «هغوی په دې دلیل په ما تور لګوي چې زه هېڅکله په جزایي او حقوقي مسایلو کې د هغوی سپارښتنه نه منم، ځکه چې د ولایتي او ښاري کمیټو ټول غړي د همدې ځای خلک او وګړي دي، په منځنۍ شخړو کې د خپلو دوستانو او خپلوانو پلوي کوي، که د دوی سپارښتنې او فرمایشونه ومنم نو د بېګناه او زیان لیدونکو خلکو د حقوقو په وړاندې به زه مسئول وم، ځکه مې هوډ کړی دی چې په حقوقي او جزایي مسایلو کې چې کړنه او سرته رسول یې په امنیه قوماندانۍ پورې اړه لري د حزبي غړو فرمایشونه او سپارښتنې نه قبلوم، نو په دې اساس هغوی له ما نه راضي او خوښ نه دي. پرېږده هغوی چې هر قضاوت کوي، خو ستا په وړاندې اداري مسئولیت لرم، کله چې تاسو په ما بدګومانه شوئ په همغه شېبه کې زه چمتو یم د خپل حساب تصفیه وکړم او ستا بدګومانۍ رفع کړم.»

په کوم وخت به چې والي مست او خوشحاله ؤ، ورته به مې ویل: «ته د دشت ارچي ولسوالۍ او زه له بل ځای نه د خدمت په موخه دې ولایت ته مؤظف شوی یو، د دې سیمې له خلکو سره نه ښه او نه بده کومه سابقه نلرو، زمونږ قضاوت باید بېطرفه او بې غرضه وي، خو د کمیټو غړي او احساساتي ملګري د دې سیمو خلک دي، په ډېرو حقوقي او جزایي مسایلو کې د خپلو خپلوانو ګټو ته ترجیح ورکوي، که مونږ او تاسو د هغوی غوښتنو سره سم عمل وکړو، نو طبیعي ده چې د نورو حقوق تر پښو لاندې کېږي او ورو ورو به عام خلک په مونږ بې باوره شي او پر ګنې به له حزب او انقلاب څخه فاصله پیدا کړي.

په وروستیو نیونو کې د یو شمېر خلکو کورونه چې د سیاسي تورونو له امله تالاشي شول او هغوی ونیول شول، نو که د حزبي ملګرو اطلاعات او راپورونه په دقیقه توګه وارزول شي نو شک نشته چې د ځینو وګړو په برخه کې به شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفتونه او دښمنۍ شتون ولري او که دا ډول کړنې دوام وکړي نو پایله به یې دا شي چې مونږ په خوش فهمۍ سره د انقلاب په زیان گام پورته کړی دی.» والی په اصولي توگه زما تولې خبرې منلې او تاییدولې، خو د سیمې د عقده لرونکو عناصرو لکه محمد هاشم دقیق مستوفی، امان الله کارگر، ظاهر افق، غوث الدین او د کمیټو د نورو غړو تر داسې اغېز لاندې راغلی ؤ چې د هغه په ناروا عمل کې هېڅ تغییر نه رامنځ ته کېده.

ما چې هر څو مره هڅه وکړه ترڅو والي گټورو او عام المنفعه کارونو ته تشویق کړم خو د هغه چاپیریال دومره منحرف او خچن ؤ چې زما خوارۍ هېڅ گټه ونکړه. په پای کې مې دا فکر وکړ چې ددې فاسدې دستگاه څخه لرې شم. د دندې پرېښودلو او تېښتې ډېر خطرناک عواقب لرل، په کم وخت کې تبدیلي او د خدمت د میعاد له بشپړېدو وړاندې هم راته ستونزمنه وه. دا تجویز مې ونیو چې د مور د ناروغۍ په پلمه به راسره په دې برخه کې والي مرسته وکړي. د فرصت په انتظار کې وم، ترڅو د ماښام په وخت کې په داسې حال کې چې والی نشه وي ورسره ملاقات وکړم او خپل دغه پلان عملي کړم. له مخکې نه د موجه (ضروري) عذر له امله د خپلې تبدیلۍ مکتوب په دوه نقلو کې د وزارت د مقام د ټیلفوني موافقې په اساس او همدا راز د خپلې دندې د پای ته رسېدو مکتوب چې د موجه عذر له امله زما په تبدیلۍ کې د وزارت د مقام د ټیلفوني موافقې له مخې باید د معاش له علم او خبر سره مرکز ته لاړ شم او د نوی قوماندان تر مقررېدو پورې د امنیت آمر کفالتاً دنده اجرا کړي. دغسې یو مکتوب د والي په لاسلیک د سمنگان امنیه قوماندانۍ ته صادر شي د دوه پاڼو علم و خبر د معاش سره برابره کړي او د والي د لاسلیک لپاره مې چمتو کړې وې.

ماښام چې والی په کور کې یوازې ؤ، په ټیلفوني اجازې سره کور ته ورغلم. خپل جیپ موټر مې رخصت کړ چې په امنیه قوماندانۍ کې ودرول شي. محمد نذیر یاور مې پوه کړ چې د ټیلفون تار په کوم ځای کې د موقت لپاره غوڅ کړي. که چیرې مستوفي او یا د ولایتي کمیټې کوم حزبي غړی د والي کور ته راشي نو چې د محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذیر لخوا ورته وویل شي چې والي په کور کې نشته له امنیه قوماندان سره مزار شریف ته تللی دی.

د والي د کور د هر کلي کوټې ته ورغلم، یوازې ناست دی او نیم بوتل ودکا یې څښلې ده او موسیقي اوري. دومره سګرټ یې څکولي چې لوګیو فضا خچنه او کثیفه کړې ده. زما په لیدو والي ډېر خوشحاله شو، ویې ویل: «ښه دی چې ته راغلې، نن شپه بېخي ځانته وم، ملګري ټول کوم واده ته تللي دي.» زه هم د دې خبر په اورېدو خوښ شوم. ځان مې خفه او پریشانه ښوده، د خفګان څپه مې په مخ راخوره کړې وه. والي آشپز ته امر وکړ چې د شپې ډوډۍ راوړي، د طعام مېز ته کښېناستو، والي په دوه ګیلاسونو کې شراب واچول، او شعار یې ورکړ چې ژوندی دې وي د ثور پرتمین انقلاب او خپل ګیلاس یې پورته کړ او د چرګ د ورانه په خوړلو بوخت شو. لږه شیبه وروسته یې پام شو چې ما نه دي څښلي او ډوډۍ هم نه خورم. ویې پوښتل: «ولې؟» ومې ویل: «ماته له کابل نه احوال راغلی دی، ډېر اندېښمن یم او ستا کورته د دوستانه مرستې لپاره راغلی یم.» ویل: «خیر خو به وي، هرڅه مرسته مې چې له لاسه پوره وي، نه یې دریغوم، په کراره ډوډۍ وخوره.» ما ویل: «نه، ترڅو مې چې کار ونشي هېڅ شی مې خواته نه کېږي.» ویل: «ما له جریان نه خبر کړه، ژمنه کوم چې مرسته به درسره کوم.» د مور د ناروغۍ موضوع مې ورته داسې بیان کړه چې همدا اوس په روغتون کې د کوما په حالت کې بستر ده او د پرلپسې درملنې اړتیا لري، زه باید عاجلاً د وزارت د مقام په تیلفوني موافقه د احتیاط مرکز ته تبدیل شم، ترڅو د ناروغې مور د درملنې خدمت په ډاډه زړه وکړای شم. والي یو بل پیک هم وڅښل او ویې ویل: «د قوماندان د ناروغ په روغتیا او سلامتیا!» راته ویې ویل: «تیلفون خانې ته ووایه چې لومړی تړون او بیا وطنجار رخ کړي.» د کړکۍ له لارې مې محمد نذیر ته اشاره وکړه ترڅو د تیلفون لین جوړ کړي، تیلفونخانې ته مې وویل: «والي صاحب تړون او وطنجار سره په عاجله توګه مخ کړه.» زنګ راغی، والي له دواړو مقاماتو سره یو په بل پسې زما په اړه دومره خبرې وکړې ترڅو چې د دواړو قناعت یې حاصل کړ. زه عاجلاً له علم و خبر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز ته د احتیاط په بست کې تبدیل شم او د نوي قوماندان تر مقرریدو پورې د امنیت آمر کفالتاً کار وکړي. والي له خپله ځایه پاڅېد او په نڅا یې پیل وکړ، ما هم د کوکاکولا گیلاس د شرابو په توګه ورسره پورته کړ او مونږ دواړو د شپې ډوډۍ وخوړه. مکتوب او علم و خبر مې چې له مخکې نه له ځانه سره راوړی ؤ ورباندې لاسلیک کړ او بالکل له خپل کار نه ډاډه شوم. په دې وخت کې د لوګر والي محمدخان آفت چې وروسته بیا د محمد خان پیکر په نوم مشهور شو کور ته راننوت. له سلام او روغبړ نه وروسته دواړه د دشت ارچی ولسوالۍ په لور د یو تن خپلوانو په واده کې د ګډون لپاره چې سبا ته ترسره کېده روان شول. والي دنده راکړه چې تر راتګه پورې یې کفالتاً په سمنګان کې دنده ترسره کړم او سبا ته چې د حاجیانو د قره کشۍ ورځ ده زه شخصاً په خپله د والي په غیاب کې دغه کار ترسره کړم. له ما سره یې خدای پاماني وکړه، هغوی کندز ته او زه خپل کور ته روان شوم.

د والي نشتوالی زما دپاره یو ښه چانس ؤ، ځکه د وزارت د مقام او د سمنګان د امنیه قوماندانۍ په نوم مکتوبونه او علم و خبر مې سبین په والي لاسلیک کړی وو که نه ډېر اندېښمن وم چې که سبا ته هاشم دقیق او نور که مې د کابل له تګ نه خبر شي، کیدای شي د والي نظر واړوي. دا اندېښنه مې هم د والي په تللو سره رفع شوه. سبا ته مې دواړه مکتوبونه د ولایت له اداري مدیریت نه د وزارت او سمنګان د امنیه قوماندانۍ په عنوان صادر کړل او د علم و خبر پاڼه مې له دوایرو څخه په دې پلمه ډکه کړه چې د امنیې قوماندان په یو مسلکي کورس کې د ګډون لپاره د دریو میاشتو په مخه کابل ته ځي، او د دریو میاشتو معاش باید په کابل کې واخلي. د حجاجو قرعه کشي مې د والي له هدایت سره سمه ترسره کړه، له غرمې وروسته په ۲ بجو مې له مامورینو او د امنیت له آمر سره خدای پاماني وکړه، له الله داد طوفان سره مې د کندز د والي صاحب جان صحرایي په کور کې په ټیلفون خبرې وکړې، د ناروغ د روغتیایي وضعې د وخامت او د حاجیانو د قرعه کشۍ د ترسره کولو په اړه مې ورته وویل، اجازه مې ورنه واخیسته چې د کابل په طرف حرکت وکړم او په دې ترتیب مې د هاشم دقیق د ترور پلان شنډ او ځان ته مې نجات ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان له خپلې تیلفوني موافقې څخه منکر شو:

د چارشنبې ورځ وه، د خپلې تبدیلۍ مکتوب مې د تیلفوني موافقې په اساس د سمنګان له ولایت نه راوړی ؤ. عمومي قوماندان (تړون) ته مې وړاندې کړ. عمومي قوماندان په ډېر بنه چلن سره مکتوب ولوست او په خپل قلم یې د مکتوب په څنډه کې زما د تبدیلۍ په اړه د احتیاط په بست کې ولیکل. څو دقیقې یې په دفتر کې ناست وم، د سمنګان ولایت د اوپراتیفي حالت د څرنګوالي په هکله مې ورته ډېر لنډ معلومات وړاندې کړل، مکتوب یې پېژندوال جګړن حی ګل خان ته وسپاره او د استراحت لپاره کورته لاړم. د شنبې په ورځ چې وزارت ته راغلم، وضعیت بالکل بل ډول ؤ. عمومي قوماندان له خپلې تیلفوني موافقې نه چې د سمنګان ولایت نه یې مرکز ته زما د تبدیلۍ په اړه د سمنګان له والي سره کړې وه ګرځېدلی ؤ، په ترېو تندي یې راته وویل: «ته باید خپلې وظیفې ته سمنګان ته لاړ شې، ستا تبدیلي دې د اوس لپاره ځنډېدلې وي، څه وخت وروسته به په تعیناتو کې ستا د مشکلاتو په پام کې نیولو سره تا داسې یو ولایت ته تبدیل کړم چې مجهز روغتون او متخصص ډاکتران ولري، اوس خپلې دندې ته لاړ شئ او بس.» د پېژندوال دفتر ته ورغلم، د تړون خبرې یې تکرار کړې او ویې ویل: «د سمنګان ولایت د ولایتي کمیټې د مکررې غوښتنې په اساس چې په هغه ولایت کې ستا شتون ډېر اړین او اغېزمن دی، تړون هم له خپلې پخوانۍ موافقې نه ګرځېدلی دی.»

وپوهېدم چې هاشم د قیق غوښتل په دې ترتیب ما بیا د مرګ خولې ته واچوي خو ما هوډ کړی ؤ چې پر هېڅ شان به بیا د سمنګان ولایت ته نه ځم، په دې فکر کې شوم چې د تړون نظر د هغه د خپلوانو او دوستانو په واسطه راواړوم، بې له دې چې د مرګ او ترور وېره ورته وواېم همدا د ناروغۍ پلمه ټینګوم او تړون قانع کړم. ډګروال بختیار ګل منګل چې د تړون کاکاخسر ؤ، د پولیسو پخوانی قوماندان او زما د دوستانو له جملې څخه ؤ، کور ته ورغلم، ټول حقایق مې ورته بیان کړل او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې په دې راضي کړ، په هره طریقه چې کېږي زما تبدیلي د احتیاط په بست کې په ترون ومني او منظور کړي، پر ته له دې به مجبور شم چې دنده پرېږدم. د سمنگان ولایت د هغه مکتوب فوتوکاپي مې چې په څنډه کې یې زما د تبدیلۍ په اړه عمومي قوماندان لیکل کړی وو هم له ځانه سره لرله. منگلي بشپړ ډاډ راکړ چې هرڅنگه کېږي ترون ته به تناعت ورکوي. د جمعې په ورځ به ترون سره له فامیله میلمه کوي، چې ترون د کورنۍ له غړو سره د مېلمستیا لپاره ورشي، نو هرو مرو به دا موضوع یو طرف ته کوي، د خپل کور د ټیلفون نمبر یې راکړ، چې د شنبې په ورځ لومړی د ټیلفون له لارې له موضوع نه ځان خبر کړم او بیا کور ته ورشم. هماغسې وشوه، د راتلونکې شنبې په ورځ منگلي ډاډ راکړ چې کار بشپړ شوی دی، په اطمینان سره ترون ته ورشم. د شنبې په ورځ لومړی پېژندوال او وروسته بیا له هغه سره یوځای ترون ته ورغلو، د احتیاط په بست کې او د کورنیو چارو د وزارت د گډ کمیسیون د استازي په توگه د مالیې وزارت ته ورو پېژندل شوم، په دې ترتیب مې د هاشم دقیق د ترور پلان یوځل بیا شنډ کړ او د مالیې وزارت ته لاړم.

گډ کمیسیون:

گډ کمیسیون د مالیې د کورنیو چارو، عدلیې وزارتونو، د ښارنوالۍ او د صدارت عظمی د محاسباتو د دیوان په استازو مشتمل ؤ چې د مالیې په وزارت کې یې د شاهي رژیم په یوې پرېړی دوسیې کار کاوه.

یو شمېر کورنیو او د پاکستان د صوبه سرحد سوداگرو د افغاني تجارتي جوازونو په واسطه د بهرنیو هیوادونو لکه جاپان، جرمني او نورو صنعتي هیوادونو څخه مختلف تجارتي مالونه خریداري کړی وو او بې له دې چې د کابل گمرک ته راشي او محصول یې ورکړی د پاکستان د صوبه سرحد په بازارونو کې پلورل شوی وو، دغه مالونه د پاکستان د کراچۍ بندر له لارې وارد شوی وو، له دې امله د ترانزټ په بڼه له پاکستان هیواد څخه تېر بدل، کوم محصول به یې نه ورکاوه، نو په دې ترتیب یو شمېر افغاني سوداگرو د صوبه سرحد د سوداگرو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتیا بنایي څو کاله دغه کار ترسره کړی وي، چې دا کار د افغانستان د اقتصاد په وجود یو ګوزار ؤ.

په شاهي رژیم کې د وزیرانو په کچه یو لوړ پوړی کمیسیون په دې دوسیه کار کاوه، د سردار محمد داود په جمهوري رژیم کې د معینانو او رئیسانو په کچه یو کمیسیون په دې دوسیې کار کړی ؤ. دغې دوسیې د وخت په تېرېدو سره ورو ورو خپل ارزښت له لاسه ورکړی ؤ، خو د پاڼو او کاغذونو په لحاظ د یوې پرېړې او ضخیمې دوسیې په بڼه پاتې وه چې د تره کي په رژیم کې د دغې دوسیې د حل او فصل لپاره د مدیرانو په کچه یو ګډ کمیسیون د عدلیې، مالیې، داخله وزارتونو او لویې ښارنوالۍ او صدارت عظمی استازي ورته ټاکل شوي وو. زه د کورنیو چارو د وزارت د استازي په توګه په دې ګډ کمیسیون کې شامل شوم. د نورو وزارتونو استازي هم د ناراضیانو له ډلې څخه وو، ټول ناراضیان سره یوځای شوي و، خو د اګسا له وېرې تر یوه وخته پورې یو په بل باندې بې اعتماده او بې باوره وو. د سیاسي او د ورځې د تازه پېښو په اړه مو هېڅ خبره نه کوله، د کمیسیون ټولو غړو دغه بې لاسو بې پښو دوسیه په نوبت سره لوستله، داسې سند چې د چا په مسئولیت دلالت وکړي په دوسیه کې موجود نه ؤ، په دوسیه کې شامل کسان څوک مړه وو، څوک تبنتېدلي وو او څوک بې درکه وو.

زه ځکه په دې دنده خوښ وم، چې فکر مې کاوه د اګسا او مخالفینو له نظر نه پټ پاتې شوم، خو داسې نه وه، یوڅه وخت یې له منګولو خوندي پاتې وم، خو دا په حقیقت کې زما اغفال ؤ، اصلاً زما د نیولو نوبت نه و رارسېدلی.

د امریکا د متحده ایالاتو د سفیر وژل کېدل او د هغه د وینو قیمت (خونبها):

د امریکا د متحده ایالاتو سفیر مستر دبز په کابل کې د ۱۳۵۷ کال په نیمایي کې ګهیځ د ۹ بجو په شاوخوا کې کله چې د خپل موټر په سپرلۍ چې دیپلوماتیک

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرغ وربانديځړېده د خپل سفارت په لور روان ؤ. د کابل د نوي ښار په سیمه کې د ځلورو ناپېژاندو وسله والو لخوا وتښتول شو، د کابل هوټل ته راوستل شو او په یوه کوټه کې واچول شو.

د کابل هوټل د ښار په زړه کې د جمهوري ارگ په پنځوس متری کې مرکزي بانک ته مخامخ موقعیت لري. د کابل د ښار پولیسو ظاهراً د سفیر د نجات لپاره د کابل هوټل محاصره کړ او عملیات یې پیل کړی وو، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان سید محمد داؤد تړون په خپله له تښتوونکو سره خبرې پیل کړی وې، هېڅا د تښتوونکو له غوښتنو څخه خبر تیا نه درلوده، هرڅه چې وو تړون ته معلوم وو، خو تر پایه پورې افشا نه شوې او عام خلک وربانديخبر نشول، او تر ننه پورې څو ک په اصل حقیقت پوه نشول.

د شوروي پوځي سلاکارانو د سفیر د خلاصون لپاره ډېرې لاس او پښې ووهلې چې په یو ډول سفیر ژوندی لاس ته راولی خو تړون د مشاورینو مشورې ته کوم ارزښت ورنکړ. د شوروي پوځي سلاکارانو په پای کې د سفیر د نجات او ژوندی په لاس راوړلو لپاره تړون ته داسې تجویز وړاندې کړ چې لومړی دې د امبولانس یو موټر له متخصص ډاکترانو، لازمو درملو او د اړتیا وړ طبي سامان آلاتو سره د هوټل څنگ ته چمتو کړای شي. د جمهوریت روغتون د متخصصینو یو مجهز گروپ دې چمتو شي، بیا دې په تښتوونکو زهرجن گاز وکارول شي او د برېښنا په څېر چټکۍ سره دې سفیر چې طبعاً هغه به هم مسموم شوی وي د امبولانس په واسطه روغتون ته ورسول شي او د اغېزمنو طبي عملیاتو په واسطه دې د هغه ژوند ته نجات ورکړ شي، خو تړون ددې په خلاف د تښتوونکو کوټه تر اور لاندې ونیوه او د وسلو ډزې یې وربانديپیل کړې او د ډزو په تبادله کې چې کله پولیس کوټې ته ورننوځي څلور تنه تښتوونکي او پخپله سفیر تپول وژل شوی وو او موضوع پای ته ورسېده. په پایله کې شوروي سلاکاران خجالت او غوسه وو ځکه چې د دوی د مشورې په خلاف عملیات ترسره شول، او عامو خلکو دغه چلن یو احمقانه او غیر انساني چلن وباله. په هرحال سفیر په یوه ماهرانه سیاسي لوبه کې ووژل شو. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا متحده ایالاتو د هغه په وژنه پرته له رواجي دیپلوماتیک پروتست نه بل کوم اقدام ونه کړ. د حیرانتیا وړ وه چې د سړي جګړې په دوران کې د نړیوال ځواک یو سفیر د شوروي اتحاد د یو ګوډاګي حکومت د عمالو لخوا وژل کیږي خو په ظاهره سره د امریکا متحده ایالات یوازې د سفیر د چوکۍ په کمی ساتلو باندې قناعت کوي او ان چې له افغانستان سره یې سیاسي اړیکې جاري ساتلې وې، خو خپل ژور پلانونه یې د شوروي د تجاوز د بدنامولو، د شوروي اتحاد د پلوي دیموکراتیک رژیم د نسکورولو، له افغانستان نه د سرو لښکرو له شرمه ډکو ایستلو، د افغانانو په واسطه د زرګونو افغانانو د وژلو، د ټولو تولیدي منابعو د لوټولو، د ټولو ملي او شخصي شتمنیو د چور کولو، او په ټول افغانستان کې د قومي، ژبني، مذهبي او سیمه ییزو تعصبونو پیدا کولو لپاره یو په بل پسې عملي کړل، چې په نتیجه کې د خپل سفیر د خون بها په بدل کې یې ټول افغانستان په کنډوالو بدل کړ، د افغانستان کور په کور کې یې د جګړې د اور داسې لمبې بلې کړې چې تراوسه د سفیر له وژلو شپاړس کاله تیریږي خو زمونږ په هیواد کې لا هم دغه لمبې بلې دي او په افغانستان کې د شوروي اتحاد له رسوایۍ او ناکامۍ وروسته کمونیزم په نړیواله کچه بدنام او تر خاورو لاندې شو، خو د امریکا په وړاندې لا هم د خپل سفیر خون بها نه ده پوره شوې، خپل پخواني دوستان یې چې د کمونستانو پرضد وجنګېدل اوس یې په خپل منځ کې داسې په جنګ اچولي دي چې اوس زمونږ هیواد د تجزیې له ګواښ سره مخامخ دی او تر دم ګړۍ پورې د افغان وینه د افغان له لاسه تویږي، نړدې ده چې نقشه یې د نړۍ له نقشې نه محوه او ټوله شي، خو همغه له موره مهربانه میاره چې ویل یې د شوروي اشغال په سیمه کې د کمونیزم پراختیا غوښتنه ده او د شوروي اشغال په افغانستان او سیمه کې اسلام ته خطر دی، اوس چې پر نړیواله کچه کمونیزم تس نس شویدی، اسلام په افغانستان کې څه ډول دی او د افغانستان ارضي تمامیت له کوم خطر سره مخ دی، اور د افغانانو په کورونو لګېدلی او د افغانانو او مسلمانانو پخوانی دوست په څه ډول عارفانه تجاهل سره زمونږ هیواد د نابودۍ او تباهۍ په لوري بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس ښايي د داسې فرصت په انتظار کې وي چې خپل کوم بل اجل نيولی سفير په افغانستان کې وژلو ته وړاندې کړي او دا ځل د هغه په خون بها کې اسلام په افغانستان او سيمه کې له منځه يوسي.

کيوبا ته د نور محمد تره کي سفر:

په افغانستان کې د مارکسيستي ماډل دولت بنسټ ايښودونکی نور محمد تره کي د فيدل کاسترو په بلنه د ناپييلو هيوادونو په کنفرانس کې د ګډون لپاره هاوانا ته سفر وکړ. پروګرام داسې جوړ شوی و چې تره کی د بېرته راستنېدو په مهال لې شان په مسکو کې تم شي، دستور ترلاسه کړي او د شوروي له رهبر ليونيد برژنيف او نورو مهمو اشخاصو سره ملاقات او تبادل نظر کړي. امين، د کارمل له شړلو څخه وروسته د چارو واګې په خپل لاس کې اخيستي وې او تره کي يې د ارګ د ماڼۍ په محوطه کې په تشريفاتو او شراب څښلو مصروف ساتلی ؤ او د سياسي قدرت د سمبول په توګه يې هغه د بهرنيو مېلمنو، کور ديپلوماتيک غړو په ملاقاتونو او د سپورتي او بزکشۍ د لوبو په تماشه کولو مصروف کړی ؤ. امين په ډاډه زړه د فوق العاده اعتماد په ترلاسه کولو، دا د تره کي وفادار شاګرد، د تره کي د ګوښه کولو او د حزبي او دولتي لومړۍ مقام د لاس ته راوړو په هڅه لګيا و. کې جي بی د امين په دې څېر کتيا او سياسي زرنګۍ پوهېدلې وو او امين هم د خپلې يکه تازۍ ترڅنګ له شوروي سلاکارانو سره په ځانګړې چل سره ښې، دوستانه او تکتيکي اړيکې ساتلې وې.

خپل هدف ته د رسېدو لپاره يې د خپل ګروپ مهم ملکي او پوځي کادرونه په مهمو پوستونو باندې نصبول، د ګارډ قوماندان سيد يعقوب او د ژاندارم او پوليس پخوانی عمومي قوماندان سيد داود تړون يې د تره کي د خاصو ياورانو په توګه ټاکلي په ځای کړي وو. د کيوبا په سفر کې ډاکتر شاه ولي او تړون د تره کي ملګري وو، ترڅو له هغو اوامرو او لارښودنو چې د افغانستان د راتلونکي په اړه يې شوروي رهبران تره کي ته صادروي بې خبره پاتې نشي. ببرک کارمل چې په پراګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي پناه اخیستې وه او پټ شوی ؤ، د شوروي رهبرانو او کې جي بي سره په تماس کې وو او اسناد یې په لاس ورکول ترڅو خپل حریف امین د شوروي مقاماتو په وړاندې انتي سوتیست وروپېژني او بې اعتباره یې کړي.

تره کی دومره ساده مزاجه سړی ؤ چې د شوروي اتحاد له رهبرانو سره د خبرو ځانګړي مفاهیم چې باید د راز په ډول یې له ځانه سره خوندي او محرم ساتلي وای او په هغې کې د سمون راوستو هڅه یې کړې وای، د دې په برعکس له برژنیف سره د مخصوص ملاقات نه وروسته په یوه غونډه کې چې په مسکو کې یې له افغاني محصلینو سره خبرې کولې په خپله وینا کې ویلي وو چې: «زمونږ د ګوند په دننه کې د سرطان یوه دانه راټوکېدلې ده، چې افغانستان ته لاړ شم، د دې خونړۍ دانې عملیات به کوم او د د. خ. ا. ګوند وجود به له دغې ناسور دانې څخه پاکوم.».

له سرطان دانې څخه د هغه موخه حفیظ الله امین ؤ چې د کې جي بي چارواکو او د اتحاد شوروي مشرانو د خصوصي ملاقات په ترځ کې ورته د راتلونکې په اړه د امین له خطر څخه هغه ته راپور او مشوره ورکړې وه. مخکې له دې چې افغانستان ته ستون شي د محصلینو په غونډه کې یې هرڅه په ډاګه کړل، همدا راز ډاکتر شاه ولي د بهرنیو چارو وزیر او د تره کی یاور تړون چې د امین له خاصو معتمدینو څخه وو په دې سفر کې یې قدم په قدم ټول پټ رازونه امین ته په ځانګړې شفر سره بیانول.

حفیظ الله امین د تره کی په غیابت کې د تره کی څلور پلوي وزیران د کورنیو چارو وزیر اسلم وطنجار، د مخابراتو وزیر سید محمد ګلابزوی، د ترانسپورت وزیر شیرجان مزدوریار او د اګسا رئیس اسدالله سروري له دندو ګوښه او غوښتل یې چې ویې نیسي خو هغوی د شوروي اتحاد سفارت ته پناه وړې وه او پټ شوي وو. د هغوی پرځای یې د خپل ګروپ کسان فقیر محمد فقیر د کورنیو چارو د وزیر، انجنیر ظریف د مخابراتو وزیر، خیر محمد د ترانسپورت وزیر او عزیز د اګسا د سرپرست رئیس په توګه وټاکل. خو له هاوانا څخه د تره کی د راستنېدو په مهال د هرکلي لپاره ډېر پرتمین او اغفالوونکي مراسم ترتیب شوي وو. له الوتکې څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکوزیدو له پوړۍ څخه د هرکلي کوونکو او هوايي ډګر د تشریفاتي ګارډ تر لیکو پورې ځمکه په قالینو فرش شوې وه، له هوايي ډګر څخه تر جمهوري ارګه پورې د سرکونو پر سر د ویاړ څو دروازې جوړې شوې وې چې د تره کي په تصویرونو او دولتي او حزبي بیرغونو باندې ښکلې کړای شوې وې، له هوايي ډګر نه تر ارګه پرې د لارې په دواړو خواو د دولتي ادارو، وزارتونو، د حزبي او اجتماعي سازمانونو مامورین او کارکوونکي، نارینه او ښځینه زده کوونکي، نارینه او ښځینه محصلین له سرو بیرغونو او جنډوکیو سره د تره کي د روغتیا او هرکلي لپاره لیکه ولاړ وو، د لارې په دواړو خواو د ژوندي دې وي تره کي او نور شعارونه تر سترګو کېدل. د تشریفاتو او هرکلي دا ډول مراسم په تېرو رژیمونو کې نه وو لیدل شوي. په هوايي ډګر کې چې کله تره کي د هرکلي کوونکو خواته راغی له امین څخه یې پوښتلي وو چې زما وزیران چیرې دي، موخه یې همغه څلور تنه وزیران وو چې دده په نشتوالي کې د امین لخوا ګوښه او پټ شوي وو.

په حقیقت کې نور محمد تره کي د هاوانا له سفر نه له راستنېدو او کابل ته په رارسېدو سره د امین تر ښارنې لاندې راغلی ؤ، ځکه کله چې له هوايي ډګر نه ارګ ته ننوت نو بیا د تلویزیون په پرده ونه لیدل شو.

د نور محمد تره کي وژل:

د کیوبا سفر د تره کي او امین ترمنځ اړیکې دومره خرابې کړې وې او یو پربل یې دومره بې باوره کړي وو چې یو د بل د له منځه وړلو سرحد ته یې رسولي وو. امین لکه د تره کي او کارمل د تخت او تاج غوښتونکی ؤ، په لومړني انشعاب کې یې چې د تره کي لوری انتخاب کړی ؤ هم په دې منظور و چې په لومړي سر کې د پرچم ډله کمزوري او بې وسه کړي او د تره کي په مشرۍ د ګوند پوځي چارې په خپل لاس کې واخلي. کله چې د سیاسي واک خاوند شي نو په همغه وخت کې به ورته د تره کي څنډې ته کول آسان وي، خو له کارمل سره یوځای به هېڅکله خپل هدف او مرام ته ونه رسېږي. همغه وه لکه چې مو وویل، د ثور د ۷ مې په کودتا کې یې ابتکار په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل لاس کې واخيست، د محمد داود دولت يې د يوې شپې او ورځې نه په کمه موده کې نسکور کړ او خلقيانو او پرچميانو د قدرت واګی په لاس واخيستلې. امين ځان پر ته د بل چا له ګډون څخه د دغه پاځون او بريا ليتوب وارث ګانه، وموليدل چې ببرک کارمل او د پرچم ډله يې څرنګه له خپلې مخه لرې کړل، اګرچې د تره کی په دولت کې د واک اصلي محور دده په شاوخوا راڅرخېده، خو سره له دې يې هم داسې تکتيک کارولی ؤ چې د تره کی په موجوديت او مشرۍ په چوکاټ کې دننه يې د قدرت درې ګونی ځواک له خپلو پلويانو څخه جوړ کړی ؤ او تره کي د يوې سمبوليکې بنې په توګه د قدرت په ګدۍ ډډه لګولی وه، او د لږې مودې لپاره د هغه تر مشر تابه لاندې د وفادار شاګرد په توګه کار وکړي. کله چې پوه شو چې شوروي چارواکو کيويا ته د سفر په لاره کې تره کی په حقايقو خبر کړی دی او د امين په اړه يې د هغه نظر ګرځولی دی، امين هم په ډېره هوښيارۍ سره د تره کی د له منځه وړلو لپاره اقدامات وکړل او هغه يې لکه د يوې بې جرړو او ورستې ونې په شان په خپل ځای پرېښود. تره کی هم کله چې له سفر نه راستون شو وپوهېد چې امين نور هغه وفادار شاګرد نه دی چې ويل به يې: «تره کی او ګوند يو تر بله سره روح او تن دي، که روح نه وي تن بې روحه دی. » کله چې خبر شو په غيابت کې يې امين د هغه څلور تنه وفادار وزيران له کابينې څخه اخراج کړی دی، نو بنه ورته ثابته شوی وه چې د شوروي چارواکو اطلاعات رښتيا وو، بايد په چټکۍ سره دا د ناسور دانه لکه په خپله يې چې ويلی وو د حزب او دولت له بدن نه لرې شي، خو هغه خوار کی ته پته نه وه چې دی په خپله له خپل فاميل سره په جمهوري ارګ کې د امين د محاصرې لاندې دي.

د کيويا سفر نه تر راستنېدو درې ورځې وروسته په داسې حال کې چې د شوروي اتحاد سفير پوزانوف له تره کی سره په ارګ کې شتون درلود، امين يې د يو اړين ملاقات له پاره ځان ته راوباله ترڅو هغه په ارګ کې دننه بې وسلې کړي او ويې نيسي، خو امين په پوره خبرتيا سره لکه د پخوا په شان له خپلو وسله والو ساتونکو سره له ختيځې دروازې څخه ارګ ته ننوځي، د تير وخت په برعکس د دروازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتونکي غواړي چې دی او محافظين يې لکه د نورو وزيرانو په شان بې وسلې کړي او بيا د ننوتو اجازه ورکړي، خو امين په ډېره بې پروايي سره له خپلو وسله والو ساتونکو سره په موټر کې ارګ ته ننوځي او د انقلابي شورا د رئيس د دفتر زينو پورې وراندې ځي. د امين د دې بې اعتنايي په اړه د مخابرې په واسطه د تره کي دفتر ته اطلاع ورکړل شوې وه. تره کي چې نه يې شواى کولای پر ته غبر غوره، او شوره په خاموشۍ سره خپل پلان په امين باندې عملي کړي، کله چې امين له موټر نه کښته کېږي تړون چې د ارګ له داخلي وضعيت نه پوره خبر تيا لرله، په چټکۍ سره يې ځان امين ته ورساوه ترڅو امين له موضوع نه خبر کړي. په دې وخت کې له دوهم پوړ څخه په امين باندې ډزې کېږي، تړون چې د امين په مخکې ؤ په ځمکه راغورځېږي او د ګارډ ملي قوماندان سيد يعقوب چې په همدې وخت کې يې ځان امين ته وررسولی ؤ هم ټپي کېږي. امين له خپلو وسله والو سړيو سره يوځای د خپل موټر په سپرلۍ له صحنې څخه تښتي او خپلې قرارګاه ته ځان رسوي. د امين د نيولو پلان د تړون په قربانۍ او د سيد يعقوب په ټپي کېدو شنډ او ناکامېږي.

څرنګه چې د پوځ بنستيز واک د امين په لاس کې ؤ تره کي يې په همغه شپه په ارګ کې ونيو، فاميل يې تر تعقيب لاندې نيسي او تره کي د جمهوري ارګ په باغچه تعمير کې بندي کوي، د دولت او حزب له مقام نه د استعفی پاڼه وربانديې په زور سره لاسليک کوي.

زه چې د څرخي پله په زندان کې بندي وم، د شپې په ۸ بجو خبرونو د راډيو او تلويزيون له لارې دا خبر خپور شو چې مفهوم يې دا ؤ:

«نور محمد تره کي د خپلې ناروغۍ او د بدن د کمزورۍ له امله د حزبي او دولتي مشرتابه مقامونو څخه استعفی وکړه او تر درملنې لاندې ونيول شو. د افغانستان د خلق ديموکراتيک ګوند سياسي بيورو د غړي او د بهرنيو چارو د وزير ډاکتر شاه ولي په مشرۍ غونډه وکړه او د رايو په اتفاق يې ملګری حفيظ الله امين د د. خ. ا. د ګوند د عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئيس په توګه وټاکه.» دا خبر د همغې شپې په ټولو خبري سرويسونو کې په تکرار سره خپور شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې حيرانوونکې خبر ټول سياسي بنديان په تعجب کې اچولي وو، ځکه د تلويزيون له لارې مو چې د کيوبا له سفر نه د هر کلي کوم پرتمين مراسم ليدلي وو، او ۳ ورځې وروسته د استعفي اوريدل او هغه هم د بدني کمزورۍ او ناروغۍ له امله رښتيا هم چې د حيرانتيا او تعجب وړ وه. ما فکر کاوه چې همدا نن شپه او يا سبا ته د تره کي پلويان د امين په خلاف هرو مرو پاڅون کوي، خو هېڅ په ټول هيواد کې هېڅ غږ پورته نه کړ، هماغه سياسي بيرو، هماغه مرکزي کميټه، هماغه حزبي او اجتماعي سازمانونه چې تره کي ته يې د د. خ. ا. گوند د روح خطاب کاوه، هغه ته يې د د. خ. ا. د گوند ځواکمن او خلاق رهبر وايه، ټول د امين په ليکه کې ولاړ وو، او سبا ته تر شپې پورې په ټول هيواد کې د سياسي بيرو پرېکړې په تاييد کې چې امين يې د حزب او دولت په مشرتابه ټاکلی ؤ لاريونونه او غونډې ترسره شوې، او په ټولو خبرونو، اخبارونو او شفاهي تبليغاتو کې يې تره کي ته د ساده او شخصيت پرست او ځان غوښتونکي شخصيت په توگه خطاب کاوه. په ملکي او پوځي برخه کې يې امين د انقلاب د سباوون د رڼا د قوماندان او اتل په نوم يادا وه. اوولس ورځې تره کي د ارگ د باغچې په کوټه کې بندي ؤ او ټول اسناد يې ورباندې په زور سره لاسليک کړل او د اوولسمې په شپه يې د هغه په خوله د مالوچو بالښت کېښود او په چوپه خوله يې وواژه او د هغه ژوند ته يې پای ورکړ، او په ډېر عادي ډول يې د هغه د مړينې خبر چې د همغې ورپېښې ناروغۍ له امله وه خپور کړ او پرته له رسمي تشريفاتو ښخه يې د هغه مړی د کابل په آبچکان کې خاورو ته وسپاره.

د امين په لاس د تره کي وژنه څرگندوي چې د د. خ. ا. ټول مشران د قدرت پتنگان وو، ائتلافونه او اتحادونه ټول تکتيکي او د چوکيو او مقامونو د لاس ته راوړو په خاطر وو، نه د خدمت لپاره. که د هغوی د هيواد د ترقۍ او خدمت لپاره يو بل ته لاس ورکړی وای او د هيواد د خدمت لپاره يې گام پورته کړی وای او د هيواد د ځانگړي وضعې په اړه يې تحليل د خپل کار اصول گرځولي وای، نو رښتيا به هم په پرديو نه وو پلورل شوی او زمونږ د وطن سرنوشت به له دې ورانيو او تباهيو سره نه مخ کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم څپرکی:

د اگسا بوړنوونکی سازمان، د ځرخي پل زندان، د مخالفينو د نيولو او وژلو لړۍ او د مصئونيت، قانونيت او عدالت شعار

د کام استخباراتي سازمان او د حفيظ الله امين د (۱۰۱) ورځو واکمني:

اگسا:

د ټولې نړۍ په بېلابېلو رژيمونو کې استخباراتي او د جاسوسۍ ضد سازمانونه په بېلابېلو نومونو سره شتون لري، په ځينو هيوادونو کې دا سازمانونه د حکومت او کابينې په چوکاټ کې او په ځينو هيوادونو کې په جلا او خپلواک ډول د ځانگړو صلاحيتونو په درلودلو سره جوړ شوي دي. په ټولنيزه توگه دا سازمانونه په داخلي او خارجي برخو کې فعاليت کوي، په هره برخه کې د هيواد عالي گټې په پام کې نيسي د اساسي او فرعي قوانينو په چوکاټ کې دننه عمل کوي.

په افغانستان کې هم له پخوا څخه د صدارت عظمی په چوکاټ کې د ضبط احوالات د رياست په نوم او بيا يې د محمد داود د دولت په مهال د مصئونيت ملي په نوم فعاليت کاوه. د ثور د ۷ مه له کودتا نه وروسته چې د شوروي اتحاد د سلاکارانو د افغاني ادارو د تشکيلاتو په جوړولو په کار پيل وکړ، د نورو رغاونو ترڅنگ يې د جاسوسۍ پرضد يو استخباراتي سازمان د «افغانستان د گټو ساتلو اداره» په نوم چې لنډ نوم يې «اگسا» دی جوړ کړ. دغې ادارې په پراخو تشکيلاتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پراخو اختیاراتو سره په فعالیت لاس پورې کړ. د هغې مالي بودجه پټه او د مالیې وزارت له حساب څخه بهر وه، وسایل، وسایط او د هغې تخنیکي سامان آلات او تجهیزات، د شوروي اتحاد د سلاکارانو په واسطه د کې جي بي سازمان له بودجې څخه برابریدله، پرسونل یې د تنکو، بې تجربه او کم تعلیمه ځوانانو څخه چې په شوروي اتحاد کې به د لږې مودې په کورسونو کې مسلکي زده کړه ورکول کېده او د هیواد په دننه کې به دغه سازمان په بېلابېلو څانګو کې په دنده ګمارل کېدل، د هر مدیریت او ریاست په رأس کې د شوروي اتحاد د سلاکارانو په مرکز او ولایاتو کې په کار شروع کړې وه.

اګسا د یو استخباراتي او جاسوسي ضد اداري په توګه د افغاني احساساتي او بې تجربه ځوانانو په لاس په داسې بوږنوونکې او ویروونکې اداره بدله شوې وه چې هرڅوک یې له نومه وېرېدل. هرڅوک به چې د دولت او حزب د مخالف په نوم دغې اداري ته وروپېژندل شول، نو ټول مادي او معنوي ارزښتونه یې له لاسه ورکول او ان چې ژوند به یې په خطر کې غورځېد. څوک چې د بېلابېلو تورونو له امله دغې اداري ته بیول شوي وو تر ننه پورې ورک او بې درکه دي، ډېر کم او د ښه قسمت خاوندان به وروسته له ډېرو شکنجو او زورونو په کوم پټ او یا ښکاره زندان کې ژوندي موندل کېدل.

د څرخي پله او دهمزنګ زندانونه د ښکاره محبسونو له جملې څخه وو. یو زیات شمېر زیرزمینۍ او ودانۍ د پټو محبسونو په توګه د دغه سازمان په واک کې وو، لکه د اردو د څلور سوه بستریز روغتون زیرزمیني، د کابل بالاحصار، د مهتاب قلعه د مخابرې قطعه، د قوای مرکز پخوانۍ ودانۍ، د دفاع د وزارت پخوانی بارکونه او په شهر نو، کارته ۳، وزیر اکبرخان مېنه، شش درک او نورو ځایونو د اګسا بېلابېل ریاستونه.

د اګسا په بېلابېلو شبکو کې د کمې زده کړې او حتی بې سواده ښځې او ځوانان په دنده ګمارل شوي وو او د کابل ښار په ټولو سیمو، بازارونو، مارکیټونو، د وزارتونو په ادارو، په ښاري بسونو، په اګسا پورې اړوند ټیکسي ګانو، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورونو کې او ان چې په خپلو فامیلونو کې استخباراتي او جاسوسي ضد فعالیتونه د همدغو شبکو په واسطه ترسره کېدل. هرې شبکې او هر کارکوونکي به چې زیات راپورونه تیر کړل د اړوندې ادارې او د سلاکارانو لخوا به پالل کېدل. اګسا د خلکو لپاره یو خطرناک نوم او له خطره ډک سازمان ؤ، حتی چې د یو فامیل غړي مېړه په ښځه، پلار په زوی، خور په ورور او ګاونډی په ګاونډي بې اعتماده او بې باوره شوي وو. چا دا مېړانه نه شوه کولای چې په خپل کور کې د روانو مظالمو په اړه خوله بېرته کړي، تردې چې د بهرنیو راډیوګانو لکه BBC، امریکا غږ، آلمان غږ، ایران او پاکستان د راډیوګانو خبرونه چا نشول اوریدلای. ددغې ادارې په سر کې د هوایي ځواک یو افسر اسدالله سروري چې یو سخت زړه او د تره کي له وفادارو شخصو په دنده ګمارل شوی ؤ. همدا رنګه په ولایتونو کې ددغه سازمان نمایندګي د اګسا د ریاست او یا مدیریت په نوم جوړې شوې وې چې لکه د مرکز په شان وېره یې په خلکو کې اچولې وه.

د ځرخي پل لوی زندان:

د محمد داود د جمهوریت په وخت کې د کابل په جنوب ختیځ کې د ځرخي پل په پراخه ساحه کې د یو لوی عمومي محبس بنسټ د یوې بنسټیزې نقشې سره سم چې د هغې دقیقه ساحه راته نه ده معلومه اېښودل شوی و. د قوای کار د پولیسو یو مکمل یونټ له ډېرو وسایلو، تخنیکي وسایطو او ساختماني تکړه انجنیرانو سره څو کاله ددغې لویې پروژې په جوړولو بوخت وو. د فني نقشې ترمخه ددغه زندان د دېوال سور یو متر او د بنسټ یې هم د یو متر ژوروالي په سور له ځمکې لاندې به سمنټو جوړ شوی. د احاطې په څلورو خواو کې څلور برجونه چې په ټولو تخنیکي وسایلو سنبال دي، د هرو دوه برجونو ترمنځ د ترصد څو نور برجونه جوړ شوي دي. د زندان په احاطه کې دننه څلور درې پوړیز بلاکونه پاخه جوړ شوي، چې د هر بلاک په دننه کې د ډېرو د دیوال یوه احاطه جوړه شوې وه، په هر بلاک کې د څورو زرو بندیانو ځای کېدل په پام کې نیول شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرکز گرمۍ سیستم، اوبو رسولو، کانالیزسیون، اطفاییه، پخلنځی، حمام او عصري تشنابونه، سلماني خانه، په دوه پوړونو کې د بندیانو لپاره د بندیانو د جامو بدلولو اتاقونه، له خپلوانو او پایوازانو سره د بندیانو د ملاقات کوټې، دیوالي راډیوګانې چې له یوه مرکز څخه یې پروګرامونه خپرول، د بندیانو لپاره د سپورت میدانونه، بېلابېلې صنعتي دستګاګانې، د سواد زده کولو، د افکارو د تنویر او داسې نورو کورنېو لپاره اتاقونه، داسې ساختمانونه په پام کې نیول شوي وو چې په مختلفو هیوادونو کې یې شتون درلود، خو دغه ستر او عصري زندان د سردار محمد داؤد د حکومت په دوره کې بشپړ نشو او په نامکمل ډول د مهمې ډالۍ په توګه نور محمد تره کي ته پاتې شو. د رژیم په رنګېدو سره د دغه زندان ټول ساختماني او د ښکلا کار په ټپه ودرېد او د سیاسي بندیانو د منلو لپاره د اګسا په اختیار کې ولوېد.

ما چې یو کال د دغه ویروونکي زندان په دوهم بلاک کې تېر کړی دی، په راتلونکي کې به یې د ځینو مسایلو په برخه کې او د خپلو سترګو لیدلي حالات بیان کړم.

زما د نیول کېدو کیسه:

لکه څنګه مې چې وویل له سمنګان ولایت څخه مې له ترور نه ځان وژغوره او کابل ته د احتیاط په بست کې راتبدیل شوم، او بیا د مالیې وزارت ته د «گمرک ته د نارسېدلو مالونو» د دوسیې د بشپړېدو لپاره خدمتي مقرر شوم او له ګډ کمیسیون سره مې په کار پیل وکړ. په دې وظیفه خوشحاله وم، فکر مې کاوه د اګسا او د کورنیو چارو د وزارت له سترګو لرې یم. په میاشت کې یوځل به د معاش اخیستو لپاره معتمد ته ورتلم. د معاش معتمد له پخوانیو کارکوونکو څخه وو، هیله مې ورنه وکړه چې زما ماهوار معاش په یو مناسب وخت کې ماته د مالیې وزارت کې رارسوي، ما به د معاش د اخیستو په مهال معتمد ته یو څو روپۍ وربخښلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤظف کمیسیون سره یوځای مې په کار پیل وکړ. د کمیسیون غړی ټول د خپلو اړوندو وزارتونو له ناراضیانو څخه وو. په لومړي ورځو کې مو یو بل ښه سره نه پېژندل، یو د بل له وېرې موهسې نه چې کوم یو د اګسا غړی وي د سیاسي موضوعاتو او روانو چارو په اړه مو خوله نه بېرته کوله. ورو ورو څرګنده شوه چې د کمیسیون ټول غړي د تېرو رژیمونو پخواني مامورین وو او یو هم له اګسا سره تړاو نه لري. د کمیسیون له دې ترکیب څخه ټول خوښ وو چې لږ ترلږه د هغو ظلمونو په اړه چې جریان لري د زړه خواله وکړو. پنځه سوه پانیزه پرېړه دوسیه مو ولوستله، هریوه د دوسیې د بشپړېدو په اړه یادښتونه ځان سره نوټ کړي وو، او د دغو ټولو یادښتونو له مخې یې د کار یو پلان ترتیب کړ.

ناویلي دې پاتې نه وي چې دا د دوه دولتي رژیمونو (د محمد ظاهرشاه د سلطنت د رژیم او د محمد داؤد د جمهوري رژیم) زړه دوسیه هسې له سره تېره شوې وه. په مسئولیت کې د شاملو کسانو اسناد له منځه تللی وو، له مسئولو کسانو څخه ځینې تبنتبدلي او بې درکه شوي وو او ان چې ځینې مړه شوي وو، خو په هرصورت دوسیې باید خپل قانوني او شرعي مراحل بشپړ کړي وای. د جلال آباد په ګمرک، د خوګیانیو په لویه ولسوالۍ او د تورخم په ګمرک کې یو شمېر کارونه وو چې باید ترسره شوي وای. د مالیې وزارت ته مو وړاندیز وکړ او د دغه وزارت استازي ته مو دنده ورکړه چې د سفریې او موټر د برابرولو لپاره اقدام وکړي. د ۱۳۵۷ کال د لیندۍ په میاشت کې مو په والګا موټر سره ننګرهار ته سفر وکړ. له صاحب جان صحرایي والي او محمد عثمان مستوفي سره معرفي شوو، د انحصاراتو په کلوپ کې هستوګن شوو. هره ورځ به د جلال آباد د ګمرک او اړوند ادارو ته د دوسیې د بشپړېدو په غرض تللو او هغه څه چې د دوسیې د نواقصو په نوم یادداشت شوي وو یو په بل پسې پوره کېدل. یوځل مو د خوګیانیو ولسوالۍ ته هم سفر وکړ، په پام کې وه چې وروسته د تورخم ګمرک ته هم لاړ شو.

د کمیسیون څلور تنه غړي په دوه ګروپونو وویشل شوو، چې یو ګروپ په جلال آباد کې خپلې دندې ته دوام ورکړي او یو ګروپ په کابل کې خپلو کورونو ته د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونۍ لپاره لاړ شي. یو د بل تیلفوني آدرسونه مو له ځانه سره نوټ کړي وو ترڅو د ضرورت په وخت کې یو بل له موضوع نه خبر کړو.

د لیندۍ د میاشتې په آخر کې زمونږ د ګروپ نوبت و چې کابل ته لاړ شو. زه او د مالیې وزارت استازی کابل ته لاړو. تیلفون کوم، تیلفون کار نه کوي، فکر مې وکړ چې البته په کوم ځای کې لین شلېدلی دی، د کور له جین بکس نه مې لین تعقیب کړ، لین هم سم و. د تیلفون سیټ مې ورکشاپ ته یوړ، سیټ هم صحیح و. د تیلي کمونیکېشن د دفتر رئیس ته ورغلم، د خپل تیلفون د قطع کېدو موضوع مې ورته وویله. د رئیس د مېز په دراز کې یو لست ؤ هغه یې وکتلو، راته ویې ویل چې په دې ورځو کې د سرحداتو وزارت (پخوا د قبایلو ریاست) کارته ۳ ته نقل مکاني کړې ده او د څو کورونو د تیلفونو لینونه چې د هغې په شاوخوا کې وو هغه د وزارت مهمو ادارو ته انتقال شوي دي. ستا تیلفون هم په دې جمله کې دی. ستا حقوق خوندي دي، په راتلونکي کې به د تیلفون یو نمبر تا ته تمدید کړو، اوس هیڅ چاره نشته. وپوهېدم چې په دې پلمه په تور لست کې شامل شوی یم. لومړی یې زما د کور تیلفوني مخابره غوڅه کړې ده، ولیدل شي چې وروسته څه پېښېږي، ځکه زما د ګاونډي د کور تیلفون چې کوم رسمي سړی نه وو او دوکاندار ؤ نه ؤ قطع شوی او فعال ؤ.

د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې کور ته راغلم، د کوڅې په خوله کې د پولیسو یو افسر چې د یوې ناکامې مینې (عشق) له امله ناهیلۍ سره مخ شوی و او د غیر حاضرۍ دوسیه یې لرله او د همدې دوسیې په وجه له څو کلنیو ترفیعاتو څخه پاتې شوی ؤ، نیک محمد زما په انتظار ولاړ دی. زه یې چې ولیدم په خندا یې راته وویل: «زه درې ځل کور ته راغلم، راته وویل چې نشته د تیلفون د خرابوالی له امله د مخابراتو وزارت ته تللی دی، د مخابراتو وزارت ته په تا پسې درغلم او هرڅومره مې چې ولټولې، پیدا مې نه کړای شوې، بیا کور ته راغلم، بیا هم په کور کې نه وې، مجبوراً د کورنیو چارو د وزارت پېژندوال ته ورغلم او ورته مې وویل چې د کور تیلفون یې خراب شوی، د مخابراتو وزارت ته تللی دوباره نه دی راغلی، بنا یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ډوډۍ ته کور ته راشي. پېژندوال راته وویل چې د غرمې په وخت کې یې کور ته ورشه او ورته ووایه چې د بلخ ولایت د امنیې د قوماندان په حیث مقرر شوی یې، په عاجل ډول د عمومي قوماندان ترون څنګ ته راشه.» نېک محمد ساده سړی ؤ د پېژندوال په دې خبرو یې باور کړی ؤ، په دې نیت چې له ما سره یوځای د بلخ ولایت ته لاړ شي، د غیر حاضرۍ دوسیه به حل او فصل کړي د تیرو کلونو خپل ترفیعات به واخلي، له همدې امله یې درې ځل کوښښ کړی ؤ چې ما پیدا کړي. چې څنګه یې زه ولیدم د نوې وظیفې مبارکي یې راکړه او ټوله کیسه یې راته تېره کړه. زه چې د کور د ټیلفون په قطع کېدو شکمن شوی وم، وپوهېدم چې خبره خرابه ده. نېک محمد ته مې وویل چې اوس غرمه او د ډوډۍ وخت دی، کور ته به لاړ شو، دواړه به ډوډۍ وخورو بیا به لاړ شو، خو نېک محمد دومره ټینګار کاوه او ویل یې چې عمومي قوماندان په خپل دفتر کې ستا انتظار کوي او ته یې عاجل غوښتی یې، څه پروا کوي د غرمې ډوډۍ به په وزارت کې وخورو. د ساده مزاجه نېک محمد په اسرار او ټینګار هم پوهېدم چې د پېژندوال د تأکید له امله ؤ، یوځل خو مې هوډ وکړ چې کور ته ننوځم او د کور له جنوبي دروازې نه چې زما د زوی د کور په طرف خلاصه وه وتښتم، په دې وخت کې مې په نېک محمد بېچاره زړه وسو چې د مسئلې له حقیقت نه خبر نه ؤ او پېژندوال ته یې په کور کې زما د موجودیت خبر ورکړی ؤ، نو که زه وتښتم، نېک محمد په دې تور چې ما سره پېژندګلوي لري ښایي زما د تېښتې زمینه یې برابره کړې وي، په وظیفه کې د خیانت په جرم ډېر په تکلیف کېږي، او ان چې د هغه د مرګ خطر مې په ذهن کې وګرځېد، نو تصمیم مې ونیو هرڅه چې دي په ما راتلونکې دي، زما په وجه دا بېګناه ساده سړی باید بندي او یا ونه وژل شي. یوځل کور ته ننوتم، زما ښځې چې له نېک محمد سره یې زما ټولې خبرې اورېدلې وې، ورته مې وویل چې: «زه وزارت ته ځم، که نن شپه بېرته راستون نه شوم نو زما وسله او محرم حزبي اسناد تر خاورو لاندې ښخ کړئ او په اګسا او د هغې په اړوندو ځانګو کې زما لټون وکړئ.» په داسې حال کې چې یونیفورم مې په تن ؤ، له ښځې سره مې خدای پاماني وکړه، له نېک محمد سره د کورنیو چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت ته د عمومي قوماندان دفتر ته ورغلم. نېک محمد ته مې وویل: «ستا دنده نور پای ته ورسېده، زه تړون ته ورځم.» هغه له مانه بېل شو او په خپله مخه لاړ. زه د تړون دفتر ته راغلم، زه یې د کتنې لپاره ونه منلم او امر یې وکړ چې د پېژندوالۍ سرپرست ښاغلی آغاګل اندړ څنګ ته ورشم. ګل محمد اندړ د پولیسو په اکاډمۍ کې زما همدوره افسر ؤ، ډېر مخ ماتی او حوصله من شخص ؤ، که څه هم په عاجل ډول زما د احضار له موضوع څخه خبر ؤ خو د تېرې آشنایۍ له کبله یې ځان ناګاره ونیو، ویل یې: «ښایي د هغو بشپړو معلوماتو له امله چې د کندز او سمنګان ولایتونو په اړه یې لرئ تاسو ته یې دلته د راتګ زحمت درکړی وي، ښایي د استخباراتو مدیریت ستاسو نظر او معلوماتو ته اړتیا لرلی وي.» ما چې د تړون له دفتر څخه په بشپړه توګه درک کړی وه چې موضوع څه ده، اندړ ته مې وویل: «دا ډېره بې مناسبه ده چې ما له مسلکي یونیفورم سره راغواړئ او د پوښتنو لپاره مې استخباراتو ته سپارئ.» رحیم چوچه د استخباراتو مرستیال او حبیب الله کروړ د استخباراتو مدیر ؤ، دا دواړه د تېرو رژیمونو د افسرانو له جملې څخه وو. د ثور د کودتا نه مخکې نه حزبیان وو او نه خلقیان، د قدرت له اربابانو سره د کوم شخصي ارتباط او پېژندګلوی له مخې په دې پوستونو کې ټاکل شوي وو. رحیم چوچه پخوا د محمد داود په رژیم کې په همدې چوکۍ د محمد عیسی پغمانۍ تر لاس لاندې چې د خلیفه نورعلی زوی ؤ او د قدیر نورستاني له خپلوانو څخه ؤ او یو مقتدر مدیر ؤ کار کاوه. رحیم چوچه هغه شخص ؤ چې د حفیظ الله امین د کور د تالاشۍ او د هغه د نیولو په وخت یې د هغه کور د لار پېژندونکي په حیث له ما سره کار کړی ؤ. یو ځیرک او مرموز سړی ؤ، په دې کې شک نشته چې په تېر وخت کې به یې د د. خ. ا. ګوند له یوه یا دوه تنو مشرانو سره اړیکې درلودلې خو په څرګنده د هغه وخت د استخباراتو په دستګاه کې د ښي او کیڼ دواړو اپوزیسیوني ډلو سرسخت مخالف ؤ. ډېر مکار او ماهر سړی ؤ. هغه کولای شول چې په یوه وخت کې دوه مخالف روله ادا کړي، او د واکمن رژیم د باور پیدا کولو لپاره یې ځانګړې مهارت درلود. په راتلونکې کې یې هم د پرچمیانو او خلقیانو د واکمنۍ د تغییر په موده کې په همغه پخوانۍ دریځ او باور سره په بېلابېلو پوستونو کار وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما څو دقيقې له اندړ سره خبرې وکړې او د همدې ودانۍ په دوهم پوړ کې د استخباراتو مديريت ته ورغلم. د تعامل سره سم د نوکريوال په کوټه کښې کښېناستم، په حقيقت کې له همدې شيبې څخه زه نيول شوی او بندي وم.

د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه:

د ميوندوال د شهادت پېښه او د خرم د قاتل معلم مرجان موضوع:

يو ساعت د نوکريوال په خونه کې ناست وم او بيا د رحيم چوچه په امر ۱۵ نمبر خونې ته ولېږدول شوم. د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه دوه ديوالونه په تخنيکي وسايلو سنبال وو، يو ديوال يې په خښتو او سمنټو پوخ جوړ شوی وو، دوهم ديوال يې لرگين، سوری سوری په روغني رنگ سره په زړه پورې ډيزاين سره جوړ شوی ؤ چې د دواړو ديوالونو ترمنځ په تشه کې د تخنيکي وسايطو لينونه (د غږ ثبت، عکاسي او نور) غزول شوي وو. په ورسره څنگ ته خونه کې تخنيکي پرسونل له وسايلو او ماشين آلاتو سره شتون درلود. د مستنطق مېز او چوکۍ په يوه ټاکلي فاصلې سره په څمکه کې ټينگې اېښودل شوې وې. له دې امله چې تورن اکثره وخت په دې خونه کې له مستنطق (پلټونکي) سره څوڅو ساعته بوخت وي، په دې ونه توانېږي چې له دې چوکۍ څخه د پلټونکي پرضد د تېري په توگه کار واخلي. د پلټونکي يا مستنطق د مېز په جعبه کې د بېلابېلو تخنيکي وسايلو بټنې (تکمې) موجودې وې، بې له دې چې تورن متوجه شي ټولې خبرې او حرکتونه يې په څنگ ته خونه کې ثبتېږي. ما د دې خونې په اړه بشپړ معلومات درلودل. د محمد داؤد د حکومت په وخت کې د پلان د وزير علی احمد خرم قاتل معلم مرجان چې په همدې خونه کې د شفاهي پلټنو لپاره ډېره موده پروت ؤ، زه په خپله په هغه کميسيون کې شامل وم. همدا رنگه له محمد هاشم ميوندوال څخه په همدې خونه کې پلټنې ترسره شوې وې. د خونې دروازه، کړکۍ او روشندانونه په داسې ترتيب له اسفنج او څرمنې څخه جوړ او پوښل شوي وو چې له هغې څخه له خونې نه بهر غږ نه خپرېده.

د مرجان قاتل او د پخواني صدراعظم محمد هاشم ميوندوال يادونه په منځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې راغله، غوره ګنم د دوی په اړه هغه معلومات چې لرم يې په لنډ ډول وړاندې کړم. مرجان نومي ښوونکي د ننګرهار د ښېوې ولسوالۍ او سيدونکی او د کندز ولايت د حضرت امام ولسوالۍ په متځنی ښوونځی کې د ښوونکی په حيث دنده ترسره کوله. لکه چې د پلټنو په مهال يې ويل چې له يو له بنسټپالو اسلامي تنظيمونو سره تړاو لري او د يو له مخې پلان سره سم د پلان د وزير علي احمد خرم د وژلو لپاره دنده ورسپارل شوې وه. د ورځې په لسو بجو په دې پلمه چې د ساينس او رياضي ښوونکی دی د بريښنا په اړه يې کوم فارمول کشف کړی دی او غواړي چې د پلان له وزير سره خپل فارمول طرحه کړي، د نورو مراجعينو په شان، په داسې حال کې چې تومانچه يې په جيب کې وه د پلان وزارت ته ننوځي او د وزير د سکرتريت دفتر ته ځي. په دې وخت کې وزير د جاپان له سفير سره ملاقات لري او له هغه سره په خبرو بوخت دي. معمول داسې ؤ چې سفيران به د ترافيکو د افسر په لارښودنه او امنيت سره وزارتونو ته له وزيرانو سره د ملاقات لپاره تلل. د غلام سخی په نوم د ترافيکو يو افسر د وزير تر دفتره پورې د جاپان د سفير ملګرتيا کړې وه، د سکرتريت په دفتر کې ناست ؤ چې له وزير سره له ملاقات نه وروسته ورسره د جاپان تر سفارت پورې ملګرتيا وکړي.

کله چې معلم مرجان سکرتريت ته راځي، غواړي چې له وزير سره ملاقات وکړي، د وزير سکرتره چې يوه ښځه وه ورته وايي انتظار وکړئ ترڅو وزير د جاپان له سفير سره تر ملاقات او خبرو نه فارغ شي، خو معلم مرجان د يو ضروري او عاجل کار په ښودلو له سکرترې نه په تکرار سره غوښتنه کوي چې د وزير خونې ته ورننوځي، ښو سکرتره مخنيوي کوي. د سکرترې او مرجان په منځ کې شور او زوګ پورته کيږي، سکرتره اړ کيږي چې له موضوع نه وزير خبر کړي او د ناوړه خبرو چې د يوه نارينه معلم او ښځينه سکرترې ترمنځ د شور ماشور په مهال له چوکاټ او نزاکت نه بهر الفاظ يې ترمنځ تبادله شوی شکايت وکړي. سکرتره د وزير خونې ته ورننوځي او لا شونډې يې د خبرو لپاره نه وې پرانيستې چې معلم مرجان په هغې پسې متصل د وزير خونې ته تمانچه په لاس ورننوځي، وزير تهديدوي او د خونې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضا ته تغییر ورکوي. د جاپان سفیر چې دا وضع گوري سمدستي د وزیر له خونې وځي او په ډېره چټکۍ سره ځان خپل موټر ته رسوي او په خپل کار پسې ځي. سکرتره چې د مرجان په لاس کې وسلهویني په پټه خوله د وزیر له خونې وځي، مرجان د تومانچې په تهدید سره په داسې حال کې چې د وزیر لاسونه پورته نیولي دي د مرجان په هدایت له خونې راوځي او د دوهم پوړ دهلیز ته چې د وزیر دفتر هم په دوهم پوړ کې ؤ راوستل کېږي. وزیر مخکې او مرجان ورپسې لومړي پوړ ته راکښته کېږي. وزیر پرته له کوم مقاومت نه هر امر چې ورته مرجان کوي په همغه ترتیب او استقامت حرکت کوي. د کار له دفتر نه د موټرو تر تم ځایه پورې وزیر د وسلې په تهدید راوستل شوی ؤ او ټولو مامورینو او کارکوونکو دا حالت په سترگو لیدلو. کله چې وزیر د خپل موټر څنگ ته راوستل کېږي، مرجان غوښتل چې وزیر له موټر سره وتښتوي، په دې وخت کې د وزیر موټر چلوونکی نه ؤ، مرجان فکر کوي چې په کار کې ځنډ به د پولیسو د رارسېدو سبب شي، وزیر د تومانچې په ډزو په ځمکه راغورځوي او تښتي. د رکشا په سپرلۍ د خیابان له بازار نه میوند جادې او له هغه ځایه د سید نور محمدشاه مینې ته هغه کور ته چې ددوی پټه قرارگاه یا اډه په کې وه ځي. یو میل چره ییزه ټوپک له ځانه سره اخلي د قوالانو د غونډۍ سر ته خېژي او په یوه ژور ځای کې پټېږي تردې چې د کابل پولیس هغه له خپلې وسلې سره نیسي او قوماندانۍ ته یې راولي.

علی احمد خرم چې د کوما په حال کې د جمهوریت روغتون ته لېږدول شوی ؤ په حق رسېږي. معلم مرجان د جنایي مرکزي ریاست د ودانۍ په دوهم منزل کې چې د استخباراتو مدیریت هم هلته ؤ په ۱۵ نمبر خونه کې چې مخکې ورته اشاره وشوه د څارنوالۍ او پولیسو گډ کمیسیون تر پلټنو لاندې راوستل کېږي. په پای کې په خپل جرم اعتراف کوي، د ترهگرۍ پلان افشاء کوي او د خپل جرم په کار کې ټول شریکان پولیسو ته ورپېژني. د هغه د پلټنو کار پای ته رسېدلی ؤ، فیتې او د اعتراف کولو اقرار یې پرته له دې چې مرجان ورباندې وپوهېږي هرڅه ثبت شوي وو او ډېرې پاڼې چې په فیتو کې ثبت شوې وې په خپل قلم لیکلې او لاسلیک کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې. صدیق واحدي ورد ګ چې د پلټنو د کمیسیون غړی ؤ او له مرجان سره یې ځانګړې پولیسي چلن کاوه، مرجان چې د چرسو عادي ؤ هره شپه یې ورته یوه پوړۍ چرس او یو ډبی سګرټ مقرر کړی وو.

په وروستۍ شپه چې مؤظف کمیسیون د ۱۲ بجو په شاوخوا کې خپل کار بشپړ کړ، د توضیحي پوښتنو دوه پاڼې یې مرجان ته وسپارلې ترڅو هغه جوابونه په مفصله توګه چې شفاهي یې ویلی دي او په فیتو کې ثبت شوي دي ولیکي. مؤظف کمیسیون ځي او مرجان له خپل یو تن ساتونکي جګتورن محمد ظاهر کندهاري سره په ۱۵ نمبر خونه کې پاتې کیږي ترڅو جوابونه مکمل کړي. ما د ځنګ په یوه خونه کې استراحت کړی ؤ ترڅو د مرجان وروستی جوابونه واخلم او په دوسیه کې یې شامل کړم. مرجان د پخوا په شان له نیمې شپې وروسته چای څښلې، نن شپه یې هم ورته د شین چای یو چای بر له مینو چاکلیټو سره راوړی ؤ. ساتونکي یې د دې لپاره چې ویده نشي په خونه کې دننه په قدم وهلو پیل کړی ؤ. نیمه شپه وه، خاموشه خاموشي وه، مرجان د چای څښلو په مبز سره د شا لخوا په جګتورن محمد ظاهر باندې برید وکړ او په یو سخت ګوزار یې هغه په ځمکه راوغورځاوه، غوښتل یې چې تومانچه ورڅخه واخلي او وتښتي. کله چې محمد ظاهر په سر ګوزار خوري، یوه چیغه کوي او په ځمکه لویږي، سر یې ماتیږي او وینې پرې رابهیږي، خو په همدې حال کې یې هم تومانچه په لاس کې ټینګه نیولې وه. مرجان هڅه کوله چې تومانچه ورڅخه واخلي، زه د چیغې او په ځمکه د هغه د راغورځېدو په غږ راوېښ شوم او دهلیز ته راووتم، ګورم چې مرجان له جګتورن سره د تومانچې په اخیستلو کې ښکېل دی. خپله تومانچه مې راوایستله، مرجان مې تهدید کړ او د تومانچې په میل سره مې د مرجان په مخ یو څو ګوزارونه وکړل او جګتورن مې ورڅخه خلاص کړ. په دې وخت کې جنایي نوکریوال راغی، مرجان یې ولچک او کوټه قلفي کړ. جګتورن چې ټپي شوی ؤ، روغتون ته ولیږدول شو، د مرجان وروستنۍ هڅه چې غوښتل یې وتښتي ناکامه شوه او د ځانګړې پوځي محکمې لخوا په حبس دوام محکوم او بندي شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د ۱۳۵۷ کال د مرغومي په میاشت کې د څرخي پله په زندان کې بندي شوم، معلم مرجان مې په دوهم بلاک کې ولید. په غوسه او منډه زما خواته راغی او ویې ویل: «اخر زمونږ سره یوځای شوې.» ما یوه شپه د تومانچې په میل وهلی و او جګتورن مې ورڅخه خلاص کړی ؤ او د یوې ناوړه پېښې مخه مې نیولې وه، فکر مې وکړ چې مرجان د غچ اخیستنې په احساس سره له ما سره دښمني کوي، خو داسې نه وه. هغه خوارکي خپل اعصاب له لاسه ورکړی او لیونی شوی ؤ. ما ته یې چې کله لاس راکړ نو کله به یې خندل او کله به په ژړا شو، کله به یې لمر ته کتل او خبرې به یې ورسره کولې، د عقل او بدن توازن یې له لاسه ورکړی ؤ. یوه شیبه به یې حرکتونه له نورمال حالت نه وتل، بله شیبه به یې د سم انسان په شان خبرې کولې. یو وخت چې نورمال و د خپلې وروستۍ شپې د تحقیقاتو خاطره یې چې غوښتل یې د جګتورن تومانچه تر لاسه کړي او وتښتي او زه چې په وخت سره ورورسېدلی وم، یاده کړه او ما چې د تومانچې په میل وهلی و او په دواړو مخونو یې داغونه پاتې وو راوښودل، زما په غاړه کې یې لاسونه واچول په زوره زوره یې وخندل او لاړ. د ۱۳۵۸ کال د مرغومې د ۱۵ مې نېټې په عمومي بخښنه کې له زندان نه ووت.

خو د محمد هاشم میوندوال په اړه مو چې یادونه وکړه، د جنایي ۱۵ نمبر خونې ته د پلټنو لپاره راکش شوی ؤ، د هغه تراژیدي مې داسې په یاد ده چې د ځان وژنې په پلمه یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان نه رابهر کړ او د جمهوریت په ورځپانه کې یې د هغه د ځان وژنې واقعه د تصویر او اسنادو سره چې له ورانديې نه یې ور ته جوړه کړې وو خپره کړه.

محمد هاشم میوندوال زمونږ د هیواد د نامتو او پیاوړو سیاستوالو او لیکوالو څخه ؤ، د مساوات په نوم د سوسیال دیموکرات ګوند مشري یې کوله، د لړم د ۳ مې نېټې له پېښې نه وروسته په پارلمان کې د باور د رایو په لاس ته راوړلو سره یې د هیواد د صدر اعظم په توګه دنده ترسره کوله. میوندوال د لویدیځ ماډل دیموکراسۍ پلوي کوله، د کمونیزم له ایډیالوژۍ سره یې نه پخلا کېدونکې مخالفت درلود. دا مخالفت د هغه په مقالو او ویناو کې ځلېده. له دې نه هم څو ک ستر ګې نشي پټولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې محمد داود د خلقیانو او پرچمیانو د کوښښونو په ګډون د کودتا اقدام وکړ. د واکمنۍ په لومړیو کې د «افغانستان خلکو ته خطاب» په نوم په پروګرام کې یې د ملي مسئلې په اړه د کورنۍ او بهرنۍ سیاست، اجتماعي وضعې، زراعت، د ښځو د حقوقو، زده کړې او تحصیلاتو او د اقتصادي پلانونو په برخه کې په بشپړ ډول د د. خ. ا. ګوند کمونیستي نظریات منعکس کول. په کابینه کې یې پرچمیانو او په پوځ کې خلقیانو ځای نیولی ؤ. فیض محمد د کورنیو چارو وزیر، د ببرک کارمل د ترور زوی جیلاني باختري د زراعت وزیر، عبدالقادر د دافع هوا قوماندان، ضیاء د ګارډ قوماندان، حسن شرق د صدارت مرستیال، یعقوب کمک د لوی څارنوال مرستیال، عبدالهادي مکمل د بهرنیو چارو د وزارت معین. شاه محمد دوست او په سلګونو نورو د د. خ. ا. د ګوند ولسوالان او اشخاص په مرکز او ولایاتو کې په دولتي ادارو کې په دندو ګمارل شوي وو.

محمد هاشم میوندوال د دولت پرضد د کودتا په تور ونیول شو، یو زیات لوړپوړي افسران چې کمونیستان وو په کودتا کې د لاس لرلو په تور ونیول شول، بندیان شول او یو شمېر یې په اعدام محکوم شول.

میوندوال د ۱۵ نمبر جادوګرې خونې ته لکه څنګه یې چې مخکې په اړه خبرې وشوې راوړل شو او د نظریاتي مخالفینو تر پلټنو لاندې راغی. میوندوال یوه ملي او نړیواله پېژندل شوې څېره وه، د شوروي اتحاد سلاکاران هم د هغه مخالف وو.

سردار محمد داود خان هم له هغه شمېر پیاوړو اشخاصو او د شاهي اردو له جنرالانو سره چې د ده په کور د لس کلنې مودې پر مهال له شاه سره وو او له ده سره یې تماس نه درلود، د واکمنۍ په وخت یې هغوی ته په ورین تندی نه کتل او شاوخوا یې بې عقله او بې فهمو کودتاچیانو نیولې وه.

میوندوال هماغه شخصیت ؤ چې د محمد داؤد خان له نظریاتو سره یې چندان توافق نه درلود، کله یې چې مخالفینو په ده باندې د کودتا تور ولګاو، نو داؤد خان له تیولو نه زیات ورسره له غوسې ډک چلن وکړ. هیله من ؤ د خپل تازه رامنځ ته شوي جمهوریت د هوښیارۍ او بېدارۍ لپاره د کودتا اعترافونه د خپرونو او ډله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یېزو رسنیو له لارې اعلان کړي، د پلټنو مؤظفین د میوندوال په اړه د دولت د رئیس له نظریاتو څخه خبر وو، په ډېره بې رحمۍ سره یې هغه تر زورونې او شکنجې لاندې نیولی ؤ، د هغه د ځان وژنې د خبر له خپرېدو نه وروسته داسې آوازې وې چې هغه د پلټنو په شپه له سخت وهلو ټکولو، شکنجه کولو او برقي شارتونو په ورکولو وژل شوی ؤ. چارواکو د دغې موضوع د پټ ساتلو لپاره د هغه جسد د دهمزنګ د زندان په کوټه کې د هغه له نکټایي او کمربند چوکۍ او د کوټې د کړکۍ له دستک څخه په استفاده کولو د هغه غرغره کول وځلول او یو لیک یې هم د هغه د رسم الخط په شان د هغه په کوټه کې ترتیب کړی ؤ، چې ګنې هغه په خپله د افغانستان د خلکو د خپل وجداني شرم او خجالت څخه او له دې امله چې د دولت په مقابل کې یې ناکامې کودتا ته لاس غزولی دی ځان وژلی دی. لکه څرنګه یې چې د هغه له وژلو څخه د هغه ځان وژنه جوړه کړې وه، په همغه ډول دغه موضوع پرته له کوم غږ پورته کېدو خاموشه کړای شوه، خو د بصیرت د خاوندانو په زړونو کې به د دغه ډول سیاسي شخصیتونو د ضایع کولو ترخه خاطره د تل لپاره ژوندۍ وي. د هغه دغه غمجنه تراژیدي یې داسې په یاد ده چې د انتحار په نوم یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان څخه بهر کړ او د هغه د انتحار کیسه د هغو اسنادو له فوتوکاپۍ سره چې ورته جوړ کړې یې وو د جمهوریت په ورځپانه کې خپره شوې وه.

د شپې تر ۸ بجو پورې د کوټه قلفۍ په همدې خونه کې وم، د شپې ډوډۍ او چای یې راته راوړل، له ډوډۍ خوړلو وروسته چې کله له وسله وال ساتونکی سره تشناب ته تلم، د پولیسو افسران فاروق میاخیل او عبدالجمیل نورستاني مې ولیدل چې د خپلو وسله والو ساتونکو سره یو تشناب ته روان او بل له تشناب نه راروان. د خبرو کولو حق مو نه درلود، نورستاني د لاس په اشاره د شونډو په سر راته څه وویل چې ما د هغه له اشارې څخه له ځانه سره دوه ډوله تعبیر اخیستی ؤ، لومړی دا چې د هغه پېژندنې په اړه څه ونه وایم او انکار ورڅخه وکړم، دویم دا چې د هر ډول تور په اړه چې لګوي یې پټه خوله واوسم. د شپې د ۹ بجو په شاوخوا کې یې زه مخامخ خونې ته بوتلم. څلور تنه پلټونکی چې ملکي جامې یې په تن وې ناست وو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سگرټو لوګيو د خونې هوا بيخي خچنه کړې وه، مات او چټل څيزونه په ځمکه پراته وو، د کوټې ځمکه داسې وه لکه چې آبپاشي شوې وي او مرطوبه وه، د خونې په کونج کې يو آبدان او دوه ګيلاسونه ليدل کېدل، د هغوی د يوه مخې ته د صحرايي ټيلفون يو پايه ماشين د دوه فولادي لينونو سره د ۲-۳ مترو په اندازه پراته وو. کله چې کوټې ته ننوتم، سلام مې وکړ د دنګې ونې يو تور مخې سړی چې غټې غټې بريتونه يې وو او د آمريت د مېز ترشا ناست ؤ، په قهر او غوسه يې وويل: «اې خاينه! رسم تعظيم دې ولې ونکړ؟» ومې ويل: «تاسو ټول په ملکي لباس کې يئ، نپوهېږم چې د پوځي افسرانو په خدمت کې ولاړ يم، پوځي رسم تعظيم د ځان نه پورته پوځي آمرانو ته کېږي، زه پوه نشوم بخښنه وکړئ، په قهرجن غږ يې چغه کړه او ويې ويل ګونګ شه!»

حيران شوم چې دا څه حالت دی، په شرابو د مستو ليونو په لاس کې کېوتی يم، عاقبت ذی په خيروي، د ټيلفون لوری ته يې اشاره وکړه او ويې ويل: «دا پېژنې؟» ومې ويل: «هو! دا صحرايي ټيلفون دی.» ويل: «نه، دا صحرايي ټيلفون نه دی.» ويې خندل او ويې ويل: «دا قايل شاه دی قايل شاه.» هغه بل يې راته وويل له پښو نه دې جرابې اوباسه. لوڅې پښې يې په مخکې ولاړ وم. يو بل يې نيمه تخته سپين کاغذ او يو خودکار قلم راکړ ويل: «کښېنه، لومړی خپل نوم او بشپړ شهرت وليکه.» خپل مکمل شهرت مې وليکه، لومړنی سړی راته وويل: «وخت له سره دی، ته او ستا ملګري د جرم له اسنادو سره نيول شوی يئ. انقلابي دولت ويښ دی، خاينان او توطيه جوړوونکی په هره جامه کې چې وي نيسي يې، ستاسو د توطيې مشر هم نيول شوی دی، ټولو په خپل جرم اقرار او اعتراف کړی دی، تا ته هم توصيه کوم چې پرته له بحث او جنجال، زوربدو او شکنجه کولو اعتراف وکړې، ستا انکار کومه ګټه نلري، ستاسو ټولو ملګرو اعتراف کړی دی، پغير له دې په وهلو او ټکولو او شکنجې مجبور يې چې اعتراف وکړې، مونږ ستاسو د جرم د ثبوت ټول اسناد په لاس لرو، ته اختيار لرې چې بې له شکنجې او په عذاب کېدو اقرار کوې او يا د ټولو شکنجو او عذابونو په منلو اعتراف کوې!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې جملو په اورېدو سره مې عقل له سره والوت چې دا څه اورم. زه چې کومه گناه نلرم څه ووايم. د جميل نورستاني هغه اشاره چې د تشناب په لاره کې يې راته کړې وه رايادة شوه، ومې ويل: «په داسې حال کې چې د جرم د ثبوت مدارک او اسناد ستاسو په لاس کې دي ښه به دا وي چې راښکاره يې کړئ، بيا به نو زما انکار ريښتيا هم چې بې گټې وي.» ويې ويل: «د جرم اثبات او مدرک څه شی دی؟» ومې ويل: «تاسو ته بهتر معلوم دی چې اعتراف شهود (ذاتي او مادي) د اثبات قوي مدرک دی، ليکلی سند، د غږ ثبت، تصوير، د گوتې نښان، د پښې پل او داسې نور د جرم د اثبات لپاره قراين او دلايل دي، که زما په برخه کې داسې مدارک او اسناد موجود وي (په زړه کې مې ويل چې نشته) مهرباني وکړئ راته ويې ښايئ، بيا به زما د انکار موضوع بې گټې وي، تاسو په خلاص مټ زما د مسئوليت په اړه نظر ورکړئ، په داسې حال کې چې زه له هيڅ شی نه خبر نه يم، په وارد شوي تور نه پوهېږم چې څه ډول دي نو تاسو ته څه بيان وکړم.» زما خبرې يې غوڅې کړې په غضبناک آواز يې وويل: «ته خاين د يو مهم سياسي جرم د تورن په حيث مونږ ته راغلی يې، د دې پر ځای چې په خپل جرم اعتراف وکړې او مونږ ته سيمينار جوړوې، غواړې مونږ تر خپلې اغيزې لاندې راولې؟» يو بل ته يې وويل دا خاين د پخوانيو قوماندانانو او افسرانو له جملې څخه دی، په خبرو اترو غواړي مونږ تېر باسي او وخت ضايع کړي، غوره به وي چې قايل شاه ورسره خبرې وکړي.

دوه فولادي لينونه يې په دوه غټو گوتو سره وتړل، يو ه د لنډ سور د تختې توته يې زما له خولې او غاړې نه راتاو کړه، د توټې دواړه سرونه يې د شا خوا ته تاو کړل، يو قوي بدنه سرتيری هغه ټينگ ونيول، خپل دواړه زنگنونه يې زما ملا ته د شا له خوا نه ټمبه کړل، چې په دې ترتيب سره زما پښې له برقي لين سره وصل شوې، خوله مې په توټه تړل شوې وه، او د عسکر زنگنونه مې شا ته داسې اړم شوي وو چې هيڅ حرکت مې نشو کولای، يوازې سترگې او پوزه مې خلاصه وه چې ووينم او سا واخلم.
مخکې له دې چې د ماشين انډل ته حرکت ورکړي راته يې وويل: «په خپله خوښه دې اعتراف ونکړ او س يو چانس لرې، کله چې د قايل شاه مزه وڅکې او غوښتل دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په خپل جرم اعتراف وکړې، نو څرنګه چې دې خوله ترل شوې ده نو کولای شې چې د یوه لاس په پورته کولو سره موږ ته اشاره راکړې، چې کله ته اعتراف کوې نو بیا به موږ برقي جریان بند کړو، کاغذ او قلم ستا په واک کې دي، کولای شې چې خپل بشپړ اعتراف ولیکې. » ما د هغوی وروستني مرګوني توصیه واورېده او هغې ته مې د جمیل نورستاني له اشارې سره ارتباط ورکاوه، په دې شپه کې د ګاونډیو اتاقونو څخه د داسې ویروونکو عذابونو او شکنجو آوازونه مې غوږونو ته رارسېدل، هرو مرو ما هم باید دا عذابونه تېر کړي وای، بله هېڅ چاره مې نه لرله، پرته له کوم جرم څخه اعتراف کول چې ترشا یې حتمي مرګ ؤ، دا زجر او شکنجه مې باید زغملې وای. مؤظف نفر ته یې اشاره وکړه چې د ماشین انډل ته حرکت ورکړي، د انډل په حرکت سره مې د برېښنا جریان په بدن کې خپور شو، احساس مې کړه چې زره مې څوک په پنجو کې راکاږي، د مرګ له وېرې مې دومره تېوونه وهلې وو چې د فولادو دواړه لینونه غوڅ شوي وو او د هغې کړۍ مې د پښو د ګوتو په غوښه کې ننوتې وې. د قوي بدن عسکر چې خپل زنګنونه زما ملا ته اړم کړي وو او زما پوزبند یې ټینګ نیولی و، دا هم زما د سختو ټېونو له امله جدا شوي وو او ټوټه یې له لاسه خوشې شوې وه. له ګوتو نه مې وینې بهېدې، خوله او ژبه مې وچه شوې وه، اوبه مې وغوښتې، عسکر یو ګیلاس اوبه راکړې، ټولې مې د ژمي په یخه شپه کې وڅښلې، دوهم او دریم ګیلاس مې هم وڅښلې، معلومه شوه چې د اوبو ورکولو په برخه کې یې سخاوت درلود، دغو اوبو څښلو دواړو خواو ته ګټه لرله، ماته هم چې زما د بدن د اوبو کمښت یې پوره کاوه، او هغوی ته په دې خاطر، بدن چې هرڅومره اوبه ولري د بل وار برېښنا یې جریان لپاره اغېزمن وي.

د شپې تر ۱۲ بجو پورې یې درې ځل برېښنایي شارتونه راکړل، او هرځل مې د اعتراف په توګه لاسونه پورته کول، فرصت مې تر لاسه کاوه او اوبه به مې څښلې، هرځل د پښو ګوتې زخمي کېدل، خو زه د زړه له دربدلو وېرېدم، رېښتیا یې ویلي دي چې « انسان تر ګل نازک او له اوسپنې سخت دی. » د دریم ځل په برقي شارت نه وم پوهېدلی، کله چې رابېدار شوم، نو په همغه ۱۵ نمبر خونه کې پرځمکه د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړې قالينې په سر پروت وم. ټول بدن مې درد کاوه، يو ځوان چې سپينه کورتۍ يې اغوستې وه هغه هم د برقي شارتونو ورکولو نه وروسته دې خونې ته راوړل شوی ؤ. دواړه په يوه غم اخته وو، نوم يې راڅخه اوس هېر شوی دی، د غلام عمر «عسکرزوی» زوی، د ضبط احوالات د پخوانی رئيس جنرال غلام رسول خان له کورنۍ څخه ؤ. دغه ځوان مې درې مياشتې وروسته د پل چرخي زندان په دوهم بلاک کې ژوندي وليد. د ژمی د مرغومی د مياشتې يخه شپه مو بې له بسترې او کمپلې څخه په برقي شارتۍ ليدلی بدن او وينو شويو ګوتو سبا کړه. هغه تکليف او عذاب چې مونږ تر سهاره تېر کړ، ګران لوستونکی ته به د هغې تصور کول مشکل وي، هغه څه چې راباندې تېر شوي وو نشم کولای په قلم يې وليکم، دومره ويلای شم چې ډېر دردوونکی سخت او له زغم نه بهر ؤ.

په استخباراتو کې د پلټنو دوهمه شپه:

د ماخستن له ډوډۍ خوړلو وروسته د شپې په ۹ بجو يې د عذاب او شکنجې همغې خونې ته همغو په شرابو مستو څلورو کسانو ته وروستم، شبېه په شبېه يې سګرټ لوګی کول، د عذابولو او شکنجه کولو همغه د پرونۍ شپې وسايل په خونه کې موجود وو، زه ډېر په تکليف وم، د پښو ګوتې مې زخمي او په وينو ککړې وې، سخت دردونه يې کول، په ځان کې مې د برقي شکنجې طاقت نه ليده، د پلټنو په پيل کې مې ورته وويل: «زه ډېر سخت په تکليف کې يم، بدن مې سخت درد کوي، نن شپه مې کېدای شي د برقي جريان په مهال زړه سکته وکړي، ښه به دا وي هغه تور چې په ما لګول شويدی د هغې سره سم اقرار او اعتراف وليکۍ او هغه اشخاص چې تاسو پوهېږئ چې زما سره په جرم کې شريک دي د هغوی نومونه هم په اقرار کې شامل کړئ، زه د کوم شی د ليکلو وسه نه لرم، زه يې درته لاسليک کوم چې کار پای ته ورسېږي، نور څه غواړئ.» ټولو وخندل او ويې ويل چې: «نن دې عقل سر ته راغلی دی، ظالمه! مونږ پرون شپه ډېر درته وويل، خو فکر دې کار نه کاوه او په يو ځل دې د هرشی نه انکار وکړ، نن شپه دې عقل کار کوي، يو ګيلاس ګرم چای او يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانه چاکلیټ یې راکړ، له دې کبله چې هغوی هم له همدې چایبر نه چای څښلې نو ما هم په ډاډ سره د چایو په څښلو شروع وکړه، خو چاکلیټ مې هسې نه چې نشه یې او مخدره مواد ولري په دې پلمه چې مړې مې سخت درد کوي ونه خوړ.

په دې وخت کې ساتنمن محمد عزیز د تحقیق خونې ته راننوت، څلور تنه پلټونې د درناوي په توګه ورته له ځایه پاڅېدل، په داسې حال کې چې میکروف تومانچه یې لکه د ماشومانو د لوبو د شیانو په شان د خپلې ګوتې په واسطه چې د ماشې په کړۍ کې یې ورته اچولې وه څرخوله، له سترګو نه یې معلومېدله چې په شرابو مست ؤ او ژاوله یې ژوله، زما خواته یې وران وران کتل. له هغوی نه یې پوښتنه وکړه: «پلټنې کوم ځای ته رسېدلې؟» ورته ویې ویل: «پرون شپه یې ډېره بې اعتنایي لرله، نن شپه یې یوڅه عقل سرته راغلی دی، وایي اقرار کوم، مونږ هم چای ورکړ چې ښه فکر وکړي.» عزیز لکه د صحنې د نڅاګر په شان په کوټه کې قدم واهه، ژاوله یې ژوله او تومانچه یې په خپله ګوته کې څرخوله او ویل یې: «د توطیې ملګرو یې په خپل جرم اعتراف کړی دی، که دی اعتراف نه کوي نو د کور افراد یې هم راوغواړئ، له هغوی نه هم پلټنې وکړئ.» او له کوټې نه ووت. دا بې ربطه جملې راته د مستنطقینو داسې توضیح کړې، څو ک چې په جرم اعتراف ونکړي، د کور غړي او ښځینه یې هم دلته راولي او د کورنۍ د ټولو غړو په مخکې مجرم او تورن ته سپکې او شرموونکې سزاګانې ورکوي. د دې خبرې په اورېدو ډېر وېرېدلی وم چې دې مستو ځناورو ښایي داسې هم کړې وي، د خپل شرف او ناموس د خوندي ساتلو په موخه دې ته چمتو شوم هرڅه چې زما له خولې نه د اقرار او اعتراف په نوم ولیکي خپلې اصلي امضاء ته باید تغییر ورکړم او هرڅه لاسلیک کړم. په دې هیله که چېرې انقلابي پوځي عدالت او محکمه موجوده وي نو ادعا به وکړم چې دا اقرار زما په قلم او زما په امضا نه دی، په خپله یې لیکلی دی، زه یې چې هرڅومره شکنجه او عذاب کړم ما په کوم جرم اعتراف نه دی کړی او کوم جرم نه لرم. په همدې فکر او تصمیم نیولو کې مې څو پیالې چای وڅښلې، یو له هغوی څخه زما اعتراف هرڅه یې چې غوښتل ولیکه ماته یې د لاسلیک لپاره راکړ. څو کرښې مې ژر ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولوستلې، ګویا ما د سلیمان لایق تر مشرۍ لاندې په ناکامه کودتا کې د پولیسو د برخې د یو شمېر افسرانو رهبري کوله او له څو تنو پولیس افسرانو سره مې چې نومونه یې هغوی لیکلي وو په همدې برخه کې تماس او اړیکې درلودلې، پاته مې په غلطه لاسلیک کړه او په دې ترتیب د برقي شکنجې او زورولو نه مې نجات وموند. خو د ژمي د یخنۍ شپه مې په همغه ۱۵ نمبر اتاق کې پرته له بسترې او کمپل نه تېره کړه. په دوهمه شپه په کوټه کې یوازې وم، هغه د تېرې شپې د سپینې کورتۍ ځوان په کوټه کې نه ؤ، د یخنۍ دا اوږده شپه مې په داسې حال کې چې بدن مې دردونه کول سبا کړه، سبا ته د مازدیګر په څلورو بجو د پولیسو له څو تنو افسرانو فاروق میاخېل، محمد علي احمدیار، عبدالجمیل نورستاني سره د اګسا د کورنۍ برخې مدیریت ته وسپارل شوو، جګتورن محمد ظاهر پغماني هریو په جلاجلا کوټو کې تورن علي محمد اندرابي ته تسلیم کړو.

په اګسا کې د اصلي پلټنو پړاو:

کله چې د استخباراتو موټر مونږ اګسا ته جګتورن محمد ظاهر پغماني ته راوړو، له دې کبله چې جګتورن مې پخوا د کونړ ولایت د سرکانو په ولسوالۍ کې لیدلی ؤ او سره پېژندل مو هیله من وم چې هغه به د خپل قدرت په لاس راسره مرسته او همکاري وکړي خو ددې په خلاف هغه دومره ځان ناګاره کړ لکه بیخي مو چې سره لیدلي نه وي او هغه ما نه پېژني. په شپږم نمبر کوټه کې بندي شوم، په دې کوټه کې لس تنه وو، محمد علي احمدیار، ابراهیم پهلوان، ډاکتر محمد نسیم لودین او ذبیح الله زیارمل مې پېژندل، له نورو سره مې د مخه پېژندګلوي نه وه. ښوونکي، مامورین او حتی د ټیکسي ډریور هم د بندیانو په ډله کې ؤ. دا زندان د محمدزو د کورنۍ د یوه تن حویلۍ وه چې د سلطنتي کورنۍ د نورو منقوله او غیر منقوله شتمنیو په څېر مصادره شوې وه. څو کوټې یې درلودلې چې لکه د ارهټ د منګوټیو په شان د سیاسي جرمونو له تورنو کسانو څخه تشې او ډکېدلې. نظام الدین تهذیب او غلام فاروق چې وروسته بیا د جنرال فاروق په نوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنیو چارو د وزارت د سیاسي چارو رئیس ؤ. سلیمان لایق او یعقوب کمک مې لیدلی وو، او ډېر وخت وروسته مې هغوی بیا د پل چرخي په زندان کې هم ولیدل. د دغې حویلۍ ځینې بندیان ورک شول چې تر ننه پورې یې خپلوان له مرګ او ژوند نه خبر نشول.

تعامل داسې ؤ چې د ورځې لخوا په بندیانو باندې شاقه کارونه د «اشر یا په خپله خوښه» په نوم کېدل او د شپې به ورنه پلټنې کېدلې. فکر کوم چې د ورځې لخوا د اګسا ټول کارکوونکي د نیولو او تالاشۍ په کارونو بوخت وو. بندیانو په کوټه کې په کراره خبرې کولای شوې خو له کوټې نه بهر هېچا د بل سره د خبرو کولو حق نه درلود.

ددې ودانۍ په ځنګ حویلۍ کې چې هغه هم په سلطنتي کورنۍ پورې اړوند وه د پلټنو (عملیاتو) کوټې وې چې تورن کسان به یې د شپې په خپلو پښو پلټونکوته وروستل او بیا به یې په شا راوړل.

په اګسا کې د پلټنو لومړۍ شپه:

د ۱۳۵۷ کال د جدي په ۲ مه د شپې د ډوډۍ له خوړلو وروسته په ۸:۳۰ بجو یې زه د ګاونډي تعمیر یوې کوټې ته د پلټنو لپاره بوتلم، مستنطق چې د منځنۍ قد خاوند او ملکي لباس یې په تن ؤ، د خبرو په جریان کې معلومه شوه چې جګتورن دی، مورنۍ ژبه یې دري وه او ژبه یې بندېدله، نوم یې غلام صدیق او د پروان له اوسیدونکو څخه ؤ. په ظاهره ډېر خاموش، کم ویونکی او حوصله من ښکارېده، خو په هغه کچه ظالم، بې رحمه، سخت زړی او پوچ خولی ؤ چې هرڅوک یې له نومه ډارېدل. د تورنو کسانو په شکنجه او زورولو سربېره چې د اګسا د ټولو عمالو خاصیت ؤ په ښکنځلو او پوچو ویناو به یې چلن کاوه. د تورن مرګ او انساي ژوند، عزت النفس او د چا آبرو ورته هېڅ ارزښت نه درلود، د تورن له شکنجه کولو او هغه ته له ښکنځلو څخه به یې خوند اخیست. داسې شخب ته تحقیقات ورکول ما ته ډېر ستونزمن وو، خو هېڅ چاره مې نه لرله، هڅه به مې کوله په شفاهي خبرو کې ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسې ادب او درناوي وغږېږم ترڅو د هغه د پوچو ويناو مخه ونيسم، خو د هغه دغه عادت چې پوچه خوله يې خوځوله ماته له مرګ نه نجات راوباخښه. کله کله به چې غوسه شو، ماته به يې نامناسبې ويلې. ددې تولو ناوړه خويونو ترڅنګ يې هره شپه د تحقيق په سر او آخر کې ماته يو ګيلاس چای او يو دانه چاکليټ راکولو. ما چې د مصلحت تر مخه چاکليټ د مرۍ د درد او يا د شکر ناروغۍ په پلمه نه خوړ، چای به يې چې هرڅو مره راکولو له هغه سره به مې يوځای څښلو.

اول يې راته څرګنده او تشريح کړه چې دې سازمان ته اګسا وايي، دې ځای ته سياسي مجرمين، جاسوسان او دهشت اچوونکي راځي، عادي او جنايي مجرمين له دې ځای سره کار نلري. مخکې له دې چې سياسي مجرمين دلته راوستل شي، د جرم د ثبوت اسناد يې بشپړېږي، وروسته بيا تورن تحقيق ته راوړاندې کېږي. د تورن انکار کول مونږ ته کوم اهميت نلري، په دې ځای کې اصلاً منکر تورن شتون نلري، زمونږ سره داسې سامان آلات دي چې سخت سري او ګونګ تورن هم لکه د طوطي په خبرو راولي. تا ته هم له وړاندې نه وايم، ستا د جرم اړوند اسناد په مکمل ډول کتلې دي، ستا د جرم شريکان ټول نيول شوي او په خپلو کړو يې اعتراف کړی دی، ستا انکار کول بې ګټې دي، هغوی چمتو دي چې يو يو په تا ګواهي ووايي، په دې سربېره نور دلايل او اسناد هم شته چې ستا جرم ثابت کړي. دلته د تورن له پاره درې امکانه شته، لومړی دا چې که خپله بې ګناهي او برائت ثابت کړي نو کور ته ځي، دوهم دا چې که په خپل جرم اعتراف کوي او د هغې د نه تکرارولو ژمنه کوي نو د محکمې د پرېکړې تروخته د څرخي پله زندان ته ځي، دريم هغه کسان دي چې په سخت سرۍ او د تور په نه اعتراف کولو سره د تحقيقاتو په دوام سره د بېلابېلو جزاګانو په ترڅ کې له منځه ځي، اوس ستا خوښه ده چې کومه لاره ځانته ټاکې؟

ما ورته په ډېره مؤدبانه او عاجزانه لهجه وويل: «زه د لومړۍ کټګورۍ په جمله کې يم ځکه هېڅ ګناه نلرم.» په قهرجنه خندا يې وويل چې: «تا په دوهمه کټګورۍ کې شاملوو، په دې هکله فکر وکړه ترڅو دې سزا تخفيف ومومي.» دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې وويل او يوه پاڼه يې راکړه چې خپل نوم، د پلار نوم، عمر، مدني حالت، د تحصيل درجه، مورنۍ ژبه، خپلوان، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، د شتمنۍ کچه، غير منقوله شتمني او نور وليکم.

بله پوښتنه، د هغې پوښتنې کاپي وه چې د کورنيو چارو د وزارت د استخباراتو په مديريت کې يې راځخه کړې وه او زما جواب يې په خپله ليکلی ؤ، سوال مې ولوست او شفاهي مې ورته وويل: «تاسو په خپله قضاوت وکړئ، زه د احتياط يو افسر يم، کومه قطعه او وسله په اختيار کې نلرم، له هغه شخص سره چې تاسو ورته د کودتا رهبر ويلی دی هيڅ کوم تماس او ارتباط نلرم، په خپل ټول عمر او ماموريت کې مې له هغه سره په کور او يا دفتر کې ملاقات نه دی کړی، نو څرنګه کېدای شي چې هغه ما کودتا ته راوبلي او يا دې زه په غياب کې پرته له کوم دليل او موجب نه د هغه تر رهبرۍ لاندې ګروپ کې شامل شوی وم، په داسې حال کې چې زه د اوسنی رژيم نه کوم شکايت نلرم، د کوم مقام ادعا نه کوم، د کومې پوځي قطعې په رأس کې نه يم، بلکې پوره اته مياشتې وړاندې مې د ثور د اوومې د وسله وال پاځون په مهال په سربښندنه سره د د. خ. ا. ګوند مشرانو ته د نجات ورکولو فعاليت ترسره کړی ؤ اوس کوم ظالم په ناحقه زه په دغه جرم تورن کړی يم، باور وکړئ چې زه له هيڅ شي نه خبر نه يم او د داسې کړنو مخالف يم.»

په داسې حال کې چې په زړه کې مې د پاځون د ورځې په فعاليت پښيماني ښودله، ورته مې وويل: «تاسو معلومات کولای شئ د دوه ټانکونو په واسطه له دوه تنه انقلابي افسرانو سيد رحيم او يوسف سحر سره يوځای مو په ولايت کابل او نظارتخانه باندې بريد وکړ او د د. خ. ا. ګوند رهبران مو په داسې حال کې له زندان نه آزاد کړل چې د رژيم پلوي قطعات په ټينګه د پاځون د ټکولو لپاره جنګېدل، که احياناً د ثور د ۷ مې وسله وال پاځون بري ته نه رسېدای د رژيم له خوا به چې زه د کابل ولايت د امنيه قوماندانۍ د افسرانو له جملې څخه وم، سرنوشت به مې کوم ځای ته رسېدلای، اوس چې له هغې څخه اته مياشتې تېرېږي او زه د احتياط په بست کې د ماليې وزارت د خدمتي په توګه په خپل کار کې بوخت يم، ولې او په کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیل به مې په ناکامه کودتا کې ګډون کړی وي. پاملرنه وکړئ کوم مغرضانه لاس به وي چې مسلکي کادرونه د رژیم په وړاندې بدناموي. » هرڅه مې چې وویل، پلټونکو ډېر کم واورېدل او زما ټولې خبرې یې لفاظي وبلله، هماغه لعنتي ماشین چې د بېګناه تورنو د اقرار کولو یوازینۍ وسیله وه راته وتړله او لکه د پخوا په شان شارتي راکړه، نور په ځان نه وم پوهېدلی، یو وخت چې په شپږم نمبر کوټه کې مې سرته ډاکټر نسیم لودین او نور بندیان ناست وو او زما د ګوتو وینې چې د فولادي سیمونو د ورننوتلو له امله زخمي شوی وې او په وینو ککړې وې په سپینه ټوټه او تودو اوبو پرېمنځلې. ډاکټر لودین یو ګیلاس چای او یوه د اسپرین ګولۍ راکړه او ویل یې مونږ ټولو لږ او ډېر دا حالت لیدلی دی، څښتن تعالی دې زمونږ او ستاسو په حال رحم وکړي.

د تحقیقاتو دوهمه شپه:

د لومړۍ شپې د بربښنا شارتۍ او شکنجې له پلټنو وروسته یې ماته یوه شپه او ورځ مهلت راکړ. په دوهم ځل په ۹:۱۵ بجو د پلټنو کوټې ته لاړم، له ځانه سره مې هوډ وکړ هغه څه مې چې د کورنیو چارو د وزارت په استخباراتو کې ویلي وو غلام صدیق ته یې هم ووایم چې ناروغ یم، بدن مې سخت دردونه کوي، د لیکلو وس مې نشته، سره له دې چې مستنطق د تېرې شپې برخلاف تروه تنده نیولې وه او غضبناک ؤ، بیا یې هم یو ګیلاس چای راکړ، «څنګه نن شپه تحقیقاتو ته چمتو یې؟ له ځانه سره دې فکر کړی دی، په خپل جرم اعتراف کې که لکه د پخوا په شان زما وخت ضایع کوې او ځان په عذاب کوې؟ » ورته مې وویل: «څه ووایم، ټول حقایق مې تېره شپه په شفاهي ډول تاسو ته ښرګند کړل، تاسو چې باور نه کوئ، نو زه څه چاره لرم؟ که زیننتیا ګواهي او یا اسناد زما په برخه کې موجود وي مهرباني وکړئ ښکاره یې کړئ، د تحقیق شېوه خو همدا ده. په هغه صورت کې چې شواهد او اسناد موجود وي نو د انکاري تورن مخې ته اېښودل کېږي او تورن بې جوابه پاتې کېږي، نه داسې تو چې زه یې بې موجبه د مرګ او ژوند پولې ته رسولی یم که د جرم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثبوت مدرک او شواهد موجود وي نو زما په حال رحم وکړئ، مهرباني وکړئ هغه راته وښايئ تر څو ستاسو تکليف کم شي او زما سرنوشت هرڅه چې وي وټاکل شي. او که نه هرو مرو ټاکل شوې وي چې زه د توطيه کوونکي او مجرم په نوم مجازات شم، نو مهرباني وکړئ تاسو چې هرڅه ليکئ زه يې لاسليکوم، زه په خپله دومره بې وسه او بې تابه يم چې د يوې کرښې د ليکلو تاب هم نلرم، تاسو وليدل چې زه يو عسکر د متو او اوږو په زور تاسو ته حاضر کړم.» د دې خبرو په اورېدو لږ موسکی شو ويې ويل: «اوس دې عقل لږ کار وکړ، خير دی نن شپه هم استراحت وکړه، سبا ته ښه فکر وکړه او خپل اقرار په خپل قلم وليکه. سبا شپې ته هم زما او د مستنطق په منځ کې هماغه ستونزه حل نشوه. ما ټينګار کاوه چې زما فکر او هوښ کار نه کوي، د ليکلو طاقت مې نشته، غلام صديق په دې راضي شو، يوه ليکنه چې تقريباً هماغه د استخباراتو د ليکنې کاپي وه راکړه او ويې ويل: «نن شپه هم لاړ شه، استراحت وکړه، سبا ته په خپله کوټه کې دهرې پوښتنې په مقابل کې په خپل قلم جواب وليکه.» په دې ترتيب مې يوه بله شپه هم فرصت وموند، هڅه مې کوله په هر ترتيب چې وي مستنطق په دې قانع کړم چې په خپله زما جوبونه په خپل قلم وليکي او زه هغه په غلطه امضاء، امضاء کړم، تر څو په محکمه کې ځان ته دلايل ولرم. په بله شپه هم چې کله پر ته له جوابونو له سپينې پاڼې سره حاضر شوم، ډېر قهرجن او غضبناک ؤ او ښکنځل او ناوړه وينا يې راته وکړه. دا ځل يې د برقي شارټ تارونه زما د پښو له بندونو څخه تاو کړي وو، ځکه د څو تېرو شپو د همدغه ډول عمليې له امله مې د پښو تولې ګوتې زخمي شوې وې او په دې ترځ کې يې په غضبناکه او قهرجنه څېره پوچې او ناوړه ښکنځلې کولې چې زه دې څو شپې تېر ايستم او حال دا چې په لومړيو تحقيقاتو کې دې په خپل جرم اعتراف کړی دی، بيا هم مقاومت کوې او له حقايقو نه سترګې پټوې، ما ته دې د يو ماشوم په شان فرېب راکړ، خوله يې زګ کړې ؤ او په پرله پسې ډول يې ښکنځلې کولې، په داسې حال کې چې پښې مې د ماشين په سيم تړل شوې وې په زارۍ مې ورته وويل: «آخر ما تاسو ته پېشنهاد وکړ چې هرڅه غواړې زما له خولې يې وليکه، زه يې امضاء کوم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستاسو په وړاندې کوم مقاومت او ټینګار نه کوم، د هغه تکلیف له امله چې لرم یې نشم کولای هغه چې ستاسو غوښتنه ده سم یې ولیکم، تاسو چې یو مشر او قابل شخصیت یئ او زه ستاسو یو تورن او بندي یم، پلار او مور مې چې کومه ګناه نلرې مناسب نه ده چې هغوی وښکنځل شي، ما ته چې هرڅه وایئ او هرڅه چې راباندې کوئ اختیار لرئ، ستاسو له حزبي او رسمي مقام سره نه ښايي چې زما د بېګناه مور او پلار توهین وشي. » ما غوښتل چې د جنون ترحده هغه په دې جملو آرام کړم او په دې یې راضي کړم چې جوابونه مې ولیکي چې ناڅاپه په یو ځلور کونجه لرګي چې فکر کوم د کوم مېز یا چوکۍ پښه به وه زما د تشو او ملا په وهلو یې شروع وکړه او ویل یې: «چلباز خاینه ددې پرځای چې خپل اعتراف ولیکې پرله پسې یوه اونۍ دې په وعدو سره زه تېر ایستم، اوس دې راته د پلار په شان نصیحتونه شروع کړي دي، په دوه درې کللو ګوزارونو سره مې پوښتۍ ودردېدلې او په ځمکه وغورځېدم، زه نپوهېدم دا صحنه دوه تنو تورنو چې د تحقیقاتو په دې کوټه کې وو په خپلو سترګو لیدلې وه، سبا ته ما زدیګر د ځلورو بجو په شاوخوا کې چې د دوه تنو په مرسته تشناب ته تلم، ښاغلی یعقوب کمک چې ددې صحنې لیدونکی وو، ېکله چې یې زما پوښتۍ د پلستر په شان په سپینه لونګۍ تړلې ولیدلې نو د سر په اشاره یې همدومره وویل چې ریښتیا دا خلک ظالم، وحشي او بې رحمه دي. څه وخت یې چې زه نیمه شپه د کوما په حال کې ګوتې ته راوړی وم، ډاکتر نسیم لودین له یوه تن ټیکسي ډریور څخه چې سپینه پراشوټی لونګۍ یې پر سر وه، په موقتي توګه له هغه څخه اخیستې وه او زما پوښتۍ یې وروباندې لکه د پلستر په شان ټینګې تړلې وې. زه چې په هوښ کې راغلم و مې لیدل چې پوښتۍ مې په لونګۍ تړل شوې او دومره درد یې کاوه چې په یوه اوږخ هم نشوم څملاستلی. ډاکتر وویل: بله هېڅ چاره نشته، یوه د اسپرین ګولۍ او یو ګیلاس چای یې راکړ، د شاتو یو تش بوتل یې راواخیست او د پوکی (پوف) عملیه یې په عملي ډول راوښوده او ویې ویل څومره چې دې زور او قوت وي په همغه اندازه د درد په زغملو سره شپه او ورځ دا عملیه تکراروه، که پوښتۍ دې ماتې او یا کسر موندلې وي نو بې نقصانه به جوړې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـه نه نو پوښتـنې بـه دې کـېږي پاتې شي، تر آخـره بـه عـیب جنې وي او تـکلیف بـه درکـوي، د زندان په دې اوسنیـو شـرایطو کې بلـه هیڅ چاره نلري. د ښاغلي لودین همدا تجویز راته گټور تمام شو. تر دوه میاشتو مې همدا د پوکي عـملیه تکراروله، خو وروستـه بـه مې ښه په زور سره پوکي ورکـاوه، یو کـال وروستـه چې له زندان نه خوشې شوم، د فوټو گرافي په معایناتو کې څرگنده شوه چې یوې پوښتۍ مې په اصلي حالت سره جوش خوړلی دی او بله پوښتۍ له اصلي حالت نه یو څه کږه پاتې شویده چې اوس هم د ژمي په یخ موسم کې تکلیف راکوي.

تر دریو ورځو پورې مې تشناب ته د تللو طاقت هم نه درلود. په څلورمه ورځ په داسې حال کې چې دواړه لاسونه مې د دوه عسکرو په اوږو تکیه کړي وو د تحقیق کوټې ته لاړم. دا ځل د تېرو شپو برخلاف د ورځې لخوا پلټنې پیل شوې. بیا هم زمونږ ترمنځ هغه پخوانۍ جنجال موجود ؤ چې زه لیکل نشم کولی، خو مستنطق تر وروستیو شېبو چمتو نه ؤ چې په خپل قلم جوابونه ولیکي، په دې راضي شو چې ورو ورو د همغې مسودې له مخې راته دیکته وکړي او زه په خپل قلم لیکل وکړم، بله چاره نه وه. ما هم قلم واخیست هرڅه به چې هغه ویل ما به د مفهوم په تغییر سره ورو ورو لیکل او په دې ډېر خوشحاله ؤ چې زه اعتراف کوم، خو ما به خپل دلایل د هغه له جملو سره پیوند کړ، مثلاً د سلیمان لایق په اړه مې ولیکل چې هو، هغه له څو کالو راپدېخوا پېژنم چې د د. خ. ا. د رهبرانو څخه یو دی، خو له هغه سره مې کومې ځانگړې اړیکې نه لرلې او نه یې لرم. همدا راز د عبدالصمد ازهر، عبدالجمیل نورستاني، عبدالباقي، فاروق میاخیل، محمد علی احمدیار او میر آقا محمود په باره کې چې دا ټول د پولیس افسران او د گوند غړي دي د تحصیل له دورې څخه تراوسه ورسره معرفت لرم، که هغوی په جرم اعتراف کړی وي په ما پورې ارتباط نلري او داسې نور. نور، هغه به خپل مطالب راته دیکته کول او ما به د خپلې بېگناهۍ جوابونه لیکل. د جوابونو لیکل لا پای ته نه وو رسېدلي چې یو بریتو د تورې څهرې او ډنگې ونې ځوان کوټې ته راننوت، په کوټه کې ناست ټول پلټونکي د درناوي لپاره ورته له خپلو ځایونو پاڅېدل، زه متهم هم په ډېر زحمت سره په داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال کې چې لاسونه مې په مېز پورې تينګ نيولي وو د درناوي لپاره ودرېدم. دغه ددنګې ونې ځوان چې رنګه چشمې يې په سترګو وې نه مې و پېژندلې، ماته يې چې وکتل، زه يې وپېژندم او ښنګ ته راغی او ويې ويل: «ته څه وخت دلته راغلی يې؟» سلام يې وکړ او بيا يې وپوښتل: «دلته د څه لپاره؟» ما بيا هم ونه پېژندلو، خو غږ يې زما په غوږونو آشنا ولګېد. چشمې يې له سترګو لرې کړې او ويې ويل: «زه دې وپېژندم؟» ومې ويل: «نه، فکر مې خراب دی، ځای ته مې رانه وړې، غږ دې راته آشنا معلومېږي خو زه ناروغ يم.» ځان يې راته معرفي کړ چې په ۱۳۵۱ کال کې چې کله د بغلان په يوه ولسوالۍ کې زه د امنيې قوماندان وم، نومړی جلال الدين زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، او د يوې نسبتي دوسيې له امله چې له ما سره يې لرله مرسته ورسره کړې وه ترڅو له کلنۍ ترفيع څخه پاتې نشي. د همغې ښېګړې له کبله يې ماسره د ښه چلن له مخې راوواندې شو زما د دوسيې پاڼې يې ولوستلې، د سر په خوځولو يې خپل مستنطق وپوهاوه چې دا ټول راپورونه ددې شخص په برخه کې غلط دي، مغرضانه دي، کوم شخصي عناد دي، زه دی پېژنم، ډېر ښه يې پېژنم، دی خاين نه دی. دا يې وويل او غلام صديق ته يې امر وکړ: «تراوسه هرڅه چې شوي دي، يو ورروستنی سوال ورکړئ چې خپل ځواب په دلايلو سره وليکي، دوسيه پای ته ورسوئ او ماته يې راوړئ چې په اړه يې له رئيس صاحب سره خبرې وکړم.» غلام صديق چې ماته خجالت ؤ او فکر يې کاوه چې ټول مظالم به يې بيانوم ويې ويل: «په سترګو، اطاعت کېږي، همدا اوس دوسيه ختموم او ستاسو دفتر ته يې وړاندې کوم.»

جلال الدين افسوس وکړ چې په دې اونۍ کې په کومه دنده تللی ؤ، که نه نو دومره تکليف به مې نه ليده. زما مخ ته به يې ځې کتل پوهېده به چې ډېر عذاب او شکنجه مې ليدلی ده او بيا به يې تأسف کاوه. سګرټ يې راکړ او يو څه پيسې يې چې په جيب کې لرلې ماته وړاندې کړې، په خندا مې ورته وويل: «دلته نغدې پيسې نه په کارېږي، که شونې وي لږ مسکن درمل او يو څه د انتی بيوتيک کپسولونه او يو څو ډبې سګرټ له بازاره راته تهيه کړه.» کومې نغدې پيسې چې راسره وې، ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې مې کړې. پیسې یې وانخیستې، خپل سګرټ او اور لګیت یې ماته راکړ او له کوټې نه ووت او ویې ویل تاسو خپل وروستی جواب ولیکئ زه بېرته راځم. زه له همغه بدخویه غلام صدیق سره مېز ته کښېناستم او په آخري جواب لیکلو مې بیل وکړ. په څو جملو کې جواب پای ته ورسېد او لاسلیک مې کړ. مستنطق رانه وپوښتل: «له مدیر صاحب سره څه خپلوي لرې؟» ومې ویل: «هېڅ قرابت واسره نلرم، لکه څرنګه یې چې په خپله وویل څو کاله وړاندې زما تر لاس لاندې زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، بله کومه خپلوي ورسره نلرم.»

زما له تېرو زورونو، شکنجو او عذابولو معذرت یې په خپله بنده ژبه وغوښت. زه د هغه ښکنځلو د بر زورولی وم، هېڅ مې ورته ونه ویل، په دې وخت کې جلال الدین بیا راغی، یو ګرز سګرټ، یوه زیاته اندازه مسکن، انتی بیوتیک، تقویې درمل او یو څو خوب راوړونکې ګولۍ یې له ځانه سره راوړي وې او د نظارتخانې تر انګړ پورې یې زما ملګرتیا وکړه، ویې ویل: «متأسفانه چې زه یو څو ورځې نه وم، هر ومرو تا تکلیف او شکنجه لیدلې ده، په هر صورت زه کوښښ کوم چې لوړ مقامات ستا په بې ګناهۍ قانع کړم، تاسو اوس استراحت وکړئ، د شپې لخوا یوه د خوب ګولۍ وخورئ، زه بیا ستا احوال اخلم.»

درې شپې مې په مسکن درملو او خوب ګولۍ په خوړلو سره استراحت وکړ، د ۱۳۵۷ کال د مرغومي په لومړۍ نېټه د ورځې په دوه بجو جلال الدین شپېړم نمبر کوټې ته راننوت، ابراهیم پهلوان یې له زندان نه خوشې کړ او زیری یې ورکړ چې ته آزاد یې، زما دفتر ته لاړ شه د دروازې تېکټ له ځانه سره واخله او کورته ځه. بیا زما څنګ ته راغی او په ورو یې راته په غوږ کې وویل چې: «متأسفانه ستا په خوشې کولو کې په خپل پلان کې ناکام شوم، دومره مې وکړای شول چې دوسیه او تحقیقات دې پای ته ورسېدل او نن شپه له څو نورو کسانو سره د څرخي پل زندان ته لېږدول کېږې، داده اوسه چې ستا په دوسیه کې د جرم د ثبوت کوم سند نشته. خو سره له دې هم زه خپل کوښښ ته ادامه ورکوم او پر ته له دې هم انشاء الله له محکمې څخه خپل برائت ترلاسه کوې.» په دې ترتیب د اګسا اونۍ مې د عذاب او شکنجو په زغملو تېره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څرخي پل په زندان کې یو کال:

د ۱۳۵۷ کال د مرغومي د میاشتې په لومړۍ اونۍ کې په امبولانس موټر کې له څو تنو پولیس افسرانو سره له اګسا نه د څرخي پل سیاسي زندان دوهم بلاک ته مازدیګر مهال ولیږدول شوو. له دې امله چې د هرې شپې د عذاب او شکنجې نه مو نجات موندلی ؤ او د خپل سرنوشت د ټاکلو انتظار مو درلود، مونږ ټولو له اګسا څخه زندان ته چې لږ ترلږه له وهلو ټکولو، شکنجې او عذاب نه مو نجات موندلی دی، ترجیح ورکوله. په هر بلاک کې د یو ټولي قوماندانۍ دنده ترسره کوله، د ټولي قوماندان زه له درې تنو هریو عبدالجمیل نورستاني، میر آقا محمود او نصیراحمد سره د اول منزل په ۳ نمبر غټه کوټه کې بندیان کړو، نور یې په نورو کوټو وویشل. زمونږ په کوټه کې چې اوس نوی کانکریټ شوی ؤ، فرش یې وچ ښکارېده، خو له دې امله چې کومه زیرزمیني د زندان په ودانۍ کې نه وه مرطوبه وه. زمونږ لپاره د اول ټولي د اداري لخوا، دوه متری یوه تخته سطرنجۍ، توشک، روجایي، کمپل او چپلکې راکړل شوې. دې غټې کوټې د وتلو او ننوتلو دوه دروازې د دهلېز په طرف درلودلې. د دواړو دروازو په منځ کې یوه ۳ x ٤ مترو کوټه چې تراوسه کانکریټ شوی نه وه موجوده وه، او اصلاً دا کوټه د بندیانو د بکسونو او سامان اېښودو او جامو بدلولو لپاره وه. غټې کوټې څلور سمنتي پایې یا ستنې لرلې، د سلو واټو نږدې شل ګروپونه په کې روښانه وو، ۳ هواکشونه یې چې کوچنی او پنجره لرونکی وو درلودل، اولین ګروپ د بندیانو زمونږ ؤ چې د څلورو تنو په ګروپ کې دې کوټې ته راوستل شوو. دا کوټه له مادیګر نه تر ماښامه تیاره وه، دا کوټه په خپل طول او عرض سره له سیاسي بندیانو څخه ډکه شوه. د شپې مې چې وشمارل ۱۲۰ تنه په کې ځای پرځای شوي وو. په دې ترتیب د درې واړو بلاکونو د دریم پوړ په ټولو کوټو کې چې لابشپړ شوي نه وو په هر دهلیز کې ۲۰ تشنابونه او غسل خانې وې، د اوبو رسولو سیستم او نور ضروریات یې نه ؤ بشپړ شوي. په دغو تشنابونو کې هم بندیان اچول شوي وو. په یوه هفته کې له خپل ټول طول او عرض او پراختیا سره دوهم بلاک له سیاسي بندیانو څخه ډک شو، ته به وایې ټول هیواد د رژیم مخالف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او زندان ته راوستل کېږي. د اردو افسران، پولیس، روڼاندی، استادان، عالمان، روحانیون، د قومونو مشران، مامورین، د دولتي ادارو کارکوونکی، ځمکه وال، هټیوال، کسبګر، ملي سوداګر او نور، ټول پرته له کوم توپیره د سیاسي بندیانو په نوم د څرخي پل زندان ته راوړل کېدل.

د کوټه قلفۍ سیستم:

د نړۍ په ټولو سیاسي محبسونو کې د کوټه قلفۍ سیستم د ټولو سیاسي بندیانو لپاره رواج لري او ډېر مهم دی. د پل چرخي زندان کې په هر منزل او دهلېز کې یو شمېر کوچنۍ کوچنۍ کوټې وې چې فکر کوم په همدې منظور په پام کې نیول شوې وې، خو ټولې یې د بلاک افسرانو او دلګی مشرانو اشغال کړې وې. مخکې ورته اشاره وشوه چې په هر دهلیز کې یو شمېر کمود، تشناب او غسل خانو شتون درلود، څرنګه چې لاتکمیل شوی نه وو نو یو شمېر یې د کوټه قلفۍ لپاره کارول کېدل او په پاتې نورو کې ۳، ۳ تنه بندیال اچول شوي وو، هرو لسو تشنابونو یو دهلیز درلود چې په هر دهلیز کې یولس تنه بندیان څنګ په څنګ ځای پرځای شوي وو. کله به چې کوم چا د زندان له مقرراتو نه غاړه غړوله، د بیلګې په ډول که څوک په قطعه بازۍ نیول کېدل، او یا به له چا سره سپین کاغذ، پنسل، قلم، چاقو، حتی چاقو لرونکي نوک تراش پیدا کېده نو د یوې مودې لپاره به کوټه قلفي کېده.

ټولو کوټو په ځانګړې توګه دهلیزونو او تشنابونو د لمر رڼا نه لیدله او د ټولو بلاکونو اول منزل مرطوب وو. بندیان په ځمکه چې ۱۰۶۰ یا ۱۰۸۰ متره ساحه به وه خوا په خوا ځای پرځای شوي وو. هواکشونه د بندیانو د شمېر په تناسب نه وو، ټولې کوټې چټلې او د اول منزل بندیانو د روماتېزم په ناروغۍ اخته شوي وو.

د زندان د بیت الخلاء سیستم:

مخکې وویل شول چې د زندان کمودونه او تشنابونه بشپړ او فعال شوي نه وو چې محبس افتتاح شو او له خپل ګنجایش نه په زیاتو سیاسي بندیانو ډک شو. د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلاک په انګړ کې عادي بدرفونه داسې جوړ شوي وو چې په ۲-۳ ځايونو کې ځمکه د ۲-۳ مترو په ژوروالي يو متر سور او د ۳۰ مترو په اوږدوالي کيندل شوي وه، د لرګي په تختو پوښلي شوي وه او لرګيني غرفې څنګ په څنګ د لرګو له تختو څخه جوړې شوې وې، دروازې يې نه درلودلې په يوه شپه او ورځ کې دوه ځل سهار او ماښام د يوه بلاک د هر منزل لپاره يوساعت وخت د رفع حاجت کولو لپاره ټاکل شوی ؤ چې د دلګي مشرانو لخوا د وخت پيل او پای د شپلاق په واسطه اعلانېده. د بنديانو شمېر زيات او د لرګينو غرفو شمېر کم ؤ، د هرې غرفې لپاره په هر وخت کې له شلو تنو څخه زياتو د نوبت نيولو لپاره کتار جوړاوه، له دې امله چې غرفو پرده او دروازه نه لرله او له بله پلوه خوا په خوا او د لرګي د تختو په واسطه يو له بله جدا شوي وې، ټول انسانان په خاص ډول افغانان دا خوښوي چې د رفع حاجت په وخت کې مستور وي، خو د محبس په چوبي غرفو کې دا نزاکت نه رعايت کېده. لومړی دا چې د هرې غرفې مخې ته د دروازې مخامخ زيات شمېر بنديانو د نوبت لپاره يو د بل شا ته ليکه جوړوله، او څوک به چې په غرفه کې ؤ نو په ډېر خجالت سره به يې رفع حاجت کاوه، خو له دې امله چې دا خجالت عام ؤ نو ورو ورو په بنديانو کې عادت وګرځېد. مهمه ستونزه د بنديانو لپاره دا وه چې په يوه شپه او ورځ کې يوازې دوه ځل (سهار او مازديګر) د رفع حاجت لپاره وخت ټاکل شوی ؤ، څوک چې ناروغان وو او يا د چای او مايعاتو د څښلو له امله به ورته د ورځې څو کرته رفع حاجت ته اړتيا پېښېده په ډېر عذر او فريادونو به اړوندو دلګي مشرانو اجازه ورکوله چې غرفو ته لاړ شي. دا ستونزه د شپې له خوا ډېره اړينه وه، ځيني وخت به د دروازو د قلفونو کونجياني نوکريوال افسرانو له ځانه سره وړلې، مجبور او ناروغ کسان اړ وو چې په پلاستيکي کڅوړو کې خپل حاجت رفع کړي، د کڅوړو خوله په تار وتړي او په همغه کوټه کې يې خوا په خوا ېېره تر سبا پورې کېږدي چې د بنديانو د جامو بدلولو په نامه يادېدله او سبا ته د تفريح په مهال هر سړی خپله اړونده کڅوړه له ځانه سره بهر ته يوسي او په لرګينو کنارابونو کې وغورځوي. د مشکلاتو دغه حالت د محبس د قوماندان سيد عبدالله په تېپي کېدو او تبديلېدو سره يوځه ښه شو چې په راتلونکي کې به ورباندې بحث وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زندان کې د څښلو اوبه:

په زندان کې بله ستونزه د اوبو وه څکه د اوبو رسولو سیستم فعال شوی نه ؤ. په هر بلاک کې ۲-۳ فلزي حوضونه چې سرونه یې خلاص وو اېښودل شوي وو، له بهر نه به د ټانکرونو په واسطه اوبه راوړل کېدې او په دې حوضونو کې به زېرمه کېدې، له همدې حوضونو څخه د څښلو اوبه، د اودسونو او غسلونو اوبه، جامو او نورو شیانو د وینځلو لپاره اخیستل کېدې. د حوضونه سرونه خلاص وو او کومه نلکه (شیردهن) یې نه درلودله. هر سړی اړ ؤ چې په کوزو او سطلونو کې ورڅخه اوبه واخلي، چې په دې ترتیب دا حوضونه د اوبو زیرمې نه بلکې د مکروبو زېرمې وې. په لومړي سر کې به ټول بندیان د اسهال، معدې او د امیب په ناروغیو اخته کېدل. زه متهم هم یوځل د امیب په ناروغۍ اخته شوی وم. له هغې وروسته به مې تل چای څښلو او هم به په هر مشکل سره به چې کېدله یو ترموز چای د شپې او ورځې لپاره برابراوه او ترپایه مې خامې اوبه ونه څښلې.

د چای برابرول یوه بله ستونزه وه څکه په زندان کې کوم هوټل او سماوار شتون نه درلود. د سهار لخوا به چې سرکاري چای ویشل کېده زیاتره به سوړ او اوبه به یې ښې خوټېدلې نه وې، چا ورڅخه استفاده نه کوله. برقي سامان آلات لکه آب گرمي، په بندیانو باندې بند ؤ. لکه چې وایي احتیاج د ایجاد مور ده، په هره عمومي کوټه او په هر بلاک کې ډېر شمېر د برېښنا انجنیران او ماهرین د بندیانو په جمله کې موجود وو، د پوډري شېدو له خاصو قطیو او دوه دانو د ږیرې خریلو له پاکیو څخه یې آب گرمي جوړه کړې وه او سیمونه یې چې له قطیو جوړ کړي وو د پلاستیکي کڅوړو په واسطه پوښل شوي وو، او په پټه سره په هره کوټه کې یوه یا دوه دانې آب گرمي گانې موجود وې او بندیانو په پټه سره په پلاستیکي کوزو کې ځان ته چای برابراوه او په ترموزونو کې به یې خوندي ساته. کله به چې د تفتیش او تالاشۍ په مهال چې په اونۍ کې به یو یا دوه ځله کېدله که د چا د بالښت د پوښ له منځه او یا له کمپل نه لاس ته راوړل کېدله، نو دغه خوارکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د دغه جرم په کولو د یوڅه وخت لپاره په تشناب کې کوټه قلفي کېده، خو د سختیو او تکلیفونو د زغملو سره به یې آب گرمي او چای ځان ته برابرولو، خو د ښنبلو لپاره صحي اوبو شتون نه درلود.

د پل څرخي د سیاسي زندان مقررات:

د څرخي پل د سیاسي زندان مقررات د نورې نړۍ له سیاسي زندانونو څخه بېل مقررات درلودل چې د زندان د قوماندان لخوا وضع شوي وو او ډېر ملاماتوونکي وو.

هېڅ حق نه درلود غوڅوونکي آله لکه چاقو، چاړه او حتی چاقو لرونکي نوک تراش او قینچي له ځانه سره ولري. هېڅ حق نه درلود پنسل، قلم، کاغذ، کتابچه او نور ولري. د اخبار او کتاب لوستل منع وو. بندیانو په کوټه کې د ننه یو تربله د خبرو کولو حق درلود خو له کوټې نه بهر د تفریح په وخت کې هېڅ له بل سره خبرې نشوای کولای. د ټایپ، راډیو او موسیقي آلاتو لرل منع وو. یو لوډ سپیکر د هر بلاک په انگړ کې لگول شوی وُ چې د راډیو کابل پروگرام او د محبس د قوماندانۍ ابلاغیې خپرولې. د بندیانو لپاره د خپلوانو یا پایوازو مقررات داسې وو چې خپلوانو او دوستانو به په قطعي صورت له بندیانو سره ملاقات نشو کولی، بلکې په میاشت کې دوه ځل یعنی په هرو پنځلس ورځو کې د جمعې په ورځو د پایوازۍ په نوم په زرگونو نارینه او ښځینه د زندان په لویدیزه برخه کې سرخلاصی میدان کې به په یخنۍ او گرمۍ، په سوزنده لمر او اورښت کې راټولېدل او پاک کالي او ځینی خوراکي توکی به یې خپلو بندیانو ته چې نوم، شهرت، د بلاک نمبر، منزل، د بندي کوټه د رالېږل شویو مالونو له فهرست سره په یوه پاڼه کاغذ کې لیکل کېده د یوه عسکر په لاس به بلاک ته استول کېدل. د هرې پایوازۍ په ورځ هر تن ته ۵۰۰ نغدې افغانۍ مجاز وې، ددې نه د زیاتو پیسو اجازه نه وه. د پایوازۍ په ورځو کې د هر منزل په دهلیز کې یو یا دوه تنه مؤظف کېدل ترڅو د بندي نوم د کاغذ له مخې په لوړ آواز واخلي او پاک کالي او نور اجناس او خپلې نغدې پیسې ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردې مخکې به بندیانو خپل خیرن کالي چمتو کول او کله به یې چې نوم واخیستل شو، د خیرنو جامو او نور سامان سره چې غوښتل به یې کورته یې واستوي له کوټې نه به دهلیز ته راتللو او په همغه پانه کې به یې د پاکو جامو او نورو شیانو تسلیمي ورکوله او لاسلیک به یې کاوه، خپل خیرن کالي او نور سامان به یې په هماغه کڅوړه یا دستکول کې اچول او بېرته به یې هماغه عسکر ته ورکول چې له محبس نه بهر پایواز ته یې ورسوي. داسې هم کېدل چې د غلط فهمۍ یا بې پروایۍ له امله د یوه تن لباس بل بلاک ته تللی او یا د دوه پایوازیو د ورځو په منځ کې بندي د یوه بلاک نه بل بلاک ته تبدیل شوی او د پایوازۍ په ورځ یې کالي او نور مواد چې ورته رالیږل شوي دي بېرته مسترد شوي، کورنۍ یې په دې مفهوم چې بندي یې هرو مرو وژل شوی دی د غم په تغر ناست دي. داسې هم کېدله چې د دوه پایوازیو په واټن کې یو شمېر بندیان پولیګون ته وړل شوي او ژوند یې ورختم شوی وي خو فامیل یې له هرڅه نه بې خبره د پایوازۍ په ټاکلې ورځ یې ورته پاک لباس رااستاوه، کله یې چې لباس بېرته مسترد کېده نو هغه وخت یې کورنۍ پوهېدله چې بندي یې وژل شوی دی.

سیاسي بندیان د سید عبدالله قوماندان د ماموریت په وخت کې د خپلو ټولو حقه حقوقو څخه بې برخې وو او د محبس د کارکوونکو لخوا له هغوی سره ډېر ناوړه او غیر انساني چلن کېده. فلیپ ارموکورا چې د ډاکټر نجیب د واکمنۍ په وخت کې یې څو ځله شخصاً په خپله له سیاسي زندان څخه لیدنه وکړه، په هغه وخت کې د یو کال په موده کې ما کوم ژورنالست او یا د ملګرو ملتو کوم استازی په سترګو ونه لید چې د څرخي پل ناوړه وضعه وګوري.

د پل چرخي خپلواک قوماندان:

یو سړی چې منځنی قد، سپین رنګ او پرېړ برېتونه یې لرل او د کندهارۍ پښتو په لهجه یې خبرې کولې تورن سید عبدالله د برید جنرال په بست کې د څرخي پله د زندان د قوماندان په حیث یې بشپړ صلاحیت او اختیارات درلودل، وهل ټکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښکنځل د هغه همیشنی عادت ؤ ان چې د نشې په وخت کې به په خپل دفتر کې په کوم بندي په غوسه شو په خپله تومانچه به یې ډزې وربانديې کولې او وروسته به یې د هغه مړی د پولیګون په یوه کنده کې دفن کاوه.

سید عبدالله د حفیظ الله امین د خاصو ملګرو له جملې څخه ؤ. ټول افسران، واړه ضابطان او کارکوونکي له هغه نه سخت ډاریدل. که چا به دده د امر په تعمیل کې سستي، اهمال او تنبلي ښودله سخت به وهلو ټکولو او مجازات کاوه به یې. ظالم او بې رحمه انسان ؤ، تل به په شرابو مست ؤ، له همدې امله ورنه ټول افسران او ترلاس لاندې واړه ضابطان سخت ویریدل، او دده د امر په عملي کولو کې به یې ډېره لږه سستي هم نه کوله.

سید عبدالله په ټولو ټولیو، د هر بلاک په منزل کې خپل یو یا دوه اعتمادي باصلاحیته دلګی مشران په دندو ګمارلي وو چې حتی افسران او د ټولی قوماندانان له هغوی څخه ویریدل. دغو دلګی مشرانو مستقیماً له سید عبدالله سره سروکار درلود. له هغه جملې نه په دوهم بلاک کې د ګل آغا په نوم یو دلګی مشر ؤ، دومره ظالم او بداخلاقه ؤ چې له ساتنمنانو او ځوانو بندیانو سره به په داسې حال کې جامې به یې ورنه ایستلې او په زور، ظلم او اکراه سره به یې وربانديې جنسي تیری کاوه. سید عبدالله به هره شپه په شرابو مست ؤ، په نیمه شپه به ناڅاپه یوه اتاق ته د ټولی له قوماندان او د خاصو دلګی مشرانو له ګروپ سره راننوت، ټول بندیان باید د درناوی لپاره ورته دریدلی وای. طبیعي ده چې د تلویزیون د پروګرام له پای ته رسیدو وروسته به یو شمېر بندیان ویده کیدل، کله به یې چې ولیدل چې یو شمېر بندیان ورته ولاړ دي او یو شمېر پراته او ویده دي غوسه به شو او ټول به یې د نیم ساعت لپاره په «کښېني ولاړ سی» مجازات کول او بیا به یې خپل تقریر شروع کاوه. نوموړی په مارکسیزم او لینینیزم نپوهېده، په دې خوښ ؤ چې خلک دده ګډې وډې او بې لاسو پښو بیانیې ته غوږ ونیسي، چوپ اوسي او لاسونه وپړقوي. ما یې څو ځله ستړی کوونکی او تکراري بیانیه اوریدلې وه. د عبارت او جملو په بدلولو سره او اشراف زاده بانډ یې ټول خاین دي، خلقي رژیم به ټول مخالفین او دښمنان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې نه لرې کړي، موږ کارګرانو او دهقانانو ته سوکاله ژوند برابروو، زموږ شعار «کور، کالي، ډوډۍ» دي، فیوډالان او ځمکه وال مو له واکه غورځولي دي، اخوانیان مو تښتولي او نابود کړي دي، د ثور انقلاب ورځ په ورځ ځواکمن کیږي، د انقلاب دښمنان له منځه ځي، که په افغانستان کې پنځه میلیونه شریف او زحمت کښه خلک پاتې شي نو هم د یوې پرمختللې جامعې د جوړولو لپاره بسنه کوي، که څوک غواړي او که نه موږ د خپلې برچې او ټانک په زور دې ټولنه باندې حکومت کوو ...او د هرې جملې په پای کې به یې یو له دلګي مشرانو څخه لاسونه پړقول. بندیان هم مجبور وو چې لاسونه وپړقوي. کله کله به چې ډېر په غضب ؤ نو بندیان به یې د جامو په طریقه، ډیره، بریتو، قواره او نور شیانو په پلمه هم مجازاتول. زموږ په کوټه کې زما په څنګ کې د محمد نعیم په نوم یو ځوان چې د ننګرهار ولایت د چپرهار د ولسوالۍ اوسېدونکی ؤ او د ورور د تښتېدو په جرم زندان ته راوړل شوی ؤ، ورور یې ډاکتر پښتونیار د افغان ملت د ګوند غړی ؤ چې د ثور د کودتا په لومړیو وختو کې یې له خپل فامیل سره پېښور ته هجرت کړی ؤ، ځوان طبیعته، خندان او د ښه خوی او چلند خاوند ؤ. موسیقي یې ډېره خوښېدله، په خپله یې هم رباب واهه، په ننګرهار ولایت کې یې د جمعې او رخصتیو په شپو کې له خپلو دوستانو سره موسیقي اورېدله، پر هیڅ کوم سیاسي ګوند پورې تړلی نه ؤ، بریتونه یې ډېر نري او شخ شخ وو، ما ورته څو ورځې وړاندې مشوره ورکړې وه چې بریتونه لنډ کړي، ما ته یې په خندا وویل چې د بریتونو لنډول، اوږدول، ډېرول او نري د محبس له مقرراتو سره څه اړه لري. زما هم داسې نري او شخ بریت خوښ دي، ډېر وخت لا نه ؤ تېر شوی چې یوه شپه د سید عبدالله د محمد نعیم بریتو ته پام شو، ورته ویې ویل: «ته ماویست یې؟» نعیم خوار کی چې له ماویست نه د مایوس مفهوم اخیستی ؤ ورته وویل: «نه صاحبه ولې به مایوسه وم، درې وخته ډوډۍ، بستره، کمپل او چیلکې را رسېدلې دي، چې په عامو ده پر موږ هم ده.» سید عبدالله دومره ظالم او بې رحمه ؤ چې د نعیم په دې خبرو په غوسه شو او امر یې وکړ چې بریتونه یې اوباسئ او د سپکاوي په خبرو یې هغه تهدید کاوه. په بله شپه زموږ په څنګ کې په مخامخ غتبه کوټه کې د تومانچې د ډز آواز واورېدل شو، سبا ته معلومه شوه چې سید

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله له بندیانو څخه یو تن افسر ته چې د کاپیسا ولایت د تګاب د ولسوالۍ اوسیدونکی ؤ ښکنځل کړي وو او هغه هم ورسره لفظي مشاجره کړې وه په لاس یې په تومانچه ویشتلی ؤ او بندي یې ټپي کړی ؤ.

وایي چې خربوزه له خربوزې رنګ اخلي، د دوهم بلاک د ټولۍ قوماندان دوهم بریدمن نورالدین هم د سید عبدالله د خوی تقلید کاوه، کله کله به یې بندیان توهینول او وهل ټکول به یې.

په زندان کې د سلطنتي خاندان د کورنیو حالت:

د دوهم بلاک په لویدیزه خوا کې د سیاسي زندان لومړی بلاک ؤ، د اول بلاک د اول منزل د ننوتو په ځای کې د محبس د قوماندان دفتر ؤ او ورسره پیوست د تجرید شویو بندیانو تپه تیاره کوټې وې. په دوهم منزل کې نارینه بندیان او په دریم منزل کې ښځینه سیاسي بندیانې ځای پرځای شوې وې. یو شمېر محصلینې او استادانې د اخواني، ماویست او پرچم ډلې په نوم او د سلطنتي خاندان یو شمېر کورنۍ دغلته ځـای پرځـای شـوې وې. بندیان به چې لـه لومـړی بـلاک نـه دوهم بلاک تـه بدل او انتقالېدل، دا آوازه یې خپره کړې وه چې سید عبدالله د شپې د ناستې د محفل له ګروپ او د شرابو د پیک له ملګرو سره، کله چې د شرابو په نشه کې مستېږي، ښکلې ښځې او نجونې په نیمه شپه په بېلابېلو پلمو د پلټنو په نوم خپل دفتر ته راغـواړي او ډېر وخت وروسـتـه یې په داسې حـال کې چې وېښتـان یې ګـډ وډ او پریشانه وي دوباره دریم منزل ته راولي. کیسه کوونکو د خپلو سترګو لیدلی حال داسې څرګندولو: چې د ښځو د پریشانه مخونو او وېښتانو داسې معلومېدله چې په زور او جبر سره په نیمه شپه کې وربانديې جنسي تیری ترسره کېده. څه موده وروسته دوه تنه ښځې د ناروغۍ په نوم د زندان په روغتون کې بستري شوې او سقط جنین یې کړی ؤ. همدا آوازه او افواه په ښار کې د خلکو غوږونو ته هم رسېدلې وه. د ۱۳۵۸ کال د مرغومي له شپږمې وروسته د محمدزایانو (۸۰) تنه ښځې له زندان نه خوشې شوې او د نړیوال سره صلیب په واسطه په خارج کې خپلو خپلوانو ته واستول شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پخو وریجو څخه د سطرنج د دانو جوړول:

په اونۍ کې دوه ځل به د غرمې په خوراک کې بنګله دیشي وریجې حواله کېدلې، چې اکثره بندیانو به نه خوړلې. له چایو سره به یې د سیلو په ډوډۍ ګوزاره کوله. زمونږ د بلاک دوه تنو بندیانو ابتکار کړی ؤ چې وروسته په ټول بلاک او ان چې په ټولو بندیانو کې یې رواج وموند او بندیانو ته یوه مشغولا پیدا شوه، داسې چې لومړی به یې وریجې په یوه ټوټه کې واچولې او دومره به یې په ډېره وټکولې چې د حلوا په شان مواد به ورنه جوړ شول، د هغې نیمایی به یې بیا د دیګونو له تورکو (سیاهي) سره چې له مخکې نه به یې کم کم راټول کړی وو ګډول، بیا به یې ورنه په زړه پورې د سطرنج تورې او سپینې دانې جوړولې او په سیوری کې به یې وچولې. د سطرنج تخته به یې د کاغذ د کارتن له ګتې څخه چې د سګرټو څخه په لاس راتله، له کانتین نه به یې په ډېرو کمو پیسو رانیوله د پنسل او تور قلم په واسطه سره به یې هغه په رنګه ډول جوړوله او ښې ښکلې ښه ډې به یې ورته په لاس جوړولې. پنسل، قلم، چاقو او د ږیرې پاکي د ممنوعه شیانو له جملې څخه وو خو بندیانو د ورځو او میاشتو په تېرېدو سره د محبس د عسکرو په واسطه د پیسو په بدل کې برابرول او د شپې په وخت به چې کله د افسرانو ګرځېدل او څارل پای ته ورسېدل او د تالاشیو وېره به ختمه شوه د سطرنج د تختې په جوړولو به یې پیل کاوه. د سطرنج د یوې تختې جوړولو یوه اونۍ وخت اخیست ترڅو ټول اړوند مواد یې جوړ شي. ورو ورو په ټول زندان کې کاغذي سطرنجونه او د وریجو ګوټونه (دانې) رواج وموند. کله چې له زندان نه خوشې شوم ما هم د سطرنج یوه په زړه پورې تخته او یوه آبګرمی د یادګار په ډول له ځانه سره کورته یوړه.

د سیاسي بندیانو ترکیب:

په لومړی ګام کې د محمد داود د رژیم او د سلطنتي کورنۍ غړي، جنرالان، د پارلمان وکیلان او لوړپوړی مامورین زندان ته وسپارل شول. د اخوانیانو په نوم یو شمېر کسان چې مولانا عبدالرب رسول سیاف هم په هغوی کې شامل و د سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیانو په ترکیب کې وو. همدا راز یو شمېر اسلامي بنسټ پالان چې د محمد داود په رژیم کې د لغمان، پنجشېر او ارگون په ښېښو کې نیول شوی وو، یو گروپ د ترهگرو او بنسټپالو په نوم چې د محمد داود د کابینې د پلان د وزیر د تتل په پېښه کې نیول شوی وو، زندان ته راوستل شوی وو چې سرغنه یې معلم مرجان ؤ.

د سیاسي بندیانو عمده برخه پوځي افسران، ملکي مامورینو، محصلینو، محصلاتو، استادانو، ښوونکو، ډاکترانو، ځوانانو، د پرچم ډلې غړو او ډېر شمېر سترو ځمکه والو، پانگه والو، ملي سوداگرو، عالمانو، روحانیونو، روڼاندو، لیکوالو او د سیاسي ډلو او احزابو د غړو پیاوړو شخصیتونو خپلوانو تشکیلوله. ناویلی دې پاتې نه وي چې د خلق ډلې دوه سوه تنه چې د ډاکټر زرغون په گروپ کې شامل وو، او یو شمېر د گوتو په شمېر پاکستانیان د جاسوسانو په نوم د سیاسي بندیانو په ترکیب کې شمولیت درلود.

اگسا خپل کارکوونکي هم زندان ته اچول:

د ۱۳۵۸ کال د وري په میاشت کې یوه ورځ د سهار په ۸ بجو چې په سلگونو بندیانو د رفع حاجت د غرفو په وړاندې لیکه جوړه کړې وه، سترگې مې د اگسا په کارکوونکي جلال الدین ولگېدې چې د منتظرینو په لیکه کې د زندان په کالیو کې ولاړ دي. فکر مې وکړ چې د کومې خاصې دندې د ترسره کولو لپاره به د سیاسي بندي په نوم دنده ورسپارل شوې وي، لومړی خوشحاله شوم چې ښایي زما د دوسیې د حل او فصل لپاره به زما مرسته هم وکړي. د سترگو په اشاره او د سر په خوځولو مو یو د بل حال وپوښته او متقابل درناوی مو پرځای کړ او په دې هم پوه شوم چې د دوهم بلاک په لومړی منزل په څلورم نمبر کوټه کې چې زمونږ د کوټې مخامخ وه بندي شویدی. د تفریح په پای کې کله چې خپلو کوټو ته روان وو ځان مې څنگ ته ورساوه څنگ په څنگ روان شوو په ډېر کرار غږ یې په لنډ ډول داسې کیسه راته وکړه چې پرون یې یو سرتړلی مکتوب خاص او راسا د محبس د قوماندان په نو. ـ اگسا نه راوړی ؤ. کله چې قوماندان مکتوب لولی، د دوهم بلاک د ټولي قوماندان ځان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغواړي، جلال الدین ورته سپاري او ځانګړې هدایت ورکوي. همغه وه چې دوهم بلاک ته یې راولي، د زندان کالي او بستره ورکوي، یونیفورم یې په قرنتین کې قید کوي او دې په خپله په څلورم نمبر کوټه کې بندي کوي. جلال الدین چې ډېر ناهیلی او اندېښمن ؤ ویل یې چې هېڅ ګناه او قصور نلري. زه یې هم د کیسې په اورېدلو ډېر خوابدی شوم. د دوه میاشتې وروسته کله چې د خلاصون په نوم له دوهم بلاک نه خارجېدلو، د خوشې کېدو مبارکي مې ورته وویله، خو هغه ویل: «فکر نه کوم چې خوشې شوی وم، زما او ستا په منځ کې دې همدا نښاني وي چې که رېښتیا آزاد شوی وم نو د راتلونکي پایوازې په ورځ درته زندان ته سګرټ او تازه میوه راوړم، او که د فامیل لخوا مې پاک کالي او اجناس زندان ته رااستول شوي وو، نو عمر مې تا ته دربخښم او زه به د پولیګون کندو ته لېږل شوی یم.» راروانه جمعه چې د پایوازې ورځ وه، دده نوم ته ډېر متوجه وم، واقعاً چې رېښتیا یې ویلی وو، له کوره ورته جامې او نور شیان رالېږل شوي وو، نوم یې ورته په لوړ آواز واخیست، د کوټې د ملګرو دوه تنو بندیانو چې د هغه د ځوانۍ د غم او یاد په ویر یې اوښکې تویولې جواب ورکړ چې جلال الدین خوشې شوی دی او د تل لپاره خوشې شوی دی.

د آزادۍ او خوشې کېدو لستونه!!!

په اونۍ کې یوه یا دوه شپې به له ډوډۍ خوړلو وروسته ځانګړې دلګۍ مشران ز ونړ بلاک ته راتلل د یو، دوه یا درې تنو نومونه به یې اخیستل او ویل به یې خپل سامان له ځانه سره راواخلئ تاسو خوشې شوي یاست. ددې ښه خبر په اورېدو سره به په بلاک کې شور جوړ شو چا به د خپل کور د ټیلفون نمبر ورکاوه او چا به د خپلو دوستانو د ټیلفون نمبر ورکاوه او ویل به یې ورته چې ددوی د روغتیا او سلامتیا خبر ددوی کورنیو ته ورکړي، خو په تأسف سره چې د پایوازۍ په ورځو به ورته له کور، کالي او نور شیان رالېږل کېدل، نو معلومېده چې بېچاره ګان په ابدي خوب ویده شوي دي. تردې وروسته به چې دلګۍ مشران د خوشې کېدو له لست سره کوټې ته راتلل نو زمونږ اندامونه به رپېدل چې د کوم اجل نیولی نوم به قرعه کې راوځي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبس د قوماندانۍ اداري د شپې طرزالعمل ورځې ته بدل کړ، هره ورځ به له ټولو کوټو څخه بنديان راجمع کېدل او له بلاک نه بهر به د شپې تر وختـه پورې ساتل کېدل او د شپې د ډوډۍ له وخت نه وروسته به يې دغه بېچاره ګان لاس تړلي او په تړلو سترګو پوليګون (وژل ځای) ته سپارل کېدل او ژوند به يې پای ته رسېده او د پايوازۍ په ورځو به ورته له کوره کالي او نور شيان رااستول کېدل. له دې وروسته به که په شپه او يا ورځ کې د خوشې کېدو لست لوستل کېده، نو مونږ ټول پوهېدو چې د خوشې کېدو لستونه نه بلکې په مرګ د محکومېدو لستونه دي. که احياناً کوم بندي په رېښتيا هم خوشې کېده يا به د پلټنو لپاره د قوماندان دفتر ته غوښتل کېده نو له هغه خوارکي سره به مو هم د خدای پامانۍ پرځای د مغفرت دعا ورته کوله. د زندان اداره دومره وحشتناکه او ويروونکې وه چې هېچا باور نه کاوه چې يوه شپه او يا يوه ورځ به ژوندي پاتې کېږي او که نه. د آزادۍ له لستونو سره ټولو بنديانو حساسيت پيدا کړی ؤ، د ۱۳۵۸ کال د مرغومي تر شپږمې پورې په اونۍ کې څو ځله د خوشې کېدو د لستونو په اورېدو سره بنديانو خپل ځانونه د پوليګون قربانيان شمېرلي وو، د بنديانو زيات شمېر له همدې امله روحي او رواني تکليف سره مخامخ شوي وو.

په پل چرخي زندان کې ډله ييزه وژنه:

مخکې مو يادونه وکړه چې د سياسي بنديانو په جوړښت کې د اسلامي احزابو يو شمېر بنسټپالان هم شامل وو چې د محمد داود له رژيم راپديخوا په زندان کې وو. د هغوی د ځينو پرخلاف د عدلي محکمو پرېکړه هم صادره شوې وه او د ځينو دوسيې په دوران کې وې. يوه ورځ له غرمې وروسته په دوه بجو قوماندان سيد عبدالله د ۳۰ تنو يو لست له ځانه سره د دوهم بلاک لومړی منزل ته راوړ او د يو يو تن نوم يې واخيست. مونږ هم په خپلو ځايونو کې اورېدل، دا ټول ۳۰ واړه د لومړي منزل بنديان وو. د قوماندان لخوا ابلاغ شوه چې ټول خپل سامان له ځان سره واخلي او هغه سرويس موټر ته چې د بلاک د دروازې مخې ته ولاړ دي ورشي، په کې سپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ترڅو ښار ته ولېږدول شي. ټولو بنديانو په ډېره خوشحالۍ سره په يو څو دقيقو کې خپل سامانونه راواخيستل او يو په بل پسې د بلاک د دروازې په طرف روان شول. په دې جمله کې يو ښوونکی هم ؤ چې ما ښه پېژندلو. زړه مې غوښتل چې په کابل کې د خپل کور آدرس د بلاک د کړکۍ له پنجرې نه ورکړم ترڅو زما د ژوند او سلامتيا خبر زما کور ته ورسوي خو هېڅ امکان پيدا نشو ځکه قوماندان په دهلېز کې ناست ؤ، يو يو يې چې د موټر په طرف تلل څارل يې او زمونږ د کوټې دروازه له بهر نه قفل شوې وه. ما د خپلې کوټې د کړکۍ د پنجرې نه هريو ته کتل چې په ډېره خوښۍ د موټر خواته تلل. په دې جمله کې يو تورن بندي سيد جعفر د سيد افگن زوی هم شامل ؤ او ورور يې سيد اکبر چې دواړه په يوه فقـ کې بنديان وو ونه ليدل شو. فکر مې وکړ چې ښايي د هغه د بند موده نه وي بشپړه شوې. سيد جعفر او سيد اکبر سره ورونه او د کندز ولايت د حضرت امام صاحب د ولسوالۍ وو. ډېر وخت لا نه ؤ تير شوی چې ټول بنديان د موټر خواته راجمع شول. ټول يې يو د بل شا ته ليکه په ليکه درولي وو، د هغوی سامانونه يې په موټر کې واچول او د دوی لاسونه يې شا ته د ټيلفون په تارونو کلک تړل او سترگې يې ورته پلستر کولې. په دې وخت کې د هغوی غالمغال پورته شو، عسکرو به چې هريو موټر ته خېژولو هغه به ځان ببېرته په ځمکه راغورځولو او ويل به يې چې مونږ ستاسو د وخت مجرمين او متهمين نه يو، په مونږ د محکمې پرېکړه شوې، مونږ ستاسو په رژيم کې د کوم عمل مرتکب شوی نه يو مونږ ولې وژنئ؟ مونږ هېڅ نه دي کړي. دې غالمغال او خبرو څو دقيقې دوام وکړ د اول منزل بنديانو د خپلو کوټو د کړکيو له پنجرو څخه دا صحنه د سر په سترگو ليدله، چيغې او فريادونه يې اورېدل چې ناڅاپه د ټوپکو د ډزو غږونه او د شهادت د کلمې آوازونه په غوږونو واورېدل شول. عسکرو ورباندې ډزې کولې او ځای پرځای وژل کېدل. لاس تړلو او په سترگو پلستر شويو بنديانو يو خوا او بله خوا منډې وهلې، کله به يې له ډېرين ديوالونو سره ډغره خوړله، کله به د ديوال ترخنگ کندو ته غورځېدل او له پاسه به ورباندې ډزې کېدلې، چيغې او فريادونه به يې له خولې وتل. سخت زړی او بې رحمه قوماندان به غږ کاوه چې: ويې ولئ او ويې وژنئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خاینان. » نیم ساعت وروسته فریادونه او زګیروی او ډزې پای ته ورسېدې، ۳۰ تنه بندیان په خاورو او وینو کې ورغړېدل او په ډله ییز ډول په شهادت ورسول شول. د بندیانو د ټولو کوټو دروازې لا د مخه نه له بهر نه قلف شوې وې، جسدونه یې له ځمکې پورته کړل او ترماښامه پورې یې د هغوی وینې د ځمکې له مخ، ژورو ځایونو او دیوالونو څخه پاکې کړې. د دوهم بلاک د تفریح او رفع حاجت وخت ضایع شو، بندیان اړ وو چې له پلاستیکي کڅوړو نه کار واخلي. فکر کوم چې په ټوله نړۍ کې به داسې ډله ییزه وژنه په رڼا ورځ د سیاسي زندان په دننه کې بېلګه او سابقه نه وي لرلې.

د زندان د قوماندان سید عبدالله تېښتې کېدل:

سیداکبر د خپل ورور مرګ په ډله ییزه وژنه کې لیدلی ؤ، احساسوله یې چې یوه ورځ د خپل ورور له سرنوشت سره مخ کېږي، له ځان سره یې هوډ کړی ؤ چې له خپل مرګ نه وړاندې له سید عبدالله قوماندان نه د خپل ورور او ټولو ورونو غچ واخلي. په همدې موخه یې یوه چاړه په هره بڼه چې وه لاس ته راوړې وه او د کینې پښې په پنډۍ پورې یې په سپینه ټوټه باندې تړلې وه او ټوټه یې په داسې ډول له پنډۍ راتاوه کړې وه چې داسې بریښېده چې ګنې د چپې پښې په پنډۍ یې دانه او ټپ دی او د پانسمان او درملنې لاندې ده. دا عملیه یې پوره یوه میاشت تمرین کړې وه چې د اړتیا په وخت کې چاړه د بریښنا په شان راواخلي او په مقابل لوري ګوزار وکړي.

د ډله ییزې وژنې نږدې یوه میاشت تیره شوې وه چې یوه ورځ له ماسپښین نه وروسته د بندیانو ټولې کوټې له بهر نه قلف شوې، په عادي حالت کې به د دروازو په خوله کې یو یو پهره دار ولاړ ؤ ترڅو بندیان له یوې کوټې نه بلې کوټې ته تګ راتګ ونکړي او یا د ناروغۍ او رفع حاجت په پلمه له خپلو کوټو څخه راونه وځي. کله به چې په ناڅاپي ډول دروازې قلف کېدلې، نو په تجربه رسېدلې وه چې د هغې ترشا کوم غیر عادي او فوق العاده حالت منځ ته راځي. داخل هم فوق العاده حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ، سید عبدالله قوماندان له څو تنو افسرانو او یو شمیر وسله والو دلګی مشرانو سره د اول منزل دهلیز ته راننوت او د دهلیز په څلور لارې کې چې د بلاک په نیمایي کې یې موقعیت درلود په چوکۍ کښیناست او د یو لست په ویلو یې شروع وکړه. د دهلیز څلور لارې زمونږ له کوټې څخه د ۳ - ٤ مترو په فاصله موقعیت درلود، مونږ ټول د کوټې د دروازې او د کړکۍ د پنجرې خواته نږدې شوي وو چې د سید اکبر ولد شیر فګند نوم مې واورېد. لکه څرنګه مې چې انګېرله له ځانه سره مې وویل: «خوارکی د خپل ورور په سرنوشت اخته شو.» یو څو دقیقې د نوم لوستلو لړۍ تم شوه او د سید اکبر ډېر خفیف غږ تر غوږو کېده خو په کلماتو یې سرې نه پوهېده چې قوماندان ته یې څه ویل، کله یې چې له څنګ نه تېرېده د خپلې یوې میاشتنۍ تمرین یې عملي کړ، په چاړه یې په قوماندان برید وکړ، د چړې دوه درې ګوزارونه یې د هغه په خېټه، سر او ملا ورحواله کړل او په زوره یې ویل: «خبیثه قاتله کلمه دې تېره کړه.» له دې سره یو ځای قوماندان چیغه کړه او ویې ویل: «آه، ویې وژلم، ډزې وکړئ.» او په څمکه وغورځېده. په دې وخت کې په دهلیز کې منډې رامنډې شروع شوې چې ټپي یې په چټکۍ سره روغتون ته لېږداوه او په دهلیز کې څو ځانته ځانته ډزې وشوې چې د سیداکبر او نورو څو تنو بندیانو فریادونه واورېدل شول. وایي چې «تصمیم د برې لومړی شرط دی.» سید اکبر په خپل هوډ کې بریالی شوی ؤ، قوماندان یې سخت ژوبل کړی ؤ او له خپل مرګ نه وړاندې یې هغه د روغتون په لاره روان کړی ؤ، او دی په خپله له خپلو څو تنو نورو ورونو سره د ټوپک په ډزو په شهادت رسېدلی ؤ، اروا دې یې ښاده وي.

سید اکبر په خپله زړه وره مېړانه پاتې زندانیانو ته د دغه میر غضب له ډېره یېرې وژنې څخه نجات ورکړ.

د زندان نوی قوماندان او په اوضاع کې نسبي بدلون:

د سید عبدالله له ټپي کېدو او روغتون ته د هغه له لېږدولو وروسته، تورن غلام رسول د زرهدار د څلورمې قوې افسر چې د تره کي له پلویانو څخه ؤ د زندان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان په حیث د سید عبدالله پرځای وټاکل شو او خپله دنده یې اشغال کړه. د هغه د قوماندانۍ په مهال د زندان حالت له یوه سره بدلون وموند او ځینې آسانتیاوې راځرګندې شوې. د بیلګې په توګه: ټول بندیان د سهار له ۷ بجو څخه د شپې تر ۸ بجو پورې آزاد وو چې د بلاکونو په انګړ، په داخل د بلاکونو کې، په کوټو کې، له یوې کوټې نه بلې ته، له یوه منزل نه بل منزل ته له یوه بلاک نه بل بلاک ته تګ راتګ وکړي، له خپلوانو او دوستانو سره خبرې وکړي، یو له بل سره چاي وڅښي، په خپلو منځو کې قطعه بازي او سطرنج وکړي، نامنع شوی اخبارونه او سیاسي کتابونه ولولي، آزاد سپورت وکړي، هروخت چې ضرورت وي د رفع حاجت لپاره کناراب ته لاړ شي، غسل وکړي، جامې ووینځي، بسترو او کمپلو ته لمر ورکړي، د افسرانو او دلګی مشرانو فشار او وهل ټکول بېخي محدود کړای شو، او یوازې په ځینو مواردو کې چې هغه هم د مسئولو افسرانو په هدایت سره غاړه غړوونکو ته مجازات ورکول کېدل چې هغې هم ځای درلود.

بېځایه تالاشۍ او څارنې محدود کړای شوې، له دغو آسانتیاو څخه په استفادې سره نوک تراش، پنسل، کاغذ، قلم له بندیانو سره په ځرګنده توګه مجاز وو. داسې هم ولیدل شول چې ځینې بندیانو به په پرتوګ او خیرنو جامو کې خپلو خپلوانو او کورونو ته لیکونه استول او له هغوی نه به یې په همدې طریقه خطونه ترلاسه کول او په دې ترتیب سره بندیانو په بهر کې له خپلوانو او دوستانو سره تماس او اړیکې ټینګولې. همدا راز څو تنو بندیانو په شریکه سره یوه پایه کوچنۍ راډیو له مکروفون او غوږۍ سره ترلاسه کړې وه چې په نوبت سره یې د راډیو افغانستان او نورو رسنیو او معتبرو آژانسونو له لارې یې په پرله پسې توګه خبرونه اورېدل او له غوږۍ (ګوشی) په واسطه مو په نوبت سره په بستره کې او تر کمپلې لاندې په خاموشۍ سره خبرونه اورېدل او بیا به مو راډیو بل ته انتقالوله، چې په دې ترتیب سره به بندیان په هیواد کې له داخلي اوضاع او د نړۍ له سیاسي اوضاع څخه خبرېدل. که څه هم د خوراک په سیستم کې او د پایوازۍ په مقرراتو کې کوم بلون رانغی خو سره له دې هم د تېرو په پرتله دېرې آسانتیاوې د سیاسي بندیانو لپاره رامنځ ته شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار:

مخکې مو وویل چې حفیظ الله امین په خپل نوښت وسله وال پاڅون په لاره واچاو او د محمد داود رژیم سقوط وکړ. له همغې ورځې یې ځان د تاج او تخت یوازینی حقدار ګانه، خو دې مرام ته د رسېدو په لاره کې ور ته خنډونه پراته وو، لومړی دا چې کارمل او د هغه پلویان باید د هیواد له سیاسي سیستم څخه او باسي او د هغه پوځي او ګوندي قوت نابود کړي او بیا خپل وفادار کادرونه د حزب او پوځ په مهمو پوستونو کې ځای پرځای کړي او همداسې یې کړي وو. یوازې د دې فرصت په انتظار کې ؤ چې خپل استاد په کومه داسې طریقه له صحنې څخه او باسي چې نسبتاً خاموشه او بې غږه غوره وي. له بله پلوه روسان په دې اند وو چې امین د تره کی په واسطه د سیاست له صحنې او د افغانستان له واکمنۍ بهر کړي او د کارمل او تره کی د ډلې سره پیوند کړي، خو لکه څرنګه چې ولیدل شول تره کی ونکړای شول چې د روسانو پلان عملي کړي بلکې په دې لوبه کې په خپله د خپل وفادار شاګرد په پنجو کې راګیر شو. وروسته له ۱۷ ورځو یې د بالنبت په ذریعه د هغه ژوند ته د پای ټکی کېښود او پرته له کوم مقاومت او اندېښنې څخه له دې کبله چې د حزب په مشرتابه او اردو کې مهم او حساس پوستونه یې په لاس کې وو د قدرت په ګدۍ کېښناست. د دې لپاره چې د تېر وخت وژنې، ظلمونه او نیوني د خلکو په نظر کې د تره کی په غاړه ورواچوي او ځان ته یې برائت ورکړی وي پراخ تبلیغات یې د هغه د بې کفایتۍ، تولنیزو ظلمونو او د هغه د شخصیت پرستۍ اعمالو په اړه په لاره واچول.

امین د مصئونیت، قانونیت او عدالت له فریب نه ډک شعارونه پورته کړل او یو شمېر بندیان یې په مرکز او ولایتونو کې خوشې کړل او د سیاسي بندیانو د دوسیو د حل کولو لپاره یې په مرکز او ولایتونو کې له فریبه ډک او نمایشي کمیسیونونه په کار وګمارل، زندانونه یې تفتیش او وجاجول ترڅو ولیدل شي د ده د دښمنانو او کار له مخالفینو څخه کوم اشخاص لا ژوندي پاتې دي.

د همدې شعار لاندې که یو یا دوه بندیان خوشې کېدل نو له راډیو او تلویزیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مرکو له لارې تبليغات کېدل، او په عوض کې يې په سلګونو کسان زندان ته راوستل کېدل او په لسګونو نور وژل کېدل او تر خاورو لاندې کېدل. ما ته په خپله چې په زندان کې وم په دوهم بلاک کې د خوشې کېدونکو او تازه بنديان کېدونکو او وژل کېدونکو د ګراف توپير په څرګنده معلومېده.

۶ - د حفيظ الله امين د (۱۰۱) ورځو تخت او تاج:

کله چې د ۱۳۵۸ کال د وږي د مياشتې په ۲۵ مه په رسمي ډول د حزب او د انقلابي شورا د رئيس په حيث د واک په ګدۍ کښېناست، د پل چرخي په زندان کې سياستوالو دا ډول تبصره کوله چې سياسي بنديان د مرګ او يا عمري بند په جزا محکومېږي او يا دا چې امين به ډېر ژر د قدرت له څوکۍ څخه کښته کړای شي. د هغه د واکمنۍ ورځې، اونۍ او مياشتې يې شمېرلې، لومړۍ مياشت د مارشونو، غونډو او شعارونو په جوړولو تېره شوه، په بله مياشت کې دا خبر خپور شو چې امين د جمهوري ارګ دربار د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته انتقال کړ. د تاج بېګ غونډۍ قصر امان الله خان د ځان لپاره جوړ کړی ؤ، خو محمد نادرشاه او د هغه زوی محمد ظاهرشاه د غه ماڼۍ خوشې بربښي وه. امين د روسانو په مشوره هغه بيا ورغوله او رنګ او روغن يې ورکړ او خپل فاميل يې هلته ولېږداوه. روسانو په دې برخه کې يو پلان هم درلود چې لومړی بايد د امين جمهوري دربار د ښار له دننه (د ښار زړه) څخه لرې او څنډې ته شي تر څو د روسانو حمله او له مخکې نه ترتيب شوی پلان عملي او د اخ و ډب او د ډزو د تبادلې له امله ډېره غوغا او لانجه رامنځ ته نشي، ځکه روسان له وړاندې نه پوهېدلي وو چې آخر به امين د ګاونډي هيواد لکه پاکستان په مرسته او ملګرتيا چې د کمونيزم د پراختيا ډېر خطر احساسوي له دوی څخه مخ ګرځوي او لکه د انورالسادات د مصر د زعيم په شان چې د جمال عبدالناصر په برعکس يې روسان په يوځل له مصر نه وايستل او د امريکا متحده ايالاتو ته يې مخه کړه، امين هم داسې يو پلان درلود، ځکه روسانو د امين په پرتله کارمل ته ترجيح ورکړې وه او امين ته هم د روسانو پلان روښانه ؤ، خو دواړو خواو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ځانګړې ډیپلوماسۍ او چل څخه کار اخیست. روسانو به امین کله د تره کي د پلویانو د کودتا له خطر څخه ویرولو، کله به یې د ختیځ او لویدیز ګاونډیانو له برید څخه او کله به یې د افغانستان د تجزیه کېدو د خطر خبره د امین له غوږه تېروله. تل به یې د پرچمیانو په دننه کې د فشار د وسیلې په توګه د ورانکارۍ ګروپونه تنظیمول او امین به یې همېشه دې ته هڅاوه چې دده د ځان د ساتنې لپاره په کار ده چې یوه میکانیزه مجهزه قطعه د جمهوري ماڼۍ (تاجبېګ تپه) چاپېره ځای پرځای شي، خو امین په دې کار کې له ځنډ نه کار اخیست ترڅو خپل پلان د پاکستان له لارې او په پاکستان کې د میشتو اسلامي تنظیمونو د اپوزیسیوني ډلو او یا هم د لویدیز او د امریکا د متحده ایالاتو د بشپړ ملاتړ له لارې لکه د انورالسادات په شان عملي کړي، خو په دغو حالاتو کې لویدیز سره د امین پټې خبرې او تفاهم له ستونزو خالي نه ؤ، همغه وه چې داخلي وضعه په خاص ډول د کابل د ښار وضعه ورځ په ورځ خرابېدله، دلته او هلته ورانکاري عملیات زیات شول، لکه چې د همدې ورانکارۍ د عملیاتو په لړ کې یوه ورځ اسدالله امین چې د امین وراره او زوم ؤ او د کام د اداري رئیس ؤ هم ټپي شو. د ګارډ قوماندان یعقوب هم زخمي شو، دوه مقتدر پوځي اشخاص چې امین ته ډېر نږدې کسان وو په ګوند کې د دننه تخریبکارو ډلو لخوا ټپیان شول، او په سلګونو کوچنی او ستر عملیات د رژیم پرضد په شاوخوا کې د فشار د وسیلې په توګه په لاره اچول شوي وو. تردې چې امین په موقتي توګه د سره ګارډ پوځي قطعې ته د ځان د ساتنې لپاره د ننوتو اجازه ورکوي. د سره ګارډ یوه دستوري پوځي قطعه د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته نږدې ځای پرځای شوه.

د امین د واکمنۍ دریمه میاشت د کورنیو شخړو د خاموشولو او د مخالفینو په ټکولو کې تېره شوه. ډېر لاس او پښې یې ووهلې ترڅو امین د روسانو پرضد خپل پلان عملي کړي، لکه د لیونو یې په دې لاره کې منډې ووهلې خو د کې جي بي د جاسوسي دام په لومه کې نښتۍ ؤ او بې وسه شوی ؤ. له بلې خوا د امین سرسخت او کینه کښ دښمن ببرک کارمل په مسکو کې تل روسان دې ته هڅول چې ډېر ژر د امین د راپرزولو اقدام ترسره کړي ترڅو د مصر معامله په افغانستان کې تکرار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشي. روسانو هم په دې پلمه چې له ختيځ لوري د افغانستان په سرحدونو باندې حمله کيدونکې ده کابل ته د يو هوايي پل په جوړولو لاس پورې کړ او هم يې د شبرخان بندر، حيرتان او تورغنډۍ له لارو خپل جنګي وسايط او سرې لښکرې افغانستان ته راداخل کړې او د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په شپږمه نېټه يعنې د واکمنۍ په (۱۰۱) ورځ يې د هغه واکمنۍ او ژوند ته د پای ټکی کېښود.

د مسکو - کابل هوايي پل او د روسانو پوځي تيری:

روسانو له افغانستان سره د غازي امان الله خان د سلطنت له زمانې څخه د دوه دوستو او ګاونډيو هيوادونو په نوم د سولې يو دوه اړخيز قرارداد درلود، چې دغه قرارداد د محمد داؤد د جمهوريت تر پايه پورې دوام وکړ. د محمد داودخان د رژيم په نسکوريدو سره روسانو له نورمحمد تره کی سره د متن او محتوا په بيخي تغيير سره د سولې دغه قرارداد بيا نوی کړی ؤ چې د ملګرو ملتو د امنيت د شورا د ۵۱ - ۴۵ مادې په اساس شوروي اتحاد او افغانستان دوه مستقل او ګاونډي هيوادونه دي، چې يو د بل په کورنيو چارو کې به لاس نه وهي، خو که د يو له دغو دوه ګاونډيو هيوادو ارضي تماميت او خپلواکي او يا د هغوی سرحدونه د کوم ځواک يا بهرنی هيواد لخوا له خطر سره مخامخ کېږي يا ورباندې تيری کيږي، نو بل ګاونډی به يې د تجاوز او تيری د دفع کولو په خاطر پوځي مرسته کوي.

روسانو په همدې پلمه چې ګويا د افغانستان استقلال او انقلاب د امپرياليستي هيوادونو لخوا چې په سر کې يې د امريکا متحده ايالات دي تر ګواښ او خطر لاندې راغلی دی او امپرياليزم غواړي چې د چيلي هيواد معامله په افغانستان کې تکرار کړي، نو د مرستې په نوم يې د خپل انترناسيوناليستي سره پوځونه او جنګي وسايط د هوا له لارې او هم د شبرخان بندر کندز، د بلخ حيرتان او هرات تورغنډۍ له بندرونو افغانستان ته رادننه کړل.

د کابل د خواجه رواش هوايي ډګر چې د پلچرخي زندان په لويديزه برخه کې دی، سترې او باروړونکې الوتکې به چې د کابل په هوايي ډګر راکښته کېدلې نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلچرخي د زندان په پراخه ساحه به یې په فضا کې یوه یا دوه دورې ووهلې او د رنوې لیکی ته به یې ځان جوړ کړ. پوره یوه هفته د ۱۳۵۸ کال د لیندۍ د میاشتې په وروستیو کې د روس درندې او غټې الوتکی د یو هوایي پل په شان پرته له کوم ځنډه په هوایي ډګر کې راکښته کېدلې او پروازونه یې کول او پوره یوه اونۍ د کابل فضا د روس د بار وړونکو غټو الوتکو آوازونو نیولې وه. بېکاره بندیانو په دې برخه کې ډول ډول تبصرې کولې. چا به ویل شوروي اتحاد افغانستان ته نوې وسله او ټانکونه د اوږدې مودې په پور ورکړې دي، چا به ویل لویدیز او ختیځ ګاونډیان افغانستان په اقتصادي محاصره کې اخلي، شوروي اتحاد د وسلو او مهماتو ترڅنګ خوراکي توکی او روغنیات افغانستان ته مرسته کړي دي ترڅو د څو کلونو اړتیا زېرمه کړي خو په وروستی پرواز کې دا موضوع روښانه شوه. مخکې مو اشاره کړې وه چې د سید عبدالله قوماندان له تېښتې کېدو وروسته د بندیانو د لیکو ترمنځ له بهر سره اړیکې ټینګې شوې وې، سیاسي ګروپونو چې له ځینو سیاسي بندیانو سره یې اړیکې درلودلې، ویلی وو چې ډېر زیات شمېر سره پوځیان او جنګي وسایط کابل ته رارسېدلی دي. په افغانستان کې د واک او رهبرۍ د بدلون ترڅنګ د خپل خلاصون په انتظار کې اوسئ، دا ښه خبر د ټولو سیاسي بندیانو غوږونو ته رسېدلی ؤ. سیاسي بندیان چې د رژیم د ایجنټانو د بې پایه ظلم او اختناق له امله د مرګ او ژوند ترمنځ پولی ته رسېدلی وو د دې خبر په اورېدو یې شېبې شمارلې.

د کام استخباراتي اداره:

د تره کي له وژل کېدو وروسته د امین په واکمنۍ کې د اګسا اداره په کام بدله شوه. «کارګري استخباراتي مرکز» چې مخفف یې «کام» ؤ منځ ته راغله. د اګسا اکثره کادرونه د امین پلویان وو، د اګسا رئیس اسدالله سروري چې د تره کی طرفدار ؤ له وړاندې نه ګوښه او پټ شوی ؤ د هغه پرځای یو بې تجربه ځوان چې لومړني زده کړه یې درلوده د عبدالعزیز یا سلطان عزیز په نوم د پولیسو ساتنمن چې له اسدالله سروري سره یې کورني او د خپلوۍ اړیکې درلودلې خو د حفیظ الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین په ګروپ کې شامل ؤ د کام د رئیس په توګه مقرر شو، لږه موده وروسته په یو له سوسیالیستي هیوادونو کې د افغانستان د استازي او سفیر په توګه وټاکل شو، له دغې ادارې څخه ګوښه او په ځای یې د امین وراره او زوم اسدالله امین د کام د رئیس په حیث وټاکل شو. هغه بې تجربې او غیر مسلکي ځوان ؤ، چې د یوې داسې مهمې ادارې په سر کې وټاکل شو.

د ورځ په زیاتی بحران له امله د کابل او پراتیفي اوضاع ببړنۍ اوضاع اعلان شوی وه. د ځینې خلقیانو او پرچمیانو ناخوښي او په خلکو باندې د رژیم د عمالو لخوا بې کچې مظالم ژوره کړکه منځ ته راوړی وه، چې له امله یې ورځ په ورځ خلکو له حکومت څخه فاصله پیدا کوله. د کام ادارې او ټول اجرائیه ځواک ددې کفایت نه درلود چې کړکیچنه او وخیمه وضعه په لازمو تدابیرو سره بدله کړي. له بله پلوه روسانو په قصدي توګه د حکومتي دستګاه په دننه کې د حکومت د بې اعتباره کولو په موخه د خپلو ایجنټانو په واسطه ورانکاری کوله تردې چې د کام په اداره کې دننه په اسدالله امین حمله وشوه او هغه ټپي شو.

همدا راز روسانو د داخلي او خارجي استخباراتي شبکو له لارې په پرله پسې توګه حکومت ته د بهرنیو بریدونو او کودتا د رامنځ ته کېدو غلط راپورونو ورکول. دغو پېښو امین ترداسې سخت فشار لاندې راوستی ؤ چې اړ شو د سره ګارډ پوځیان له ځانه راچاپېر کړي او لکه د هوښیارې مرغۍ په شان په دوه لومو کې ونښلي او ونښت. له داخل نه د کام استخباراتي اداره چې واک یې د پردیو په لاس کې ؤ امین دې ته اړ شو هرڅه چې روسان غواړي همغسې وکړي، او بې کفایته کام چې یوازې د خلکو چور چپاو، وهلو ټکولو، شکنجه او په آزارولو پوهېده، یو ګام یې هم د حکومت په ګټه پورته نکړ او حکومت په ډېر کم وخت کې رانسکور او ړنګ شو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي ٦ مه د پنجشنبې ورځ:

د پنجشنبې په ورځ د ۱۳۵۸ کال د مرغومی په شپږمه مو د غرمې ډوډۍ خوړلې وه چې د زندان د قوماندانۍ لخوا اعلان وشو چې له غرمې وروسته په دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بجو د انقلابي شورا رئيس د راديو له لارې خپله تاريخي وينا اوروي، ټول بنديان دې پرته له کومې استثنی او عذر نه له خپلو اتاقونو څخه ووځي او د محبس په انګړ کې دې د مکروفون شاوخوا ته راجمع شي او بيانيه دې واوري. ټول بنديان له مکروفون نه ګرد چاپېره راټول شوو، له مکروفون څخه ترانې او نغمې اورېدل کېدې، تاکلی وخت راورسېد خو بيانيه خپره نشوه، څو دقيقې مو انتظار وکړ بيانيه خپره نشوه، د زندان قوماندان د خپل مرکز له راديويي مرکز څخه اعلان وکړ چې يوه غلط فهمي رامنځ ته شوې وه نن بيانيه نه خپرېږي، په راتلونکې کې به ستاسو په اطلاع ورسېږي.

د حفيظ الله امين او روسانو يو د بل په ضد عمليات د دقيقو په حساب حساس شوي وو، دا چې امين ولې خپله بيانيه په ۳ بجو له راډيو څخه خپره نکړه او يا يې ايراد نکړای شوه د حالاتو او اوضاع ته د بدلون اشاره وه. وروسته بيا څرګنده شوه چې رېښتيا هم امين په دې نه ؤ توانېدلی چې خپله بيانيه خپره کړي او د وطنوالو او نړيوالو غوږو ته يې ورسوي ځکه چې دا بيانيه ټوله د روسانو پرضد وه او غوښتل يې چې ووايي چې د افغانستان خلک خپل آزاد او مستقل هيواد ته د سرو لښکرو رانوتل يو ډول تيری او له غرضه ډکه مداخله بولي. د روسي پوځيانو او مشاورينو د ټولو لپاره پرته له قيد او شرط څخه د يو ټاکلي ضرب الاجل غوښتنه وکړي او د نړيوالو غوږونو ته يې ورسوي، خو روسانو چې د حفيظ الله امين له دې تصميم څخه خبر تيا لرله د غرمې په ډوډۍ کې ورته د کې جی بی لخوا زهر اچول شوي وو او هغه يې دومره مسموم کړی ؤ چې نه يې شوای کولای خبرې وکړي، بلکې د همغه روسي محافظ ګارډ په واسطه تر سختو ډزو لاندې راوستل شو او د خپل زوی عبدالرحمن او د کورنۍ له يو شمېر غړو سره ووژل شو.

په ښار کې د غرمې له دوه بجو وروسته د روسانو او پرچم ډلې ګډ عمليات چې هغوی هم په پټه د روسانو لخوا وسله وال شوي وو، او يوه ورځ د مخه روسي سلاکارانو د سلاپاکۍ په نوم د درنو وسلو او توپچي وسلو ستنې ايستلې وې او ټولې خطرناکې وسلې يې بېکاره او شنډې کړې وې، ټول پوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطعات يې محاصره کړي وو چې د حفيظ الله امين د دفاع لپاره يې هيڅ فعاليت نشو ترسره کولای.

په پلچرخي زندا[illegible]وه غير عادي او مطلقه چوپتيا حاکمه وه، دلې دلې پوځيانو په چېر[illegible]تې تبصرې کولې، ماښام شو، راډيو او تلويزيون عادي خپروني کولې. په ۸ بجو تلويزيون بند شو، کله کله د تخنيکي ستونزو له امله د تلويزيون خپروونکی دستگاه ۲-۳ دقيقې خاموشه کېدله، خو په دې شپه ترسهاره خاموشه وه. راډيو خپلو عادي خپرونو ته ادامه ورکړې وه، کله چې په دقيق ډول د ۸ بجو خبرونو ته متوجه شو وچې د تېرې شپې خبرونه يو يو تکراروي. د تلويزيون له چوپتيا او د راډيو له خبري پروگرام څخه اوضاع ځرگندېدله چې ناڅاپه څلورو واړو برجونو باندې د درنو وسلو ډزې وشوې. په مقابل کې د زندان ټانکونه هم په حرکت کې راغلل او په متقابلو ډزو يې پيل وکړ. د زندان قوماندان د خپل دفتر له راډيويي مرکز څخه اعلان وکړ چې يو شمېر توطيه کوونکو غوښتل په زندان حمله وکړي خو د زندان د ساتونکو قواو لخوا غابښ ماتنوونکی جواب ورکړ شو او حمله په شا وتنبول شوه. درنې ډزې سختېدلې او راڼېدې کېدلې، ډزې دومره سختې وې چې زندان يې لړزولو، د محبس د راډيويي مرکز له لارې غږ پورته کېده چې ويل يې: «د پلچرخي د زندان درنو سياسي بنديانو! تاسو ته زيری درکوو چې د حفيظ الله امين فاشيستي رژيم نسکور شوی او امين د پوځي شورا د پرېکړې په اساس اعدام شوی او سياسي قدرت د د. خ. ا. گوند د اصيلو زامنو چې په سر کې يې ببرک کارمل دی په لاس کې دي. زمونږ هيواد د مير غضب امين له منگولو نه د تل لپاره نجات موندلی، ستاسو آزادي تاسو ته تبريک وايم.» د دې اعلاميې په اورېدلو سره په ټول زندان د خوښۍ او خوشحالۍ غږونه پورته شول، ورپسې بل اعلان وشو چې د محبس قوماندان او د محبس ټول افسران او قطعات بې وسلې شوي او د انقلابي ځواکونو په اسارت کې دي، تاسو د خپلو کوټو او هستوگنځايونو امنيت ټينگ کړئ، له زندانه نه بهر او شاوخوا امنيت ټينگ شوی دی، د هرې اعلاميې په اورېدو سره د خوښۍ غږونه پورته کېدل.

زرهدار ټانکونه او محاربوي ماشينونه دوهم بلاک ته هم راننوتل او يو پياده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلگۍ هم د دوهم بلاک دهلېز ته راداخل شول. مونږ د کړکیو او دروازو له پنجرو څخه هغوی لیدل چې زمونږ خوا ته راتلل. یو تن روسي افسر له یو تن بل افسر سره چې په تاجکی ژبه یې خبرې کولې له مونږ نه وپوښتل دلته د پرچم بندیان دي؟

زمونږ د کوټې او بلاک یو تن بندي محمد افضل لودین چې په روسي ژبه پوهېده خبرې ورسره وکړې، روسي افسر د ټولو سیاسي بندیانو د شمېر او ترکیب په اړه معلومات غوښتل، لودین ورته څه لږ د هر معلومات چې لرل یې ورکړل، هغوی خپلې گزمې او گرځېدو ته دوام ورکړ او د دریم بلاک په لوري ولاړل. بندیان په خوښیو او چای څښلو بوخت شول، یو بندي چې په خپله راډیو یې لاس واهه، ناڅاپه د ببرک کارمل غږ چې د تاجکستان له راډیو څخه خپرېده واورېدل شو چې د انقلابي شورا پیغام یې لوسته.

حفیظ الله امین چې د ۱۳۵۸ په ۲۵ مه نېټه د تره کی له وژلو وروسته د قدرت واگې تر لاسه کړې وې د ۱۳۵۸ د مرغومی په ٦ مه نېټه په تپه تاج بېگ کې د روسانو لخوا ووژل شو او د قدرت واگې کارمل ته ولېږدول شوې. ستونزه په دې ځای کې ده چې آیا کارمل روسان افغانستان ته راوستل او که روسانو کارمل افغانستان ته راوستی ؤ.

په راتلونکی څپرکی کې به په دې موضوع وغږېږو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومی ۷ مه د جمعې ورځ:

د جمعې په شپه د څرخي پل زندان په ټولو بلاکونو کې جشن ؤ، سندرو، شور او غالمغال تر سبا پورې دوام درلود. د محبس دلگۍ مشران او افسران هیڅوک نه لیدل کېدل خو بندیانو خپلې داخلي نظم ساتلی ؤ. د ملکي او پوځي یو څو محدود کسانو یو لست د انقلابي شورا لخوا زندان ته راغلی ؤ، او څلور عرادې سرویس موټرونه هم چمتو شوي وو چې په لست کې شامل کسان ښار او اړوندو ځایونو ته ولېږدوي. په یو موټر کې ښځینه بندیانې او په دریو موټرونو کې پوځي او ملکي نارینه بندیان چې د سرور منگل لخوا تنظیمېدل ځای پرځای شوي وو او د ښار خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې حرکت وکړ. زه په تصادفي ډول له سلیمان لایق سره د څنګ په چوکۍ ناست وم، ورته مې وویل: «ته پوهېږې چې زه ستا تر مشرۍ لاندې د یوې ناکامې کودتا په جرم بندي وم؟» ویل: «هو، زه یې هم په همدې تور زنداني کړی وم، په لسګونو او سلګونو بېګناه انسانان یې په همدې تور بندیان کړي وو.»

ښار ته ورسېدو، نظام الدین تهذیب او سلیمان لایق د راډیو تلویزیون په څنګ کې او ځینې د پښتونستان واټ په څلور لارې کې له موټر نه پیاده شول. څو تنه د پولیسو افسران له عبدالصمد ازهر سره د کورنیو چارو وزارت ته لاړو. ازهر د انقلابي شورا په شفاهي لارښود نه د ژاندارم او پولیس د عمومي قوماندان په حیث توظیف شوی ؤ. د وزارت د ودانۍ یوه برخه رنګه شوې وه او ښیښې او کړکۍ یې په ډزو ماتې شوې وې. د کورنیو چارو د وزارت مامورین او افسران ګډوډ، بې سرپرسته او بې سرنوشته معلومېدل. وزیر، عمومي قوماندان او د ادارو رئیسان موجود نه وو. د عمومي قوماندان علیشاه پیمان دفتر د ډزو له امله رنګ شوی ؤ، د همدې رنګ شوي دفتر له دروازې ننوتو او موږ هریو یې په هر طرف توظیف کړو.

ماته یې ۲ ساعته اجازه راکړه چې کور ته لاړ شم، له مور و پلار او د کور له غړو سره لیدنه وکړم، خپل یونیفورم په تن کړم او د پلچرخي د زندان د سرپرست قوماندان په حیث دنده اشغال کړم او پخوانی قوماندان ښایسته خان بې وسلې کړم او ویې نیسم.

له مرکزي جنايي څخه مې یو موټر واخیست، کورته لاړم، د مور و پلار احترام مې پرځای کړ او د خپلو اولادونو دیدن مې وکړ. یو جوړ یونیفورم، موزې او ملاوستی (کمربند) مې په ډېر مشکل هغه هم پطلون د دوبۍ او جمپر د ژمي په کور کې وموند او په تن مې کړل. د هغې د علت کیسه یې راته داسې وکړه چې د تېر کال په اوږدو کې زما کور درې ځل تالاشي شوی ؤ، خولۍ او یونیفورم چې د افسرانو لاس ته ورغلي وو د عکاسۍ له کیمرې، کوچنی راډیو، لاسي بترۍ، دوربین او نور کوچنی سامانونه لکه چاقو، چاړه او نور یې له ځانه سره وړي وو. د سهیل په نوم د کام یو افسر زمونږ کور تالاشي کړی ؤ.

کله مې چې یونیفورم په تن کړ، د سر وېښتان مې ډېر اوږده شوي او دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت مې هم نه درلود چې نايي ته ورشم او وېښتان اصلاح کړم. په خپله مې په قينچي باندې لږ واړه کړل او د څرخي پله په طرف مې حرکت وکړ.

د ښايسته خان قوماندان نيول او د زندان دنده:

له دې امله چې کوم رسمي مکتوب مې له ځانه سره نه درلود، ماز ديگر مهال د محبس د عمومي دروازې په مخکې له موټر نه کښته شوم او د نوکريوال کوټې ته ورغلم ترڅو اجازه واخلم او د ننه لاړ شم. عسکرو او افسرانو چې زه د همغې ورځې په ۱۰ بجو له غرمې مخکې د دوهم بلاک د يو سياسي بندي په صفت پېژندم او د همغې ورځې په ماز ديگر يې په پوځي يونيفورم کې ليدم، داسې فکر يې کاوه چې زه د کوم رسمي کار لپاره د محبس د قوماندان څنګ ته ورځم، د قوماندان دفتر ته مې ټيلفون وکړ، اجازه راکړل شوه چې د ننه لاړ شم. ما کومه وسله هم نه لرله، موټر يې تالاشي کړ، د قوماندان دفتر ته چې ورغلم، جګړن فيدروف مايور له يو تاجکي افسر سره چې د ژباړن په توګه ورسره ؤ له قوماندان سره ناست وو. ښايسته خان له مخکې نه په زړه خوړلی وه، خپله چوکۍ يې راته پرېښوده او په کوچ باندې له مايور فيدروف سره کښېناست. زه هم د ټولو په اجازه د قوماندان په چوکۍ کښېناستم، ځان مې ښايسته خان او فيدروف ته ورو پېژاند، د مېز د خانو کونجيانې مې له ښايسته خان څخه ترلاسه کړې، مېز مې وکوت له وړاندې نه تصفيه شوی ؤ. يو جلد سل پاڼيزه کتابچه چې تور رنګی پوښ يې درلود او سليمان لايق په پښتو ژبه د خپل وړوکتوب د زمانې سرګذشت په کې ليکلی ؤ، څو نورې د يادښت پاڼې او کتابچې، او څو دانې پنسلونه او خودکار قلمونه مې وليدل، بل کوم شی د مېز په درازونو کې نه ؤ. چای راغی، د چايو په څښلو او بېلابېلو خبرو مصروف شوو، يو ميل ميکاروف تومانچه چې قوماندان څنګ ته اچولې وه ورته ومې ويل که دا تومانچه سرکاري وي نو مهرباني وکړئ تسليم يې کړئ، تومانچه مې په مېز کې قلف کړه، په دې وخت کې ښاغلی ازهر د بې سيم په ذريعه راته وويل له دې امله چې زيات شمېر بنديان د اردو افسران دي او يو شمېر د اردو افسران وژل شوي او بې درکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي يو تن تورن محمد ظاهر «دامیار» د دفاع وزارت د استازي په صفت محبس ته درځي ترڅو یو د بل په همکارۍ سره کار وکړئ. ستاسو دا ګډ کوښښ به د بندیانو تر عمومي بخښنې پورې دوام ولري. ښایسته خان ته مې وویل چې د سیاسي تنویر په کوټه یا بل کوم صالون کې د ټولو ټولیو افسران او قوماندانان راجمع کړي ترڅو یو تر بله سره وپېژنو. د سیاسي تنویر په کوټه کې د زندان له افسرانو سره د زندان د سرپرست په حیث معرفي شوم، د یو سیاسي محبس په دننه چې د دندو او د کارکوونکو د انساني سلوک په اړه راته ټولې تشې معلومې وې په دې اړه مو خبرې وکړې، د دوهم بلاک د ټولی قوماندان چې د ورځې په لومړي وخت کې له هغه سره بندي وم، د نورو په استازیتوب ماته د تبریک ویلو ځو کلمې خبرې وکړې او زما په اړه یې د محبس د نظم، دسپلین، رعایت او اطاعت په برخه له مبالغې ډکې خبرې وکړې.

د قوماندان دفتر ته راغلو، محمد ظاهر دامیار هم رارسېدلی ؤ. هغه مې فیدروف ته وروپېژاند، د شپې ډوډۍ مو له قوماندان او مېلمنو سره یوځای وخوړه او د شپې تر ناوخته پورې مو خبرې کولې. ښایسته خان چې رنګ یې الوتی ؤ او د خپلې راتلونکی په اړه اندېښمن ؤ د رژیم د کارکوونکو له ظلم، او په خپله د امین او د هغه د ورېرو د ظلمونو په اړه یې هاغه او دغه او د یوځای او بل ځای بې ارتباطه خبرې کولې. ښایسته خان نور د پرون ورځې ښایسته خان نه ؤ، دومره عاجز او خوږ ژبی شوی ؤ چې فیدروف یې ټولې خبرې تاییدولې او له مانه یې هیله وکړه چې مسئولو مقاماتو ته ووایم چې هغه په کومه وړ دنده مقرر کړي. وړ به نه وي چې د هغه له تېرو ظلمونو څخه یې خبر کړم.

فیدروف له خپل ژباړن سره خپلې قرارګاه ته لاړ، ښایسته خان ما او دامیار په داسې ډول په خپله کوټه کې په نوبت سره وساته چې په همدې شپه مونږ دواړه د دفتر په کوچونو کې استراحت وکړ او هغه په خپله بستره کې څملاست، که داسې مو نه وای کړي نو هغه محسوس کړی وای او بیا به مونږ تر سهاره وینښ وای.

سهار شو، د سهار له ناشتې وروسته مې ښایسته خان تحت الحفظ ازهر ته واستاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بندیانو د لست بشپړېدل:

صمد ازهر راته لاربښوونه وکړه ترڅو د ټولو بندیانو دقیق لست په څلور ټوکو کې بشپړ کړم، یو جلد د صدارت مقام (کام) ته چې وروسته یې بیا نوم په خاد (خدمات امنیت دولتي) بدل شو، یو جلد د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندانۍ ته، یو جلد د زندان د قوماندانۍ د دفتر لپاره او یو جلد انقلابي شورا ته واستوم.

ددې لپاره چې د بندیانو دقیقه شمېره په لاس راشي د هر بلاک او هرې کوټې لپاره مې یو یو پلاوی وټاکه چې په چاپ شویو پاڼو کې چې د بندي نوم، د پلار نوم، د نیول کېدو نیټه، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، لومړی کوم زندان ته ورول شوی ؤ، د پلچرخي زندان ته څه وخت راوړل شوی ؤ داسې نام نویس کړي چې یو نفر په دوه لستونو کې تکرار رانشي، ځکه په تجربه سره ثابته شوې وه چې په تېرو رژیمونو کې څو کرته د بندیانو د نام نویس لست ترتیب شوی ؤ، او داسې به خپرېده، هغه کسان چې د محکمې لخوا په حبس دوام او اعدام محکوم شوی نه وي د انقلابي شورا له خوا خوشې کېږي، هرکس د حفظ ماتقدم (مبادا) لپاره په دوه یا درې پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. ما هم په یو لست کې په دوه پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. بندیانو د لستونو او ثبت نام په اړه شک درلود، دا څه معنی لري هر وخت چې رژیم بدلېږي لستونه او ثبت نام ترتیب کېږي، خو تر اوسه هېڅوک نه دي خوشې شوی، دا ځل هم د تېر په شان یوه تکراري کیسه ده، څوک نه حاضرېدل چې ثبت نام وکړي. دا موضوع مې ازهر ته وویله، هغه هم چې له تېر جریان څخه خبر تیا لرله او بندیان یې په دې برخه کې حق په جانب ګڼل، خو ما ته یې داسې تفهیم کړه چې دا ځل داسې نه کېږي، له دې امله چې په تېر وخت کې یو شمېر ملکي او پوځي اشخاص پرته له محاکمې او پرېکړې وژل شوي دي، او یو شمېر هم لومړی زندان ته راوړل شوي دي او بیا بې درکه شوي دي او د هغوی د اعدام په اړه په هېڅ مرجع کې هېڅ ډول اسناد شتون نلري، له عمومي بخښنې وروسته به د ورکو او بې درکو اشخاصو خپلوان فکر کوي چې هغوی به لا اوس هم بندیان وي، مونږ باید داسې اسناد وبنایو چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۸ کال د مرغومې د شپېږمې نېټې پورې په دومره شمېر کې بنديان په دې نوم او شهرت سره د ځرخي پله په زندان کې پاتې شوي وو او خوشې شول. کوم کسان چې ورک او بې درکه دي او هېڅ ډول سند يې موجود نه دی او سني دولت يې مسئوليت نلري. نو په همدې اساس په څلورو نقلونو يا جلدونو کې ټول بنديان ثبت نام شول، ځينې له بنديانو نه چې په بالاحصار، د کام په ځانګو، د څلور سوه بستريز روغتون په زېرزمينې او په څلور بلاک کې له جنايي مجرمينو سره يوځای وو، ټول په دوهم بلاک کې راجمع کړای شول او ثبت نام شول چې شمېر يې (۱۰۷۶۵) تنو ته رسېده، دا چې په څومره شمېر کې بنديان ورک او بې درکه شوي وو دقيق شمېر له هېڅ کومې ادارې څخه په لاس رانغی.

د سياسي بنديانو د عمومي بخښنې اعلان:

۸۰ تنه په بخښنه کې شامل نشول:

د ۱۳۵۸ کال د مرغومې په ۱۵/۱٤ په شپه د راډيو تلويزيون د شپې د خبرونو په مهال د انقلابي شورا اعلاميه خپره شوه چې سبا ته د غونډې او جشن په ترڅ کې ټول سياسي بنديان پرته له کوم توپير، ايډيالوژيکي، ژبني، منطقوي، قومي، مذهبي او سياسي ملاحظاتو بخښلي او له پلچرخي زندان څخه آزاد ېږي. د ترانسپورت وزارت، د کابل ښاروالۍ او د ترافيکو رياست دې د نقليه وسايطو د برابرولو په برخه کې چې بنديان له ځرخي پله څخه ښار ته ولېږدول شي ژر تدابير ونيسي، د اردو وسايط او ترانسپورت دې هم په دې برخه کې مرسته وکړي.

عبدالصمد ازهر زه وروغوښتم، د ۷۰ تنو جنرالانو، وزيرانو، د پارلمان د غړو، ۷ تنو پاکستاني اتباعو او ۳ تنو د پرچم ډلې چې انجنير محمد عزيز، ذبيح الله زيارمل او خليل زمر نومېدل چې ټول ۸۰ تنه کېدل لست راکړ او ويې ويل چې دا د درې کته ګوريو کسان د سبا ورځې په عمومي بخښنه کې شامل نه دي، په اړه يې په راتلونکي کې تصميم نيول کېږي. د هرې کته ګورۍ کسان بايد له سياسي بنديانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه بهل شي. د پرچم د ډلې د ۳ تنو په اړه مې ورنه وپوښتل، لومړنی او دوهم نفر د اګسا او کام سره همکاري کړی، د پرچم ډلې ډېر شمېر پټ کادرونه یې نیولی دي چې تراوسه لا ورک او بې درکه دي، دریم کس د محمد داود په رژیم کې د حزب اطلاعات مصئونیت ملي ته ورکول، له حزب سره یې خیانت کړی دی.

ما هم د لاربښودنې سره سم د هرې کتې ګوری کسان په بېلوبېلو کوټو کې واچول، له عمومي بندیانو ځخه مې جلا کړل او د عمومي بخښنې د مراسمو په ورځ مې کوټې قلفي کړل.

سبا د ۱۳۵۸ کال د مرغومی په ۱۵ مه محمود بریالی، نظام الدین تهذیب، عبدالصمد ازهر له یو زیات شمېر د راډیو تلویزیون عکاسانو، ژورنالستانو او خبریالانو سره زندان ته راغلل، په داسې حال کې چې د لکونو په شمېر د بندیانو خپلوان نر او ښځې د زندان په لویدیز میدان کې سره راټول شوی وو، له یوې لنډې بیانیې نه وروسته له ستر مارش سره چې په چک چکو او د زنده باد په نعرو بدرګه کېده، د زندان دروازې پرانیستل شوې. ټول سیاسي بندیان آزاد شول، مولانا عبدالرب رسول سیاف چې وروسته بیا د اتحاد اسلامي رهبر شو او د ډکتر نجیب الله د حکومت د دورې ترپایه له دولت سره وجنګېد هم خوشې شو.

د پلچرخي زندان د مرغومی د پنځلسمې نېټې د ورځې په نیمایي کې د سیاسي بندیانو له وجود ځخه تخلیه شو او یوازې ۸۰ تنه بندیان په درې کتې ګوریو کې لکه چې مخکې مو ورته اشاره کړی ده په زندان کې پاتې شول. یو شمېر جنایي بندیان چې د هغوی د جرمونو په تناسب د عدلي محکمو لخوا په ټاکلو قیدونو محکوم شوی وو هم د زندان په ځلورم بلاک کې اوسېدل.

په اساسي توګه په زندان کې زما دنده پای ته رسېدلې وه خو په موقتي ډول د امین د رژیم د عمالو د ځای پرځای کولو لپاره چې د فاشیستانو په نوم زندان ته راوستل کېدل دغې دندې ته مې دوام ورکړی ؤ. یوه شپه محمود بریالی او عبدالصمد ازهر د تازه راغلو (فاشیستانو) سیاسی بندیانو د لیدلو لپاره د پلچرخي زندان ته راغلی وو، انجنیر عزیز چې د درې ګونو کته ګوریو په جمله کې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی و او ددې انتظار يې درلود چې يوه ورځ دثور رژيم د مسئول له کوم پیاوړی شخصیت سره ووینی او خپل حال ورته عرض کړي، د بهرته ستنېدلو په مهال په ناڅاپي ډول د محبس د قوماندانی د دفتر په دهلېز کې د محمود بريالی څنګ ته حاضر شو او په ټيټ سر او زاری سره عارض کېږي چې ما هم د پرچم ډلې په سیاسي مبارزو کې کار او فعالیت کړی ؤ او په پای کې د حفیظ الله امین لخوا له ماموریت نه ګوښه او بندي کړای شوم، په څه وجه له عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی یم؟

محمود بريالی په بې پروايۍ او بې التفاتۍ ورته وویل: «راپورونه موجود دي چې تا د کام د اداري په مرسته د حزب ډېر شمېر غړي د امین د استخباراتي اداري په پنجو کې ورکړي دي چې زيات شمېر يې وژل شوی او بې درکه شويدي، او اوس د ملګرتوب لاپې کوې.»

انجنیر عزیز دا تورونه رد ول او په غمجنه او حق په جانب څهره او اوښلنو سترګو يې سوګند یاداوه چې هېڅکله يې د ملګرو په وړاندې داسې جنایت نه دی کړی او نه به يې وکړي.

محمود بريالی چې په څير سره ورته کتل، ویل: «قول راکړه او بیا له سره وعده وکړه چې په هر ډول شو او بدو شرایطو کې به د حزب په داخلي مبارزو کې ریښتینی او وفادار اوسې.» عزیز هم پرته له ځنډه د قول (لاس) په ورکولو سره ژمنه وکړه او د محمود بريالی د ترحم وړ وګرځېد او ازهر ته يې لارښوونه وکړه چې په خوشې کولو کې يې اقدام وکړي.

په دې ترتیب سره انجنیر عزیز سبا ته خوشې شو. ذبیح الله زيارمل يو دوه میاشتې وروسته خوشې شو، د ګوند له لیکو څخه اخراج او له دولتي کار څخه ګوښه کړای شو او بیا د ټیکسي چلولو آزاد شغل يې غوره کړ. د ډاکتر نجیب الله په واکمنۍ کې د سليمان لایق په واسطه بېرته حزب ته داخل شو او د دفاع وزارت د سیاسي چارو د رئیس په توګه يې دنده ترسره کوله. د شهنواز تني له ناکامې کودتا وروسته له دې کبله چې د کودتا په مقابل کې يې هېڅ ډول فعالیت ونه ښود، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقیق اطلاعات یې هم د ناکامي کودتا په اړه د دفاع وزارت د دوهم مسئول شخص په توګه دولت ته وړاندې نه کړل، بلکه د رژیم پرضد د دغه اقدام د تدارک په جریان کې یې د ناروغۍ په پلمه ځان په روغتون کې بستري کړی ؤ، په دې خیال چې که کودتا کامیابه شي بیا هم په راتلونکی رژیم کې چانس ولري، د دې کودتا له شنډېدو وروسته ذبیح الله زیارمل هم د دفاع له وزارت څخه اخراج شو.

د ٦٧ تنو په برخه کې چې د کابینې غړی، جنرالان او د پارلمان غړي وو او د عمومي بخښنې په ورځ نه وو خوشی شوي، واصفي د زراعت وزیر چې د لویې جرګې رئیس هم ؤ، جنرال غلام رسول د ضبط احوالات پخوانی رئیس، سید ظاهر د شکردرې وکیل، د هرات سناتور جنید او په لسګونو نور کسان چې نومونه مې یې په یاد کې نه دي پاتې، لږه موده وروسته یو په بل پسې د شفاهي او تحریري ژمنو په کولو سره له زندان نه آزاد شول. له هغې جملې نه هېڅوک په زندان کې نه وو پاتې شوي. د پاکستان د جاسوسي شبکې د ۸ تورنو کسانو په برخه کې معلومات نلرم چې وړاندې کړم، په غالب ګومان چې هغوی به هم په تدریجي ډول د بندیانو د تبادلې او یا د دواړو هیوادونو افغانستان او پاکستان ترمنځ د خبرو د پیل او یا دوستانه اړیکو په نوم خوشې شوي وي.

په زندان باندې د خلکو برید:

د سیاسي بندیانو د عمومي بخښنې بهیر له ولولو نه په ډکو مراسمو، د لاسونو پړقولو د ژوندی دې وي او مرګ د حفیظ الله امین په فاشیستي نظام په نعرو سره د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې پای ومونداو د غرور په وینا سره اعلان شوه چې بندیان خوشې شول او څوک په زندان کې نه دي پاتې. مراسم پای ته ورسېدل او عمومي دروازه وتړل شوه، خو هغه زیات شمېر کسان چې د خپلو خپلوانو د لیدلو لپاره د زندان په لویدیز میدان کې د سهار له ٦ بجو څخه د راډیو د اعلان ترمخه راټول شوي وو، لا یې هم میدان نه و خالي کړی او غږ به یې کاوه چې زمونږ بندیان نه دي را خوشې شوي، د اڅرنګه عمومي بخښنه وه چې یو شمېر مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشې کړل او یو شمېر نور مو نه دی خوشې کړي. ښځو او سړو، ځوان او سپین ږیری په اندېښنو او تشویش غېږ پورته کاوه، مهرباني وکړئ پاتې سیاسي بندیان هم راخوشې کړئ او ورو ورو عمومي دروازې ته رانږدې کېدل. د زندان د مؤظفینو لخوا ورته په څرګنده او تکرار سره ویل کېدل چې د زندان په دننه کې د سیاسي بندیانو له جملې نه څوک پاتې نه دي، خو هغوی نه منله. ځینو ویل چې زمونږ بندیان په زېر زمینیو کې اچول شوی دي، ځینو ویل چې ښایي بل ځای ته لېږدول شوی وي. د حسن او زلمی په نوم د حاجی غلام حسین دوه زامن چې د پل سرخ په کارته ۳ کې زما دیوال شریک ګاونډیان وو، ماته دفتر ته راغلل او ویې ویل چې د حفیظ الله امین په حکومت کې د کابل د زوړ ښار په چنداول کې د حکومت او خلکو ترمنځ کومه موضوع پیدا شوی وه چې په دې موضوع کې زیات شمېر ځایي او لاروي ووژل شول، او ډېر شمېر خلک له کورونو او دوکانونو څخه ونیول شول. زمونږ پلار او تره (کاکا) چې حاجی غلام حسین او غلام تقي نومېدل، د منډیي د جادې له دوکان څخه د کام د کارکوونکو لخوا وړل شوی وو، په همغه وخت کې یې د کام په اداره کې مونږ ته ویلی وو چې د څرخي پل زندان ته لېږدول شوی دي، خو متأسفانه چې نن د خوشې شویو بندیانو په ډله کې ونه لیدل شول. ما دواړه په شهرت او رویت سره پېژندل ورته مې وویل چې زما په خبره بالکل یقین وکړئ چې ستاسو پلار او کاکا بیخي د څرخي پله زندان ته راغلی نه دي او که نه هرو مرو به په دومره وخت کې د هغوی له شتون څخه خبر شوی وای، په ځانګړې توګه کله چې زه له زندان نه خوشې شوم او بېرته د همدې زندان د سرپرست په حیث مؤظف شوم، هره ورځ په ټولو بلاکونو او کوټو کې ګرځېدم، که په هر بلاک کې وای، ما هغوی باید لیدلی وای، خو حقیقت دا دی چې متأسفانه هغوی دې زندان ته له سره راوستل شوی نه دي، په سلګونو او زرګونو انسانان له همدې امله ورک او بې درکه دي او کورنۍ یې په غم کې سوځي، د دې لپاره چې باور یې وشي، ټولو بلاکونو ته مې له ځان سره بوتلل او په کې ومې ګرځول، او ور ومې ښودل چې د دې محبس په جوړښت کې زیرزمینی نشته او باید چې ویې نه لري، د څلورم بلاک جنايي بندیان او هغه ۸۰ تنه سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیان چې تر امر ثاني پورې ځنډول شوي وو، ټول مې د هغوی له نظره تېر کړل، یقین یې کامل شو چې کومه زېر زمیني نشته او کوم سیاسي بندي هم نه دي پاتې شوی، کومو کسانو چې په عمومي دروازه حمله راوړې وه او چیغې یې وهلې، حسن او زلمي چې د هغوی په استازیتوب یې له زندان څخه لیدنه وکړه، حقایق یې ورته بیان کړل او خوارانو له اوښکو نه په ډکو سترګو ځای پرېښود او لاړل.

د حفیظ الله امین د رژیم برېښې د فاشیستانو په نوم بندیان شول:

د لومړۍ سیاسي بلاک په لومړي چت کې کوچنۍ، تیاره او مرطوبې کوټې وې، د کابینې غړي، د حزب د سیاسي دفتر غړي او د امین د کورنۍ غړي یو په بل پسې زندان ته راوړل شول. صالح محمد زیری، دستګیر پنجشېري، اسماعیل دانش، بارق شفیعي، علیشاه پیمان، صالح محمد فیروز، کریم میثاق، اقبال وزیری، صادق علمیار، عبدالقدوس غوربندی، ډاکټر شاه ولی، په زغره والو کې یوځای زندان ته راوړل شول. له دې جملې نه اقبال وزیري د دفاع وزارت د سیاسي چارو رئیس، صادق علمیار د کماندو د قطعې قوماندان او صالح محمد فېروز د فواید عامې د وارت معین ځانته ځانته ډول او پاتې نور دوه دوه تنه په کوټو کې بندیان شول.

په بله شپه یې د امین فامیل راووست، دوه ښغلې لورګانې یې چې ملالۍ او ګلالۍ نومېدلې او د مرغومی په شپېږمه ورځ د تاج بېګ د غونډۍ په قصر کې ټپي شوي وې، پنډۍ او ورنونه یې په چرو لګېدلي وو لس ورځې په روغتون کې بستري وې، په پلستر شویو پښو زندان ته ولېږدول شوې، په دوهم منزل په دوه خوا په کوټو کې بندیانې شوې.

د هغوی د ثبت او راجستر لپاره ورغلم، یوه پردۍ زنانه چې د کندهارې پښتو په لهجه یې خبرې کولې هم د هغوی په منځ کې وه، معلومه شوه چې هغه د صالح محمد زیری مېرمن ده، ما ته یې داسې کیسه تېره کړه څه موده مخکې چې اسدالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین تیښي شو او له درملنې وروسته جوړ شو او کورته راغلی و نو د هغه د عیادت لپاره په تاج بیګ غونډۍ کې د امین کورته ورغلی وه، کله چې په دې قصر باندې حمله وشوه نو هغه هم دغلته ایساره شوه ترڅو چې بیا وروسته لومړی روغتون ته او له روغتون نه بیا محبس ته راوستل کیږي، په داسې حال کې چې صالح محمد زیری هم د همدې بلاک په لومړی منزل کې ؤ او له شپږم جدي وروسته یې د خپلې میرمنې په اړه کومه اطلاع نه لرله.

زیری او پنجشیري په زندان کې:

صالح محمد زیری او دستګیر پنجشیري دواړه د ګوند د سیاسي دفتر غړي او د امین په کابینه کې د زراعت او فواید عامې وزیران وو، په یوه کوټه کې بندیان وو، زما سره یوازې دومره امکانات موجود وو چې شپه او ورځ یې کوټه توده وساتم، د بندیانو په لاس جوړه شوی یوه د سطرنج تخته مې ورته برابره کړه، دواړه په سطرنج مشغول شول، کوټه یې توده او دم په دم ورته چای تیاریده. یوه ورځ وروسته د انقلابي شورا یو استعلام د کورنیو چارو د وزارت له لارې راورسید، او دوی یې په هغه موټر کې چې ورته راغلی ؤ انقلابي شورا ته ولیږدول. دوی ته مې وویل چې: «تشناب ته لاړ شئ، ږیرې حجامت کړئ، دریشي واغوندئ او انقلابي شورا ته لاړ شئ.» دواړه حیران او اندېښمن شول، باور یې نه کیده چې دا خبره به حقیقت ولري. څو دقیقې وروسته چمتو شول، پنجشیري چې له مخکې نه مې پیژندلو راته وویل: «مونږ یې د پولیګون خواته بللي یو که انقلابي شورا ته؟» په خندا مې ورته وویل: «لږه شبه وروسته چې په موټر کې مو حرکت وکړ او څرخي پل ته ورسیدئ درته به څرګنده شي، که ښي طرف ته موټر تاو شو نو پولیګون مو په مخکې دی، او که کیڼې خواته وڅرخید نو د ښار او د انقلابي شورا د مقر لاره ده.» د انقلابي شورا استعلام مې وروښود، الوتي رنګونه یې نورمال حالت ته راغلل، پنجشیري د ږیرې یو ماشین او زیری یو پارکر قلم د یادګار په ډول راکړل او په زندان کې چې څومره وخت وو نو د محبس د ټولو کارکوونکو له ښه سلوک څخه یې خوښي او رضایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وښود . د هغوی یادګاري شیان اوس هم راسره موجود دي. لږ وخت وروسته بارق شفیعي ، اسماعیل دانش او ساغري هم خوشې شول. ما یوه میاشت وړاندې په اخبار کې د تره کی د شخصیت پرستۍ د کیش ترعنوان لاندې یوه مقاله چې په پښتو ژبه وه لوستې وه چې اسماعیل دانش لیکلې وه. له دانش نه مې وپوښتل: «تاسې په پښتو هم کله مقاله لیکلې ده ، دا مقاله ستا په قلم ده؟ اوس هم د تره کی د شخصیت پرستۍ کیش تاییدوئ؟ » دانش وویل: «یوه مقاله مې تر همدې عنوان لاندې لیکلې وه خو د اخبار اد.رې هغه په پښتو ژباړلې وه او د ځینو تصرفاتو او اضافو سره یې خپره کړې وه. » ورته ومې ویل: «له خپرېدو وروسته چې تا هغه ولوستل او برحال وزیر هم وې ، د اخبار له ادارې سره دې څه معامله وکړه؟ » ویې ویل: «مونږ د امین په رژیم کې یوازې د وزیرانو په نوم وو ، کوم صلاحیت مو نه درلود ، مقاله مې له سر نه تر آخره ولوستله ، هیڅ مې ونه ویلای شول ، ټوله مقاله راباندې تحمیلي لیکل شوې وه. »

روسان او کارمل:

کارمل د خپل تبعید په وخت کې د شوروي اتحاد واکمنان په دې باوري کړي وو چې هغه د کمونیزم یوازینی وفادار سوتیست دی او په افغاني ټولنه کې ځلانده محبوبیت لري او د افغانستان په سیاستوالو کې یو کامیاب او ځواکمن سیاستوال دی. تره کی یو ساده مزاجه شخص او امین فاشیست او د لویدیزې ارتجاع پلوي شخص او له اسلامي اپوزیسیوني ډلو او تنظیمونو سره او له هغې لارې بیا له CIA سره اړیکې لري.

روسانو چې له پخوا څخه د سمندر تودو اوبو او د فارس خلیج سواحلو ته د رسېدو پلان درلود له تره کی سره یې د سولې تړون لاسلیک کړ او افغانستان ته د خپلو سرو لښکرو د ننوتو لاره یې د ډیپلوماسۍ په طریقه هواره کړې وه. کله چې تره کی د امین له لاسه ووژل شو ، روسانو په چټکۍ سره خپل جنګي وسایط او ۱۵۰ زره پوځیان د انټرناسیونالیستي مرستې او د افغانستان د سرحدونو او په افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډیو له تیري څخه د مخنیوي او دفاع په نوم افغانستان ته داخل کړل، امین یې وواژه او کارمل واک ته ورسېد.

د افغانستان خلک په دې باور دي چې کارمل د شاه شجاع په شان افغانستان ته وارد شویدی، په دې توپیر سره چې شاه شجاع د انګریزانو په آس سپور او د ختیځ له لوري افغانستان ته وارد شوی ؤ او کارمل د روسانو په ټانک سپور د شمال له لوري افغانستان ته وارد شو. په ښکاره خو وه هم همداسې، خو حقیقت دا دی چې روسانو کارمل د الترناتیف په حیث له ځانه سره ساتلی ؤ، کله چې پوه شول چې امین به ډېر ژر له روسانو مخ واړوي، کارمل یې له ځانه سره افغانستان ته راووست، نه دا چې کارمل روسانو ته افغانستان ته د راتګ دعوت ورکړی ؤ، روسانو د خپل پلان د پلي کولو لپاره له کارمل څخه بل ښه او غوره څوک نه درلود. په ډېره عجله یې امین وواژه او کارمل یې د قدرت په ګدۍ کښېناوه. که د امین په لاس تره کی نه وای وژل شوی، ښايي روسان په کومه بله ښه صحنې ته راداخل شوی وای، کارمل او تره کی به یې په قدرت کې شریک کړی وای او امین به یې له صحنې ایستلی، نیولی او یا اعدام کړی وای، خو د امین په لاس د تره کی وژل کېدو د کارمل هغه ټول راپورونه او اطلاعات صحیح ثابت کړل چې روسانو ته یې ورکړي وو او د افغانستان د اشغالولو او واک ته د کارمل د رسولو اقدام یې وکړ.

د افغانستان خلکو چې هېڅکله یې پوځي تیري او د پردیو اشغال نه دی زغملی په یوځل یې لویدیز او هغو کسانو ته چې مرسته یې ورسره کوله چې له هیواد نه یې روسان اوباسي، مخه کړه، د کمونیزم لویدیز سیالانو چې په سر کې یې د امریکا متحده ایالات وو، ښه فرصت په لاس راوړ ترڅو روسان په نړیواله کچه رسوا او له هغوی څخه د ویتنام غچ په افغانستان کې واخلي، همداسې وشوه چې افغانستان د جګړې ډګر شو، روسانو د افغانانو د مقاومت او نړیوال فشار له امله د افغانستان پرېښودو ته اړ شول، خو افغانستان تراوسه له کورنیو جګړو څخه نجات نه دی موندلی او لاهم د جګړو په اور کې سوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی:

ډاکتر نجیب الله، د ثور له کودتا څخه مستقله دفاع، د ملي روغې جوړې سیاست، د سولې لپاره د ملګرو ملتو هڅې، د ډاکتر نجیب الله د دولت پرضد کودتا، د جنرال دوستم بغاوت

ډاکتر نجیب الله د اختر محمدخان زوی د پکتیا ولایت د سیدکرم ولسوالۍ اوسیدونکی، په قوم احمدزی، خپل تحصیلات یې د کابل پوهنتون د طب په څانګه کې سرته رسولي وو. په سیاست کې د مصروفیت له امله د همغې څوانۍ او تحصیل له دورې څخه د ډاکترۍ له مسلک نه لرې پاتې ؤ او د یوه څواکمن کادر په توګه یې د پرچم ډلې لپاره مبارزه کوله. د ثور له کودتا نه وروسته په خلق او پرچم ډلو کې چې کوم انشعاب منځ ته راغی، نوموړی په ایران کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو. د امین د دولت له سقوط نه وروسته د خاد د ادارې د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د لیونید بریژنیف له مړینې وروسته په بنسټیزه توګه د کمونیزم په نړۍ او د هغې په پلوي بلاک کې تغیرات منځ ته راغلل. میخائیل ګورباچوف چې پخوا د کې جي بي د ادارې رئیس ؤ او دا مهال یې په لندن کې د شوروي اتحاد د سفیر په توګه دنده اجرا کوله د غربي ماډل له نظرياتو سره د سوسیالیست شوروي اتحاد د دولتي او حزبي رهبر په حیث منځ ته راغی، او د سیاسي نوي تفکر تر منظم پروګرام لاندې یې د شوروي اتحاد د ټولنې د بیا رغاونې او په ټوله سوسیالستي نړۍ کې د بدلون راوستو ګام پورته کړ چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوله نړۍ کې یې هم بدلون راووست او د سوسیالستي ټولنې د ۷۰ کلونو لاسته راوړنې یې داسې په سیند کې لاهو کړې چې ټوله نړۍ د هغې شاهد ده. په دې بحث کې مونږ له هغې سره کار نلرو. په فقیر او نېستمن هیواد افغانستان کې پرته له دې چې په ټولنه کې د سوسیالستي ټیپ انقلاب ته ذهني او عیني شرایط برابر وي، روسانو د ایډیالوژۍ په خپرولو او د پیسو د مرستو په واسطه د یوې ډلې روزل شویو ایجنټانو په واسطه د محمد داودخان د دولت پرضد وسله وال پاڅون وکړ او د کمونیستي ټیپ یو دولت رامنځ ته کړ او رسماً یې په ختیځ یعنی سوسیالستي بلاک پورې وتاړه.

لاهم له لوړو ژورو، انشعابونو او کودتاګانو څخه فارغ شوی نه ؤ چې میخائیل ګورباچوف په شوروي اتحاد کې قدرت ته ورسېد. ببرک کارمل یې چې د لیونید برژنیف د لاس آله وه پرته له نه او مه څخه د افغانستان له دولتي او حزبي مشرتابه څخه لرې کړ او د یو تحمیلي پلینوم په دایرولو سره یې ډاکتر نجیب الله د هغه پرځای د د. خ. ا. ګوند د منشي او د انقلابي شورا د رئیس په توګه رامنځ ته کړ، له دې نه مخکې هغه د دارالانشاء د منشي په توګه له خاد اداري څخه وتلی ؤ ترڅو د حزبي او دولتي مشرۍ له پاره روزل شوی وي.

داسې خپرونې وشوې چې ډاکتر نجیب الله د کمونیستي ټاپې سره سره د لویدیز نظریاتو او د غربي ټیپ دیموکراسۍ ته مایل ؤ، هغه هم د ګورباچوف په شان په افغاني ټولنه کې یو لړ بنسټیز بدلونونه راوستل، لومړی دا چې په ښکاره یې دولت د د. خ. ا. ګوند له تسلط او رهبرۍ کولو نه خلاص کړ، حزبي سازمانونه له لاندې نه په پورته په غیر فعال او نمایشي ډول منځ ته راغلل، له افغانستان څخه د شوروي د سرو پوځونو د ایستلو هڅې پیل کړې او له هغې څخه یې خپله مستقله دفاع د شوروي په رهبرۍ اعلان کړه. هرڅنګه چې کېږي پارلمان منځ ته راوړي، نوی اساسي قانون یې طرحه او عامه نظر ته وړاندې کړ، لویه جرګه یې جوړه او د اساسي قانون مسوده یې له تعدیلاتو سره په تصویب ورسوله، د جمهوري ریاست د خپلې رهبرۍ او ریاست مشروعیت یې د لویې جرګې په تصویب ورساو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملي روغې جوړې او پخلاینې سیاست یې اعلان کړ، له ټولو مخالفینو او د اسلامي تنظیمونو له اپوزیسیوني ډلو سره یې پرته له کوم قید او شرطه د خبرو وړاندیز وکړ، هیواد ته د افغان مهاجرینو د بېرته راتګ لپاره یې عمومي بخښنه اعلان کړه او د بخښنې میعاد یې څو کرته تمدید کړ، ملګري ملتونه یې وهڅول ترڅو په لانجه کې شاملې دواړه خواوې د خپل منځګړتوب په واسطه د خبرو مېز ته کښېنوي.

د ژنیو د موافقو هرکلی یې وکړ او د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶ مه نېټه چې د شوروي سره پوځونه له افغانستان نه ووتل، خپل مستقل چلن یې غوره کړ، مخالفینو په جلال آباد حمله وکړه خو د اردو اعلی سرقوماندان ډاکتر نجیب اللّه دفاع وکړه، له لویدیزې نړۍ او د امریکا له متحده ایالتونو سره یې غوښتل دوستانه اړیکې ټینګې کړي او له کورنیو جګړو څخه ځان خلاص کړي، د جګړې د دفع کولو، د قدرت د ویش او د خلکو د اکثریت د خوښې وړ یو نظام رامنځ ته کولو ته که څه هم له مقام څخه دده په استعفی تمامېږي هم چمتو شو. دا نوبت په نړۍ کې بېلګه نلري چې د واک په ګدۍ ناست یو جمهور رئیس چې د دفاع کولو ډاډ هم ولري، د خپلو هیوادوالو او هیواد آرامۍ او سوکالۍ لپاره استعفی ته چمتو شوی وي. ډاکتر نجیب اللّه کوښښ کاوه چې ملګرو ملتو او نړۍ ته ثابته کړي چې ملي ګټو ته په شخصي ګټو ترجیح ورکوي او له خپل مقام څخه یې د ملي روغې جوړې د کړنلارې د عملي کېدو لپاره چې په خپله یې وړاندې کړې ده د استعفی ژمنه وکړه، خو د ملګرو ملتو ځانګړې استازی بینن سیوان ونه کړای شول او یا یې ونه غوښتل چې د ملګرو ملتو مشخص پلان په دواړو خوا عملي کړي. د ملګرو ملتو د سیاسي استازی همدغې غلطۍ او اشتباه، افغانستان په وینو ولاړه او په کنډوالو یې بدل کړ.

ډاکتر نجیب اللّه دا وړاندوینه د خپلې واکمنۍ په زمانه کې د افغانستان خلکو ته په خپلو بیانیو کې په څرګنده تشریح کړې وه، خو خام کاري سیاستوال بینن سیوان د زرګونو افغانانو وینې په افغانانو وبهولې او د افغانستان په ګټ توکمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تولنه کې يې د دښمنۍ او بې اتفاقۍ داسې تخم وکاره چې کلونه به زمونږ هيواد د توپيرى، توکمي، قومي، ژبني، منطقوي، مذهبي او ايډيالوژيکي جګړو په اور کې سوځي، او په کمين کې ناست زمونږ د ختيځ او لويديز دښمنان به ورڅخه په زړه پورې سياسي او اقتصادي ګټه پورته کوى، او که اوضاع په همدې ترتيب دوام ومومندي نو د افغانستان د تجزيه کېدو ګواښ هم شته چې د واحد افغانستان نقشه به د نړۍ د نقشې له مخې محوه شي.

ډاکتر نجيب الله د خپلو اسلافو په خلاف د هيواد د سولې او سوکالۍ غوښتونکى ؤ، پخوانۍ پوځي نظريه يې د سولې او روغې په نظريه بدله کړې وه، ټولو مخالفو اپوزيسيوني ډلو ته يې اعلان کړى و چې دې چمتو دي سولې ته د رسېدو او د حل د لارې موندلو لپاره نېغ په نېغه له هغوى سره خبرې وکړي او د افغاني سيستم په جرګې سره ستونزه حل کړي، خو د افغانستان دښمنانو ونه غوښتل چې افغانان په خپل اتفاق سره ورانوونکى جګړه پاى ته ورسوي او د هيواد د ودانۍ لپاره سره يو موټى شي بلکې افغانان د زياتو ورانيو لپاره بېلابېلو ائتلافونو ته تشويق او هڅوي.

شمالي ټلواله او د دوستم تحريک (جنبش):

عبدالرشيد دوستم چې د کارمل د رژيم په وخت کې يې په جوزجان ولايت کې د ازبک مليشه قوماندان په توګه تبارز کړى ؤ، د خپلو جنګي فعاليتونو او ښوونو له کبله د اتل لقب ورکړ شو، او پوړۍ په پوړۍ مخ ته لاړ، وروسته بيا د مليشه فرقې د قوماندان په توګه وټاکل شو، او د هيواد په شمالي برخو سربېره يې د پغمان، لوګر، پکتيا او ننګرهار په عملياتو کې هم فعاله ونډه لرله، او د کابل په ښار کې يوه قرارګاه هم جوړه کړې وه. د ډاکتر نجيب الله په دولت کې يې يوه بله اتلولي هم وګټله او د تورن جنرالۍ رتبې ته يې ارتقاء وکړه او هم د دم خ. ا. په دوهمه کنګره کې د مرکزي کميټې غړى شو.

جنرال جمعه خان اڅک هم د شمالي صفحاتو د زړو آمر يو آزمويل شوى

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان او د رژیم وفادار ؤ. په قوم پښتون ؤ، هغه یو قاطع او بادسپلینه شخصیت ؤ، د دندې په برخه کې یې مرکزیت ته په هرڅه ترجیح ورکوله، د مزار شریف په ښار کې یې د وسله والو ملیشه و ګرځېدل را ګرځېدل منع کړي وو، په ښار کې یې د ملیشه و د اوږدو پاینځو پرتوګونه او اوږد لمني کمیسونه او اوږده او ګډه وېښتانو نشو زغملی، اکثره ملیشه یان چې بېسواده، د مخدره موادو معتاد او همجنس بازان وو، په ښارونو کې به کله کله د خلکو د زوررولو او تکلیفولو سبب کېدل، جمعه اڅک به هغه نیول او مجازات کول به یې.

جنرال دوستم او د ملیشې فرقه یې مستقیماً په مرکز پورې تړلې وه، د شمالي زون نظم او ډسپلین ته یې چندان غاړه نه ایښوده، له همدې امله د دغو دواړو ځواکمنو جنرالانو ترمنځ ذهني مخالفتونه پیل شول، خو په ډاګه شوی نه وو. دا مخالفت هغه وخت په ډاګه او زور یې واخیست چې جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په ګډه جنرال جمعه اڅک، جنرال تاج محمد او جنرال رسول په مقابل کې جبهه ونیوله.

د شمال د زون رئیس، د خاد رئیس د دهدادي د فرقې قوماندان (جمعه اڅک، تاج محمد رسول قهرمان) پښتانه او جنرال عبدالرشید دوستم ازبک، د حیرتان د سرحدي لوا قوماندان جنرال مؤمن تاجک، سید جعفر نادري د سید منصور نادري زوی او د سید کیان نمسې د اسماعیلیه فرقې څخه ؤ، په هغو تحریکونو کې چې د پښتنو پرضد په لوړه کچه پیل شوي وو، درې واړو جنرالان د زون د رئیس د اوامرو له منلو څخه غاړه وغړوله، نو د مخالفت څپه په ډاګه شوه. جنرال جمعه اڅک هم له موضوع څخه مرکز ته خبر ورکړ او د درې واړو د ګوښه کولو غوښتنه یې وکړه. له بله پلوه ببرک کارمل چې مسکو ته له شړل کېدو وروسته کابل ته راستون شوی ؤ وروسته یې مزار شریف ته سفر وکړ او د ډاکتر نجیب الله پرضد یې د یو لړ ورانکارو عملیاتو په ترسره کولو او پاروونکو تحریکونو لاس پورې کړ، تر دې چې د نظار شورا د مشر احمدشاه مسعود او عبدالرشید دوستم ترمنځ یې د ائتلاف لپاره زمینه برابره کړه ترڅو په دې ترتیب سره د ډاکتر نجیب د رژیم پرضد

(c) ketabton.com: The Digital Library

کودتا په لاره واچوي. همدا راز له بلې خوا په شخړه: د ښکېلو خواو (دولت او اپوزیسیوني اسلامي ډلو) ترمنځ د سولې د خبرو لپاره ملګرو ملتونو د یوې موقتي شورا جوړېدو ته نژدې شوی وو.

د ګوند په سیاسي بیرو کې یو شمېر کسانو چې له تاجک قوم څخه وو درز پیدا کړ او د شمالي تېلوالی ته یې تمایل څرګند کړ، جنرال نبي عظیمي او جنرال آصف دلاور هم له ناراضیانو څخه او د کارمل وفادار وو.

ډاکتر نجیب الله ډېره هڅه وکړه چې د جنرالانو ترمنځ مخالفتونه په یو نه یو ډول سره لرې کړي ترڅو د ملګرو ملتو پلان عملي شي. هرڅوک یې چې له مرکز څخه د مخالفتونو او بغاوتونو د خاموشه کولو لپاره بلخ ته واستول، په برعکس یې د مخالفتونو زیاتولو ته لمن ووهله. نجم الدین کاویاني، فرید مزدک، سید اکرم پیګیر، جنرال نبی عظیمی، جنرال آصف دلاور او جنرال رفیع په نوبت سره یو پل بل پسې بلخ ولایت ته سفرونه وکړل، خو دغې ستونزې ورځ په ورځ لا زور واخیست، دا لا څه چې د احمدشاه مسعود او عبدالرشید دوستم د ائتلاف ګډ پوځي عملیات د کابل په لوري پیل شول.

ډاکتر نجیب الله چې د حزبي رهبرۍ داخلي وضع او د شمال د ملیشه قطعاتو زور د نظار شورا له ائتلاف په دقیقه توګه وجاجاوه، نو د ملګرو ملتو د منځګړیتوب د پروسې د تسریع غوښتنه یې وکړه او د جمهوري ریاست له مقام نه یې خپله استعفی ورکړه، په دې وخت کې د شمال تېلواله د بګرام ډګر ته رارسېدلې وه.

د ډاکتر نجیب الله د استعفی له اعلان نه سمدستي وروسته جمعیت او د نظار شورا د عبدالرشید دوستم له قطعاتو سره له یوې خوا، او د حزب اسلامي قطعاتو د جنوبي او ختیځ لوري په کابل برید وکړ، نظار شورا او د دوستم قطعات کابل ته په نوتو کې مخکې شول، مهم ځایونه یې په کنترول کې راوستل او خپل ځواکونه یې په کې ځای پرځای کړل. ډاکتر نجیب الله غوښتل د ملګرو ملتو په ځانګړې الوتکه کې هند ته لاړ شي، د هغه مخه یې ونیوله، هغه چاره نه درلوده، د بینن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیوان د مرستیال په واسطه په کابل کې د ملګرو ملتو دفتر ته راوستل شو ترڅو هلته پناه واخلي.

د ملګرو ملتو پنځه نکته ییزه پلان چې په لانجه کې د ښکېل دواړو خواو لخوا د پرله پسې څو میاشتو خبرو اترو په نتیجه کې د منلو وړ ګرځېدلی ؤ پخوا له دې چې په بشپړه توګه عملي شي، د شمال د ائتلافي ټلوالی د کودتا له امله چې د ببرک کارمل په مشری د جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په موجودیت کې ترتیب شوی وه شنډ او خنثی شو.

که د ملګرو ملتو پلان عملي شوی وای په رښتیا سره په افغانستان کې سوله رامنځ ته کېدله او ډاکتر نجیب الله هم د هیواد د سولې په لاره کې ویاړ ګټلو، خو مخالفینو او سیالو یې نه غوښتل چې دا پروسه عملي شي، د غچ اخستلو او قدرت غوښتنې په اساس یې د هیواد ارضي تمامیت له ګواښ سره مخ کړ او د سولې منل شوی پلان یې شنډ کړ، چې دا دی زمونږ هیواد خپل ټول مادي، معنوي، ملي او بین المللي ارزښتونه له لاسه ورکړی او زمونږ ګډ کور د کورنیو او بهرنیو عواملو له امله په کنډوالو بدل شوی او د کورنیو جګړو په اور کې سوځي. زما په اند دا ټولې ورانۍ، بې کوری، مهاجرتونه او له هیواد نه د تېښتو او ځاني او مالي زیانونه، راتلونکی نسل نشي کولای چې ټولی جبران کړي.

افغانستان شپاړس کاله د جګړو په لمبو کې وسوځېد او هرڅه یې له لاسه ورکړل. د لویدیز او ختیځ زبرځواکونو او بېلابېلو کورنیو عواملو زمونږ په هیواد کې یوه غمیزه رامنځ ته کړه چې تاریخ به وربانديې قضاوت وکړي او د هیواد راتلونکی ځوان او خواخوږی نسل به د خپل پلرني ټاټوبی کورنی او بهرنی دښمنان وپېژني، د دې وطن د زرګونو بچو د وینو انتقام به یوې خوا ته کړي، د توپیر ټول ډولونه به چې زمونږ دښمنانو ورته لمن وهلې ده له پامه وغورځوي، د هیواد د ودانۍ او بیا رغاونې لپاره لاسونه سره ورکړي او لکه د خپلو نیکونو په شان یوځل بیا نړیوالو ته وښیي چې افغانانو ته خپل وطن خوږ او ګران دی.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU
13126

د کتاب د پښتۍ شرحه:

۱ - د کمونستانو د واکمنۍ د دورې پُستي ټکټ چې په هغې کې د غوايي د کودتا (زمونږ د خلکو او هيوادد بدمرغيو پيلامه) انځورشوی ده، او د ټکټ په يوه څنډه کې د کمونستانو د نابغه تصوير هم ليدل کيږي.

۲ - زمونږ د هغه يو شمېر مظلوم او بې وزله هيوادوالو د کاليو او ککريو تصويرونه چې د سرمايه دار (پانګه والو) او فيودال (ځمکه والو) په نوم د پرديو مزدورو کمونستانو لخوا ژوندي تر خاورو لاندې شوي، دد غو شهيدانو له زړو کاليو او شلېدلو چپلکو څخه په ښه توګه څرګنديږي چې غريب او بې وزله وو.

(په هرات کې د ګمنام شهيدانو له تصويرونو څخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخشی از کتب منتشر شدهٔ بنگاه انتشارات میوند (کتابخانهٔ سبا)

- سیرة النبیﷺ (ترجمهٔ فارسی الرحیق المختوم)
- تاریخ نبوت و انبیاء
- شرح قدوری
- سپیڅلی نبوی سیرت (ترجمهٔ پشتو الرحیق المختوم)
- پیغمبر زنجیر شکن
- فقه آسان(فارسی و پشتو)
- احکام فقهی برای زن مسلمان
- داستانهای پیامبران برای خورد سالان
- تربیت اولاد از دیدگاه اسلام
- تاریخ مسخ نمی شود
- اردو وسیاست «درسه دههٔ اخیرافغانستان»
- داؤدخان در چنگالK.G.B(فارسی وپشتو)
- حیات و اوقات سلطان محمود غزنوی
- جغرافیای تاریخی افغانستان (غبار)
- جغرافیای تاریخی افغانستان(حبیبی)
- تحلیل واقعات سیاسی افغانستان
- ازسقوط سلطنت تاظهور واجراآت طالبان
- فدرالیزم و عواقب آن در افغانستان
- آسیای میانه و افغانستان درکنار آتش
- بالاحصار کابل و پیش آمدهای تاریخی
- افغانستان از امیرکبیر تا رهبر کبیر
- افغانستان تجاوزشوروی ومقاومت مجاهدین
- جنبش هزاره ها واهل تشیع در افغانستان
- نادرشاه چگونه به پادشاهی رسید؟
- محمد ظاهر شاه(فارسی و پشتو)
- ورروستی مورچل
- دیوغازی داستان
- تروژمی مسافر
- محمد بن قاسم
- شاهین
- کلیسا او اور
- ورروستی جگره
- قیصر او کسری (اول او دویم)
- توفان در افغانستان
- بحران ونجات
- شهید میوندوال
- کرباس پوشهای برهنه پا
- افغانستان گذرگاه کشور کشایان
- در نابغهٔ سیاسی نظامی افغانستان
- دههٔ قانون اساسی
- افغانستان در قرن نزده
- پادشاهان متأخر افغانستان
- نگاهی به عهد سلطنت امانی
- تاریخ روابط سیاسی افغانستان
- تاج التواریخ
- افغانستان چا ورانکړ
- محاکمهٔ خاینین ملی
- ابومسلم خراسانی
- مرداره قول اس
- جنگ در افغانستان
- سیر ژورنالیزم درافغانستان
- دستور معاصر زبان فارسی دری
- تاریخ ادبیات افغانستان
- سیرت خاتم النبیین
- روسیه و خاور
- افغانستان و مداخلات خارجی
- افغانستان در آتش نفت (فارسی و پشتو)
- خاطرات ظفر حسن ایبك
- اسپارتاکوس
- سیر تاریخی ضرب سکه در اسلام
- د پیغمبرانو داستانونه د نوی حوانانو...
- روابط بین الملل در اسلام
- افغانستان و پنج سال سلطهٔ طالبان
- شوکران در ساتګین سرخ
- واهمه های زمینی
- افغانستان تهاجم شرق و دسیسهٔ غرب
- افغانستان در مسیر تاریخ (دوردو جلدی)
- شیرشاه سوری
- سیدجمال الدین افغان (فارسی و پشتو)
- اسلام و امت مسلمان (فارسی و پشتو)
- ظهیرالدین محمد بابرشاه
- سیری در قرآن مجید
- کرونولوژی حوادث تاریخی افغانستان
- ملی مبارزی
- طنزهایی از چهار گوشهٔ جهان
- افغانستان در دایرة المعارف تاجیك
- تاریخ مقیم خانی
- د پستنو قبیلو شجری او مینی
- اور په افغانستان کی
- قپقان افغان (حقیقت تجاوز شوروی بر ...)
- د افغانستان استحکامي کلاوی حصارونه ...
- اسناد لانهٔ جاسوسی
- عبادات در مذهب حنفی
- کتاب الخراج (فارسی و پشتو)
- تاریخ معاصر افغانستان (فارسی و پشتو)
- د اتلانو اتل
- عشق من امریکا (فارسی و پشتو)
- و...

(c) ketabton.com: The Digital Library

● د کتاب د پښتني شرحه په (۱۸۸) مخ کې وګورئ!

میوند

د کتاب ځانګړتیاوې:

نوم: د کابل شپې
لیکونکی (په فارسي ژبه): جنرال عمرزی
پښتو ژباړه: سید عبدالله پاچا
کمپوز او ډیزاین: عبدالغفور میرویس
د پښتنې انځور: عمر
د چاپ کال: ۱٤۲٦ هجري قمري ۱۳۸٤ هجري لمریز کال
د چاپ شمیر: ۱۰۰۰ ټوکه
خپرندوی: میوند خپرندویه ټولنه
کمپیوټر او چاپ: د میوند خپرندویه ټولنې مطبعه
کابل: د فارسي ریاست ترڅنګ، د پوهنې مطبعې ته مخامخ
تیلفون: ۲۱۰۳٥٦۹، ګرځند د تیلفونونه: ۰۷۰۲۸٤۹٥٤ او ۰۷۰۲۹٥۲۱٤
او چهارراهي صدارت، کتابخانه ء سبا، تیلفون: ۲۲۰۰٤٥٥
ګرځند د تیلفون: ۰۷۹۳۲۰۳٦٦، پست بکس: ۱۲۷۸
پېښور: کتابخانه ء سبا، دهګې نعلبندي، قصه خواني بازار
تیلفون: ۲٥٦٥٥۲۰، ګرځند د تیلفونونه: ۰۳۰۱۸۸۸۳٥٥ او ۰۳۰۰٥۹٤٦۳۲۸
پست بکس: U.P.O. BOX 795
E-Mail: maiwand@asia.com

د چاپ حق محفوظ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی خدای په نامه

د خپروونکي عرض

دا کتاب یو لړ حقایق او واقعیتونه په ډاګه کوي چې په وروستیو دوو لسیزو کې د خونړیو پېښو اصلي منشأ او چورلیز تشکیلوي.

په باور سره ویلای شو چې تر دم ګړۍ داسې د بحث وړ او د لومړي لاس معلوماتي کتاب نه چاپ شوی او نه د چا لاس ته ورغلی دی.

په زړه پورې دا ده چې لیکوال لکه د یوه حساس او تجربه لرونکي ژورنالست په توګه د پېښو جزئیاتو او جهت ته دقیقه پاملرنه کړې، هغه یې نوټ کړي او خپلو خاطرو او مشاهدو ته یې د یوه داستان وزمه بڼه ورکړې ده.

تر دې لا هم په زړه پورې دا چې د کتاب لیکوال چې د داستان اتل باید ونومول شي په خپله نه، بلکې پېښې دده مخه کوي او یوه په بله پسې دده په خوا راځي.

په دې اثر کې ناویلي رازونه، لړزوونکي انکشافات او ددغه وخت له درد او مصیبت نه ډک پټ ساتل شوي حقایق او واقعیتونه په ډاګه شوي چې د هغې په رڼا کې کولای شو خپل پرون او نن لکه څنګه چې ؤ او دی، مطالعه کړو او جریانات په واقعي او سالمه توګه درک کړو او آشنایي ورسره پیدا کړو. څرنګه چې کتاب د یوه داسې پوځي افسر د سترګو لیدلي حالات او خاطرې دي چې په خپله د پېښو په جریاناتو کې واقع ؤ نو طبیعي ده چې د هغې معلوماتي او تاریخي اړخ به ډېر په زړه پورې او ارزښتمن وي چې د تاریخ لیکونکو، څېړونکو او پېښو لیکونکو لپاره به د لومړي لاس د معلوماتو او د یوازیني مأخذ په توګه د استفادې وړ وي.

مونږ دا نه وایو چې په ټولیزه توګه به د کتاب شننه (تحلیل) سمه وي، خو پېښې او د پېښو په اړه د هغې څرګندونې فوق العاده تازه راوېښوونکې، جالبې او د اعتماد وړ دي چې تراوسه له نظره پټې او پوښلې ساتلې شوې وې. مونږ د همدې مطلب په پوهېدو سره د هغې خپرولو ته لاس وغزاوه. هیله ده زمونږ هیوادوالو ته ګټور وګرځي، چې د تېر خونړي وخت سره په رابطه کې سند او دستاویزي. او د هیواد اوسني او راتلونکي نسل لپاره د عبرت درس وي، او د هغو لپاره یو محرک او پاروونکي وي چې د تېرو دوو لسیزو په هکله رازونه او اسناد ورسره دوي ترڅو یې د خپرولو په برخه کې لاس په کار شي.

په درنښت

میوند خپرندویه ټولنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

انسان په خپل ټولنیز ژوند کې کله کله د تاریخي پېښو له داسې فشار لاندې راځي چې بشري احساسات یې هغه ار باسي چې ټولې ټولنیزې ناخوالې او په سترګو لیدلي مظالم پرته له ویرې او سیاسي ملاحظاتو هغه څه یې چې لیدلي او احساس کړي ووایي.

که څه هم زه کوم تاریخ لیکونکی، لیکوال او ژورنالست نه یم خو احساساتو ار باسلی یم، هغه څه مې چې د ۱۳۵۷ د ثور کودتا د پېښو په جریان کې لیدلي او احساس کړیدی څه اندکه برخه یې ولیکم، ترڅو چې مې د خپل وجدان غږ ته لبیک ویلی وي او د هیواد ځوان نسل ته مې د هیواد د خدمت په لاره کې ګټور واقع شي.

په دې اثر کې له هغو واقعیتونو څخه یادونه شویده چې د ثور د کودتا او د کابل د څرخي پله په زندان کې د دندو په جریان کې او د هغې له تور سره مخامخ وم چې د دانه وانه یادښتونو په توګه مې له یوه او بل ځای نه راټول کړي وو او اوس مې دا ځواک وموند چې هغه د یوې رسنۍ په ډول هغه لړۍ کړم او په (پنځو) خپرکو کې یې سره راټول کړم.

له ویلو دې پاتې نه وي چې اکثره یادښتونه مې څه په زندان کې او څه له زندانه بهر د پټو پولیسو له تعقیب او ویرې نه ورک او له منځه تللي دي.

کله چې د پل څرخي له زندان څخه خوشې شوم، یوه ورځ د کابل پوهنتون استاد حسن کاکړ زما د مرحوم پلار د دعا لپاره زما کور ته تشریف راوړی ؤ، زما یادښتونه یې د لوستلو لپاره له ځانه سره یوړل او ددې رسالې په بشپړېدو کې یې راته لازمه لارښوونه او ګټورې مشورې راکړې چې د هغوی د تشویق او هڅونې له مخې دا دی په دې بریالی شوم ترڅو خپل راجمع کړي د وطنوالو خدمت ته وړاندې کړم، له تشویق او عالمانه لارښوونو څخه یې مننه کوم.

جنرال عمرزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ څپرکی:

د میر اکبر خیبر وژل، په کابل ښار کې د خلکو لاریون، د خلق او پرچم د مشرانو بندي کول، د کینو سیاسي جریانونو په وړاندې د دولت تصمیم او د یو حزبي رژیم جوړول

د سردار محمد داؤد په رژیم کې د لویې عنعنوي جرگې په تصویب نوی اساسي قانون منځ ته راغلی ؤ چې په هغې کې ټول هغه سیاسي جریانونه چې د محمد ظاهرشاه په زمانه کې یې تخم کرل شوی و او د سلطنت په وروستۍ لسیزه کې سیاسي جریانونو ښې او کیڼ اپوزیسیونونه جوړ کړل او په څرگنده یې فعالیت پیل کړی ؤ لغوه او ناقانونه وشمېرل، خو د دې سره سره د ټولو سیاسي احزابو د افغانستان د خلق دیموکراتیک گوند، اخوان المسلمین، مساوات، افغان ملت، شعلهء جاوید او د نورو پټ فعالیتونه بند نه شول او په پټه توگه یې فعالیت کاوه، او د تعلیمي مؤسسو لکه پوهنتون، کارگري برخو، دولتي ادارو او د اردو او پوځي قطعاتو په برخه کې یې جذب او جلب کاوه.

میر اکبر خیبر چې د اردو له صاحب منصبانو څخه و، او له حربي پوهنتون څخه د فارغېدو په وروستیو ورځو کې د سیاسي کمونستي نظریې د درلودلو له امله بندي شوی ؤ، له پنځه کاله بند وروسته خوشې شو. له اردو څخه وایستل شو او د پولیسو په اکادمۍ کې یې د استاد په حیث دنده ترسره کوله. د پولیسو په اکادمۍ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library